Pohjola Pankki Oyj:n toimintakertomus ja tilinpäätös 2011

Sisältö

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2011

Toimintaympäristö 2
Konsernin tulos 3
Riskienhallinta 5
Konsernin riskiasema 6
Vakavaraisuus 8
Luottokelpoisuusluokitukset 11
Liiketoimintojen tulokset ja riskiasema 12
Henkilöstö ja palkitseminen 25
Investoinnit 26
Vastuullisuus 27
Konsernin rakennejärjestelyt 28
Osakkeet ja osakkeenomistajat 29
Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä 31
Hallinnointi 32
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 33
Ulkomaiset edustustot ja sivuliikkeet 34
Yhteisvastuu 35
Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja 36
Tilikauden jälkeiset tapahtumat 37
Vuoden 2012 näkymät 38
Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelystä 39
Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut 40
Tunnuslukujen laskentakaavat 41

Konsernitilinpäätös, IFRS

Tilinpäätöslaskelmat 44
Konsernin tuloslaskelma 45
Konsernitase 46
Konsernin rahavirtalaskelma 47
Konsernin oman pääoman muutoslaskelma 49
Segmenttikohtaiset tiedot 50
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot 58
- Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot 104
- Tasetta koskevat liitetiedot 119
- Riskienhallinnan liitetiedot 167
  - Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot 191
- Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema 212
- Muut tasetta koskevat liitetiedot 224
- Vastuusitoumuksia ja johdannaisia koskevat liitetiedot 232
- Muut liitetiedot 246

Sisältö

Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

Emoyhtiön tuloslaskelma 253
Emoyhtiön tase 254
Emoyhtiön rahavirtalaskelma 257
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot 259
    Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot 271
    Tasetta koskevat liitetiedot 285
    Muut liitetiedot 314

Allekirjoitukset

Allekirjoitukset 330

Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus 331

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2011

- Konsernin tulos ennen veroja oli 258 miljoonaa euroa (308). Tulos ilman vahinkovakuutuksen laskuperustemuutoksia (diskonttokoron lasku ja eliniän odotteen kasvusta johtuva vastuuvelan lisäys) oli 317 miljoonaa euroa (322). Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 78 miljoonaa euroa (291). Oman pääoman tuotto käyvin arvoin oli 3,4 % (9,3).
- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja parani 198 miljoonaan euroon (133). Tulokseen sisältyi saamisten arvonalentumisia 49 miljoonaa euroa (105). Luottokanta kasvoi 9 % ja keskimarginaali oli 1,34 % (1,36).
- Vahinkovakuutuksen maksutuotot kasvoivat 6 %. Yhdistetty kulusuhde oli 97,7 % (96,6). Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, joka ei sisällä laskuperustemuutoksia eikä yrityskaupassa syntyneiden aineettomien hyödykkeiden poistoja, oli 89,8 % (89,7). Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoin olivat -0,4 % (5,1).
- Varainhoidon tulos ennen veroja oli 27 miljoonaa euroa (31). Vertailukauden tulos sisälsi 6 miljoonaa euroa yritysjärjestelyihin liittyviä tuottoja. Hallinnoitavat asiakasvarat olivat vuoden lopussa 31,3 miljardia euroa (35).
- Konsernitoimintojen tulos ennen veroja pieneni rahoituskustannusten nousun ja myyntivoittojen pienenemisen seurauksena 24 miljoonaan euroon (61).
- Hallitus esittää 0,41 (0,40) euron osinkoa A-sarjan osakkeelle ja 0,38 (0,37) euron osinkoa K-sarjan osakkeelle. Osinkosuhde on 60 % konsernin tuloksesta.
- Näkymät: Konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan vuonna 2012 olevan selvästi suurempi kuin vuonna 2011. Näkymät kokonaisuudessaan kohdassa 'Vuoden 2012 näkymät'.

Tulos ennen veroja

milj. e	2011	2010	Muutos %
Pankkitoiminta	198	133	49
Vahinkovakuutus	8	83	-91
Varainhoito	27	31	-13
Konsernitoiminnot	24	61	-60
Yhteensä	**258**	**308**	**-16**
Käyvän arvon rahaston muutos	-180	-17	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	**78**	**291**	**-73**
Tulos/osake, e	0,67	0,72	
Tulos/osake käyvin arvoin, e	0,25	0,68	
Oma pääoma/osake, e	7,29	7,44	
Henkilöstö keskimäärin	3 189	3 005	

Taloudelliset tavoitteet

	2011	2010	Tavoite
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin, %	3,4	9,3	13
Tier 1 -vakavaraisuus, %	10,6	12,5	>9,5
Core Tier 1, %	10,3	10,5	
Pankkitoiminnan operatiivinen kulut/tuotot-suhde, %	35	35	<40
Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	89,8	89,7	92
Vahinkovakuutuksen operatiivinen liikekulusuhde, %	21,8	21,3	<20
Vahinkovakuutuksen vastuunkantokyky (solvenssisuhde), %	77	86	70
Varainhoidon operatiivinen kulut/tuotot suhde, %	49	53	<50
Vähintään kahdelta luottoluokittajalta AA -tasoinen luokitus	2	3	≥ 2
Osinkosuhde 50 % edellyttäen että Tier 1 > 9,5 %	60 *)	55	>50

*) Hallituksen esitys

Toimintaympäristö

Maailmantalous kasvoi keskimäärin varsin hyvää vauhtia vuonna 2011. Talouskehitys hidastui kuitenkin vuoden aikana selvästi ja se oli epävarmuuden sävyttämää ja epätasaista. Euroopassa velkakriisi kärjistyi vuoden jälkipuoliskolla, mikä heikensi toimintaympäristöä olennaisesti.

Suomen talous kehittyi kohtuullisesti vuonna 2011. Hyvän alkuvuoden jälkeen talouden tunnelmat synkkenivät jyrkästi loppuvuonna euroalueen velkakriisin vuoksi. Tämä ei kuitenkaan heijastunut voimakkaasti kotitalouksien kulutus- ja investointipäätöksiin. Vienti sen sijaan hidastui loppuvuonna selvästi.

Rahoitusmarkkinoilla vuosi 2011 oli euroalueen velkakriisin sävyttämä. Markkinakorot kääntyivät alkuvuoden nousun jälkeen laskuun kesällä. Euroopan keskuspankki laski ohjauskoron 1,00 prosenttiin vuoden 2011 lopulla. Keskuspankki myös tuki markkinoiden toimintaa tarjoamalla ylimääräistä rahoitusta pankeille sekä ostamalla valtionlainoja markkinoilta.

Maailmantalouden näkymät vuodelle 2012 ovat epäyhtenäiset. Euroalueen näkymiä varjostaa edelleen velkakriisi ja talouden kehitys on jäämässä heikoksi. Suomen talouden näkymät vuodelle 2012 ovat vaisut. Euroopan keskuspankki tukee edelleen talouden kehitystä lisäämällä markkinoiden likviditeettiä. Euribor-korot ovat poikkeuksellisen matalalla.

Euroalueen velkakriisin vaikutus pankkien luotonantoon Suomessa jäi vähäiseksi vuonna 2011. Luottokannan kasvu jatkui 6 prosentin vuosivauhtia. Kuluttajien luottamuksen heikentymisestä huolimatta kaupankäynti asuntomarkkinoilla oli edelleen vilkasta, ja kotitalouksille myönnetyt luotot kasvoivat vakaasti. Pankkien yritysluottokannan kasvu kiihtyi hieman vuoden loppua kohti yritysten pyrkiessä varmistamaan maksuvalmiuttaan epävakaassa rahoitusmarkkinatilanteessa.

Rahasto- ja vakuutussäästöjen yhteismäärä Suomessa supistui 7 prosenttia vuonna 2011 sijoitusmarkkinoiden heikon kehityksen seurauksena. Osakekurssit laskivat maailmalla keskimäärin noin 10 prosenttia ja Suomessa lähes 30 prosenttia. Rahastojen nettomerkinnät vähenivät. Talletuskannan vuosikasvu sen sijaan nousi 8 prosenttiin. Määräaikaistalletuksia kertyi hieman aiempaa hitaammin vuoden loppua kohti, koska rahamarkkinakorot kääntyivät laskuun.

Vahinkovakuutustoiminnan maksutulo kasvoi tasaista noin 4 prosentin vuosivauhtia. Korvausmenot lisääntyivät maksutuloa selvästi voimakkaammin, reilut 10 prosenttia. Jo toisena vuotena peräkkäin kuluja kasvattivat poikkeuksellisen rajut myrskyt ja runsasluminen talvi. Sijoitusmarkkinoiden näkymien epävarmuus ja alhainen korkotaso ylläpitävät vakuutusyhtiöiden sijoitustoimintaan kohdistuvia haasteita.

Konsernin tulos

Konsernin tulosanalyysi

Milj. e	2011	2010	Muutos %
Korkokate			
Yrityspankki ja Baltia	180	172	5
Markets	58	27	114
Muut toiminnot	38	59	-35
Yhteensä	276	258	7
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	161	164	-2
Kaupankäynnin nettotuotot	26	35	-28
Sijoitustoiminnan nettotuotot	23	31	-25
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot			
Vakuutustoiminnasta	332	327	2
Sijoitustoiminnasta	32	92	-65
Muista eristä	-46	-30	53
Yhteensä	318	388	-18
Liiketoiminnan muut tuotot	41	50	-18
Tuotot yhteensä	**843**	**926**	**-9**
Henkilöstökulut	213	199	7
IT-kulut	81	76	7
Poistot	57	72	-21
Muut kulut	177	168	6
Kulut yhteensä	**528**	**514**	**3**
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	**316**	**412**	**-23**
Saamisten arvonalentumiset	60	104	-42
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	2	0	
Tulos ennen veroja	**258**	**308**	**-16**
Käyvän arvon rahaston muutos	-180	-17	
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	**78**	**291**	**-73**

Konsernin tulos ennen veroja oli 258 miljoonaa euroa (308). Tulos ilman laskuperustemuutoksia oli 317 miljoonaa euroa (322). Vahinkovakuutuksen laskuperustemuutokset olivat eliniän odotteen kasvusta johtuva vastuuvelan lisäys ja eläkevastuiden diskonttokoron alentaminen, joiden yhteisvaikutus oli 59 miljoonaa euroa tulosta heikentävä. Vertailuvuoden tulokseen sisältyi nettona 14 miljoonaa euroa tulosta heikentäviä laskuperustemuutoksia ja muita kertaluonteisia eriä. Konsernin tuotot pienenivät 9 % ja kulut kasvoivat 3 %. Saamisten arvonalentumiset pienenivät 60 miljoonaan euroon (104).

Epävakaa taloustilanne pienensi käyvän arvon rahastoa vuoden alusta 180 miljoonalla eurolla. Tulos ennen veroja käyvin arvoin oli 78 miljoonaa euroa (291).

Konsernin korkokate kasvoi 7 %. Yrityspankkitoiminnan korkokate kasvoi luottokannan kasvun ansiosta. Yritysluottokannan keskimarginaali oli vertailuvuoden tasolla. Muiden toimintojen korkokatetta rasittivat alentunut korkotaso ja kasvaneet rahoituskustannukset.

Markets-liiketoiminta-alueen korkokate kasvoi, mutta kaupankäynnin nettotuotot pienenivät.

Palkkiotuotot ja -kulut olivat hieman vertailuvuotta pienemmät. Varainhoidon palkkiotuotot pienenivät mutta palkkiotuotot luotonannosta ja arvopaperivälityksestä kasvoivat.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat neljänneksen vertailuvuotta pienemmät. Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi 14 miljoonaa euroa myyntivoittoja (29). Osinkotuottoja kertyi 6 miljoonaa euroa vertailuvuotta enemmän.

Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot pienenivät 70 miljoonaa euroa vertailuvuodesta. Laskuperustemuutokset heikensivät vakuutustoiminnan nettotuottoja 59 miljoonalla eurolla (20). Vakuutusmaksutuottojen kasvu jatkui, ja operatiivinen kannattavuus säilyi hyvänä. Tuloslaskelmaan kirjatut sijoitustoiminnan tuotot olivat 60 miljoonaa euroa vertailuvuotta pienemmät. Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvoin olivat -0,4 % (5,1).

Henkilöstökulut kasvoivat 7 % vertailuvuodesta. Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 380 henkilöä, mikä on 364 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Henkilöstöä on lisätty erityisesti Vahinkovakuutuksen myyntiin ja korvauspalveluun kasvavan asiakaskunnan palvelun parantamiseksi. Myös hyvinvointiliiketoiminnan resursseja on vahvistettu noin 40:llä työhyvinvoinnin ammattilaisella. Yrityskauppoihin liittyvien aineettomien hyödykkeiden poistojen määrä oli 8 miljoonaa euroa vertailuvuotta pienempi.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat luottoriski, markkinariski ja likviditeettiriski sekä vakuutusriski. Strategiset ja operatiiviset riskit, kuten muutokset toimintaympäristössä, kilpailutilanteessa tai asiakaskäyttäytymisessä, liittyvät olennaisesti kaikkiin liiketoimintoihin.

Riskienhallinnan periaatteet on kuvattu tilinpäätöksen liitetiedossa 'Pohjola-konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet'.

Konsernin riskiasema

Konsernin riskiasema säilyi hyvänä. Arvonalentumisten määrä oli koko vuoden aikana selvästi edellistä vuotta alhaisemmalla tasolla. Investointitason vastuiden määrä pysyi hyvällä tasolla ja heikommin luokiteltujen asiakkaiden luottokelpoisuudessa tapahtui vakiintumista. Ongelmasaamiset suhteessa luotto- ja takauskantaan olivat alhaisella tasolla. Markkinariskit pidettiin maltillisella tasolla koko tilikauden ajan.

Rahoitus- ja likviditeettitilanne on hyvä. Lyhytaikainen varainhankinta toimi hyvin, mutta valtioiden velkakriisi on vaikeuttanut pankkien pitkäaikaisen varainhankinnan saatavuutta. OP-Pohjola-ryhmän varainhankinta on kuitenkin toiminut markkinaolosuhteista huolimatta odotetusti. Pohjola Pankki Oyj ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireserviä, joka koostuu pääasiassa keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamistodistuksista. Pohjolan ylläpitämä likviditeettireservisalkku muodostaa yhdessä muiden OP-Pohjola-ryhmän taseeseen sisältyvien keskuspankkivakuuskelpoisten erien kanssa reservin, jolla voidaan tarvittaessa kattaa koko ryhmän tukkuvarainhankinnan erääntymiset vähintään 24 kuukauden ajan.

Likviditeettireservisalkun käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien ja myytävissä olevien ryhmään kuuluvat rahoitusinstrumentit on arvostettu markkinoilta saataviin noteerauksiin (mark to market).

Nettoluottotappioiden ja -arvonalentumisten tulosvaikutus oli 60 miljoonaa euroa (104) tulosta heikentävä, joka oli 0,40 % (0,73) luotto- ja takauskannasta. Lopullisia luottotappioita kirjattiin yhteensä 47 miljoonaa euroa (45) ja arvonalentumisia 84 miljoonaa euroa (111). Luottotappiopalautusten ja arvonalentumisten vähennysten yhteismäärä oli 71 miljoonaa euroa (52). Nettoluottotappioista ja arvonalentumisista suurin osa muodostui asiakaskohtaisista arvonalentumisista.

Ongelmasaamiset kasvoivat vuoden aikana 19 miljoonaa euroa 62 miljoonaan euroon ja olivat suhteessa luotto- ja takauskantaan 0,41 % (0,30).

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut olennaisia muutoksia. Riskiasemaan vaikuttivat eläkevastuiden diskonttauskoron alentaminen ja eliniän odotteen kasvusta johtuvat vastuuvelan lisäys. Sijoitussalkun riski pidettiin ennallaan.

Suhdannenäkymiin ja yleiseen toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus vaikeuttaa riskiaseman kehityksen arviointia.

Operatiiviset riskit

Merkittävimmät tunnistetut operatiiviset riskit liittyvät järjestelmiin, liiketoiminnan prosesseihin, dokumentaation oikeellisuuteen sekä toiminnan resursointiin. Toteutuneista operatiivisista riskeistä aiheutui 3 miljoonan euron (3) kustannukset vuonna 2011.

Maariski

Pohjola-konsernin maariskistä merkittävä osa muodostuu likviditeettireservisalkusta ja vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkusta. Toissijaisen maariskin määrä, pois lukien Suomi, Viro, Latvia ja Liettua, oli vuoden lopussa 11,0 miljardia euroa eli 1,2 miljardia euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Suurin syy maariskien laskulle oli vuoden toisen kvartaalin aikana käyttöön otettu johdannaissopimusten nettoutus, joka laski ulkomaisten johdannaisvastapuolten vastuita.

Alueittain tarkasteltuna pääosa maariskistä kohdistui EU-maihin. EU:n ulkopuolisten maiden osuus maariskistä oli 17 %.

Alla olevassa taulukossa on esitetty Pohjola-konsernin suorat sijoitukset GIIPS-valtioiden lainoihin. Sijoitukset on arvostettu markkinahintaan.

	Pankkitoiminta	Vahinkovakuutus	Konsernitoiminnot	Yhteensä
Kreikka	0	12	0	12
Italia	0	29	0	29
Irlanti	0	5	0	5
Portugali	0	17	0	17
Espanja	0	17	0	17
Yhteensä	0	79	0	79

Vakavaraisuus

Luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde oli 10,6 % (13,3), kun lakisääteinen minimivaade on 8 %. Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin eriin oli 10,6 % (12,5). Pohjola-konsernin Tier 1 -vakavaraisuustavoite yli suhdannesyklin on vähintään 9,5 %. Core Tier 1 -vakavaraisuussuhde oli 10,3 (10,5).

Ensisijaiset omat varat olivat 1 521 miljoonaa euroa (1 692) ja omat varat yhteensä 1 521 miljoonaa euroa (1 803). Ensisijaisia omia varoja pienensi 238 miljoonan euron suuruinen Tier 2 -alijäämä. Pääomalainojen osuus ensisijaisista omista varoista oli 274 miljoonaa euroa (274).

Pohjola Pankki Oyj lunasti takaisin maaliskuussa 150 miljoonan euron ja syyskuussa 325 miljoonan dollarin (USD) alemmat Tier 2 -lainat. Pohjola Pankki Oyj laski liikkeeseen heinäkuussa 100 miljoonan Sveitsin frangin ja syyskuussa 100 miljoonan euron alemmat Tier 2 -lainat. Edellä mainitut neljä Lower Tier 2 -lainajärjestelyä laskivat nettomääräisesti Pohjola-konsernin vakavaraisuussuhdelukua 1,5 prosenttiyksikköä, Tier 1-vakavaraisuussuhdelukua 1,1 prosenttiyksikköä ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaista vakavaraisuutta 0,16:lla.

Riskipainotetut sitoumukset vuoden lopussa olivat 14 409 miljoonaa euroa, kun vastaava luku vuoden 2010 lopussa oli 13 520 miljoonaa euroa Riskipainotetut sitoumukset kasvoivat vuodessa 7 % eli 889 miljoonaa euroa. Pohjola on ottanut 31.12.2011 käyttöön sisäisten luokitusten menetelmän vähittäis- ja luottolaitosvastuiden osalta. Syyskuusta 2008 lähtien sisäisten luokitusten menetelmän käyttöön on ollut lupa Pohjolan yritys- ja yhteisövastuille. Vuoden aikana käyttöön otetun johdannaissopimusten nettoutuksen seurauksena riskipainotetut erät pienenivät merkittävästi.

Pohjola-konserni kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, jonka vakavaraisuutta valvotaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukaan. Pohjola-konsernin osalta konsolidointimenetelmän mukaisesti laskettu rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde pieneni 1,41:een (1,71).

Euroopan pankkiviranomainen (EBA) asetti syksyllä 2011 merkittäville eurooppalaisille pankeille 9 prosentin vähimmäisvaatimuksen Core Tier 1-vakavaraisuudelle. EBAn lokakuussa tekemässä testissä OP-Pohjola-ryhmä ylitti selkeästi testin tiukennetutkin vaatimukset, koska ryhmän vakavaraisuus on vahva ja valtiolainoihin liittyvät riskit pienet. EBAn testissä käyttämillä kesäkuun lopun tiedoilla laskettu ryhmän Core Tier 1 -vakavaraisuus oli tuolloin 11,5 prosenttia. Pohjolan tiedot sisältyivät OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuusarvioon.

Finanssikriisin seurauksena pankkien vakavaraisuussäännöksiä ollaan tiukentamassa. Muutoksilla pyritään mm. parantamaan omien varojen laatua, vähentämään pääomavaateen syklisyyttä ja pankkien velkaantuneisuutta sekä asettamaan määrällisiä rajoitteita likviditeettiriskille. Vuosien 2013–2019 aikana voimaan tuleviksi suunnitellut muutokset ovat vielä valmisteluvaiheessa, eikä niiden mahdollisia vaikutuksia kyetä yksiselitteisesti arvioimaan. Pohjolan näkökulmasta merkittävimmät muutokset uusissa säännöksissä liittyvät vakuutusyhtiöomistusvähennyksiin ja likviditeettiriskivaatimuksiin, joiden lopullinen käsittely ratkennee vasta kansallisessa lainsäädännössä.

Omat varat ja vakavaraisuus

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)		
Oma Pääoma	2 331	2 377
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta (oma pääoma ja konsernieliminoinnit)	111	93
Käyvän arvon rahasto, siirto Tier 2:een	136	36
Rajoituksettomat ensisijaiset omat varat (Core Tier 1) ennen vähennyksiä ja pääomalainoja	**2 578**	**2 505**
Aineettomat hyödykkeet	-171	-165
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus	-32	-30
Hallituksen esittämä voitonjako	-129	-126
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-704	-705
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-56	-61
Core Tier 1 omat varat	**1 486**	**1 418**
Pääomalainat	274	274
Toissijaisten omien varojen alijäämä	-238	
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) vakavaraisuuden laskemiseksi	**1 521**	**1 692**
Toissijaiset omat varat (Tier 2)		
Käyvän arvon rahasto (pl. rahavirran suojauksen arvostus)	-146	-29
Ikuiset lainat	294	299
Debentuurilainat	375	608
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-704	-705
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-56	-61
Siirto ensisijaisiin omiin varoihin	238	
Toissijaiset omat varat (Tier 2) vakavaraisuuden laskemiseksi		**111**
Omat varat yhteensä	**1 521**	**1 803**
Ensi- ja toissijaisista omista varoista vähennettävät erät		
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 408	-1 410
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-112	-122
Yhteensä	-1 521	-1 531
Riskipainotetut sitoumukset	**14 409**	**13 520**
Core Tier 1 vakavaraisuussuhde, %	**10,3**	**10,5**
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	**10,6**	**12,5**
Vakavaraisuussuhde, %	**10,6**	**13,3**

Omat varat ja vakavaraisuus on laskettu Basel II -standardien mukaisesti. Yritys-, luottolaitos- ja vähittäisvastuissa on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA) 31.12.2011 alkaen. 31.12.2010 on käytetty IRBAa yritysvastuissa ja muissa vastuuryhmissä luottoriskin standardimenetelmää.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitoslain mukainen vakavaraisuussuhde oli 14,0 % ja ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettuihin eriin oli 14,0 %.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Pohjola-konsernin oma pääoma	2 331	2 377
Pääomalainat, ikuiset lainat ja debentuurilainat	992	1 230
Muut omiin varoihin sisältymättömät toimialakohtaiset erät	-2	
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-869	-862
Tasoitusmäärä	-266	-314
Suunniteltu voitonjako	-129	-126
Omista varoista vähennettävät IFRS:n mukaiset erät*	-53	-30
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-112	-122
Ryhmittymän omat varat yhteensä	**1 891**	**2 154**
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade**	1 153	1 082
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade***	186	177
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	**1 339**	**1 259**
Ryhmittymän vakavaraisuus	**552**	**895**
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde (omat varat/omien varojen vähimmäismäärä)	**1,41**	**1,71**

* Eläkevastuun ylikate, Sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus, Käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus

** Riskipainotetut sitoumukset x 8 %

*** Toimintapääoman minimi

OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuussuhdeluku oli 1,80.

Luottokelpoisuusluokitukset

Pohjola Pankki Oyj:n luottoluokitukset

Luottoluokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta	Näkymät
Standard & Poor's	A-1+	AA-	Vakaa
Fitch	F1	A+	Vakaa
Moody's	P-1	Aa2 *)	Negatiivinen

*) Luottoluokitus on asetettu tarkkailuun mahdollista laskua varten

Pohjola Vakuutus Oy:n vakavaraisuusluokitukset

Luottoluokituslaitos	Vakavaraisuusluokitus	Näkymä
S&P	AA-	Vakaa
Moody's	A2*	Negatiivinen

*) Luottoluokitus asetettu tarkkailuun mahdollista laskua varten

Pohjola Pankki Oyj:n, OP-Pohjola-ryhmän ja Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokituksissa tapahtui vuoden 2011 aikana seuraavat muutokset:

Fitch Ratings laski 15.12.2011 Pohjola Pankki Oyj:n ja OP-Pohjola-ryhmän pitkäaikaiselle varainhankinnalle annetut luottoluokitukset AA-:sta A+:aan ja lyhytaikaisen varainhankinnan luottoluokitukset F1+:sta F1:een osana laajempaa globaalin ja eurooppalaisen pankkisektorin tarkastelua. Luokitusten näkymät asetettiin vakaiksi. Maailmantalouden yleinen kehitys ja merkittävä markkinoiden luottamuksen muutos pankkisektoria kohtaan kokonaisuudessaan olivat pääasialliset syyt luottoluokituksen laskuun. Fitch totesi, että OP-Pohjola-ryhmällä on vahva tase, hyvä likviditeetti sekä vahva vakavaraisuus.

Standard & Poor's Ratings Services vahvisti 8.12.2011 Pohjola Pankki Oyj:n pitkäaikaisen varainhankinnan luottoluokituksen AA- ja lyhytaikaisen varainhankinnan luokituksen A-1+. Luottoluokittaja piti luokituksen näkymät vakaina. Lisäksi Standard & Poor's nosti Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokituksen tasolle AA- (aiemmin A+). Standard & Poor's korosti Pohjolan luokituksen heijastavan sen vahvaa markkina-asemaa, vakavaraisuutta ja tuloksentekokykyä.

Moody's Investors Service asetti 10.8.2011 Pohjolan pitkäaikaisen varainhankinnan luokituksen Aa2, OP-Pohjola-ryhmän yksilöllisen luokituksen (BFSR) B- ja Pohjola Vakuutuksen vakavaraisuusluokituksen (IFSR) A2 tarkkailuun mahdollista laskua varten. Moody's arvioi, että OP-Pohjola-ryhmän taloudellista vahvuutta ja Pohjola Pankki Oyj:n pitkien luottojen luokituksia lasketaan korkeintaan yhdellä pykälällä. Moody's arvioi OP-Pohjola-ryhmän tuloksentekokyvyn heikentyneen vuoden 2008 finanssikriisiä edeltävältä tasolta ja kiinnittää huomiota ongelmaluottojen tasoon sekä toimialakeskittymiin. Ryhmän taseen laadun Moody's kuitenkin arvioi vahvaksi.

Liiketoimintojen tulokset ja riskiasema

Pankkitoiminta

- Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 198 miljoonaa euroa (133).
- Luottokanta kasvoi 9 prosenttia ja yritysluottokannan markkinaosuus nousi yli 20 prosenttiin.
- Yritysluottokannan keskimarginaali oli 1,34 % (1,36).
- Saamisten arvonalentumiset pienenivät 55 miljoonaa euroa ja olivat 49 miljoonaa euroa (105).
- Operatiivinen kulut/tuotot-suhde oli 35 prosenttia (35) eli 40 prosentin strategista tavoitetta parempi.

Pankkitoiminnan tulos ja avainluvut

Milj. e	2011	2010	Muutos %
Korkokate			
Yrityspankki ja Baltia	180	172	5
Markets	58	27	114
Yhteensä	238	199	19
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	97	93	4
Kaupankäynnin nettotuotot	18	47	-61
Muut tuotot	31	29	7
Tuotot yhteensä	**384**	**368**	**4**
Kulut			
Henkilöstökulut	57	54	4
IT-kulut	26	24	11
Poistot	21	25	-16
Muut kulut	32	27	18
Kulut yhteensä	**136**	**130**	**4**
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	**248**	**238**	**4**
Saamisten arvonalentumiset	49	105	-53
Tulos ennen veroja	**198**	**133**	**49**
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	188	133	42
Luottokanta, mrd. e	12,4	11,4	9
Takauskanta, mrd. e	2,6	2,6	-1
Yritysluottojen keskimarginaali, %	1,34	1,36	-1
Ongelmasaamiset luotto- ja takauskannasta, %	0,41	0,31	
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,33	0,75	
Operatiivinen kulut/tuotot -suhde, %	35	35	
Henkilömäärä	748	657	14

Tulos

Pankkitoiminnan tulos ennen veroja oli 198 miljoonaa euroa (133). Saamisten arvonalentumiset pienenivät 49 miljoonaan euroon (105).

Luottokanta kasvoi vuodenvaihteesta 1,0 miljardia euroa eli 9 % ja oli 12,4 miljardia euroa. Vuoden 2011 aikana yritysluottokannan markkinaosuus nousi ensi kertaa yli 20 prosentin. Takauskanta pysyi vertailukauden tasolla. Sitovien nostamattomien luottolimiittien määrä kasvoi runsaat 0,4 miljardia euroa 3,3 miljardiin euroon.

Yritysluottokannan keskimarginaali oli joulukuun lopussa 1,34 % eli 2 korkopistettä alempi kuin vuotta aikaisemmin. Yritysluottokannan keskimarginaali pysyi vakaana koko vuoden. Kannan kasvun ansiosta yrityspankkitoiminnan korkokate kasvoi 5 % vertailuvuotta suuremmista rahoituskustannuksista huolimatta.

Palkkiotuotot olivat 4 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Palkkiotuotot luotonannosta ja takauksista olivat yhteensä yli 1 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Nettopalkkiotuotot arvopaperinvälityksestä kasvoivat 1 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 4 % pääosin henkilöstö- ja IT-kulujen kasvun seurauksena.

Tulos ennen veroja

Milj. e	2011	2010	Muutos %
Yrityspankki	140	82	72
Markets	60	55	8
Baltian pankkitoiminta	-2	-4	
Yhteensä	**198**	**133**	**49**

Yrityspankin tuloksen kasvu johtui arvonalentumisten puolittumisesta. Korkokatetta ja palkkiotuottoja kasvattivat erityisesti syndikoidut luottojärjestelyt, joissa Yrityspankin asema on edelleen vahvistunut. Palkkiotuotot syndikoiduista luotoista kasvoivat 25 % vertailukaudesta.

Huolimatta talouden epävarmuudesta Markets-liiketoiminta-alueen asiakaskaupankäynnin volyymit pysyivät edellisvuoden tasolla. Käypään arvoon arvostettavien erien nettotuotot kasvoivat, vaikka markkinatilanne oli vuoden aikana haasteellinen.

Baltian pankkitoiminta kehittyi myönteisesti, vaikka toiminnan tulos jäikin 2 miljoonaa euroa negatiiviseksi. Luottokanta kaksinkertaistui viime vuoden lopusta 0,2 miljardiin euroon.

Pankkitoiminnan riskiasema

Luottoriskiasema

Luottoriskitarkastelussa seurataan kokonaisvastuiden määrän ja asiakkaiden luottokelpoisuuden kehitystä. Kokonaisvastuu tarkoittaa luottoriskille alttiiden saamisten ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärää. Se sisältää sekä koron että pääoman, joista on vähennetty saamiskohtaiset arvonalentumiset.

Pankkitoiminnan riskiasema säilyi hyvänä nettoluottotappioiden ja arvonalentumisten määrän laskiessa ja vastuiden ratingjakauman ollessa hyvällä tasolla.

Kokonaisvastuut kasvoivat vuoden aikana 0,6 miljardia euroa 22,5 miljardiin euroon. Pankkitoiminnan kokonaisvastuiden määrää alensi merkittävästi toisen vuosineljänneksen aikana käyttöön otettu johdannaissopimusten nettoutus sekä CSA-vakuuksien huomioiminen. Näiden vastuita pienentävä vaikutus oli yhteensä 3,0 miljardia euroa. Nämä muutokset näkyvät erityisesti rahoitus- ja vakuutuslaitokset -sektorin vastuiden määrässä. Vertailukelpoinen kokonaisvastuiden kasvu oli 3,6 miljardia euroa.

Kokonaisvastuut vastapuolittain

Mrd. e	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Yritykset ja asuntoyhteisöt	18,4	16,6	11 %
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	1,9	3,1	-40 %
Osuuspankit ja OP-Pohjola osk	0,1	0,1	15 %
Julkisyhteisöt	1,0	1,1	-9 %
Kotitaloudet	0,9	0,8	14 %
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,2	0,2	11 %
Yhteensä	**22,5**	**21,8**	**3 %**

Kokonaisvastuut jaetaan vastapuolittain kuuteen asiakasryhmään. Suurin asiakasryhmä oli yritysasiakkaat, joiden osuus kokonaisvastuista oli 82 % (76). Yritysvastuut kasvoivat vuoden aikana 1,8 miljardia euroa eli 11 %. Yritysvastuista luottojen ja takausten osuus oli 58 %, rahoitusyhtiötuotteiden osuus oli 14 % ja käyttämättömien

limiittien ja nostamattomien luottojen osuus oli 21 %.

Kokonaisvastuut rating-luokittain

Rating-luokka	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, mrd. e
1–2	2,3	2,4	-0,1
3–5	11,6	11,8	-0,2
6–7	5,1	4,2	1,0
8–9	1,9	2,1	-0,2
10	0,1	0,1	0,0
11–12	0,3	0,4	-0,1
Luokittelematon	0,2	0,2	0,0
Kotitaloudet	0,9	0,8	0,1
Yhteensä	**22,5**	**21,8**	**0,6**

Luottokelpoisuudeltaan investointitason vastuiden eli rating-luokkien 1-5 osuus kokonaisvastuista, pois lukien yksityisasiakkaat, oli 65 % (67), luokkien 11–12 osuus oli 1,3 % (1,7) ja luokittelemattomia vastuita oli 1,1 % (1,0). Nettoutuksen vaikutukset näkyvät erityisesti investointitason vastuiden laskuna.

Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorin vastuiden rating-jakauma säilyi vuoden aikana hyvänä uuden luototuksen painottuessa hyvän luottokelpoisuuden omaaviin vastapuoliin. Investointitason vastuiden osuus yritysvastuista oli hyvällä tasolla ollen 61 % (61). Kahden heikoimman rating-luokan vastuut olivat 0,3 (0,4) miljardia euroa eli 1,5 % (2,2) yritysvastuista. Luokittelemattomia yritysvastuita oli noin 0,2 (0,2) miljardia euroa eli noin 1,1 % (1,0) yritysvastuista.

Yritykset ja asuntoyhteisöt -sektorin vastuut rating-luokittain

Rating-luokka	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, mrd. e
1–2	1,0	0,8	0,2
3–5	10,3	9,2	1,0
6–7	4,7	3,9	0,8
8–9	1,8	2,0	-0,2
10	0,1	0,1	0,0
11–12	0,3	0,4	-0,1
Luokittelematon	0,2	0,2	0,0
Yhteensä	**18,4**	**16,6**	**1,8**

Kolme suurinta toimialaa olivat asuntojen vuokraus ja hallinta, kone- ja laiteteollisuus sekä kauppa. Asuntojen vuokrauksen ja hallinnan osuus yritysvastuista oli 10,5 %, kone- ja laiteteollisuuden 9,9 % ja kaupan 9,1 %. Euromääräisesti eniten kasvoivat energia ja kone- ja laiteteollisuus -toimialat. Yritysvastuiden kasvu kohdistui useille eri toimialoille, mikä lisäsi entisestään yritysvastuiden hajautuneisuutta toimialoittain.

Baltian liiketoiminnan vastuut olivat joulukuun lopussa 0,3 (0,1) miljardia euroa, mikä oli 1,5 % (0,6) pankkitoiminnan kokonaisvastuista.

Suuret asiakasvastuut

Suuriksi asiakasvastuiksi luetaan ne yritysasiakkaat ja voittoa tavoittelemattomat asiakkaat, joiden suorien vastuiden määrä ylittää 10 % konsernin omista varoista. Konsernin omat varat suurten asiakasriskien laskemiseksi laskivat 1 925 miljoonasta eurosta 1 634 miljoonaan euroon eli 15 %.

Suuriin asiakasriskeihin liittyvien yritysvastuiden määrä kasvoi 4,5 miljardiin euroon (3,4), pääosin konsernin omien varojen alenemisen seurauksena. Suuret yritysasiakasvastuut muodostuivat 19 asiakaskonsernista (13) ja niiden vastuiden osuus omista varoista oli 274 % (176). Suurista asiakasvastuista 74 % (77) oli investointitason vastuita.

Erääntyneet maksuerät ja ongelmasaamiset

Erääntyneiden maksuerien määrä kasvoi 6 miljoonaa euroa 23 miljoonaan euroon ja niiden osuus luotto- ja takauskannasta oli 0,15 % (0,12).

Ongelmasaamiset eli järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset kasvoivat 19 miljoonaa euroa 62 miljoonaan euroon. Ongelmasaamisten osuus luotto- ja takauskannasta oli alhainen eli 0,41 % (0,31).

Saamisia pienentäviä arvonalentumisia oli vuoden lopussa 190 miljoonaa euroa (187). Arvonalentumisista 16 miljoonaa euroa (12) oli saamisryhmäkohtaisia arvonalentumisia. Arvonalentumisista 59 miljoonaa euroa (14) kohdistui järjestämättömiin saamisiin.

Pankkitoiminnassa nettoluottotappioiden ja arvonalentumisten määrä oli 49 miljoonaa euroa (105) tulosta heikentävä, joka oli 0,33 % (0,75) luotto- ja takauskannasta. Baltian liiketoiminnan osuus nettoluottotappioista ja arvonalentumisista oli -1 miljoonaa euroa (1).

Markkinariskiasema

Pankkitoimintaan sisältyvä Markets-liiketoiminta-alue altistuu korko-, valuutta-, hyödyke- ja luottoriskipreemioiden markkinahintojen muutoksille, joista olennaisimmat riskitekijät ovat korko- ja luottoriskit.

Korkoriski oli vuoden alusta keskimäärin 8,1 miljoonaa euroa käytettävällä 1 % -yksikön koron muutoksen mittarilla mitattuna.

Yön yli -valuuttapositio sekä sen riski olivat alhaisella tasolla koko vuoden. Vuoden vaihteessa nettovaluuttapositio oli noin 35 miljoonaa euroa (5). Valuuttakaupankäynti keskittyi pääasiassa päivänsisäiseen kaupankäyntiin.

Markkinariskin herkkyysanalyysi

Pankkitoiminta, milj. e	Riskiparametri	Muutos	31.12.2011	31.12.2010
Korkoriski	Korko	1 % -yksikkö	4	4
Valuuttariski	Markkina-arvo	20 % -yksikköä	7	1
Volatiliteettiriski				
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 % -yksikköä	1	2
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 % -yksikköä	0	0
Luottoriskipreemio *)	Luottoriskimarginaali	0,5 % -yksikköä	7	12

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

*) Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireservisalkkuun sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Johdannaisliiketoiminta

Tilinpäätöksen liitetiedoissa on esitetty johdannaissopimukset käyttötarkoituksen mukaan eriteltynä.

Vahinkovakuutustoiminta

- Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja oli 8 miljoonaa euroa (83). Tulos ilman laskuperustemuutoksia oli 66 miljoonaa euroa (103). Sijoitustuotot jäivät vaikean markkinatilanteen seurauksena 50 miljoonaa euroa vertailuvuotta pienemmiksi.
- Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 6 prosenttia (2) yli miljardiin euroon.
- Vakuutustekninen kannattavuus ilman laskuperustemuutoksia oli vertailuvuoden tasolla. Operatiivinen yhdistetty kulusuhde oli 89,8 prosenttia (89,7).
- Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli -0,4 prosenttia (5,1).

Vahinkovakuutustoiminnan tulos ja avainluvut

Tulos, milj. e	2011	2010	Muutos %
Vakuutusmaksutuotot	1 024	964	6
Korvauskulut	-754	-694	9
Liikekulut	-223	-205	9
Aineettomien poisto-oikaisu	-22	-31	-28
Vakuutustekninen kate	**24**	**33**	**-29**
Sijoitustuotot ja -kulut	36	87	-59
Muut tuotot ja kulut	-52	-37	38
Tulos ennen veroja	**8**	**83**	**-91**
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	-39	139	
Yhdistetty kulusuhde, %	97,7	96,6	
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	89,8	89,7	
Operatiivinen liikekulusuhde, %	21,8	21,3	
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	-0,4	5,1	
Vastuunkantokyky, %	77	86	
Henkilömäärä	2 355	2 090	13

Tulos

Tulos ennen veroja oli 8 miljoonaa euroa (83). Tulos ilman laskuperustemuutoksia oli 66 miljoonaa euroa (103). Laskuperustemuutokset heikensivät tulosta yhteensä 59 miljoonaa euroa. Eläkevastuiden diskonttokorko alennettiin 3,5 %:sta 3,3 %:iin, mikä kasvatti vastuuvelkaa 32 miljoonaa euroa. Eliniän odotteen kasvu lisäsi vastuuvelan määrää 27 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna eliniän odotteen muutos kasvatti vastuuvelkaa 35 miljoonaa euroa ja yhteistakuuerästä luopuminen puolestaan kasvatti muita tuottoja 15 miljoonaa euroa. Nämä yhdessä heikensivät tulosta nettomääräisesti 20 miljoonaa euroa.

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen yhteisessä aktuaariprojektissa käynnistettiin keväällä 2010 kansallinen selvitys siitä, onko liikennevakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suomalaisten vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämä kuolevuusmalli ajantasainen. Selvityksen alustavien tulosten perusteella Pohjolan vastuuvelkaa kasvatettiin 35 miljoonalla eurolla jo vuonna 2010. Selvityksen lopullisten tulosten mukaan suomalaisten eliniänodote on kasvanut aiemmin ennakoitua enemmän, minkä takia vastuuvelkaa kasvatettiin vielä 27 miljoonaa euroa.

Vakuutustoiminta

Vakuutusmaksutuottojen kasvu jatkui ja vakuutustekninen kannattavuus ilman laskuperustemuutoksia oli vertailuvuoden tasolla. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat yhteensä 6 % (2 %). Operatiivinen vakuutustekninen kate oli 105 miljoonaa euroa (99) ja operatiivinen yhdistetty kulusuhde 89,8 % (89,7). Operatiiviset tunnusluvut eivät sisällä laskuperustemuutoksia ja poistoja yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä. Yhdistetty kulusuhde edellä mainitut erät mukaan lukien oli 97,7 % (96,6).

Vakuutusmaksutuotot

Milj. e	2011	2010	Muutos %
Henkilöasiakkaat	503	470	7
Yritysasiakkaat	472	445	6
Baltia	48	49	-2
Yhteensä	**1 024**	**964**	**6**

Markkina-asema henkilöasiakkaissa vahvistui edelleen. Pohjola nousi markkinajohtajaksi henkilöasiakkaiden ajoneuvojen vakuuttajana. Liikennevakuutusten määrä nousi yli miljoonaan. Etuasiakastalouksien määrä kasvoi 42 731 taloudella (46 485).

Etuasiakastalouksia oli joulukuun lopussa 523 336. Heistä jo 66 % on keskittänyt myös pankkiasiointinsa OP-Pohjola-ryhmään. Ryhmän osuuspankkien ja Helsingin OP Pankin asiakkaat voivat käyttää pankkiasioinnista kertyviä bonuksia Pohjolan vahinkovakuutusten maksamiseen. Bonuksia kertyy myös kodin, perheen ja ajoneuvojen vakuutusmaksuista. Vuonna 2011 OP-bonuksia käytettiin 1 391 000 vakuutuslaskuun, joista 209 000 laskua maksettiin kokonaan bonuksilla. Bonuksilla maksettujen vakuutusmaksujen määrä oli 66 miljoonaa euroa.

Yritysasiakkaissa vakuutusmaksutuotot kääntyivät 6 % kasvuun. Kasvu oli voimakkainta pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Baltiassa vakuutusmaksutuotot laskivat hieman.

Diskonttokoron lasku ja eliniän odotteen kasvu lisäsivät korvauskuluja 59 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna eliniän odotteen kasvu lisäsi korvauskuluja 35 miljoonaa euroa. Ilman näitä laskuperustemuutoksia korvauskulut kasvoivat 6 %. Vakuutuskannan kasvu ja erityisesti henkilöasiakkaiden omaisuusvahinkojen määrän lisääntyminen kasvattivat korvauskuluja. Ilmoitettujen vahinkojen määrä kasvoi yhteensä 8 %, 420 000 vahinkoon. Joulukuun lopun myrskystä aiheutui eräs historian suurimmista vahingoista, mutta hyvän jälleenvakuutussuojan ansiosta sen vaikutus tulokseen jäi 8 miljoonaan euroon. Suurvahingoista aiheutuva korvausmeno kokonaisuutena jäi vertailuvuotta pienemmäksi. Vuonna 2011 kirjattiin 234 uutta (224) suurta tai keskisuurta vahinkoa, joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 92 miljoonaa euroa (109). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,1 miljoonan euron ja eläkevastuissa yli 0,5 miljoonan euron vahingot. Aiempina tilivuosina sattuneisiin vahinkoihin varattua korvausvastuuta ilman laskuperustemuutosten vaikutusta purkautui 25 miljoonaa euroa (33). Operatiivinen vahinkosuhde oli 68,0 % (68,4). Riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 61,9 % (62,5).

Operatiivinen liikekulusuhde oli 21,8 % (21,3). Henkilömäärän kasvu lisäsi liikekuluja. Henkilöstöä on lisätty niin myyntiin kuin korvauspalveluunkin kasvavan asiakaskunnan palvelun parantamiseksi. Myös Pohjola Vakuutuksen hyvinvointiliiketoiminnan resursseja vahvistettiin noin 40 työhyvinvoinnin ammattilaisella, joista suurin osa tuli Excenta-yrityskaupan myötä. Operatiivinen toimintakulusuhde sisältäen myös korvausten välilliset hoitokulut oli 27,9 % (27,2).

Operatiivinen vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde (CR)

	2011		2010	
	Kate milj. €	CR, %	Kate milj. €	CR, %
Henkilöasiakkaat	60,0	88,1	76,1	83,8
Yritysasiakkaat	47,1	90,0	23,9	94,6
Baltia	-2,6	105,3	-0,7	101,5
Yhteensä	**104,5**	**89,8**	**99,3**	**89,7**

Henkilöasiakkaiden kannattavuus säilyi hyvänä korvauskulujen kasvusta huolimatta. Yritysasiakkaiden operatiivinen vakuutustekninen kate parani suotuisan vahinkokehityksen seurauksena. Baltiassa korvauskulujen kasvu ja vakuutusmaksutuottojen lasku heikensivät katetta.

Sijoitustoiminta

Sijoitusmarkkinoiden epävarmuus heijastui sijoitustoiminnan tulokseen. Sijoitusten tuotto käyvin arvoin oli -0,4 % (5,1). Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 36 miljoonaa euroa (87). Tulokseen kirjattiin arvonalennuksia 42

miljoonaa euroa (40), joista 34 miljoonaa euroa kohdistui Kreikan valtion joukkovelkakirjalainoihin. Tulosta heikensivät lisäksi toteutuneet myyntitappiot. Tuotot käyvin arvoin olivat -11 miljoonaa euroa (143).

Sijoituskannan jakauma

%	2011	2010
Joukkolainat ja korkorahastot	72	71
Vaihtoehtoiset sijoitukset	5	7
Osakkeet	10	12
Pääomasijoitukset	3	2
Kiinteistöt	9	7
Rahamarkkinat	2	1
Yhteensä	**100**	**100**

Vahinkovakuutustoiminnan sijoituskanta oli joulukuun lopussa 2 863 miljoonaa euroa (2 924). Korkosalkun luottoluokitusjakauma oli hyvä, investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus oli 91 % (91) ja 75 % sijoituksista oli vähintään A- -luokitetuissa saamisissa. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 4,8 vuotta (5,3) ja duraatio 3,9 vuotta (4,1).

Vahinkovakuutustoiminnan riskiasema

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2011 lopussa oli 787 miljoonaa euroa (832) eli solvenssisuhde oli 77 % (86) maksutuotoista.

Hallitus on vahvistanut vahinkovakuutuksen tavoitteeksi A-luottoluokituksen. Pohjola Vakuutus Oy:n luottoluokitukset ovat: Moody's tasolla A2 (näkymä: negatiivinen) ja Standard & Poor's tasolla AA- (näkymä: vakaa).

Vakuutusriskiasema

Vahinkovakuutuksen jälleenvakuutus on hoidettu keskitetysti. Sekä riskikohtaisten että katastrofijälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti on 95 miljoonaa euroa. Lisäksi korvausviiveeltään lyhythäntäisten vakuutuslajien suurvahinkojen omalle vastuulle jäävälle osalle on vuosiaggregaattisuoja, jonka kapasiteetti vuonna 2011 oli 11 miljoonaa euroa. Tämä suoja tulee käyttöön kun vuoden suurvahinkomeno on tavallista suurempi.

Liiketoiminnan normaali vaihtelu aiheuttaa tuloksen ja oman pääoman vaihtelua. Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta omaan pääomaan.

Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2011, milj. e	Muutos riski-muuttujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutuotto	1 024	kasvaa 1 %	10	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut	754	kasvaa 1 %	-8	heikkenee 0,7 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 0,5 % -yksikköä
Henkilöstökulut	120	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,9 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*	286	kasvaa 4 %	-11	heikkenee 1,1 % -yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus vaihtelevat vuosittain. Vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta suurvahinkojen korvausmeno selittää merkittävän osuuden. Vuoden 2011 aikana tietoon tulleiden suurten ja keskisuurten vahinkojen määrä oli 234 kappaletta (224) ja niiden omalla vastuulla oleva korvausmeno yhteensä 92,5 miljoonaa euroa (109). Vuosien 2010 ja 2011 omalla vastuulla olevat määrät on huomioitu aggregaattisuojan jälkeisinä arvoina.

Vahinkovakuutuksen vastuuvelasta suuri osa on eläkevastuita, joiden määrään vaikuttaa arvioitu kuolevuus, inflaatio sekä käytetty diskonttauskorko. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen yhteisessä aktuaariprojektissa käynnistettiin keväällä 2010 kansallinen selvitys siitä, onko liikennevakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suomalaisten vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämä kuolevuusmalli ajantasainen ottaen huomioon keskimääräinen eliniän nousu. Selvityksen ensimmäisen vaiheen alustavat tulokset saatiin lokakuussa 2010 ja niiden perusteella oli havaittavissa, että eliniän odotteet ovat Suomessa kasvaneet ja vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämään kuolevuusmalliin liittyy päivitystarvetta. Alustavan arvion mukaan Pohjolan vastuuvelkaa kasvatettiin 35 miljoonaa euroa vuonna 2010. Selvityksen toisessa vaiheessa päivitettiin yleinen kuolevuusmalli, jonka tulokset valmistuivat lokakuussa 2011. Selvityksen toisen vaiheen perusteella elinikien piteneminen oli voimakkaampaa kuin ensimmäisessä vaiheessa oli arvioitu. Uuden kuolevuusmallin vaikutus eläkemuotoisen korvausvastuun kasvuun on kokonaisuudessaan 62 miljoonaa euroa, josta vuoden 2011 muutostarve oli 27 miljoonaa euroa.

Oheisessa taulukossa on esitetty vastuuvelan herkkyys arvioitavien suureiden suhteen:

Riskimuuttuja	Muutos riskimuuttujassa	milj. €
Infllaatio	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-4
Elinikä	kasvaa 1 vuotta	-33
Diskonttokorko	laskee 0,1 %-yksikköä	-16

Diskontattu vastuuvelka oli 1 430 miljoonaa euroa (1381). Se on diskontattu käyttäen 3,3 % (3,5) korkoa ja sen duraatio on 12,1 vuotta (11,9). Muu osa vastuuvelasta 935 miljoonaa euroa (842) on diskonttaamatonta ja sen duraatio on 2,1 vuotta (2,4).

Sijoitusriskiasema

Vahinkovakuutuksen sijoituskanta oli vuoden 2011 lopussa 2 863 (2 924) miljoonaa euroa. Sijoituskanta sisältää sekä vastuuvelan että vakavaraisuuspääoman katteena olevat sijoitukset. Sijoitussalkusta joukkolainojen osuus oli 72 % (71) ja listattujen osakkeiden ja pääomasijoitusten osuus 13 % (14).

Vahinkovakuutuksen sijoituskannan allokaatiojakauma

	31.12.2011		31.12.2010	
Sijoituskannan allokaatiojakauma	Käypä arvo milj. e	%	Käypä arvo milj. e	%
Rahamarkkinat yhteensä	48	2	14	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 050	72	2 074	71
Osakkeet ja pääomasijoitukset	379	13	422	14
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	132	5	207	7
Kiinteistösijoitukset yhteensä	254	9	207	7
Yhteensä	**2 863**	**100**	**2 924**	**100**

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus S&P:n luokituksen mukaan oli AA- (A+) ja Moody'sin luokituksen mukaan Aa3 (A1) eli hieman korkeammalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Korkosalkun jäljellä oleva keskimääräinen juoksuaika oli 4,8 vuotta (4,9) ja duraatio oli 3,9 vuotta (3,3). Korkosalkun juokseva korko vuodenvaihteessa oli 3,4 %.

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2011, milj. e

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	40	202	215	125	116	86	784	37,6
Aa1–Aa3	132	50	94	30	11	29	345	16,6
A1–A3	24	171	142	32	25	31	426	20,4
Baa1–Baa3	48	123	57	69	23	14	334	16,0
Ba1 tai alempi	28	56	47	29	16	3	180	8,6
Sisäisesti luokiteltu	2	1	0	8	5	0	17	0,8
Yhteensä	**273**	**603**	**556**	**294**	**196**	**163**	**2 085**	**100,0**

Jakauma ei sisällä luottojohdannaisia.

Vahinkovakuutuksen avoin valuuttapositio oli 196 miljoonaa euroa (242) eli 7 prosenttia sijoituskannasta. Valuuttariskiä on suojattu aktiivisesti valuuttajohdannaisilla.

Vahinkovakuutustoiminnan sijoitussalkun tuotto käyvin arvoin oli -0,4 % (5,1) eli pitkän aikavälin tuotto-odotusta heikompi.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu sijoitusriskien herkkyyttä ja niiden vaikutusta omaan pääomaan:

			Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
Sijoitusluokat	**Riskiparametri**	**Muutos**	**31.12.2011**	**31.12.2010**
Joukkolainat ja korkorahastot 1)	Korko	1 %-yksikkö	84	92
Osakkeet 2)	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	70	83
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	19	16
Raaka-aineet	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	0	5
Kiinteistöt	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	25	21
Valuutta	Valuutan arvo	20 %-yksikköä	39	48
Luottoriskipreemio 3)	Luottoriskimarginaali	0,5 %-yksikköä	42	47
Johdannaiset 4)	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	4	0

1) Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

2) Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset

3) Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset

4) Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä, valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä

Varainhoito

- Varainhoidon tulos ennen veroja oli 27 miljoonaa euroa (31). Vertailuvuoden tulokseen sisältyy nettovaikutukseltaan 6 miljoonaa euroa yritysjärjestelyihin liittyviä tuottoja
- Hallinnoitavat asiakasvarat laskivat 11 % ja olivat 31,3 miljardia euroa (35,0).
- Operatiivinen kulut/tuotot-suhde parani 49 prosenttiin (53).

Varainhoidon tulos ja avainluvut

Tulos, milj. e	2011	2010	Muutos %
Nettopalkkiotuotot	50	58	-13
Muut tuotot	6	9	-40
Tuotot yhteensä	**56**	**67**	**-16**
Henkilöstökulut	18	21	-14
Muut kulut	13	15	-12
Kulut yhteensä	**31**	**35**	**-13**
Osuus osakkuusyrityksen tuloksesta	2		
Tulos ennen veroja	**27**	**31**	**-13**
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	27	31	-13
Hallinnoitavat asiakasvarat mrd. e	31,3	35,0	-11
Operatiivinen kulut/tuotot -suhde, %	49	53	
Henkilömäärä	149	144	3

Tulos

Varainhoidon tulos ennen veroja oli 27 miljoonaa euroa (31). Vertailuvuoden tulokseen sisältyi nettovaikutukseltaan 6 miljoonaa euroa yritysjärjestelyihin liittyviä tuottoja.

Tuottosidonnaiset palkkiot olivat 1 miljoonaa euroa (4). Tulos sisältää 2 miljoonan euron osuuden osakkuusyhtiö Access Capital Partners Group SA:n nettotuloksesta.

Vertailuvuoden tulokseen sisältyi joulukuussa 2010 myytyjen yhtiöiden, Pohjola Capital Partners Oy:n ja Pohjola Private Equity Funds Oy:n, myyntihetkeen asti kertyneet tuotot ja kulut. Myytyjen yhtiöiden tulos kasvatti vertailuvuoden tulosta ennen veroja 4 miljoonaa euroa. Operatiivinen kulut/tuotot-suhde oli 49 % (53).

Hallinnoitavat asiakasvarat laskivat vuoden 2011 aikana 11 % ja olivat vuoden lopussa 31,3 miljardia euroa (35,0). Hallinnoitavien varojen 3,7 miljardin euron lasku johtui pääosin markkinoiden voimakkaasta laskusta ja epävarmojen markkinaolosuhteiden aiheuttamasta negatiivisesta nettomyynnistä.

Hallinnoitavat asiakasvarat

mrd. e	2011	2010
Instituutioasiakkaat	18,5	19,5
OP-rahastot	9,9	12,0
Private	2,8	3,4
Yhteensä	**31,3**	**35,0**

Hallinnoitavien asiakasvarojen jakauma

%	2011	2010
Rahamarkkinasijoitukset	17	14
Joukkovelkakirjalainat	39	39
Osakkeet	26	29
Muut	19	18
Yhteensä	**100**	**100**

Konsernitoiminnot

- Tulos ennen veroja oli 24 miljoonaa euroa (61). Tulosta heikensivät korkokatteen sekä saamistodistusten myyntivoittojen pieneneminen ja kasvaneet saamistodistusten arvonalentumiset.
- Tulos ennen veroja käyvin arvoin heikkeni 86 miljoonaa euroa vertailukaudesta ja oli -98 miljoonaa euroa (-12).
- Maksuvalmius ja rahoituksen saatavuus säilyivät hyvällä tasolla.

Konsernitoimintojen tulos ja avainluvut

Milj. e	2011	2010	Muutos %
Korkokate	35	64	-46
Kaupankäynnin nettotuotot	3	-9	
Sijoitustoiminnan nettotuotot	18	31	-43
Muut tuotot	11	12	-6
Tuotot yhteensä	**67**	**98**	**-32**
Henkilöstökulut	13	15	-15
Muut kulut	18	23	-20
Kulut yhteensä	**31**	**38**	**-18**
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	**36**	**60**	**-41**
Saamisten arvonalentumiset	11	-1	
Tulos ennen veroja	**24**	**61**	**-60**
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	**-98**	**-12**	
Likviditeettireservisalkku, mrd. e	12,6	9,5	33
Saamiset ja velat OP-Pohjola-ryhmän yhteisöille nettoasema, mrd. e	1,7	3,4	-50
Keskuspankkitoiminnan tulos, milj.e	13	12	12
Henkilömäärä	129	126	2

Tulos

Tulos ennen veroja pieneni 37 miljoonaa euroa 24 miljoonaan euroon (61). Korkokatteen pieneneminen johtui alemmasta korkotasosta ja rahoituskustannusten noususta. Sijoitustoiminnan nettotuottoihin sisältyi 7 miljoonaa euroa saamistodistusten myyntivoittoja (29). Osinkotuottoja tulokseen sisältyy 10 miljoonaa euroa (4). Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kirjatuista osakkeista ja osuuksista kirjattiin arvonalentumisia yhteensä 1 miljoona euroa (4). Joukkovelkakirjalainoista kirjattujen arvonalentumisten määrä oli 11 miljoonaa euroa (-1) eli 12 miljoonaa euroa vertailuvuotta suurempi.

Pohjolan rahoituksen saatavuus on säilynyt hyvänä poikkeuksellisesta markkinatilanteesta huolimatta. Pitkäaikaista varainhankintaa lisättiin laskemalla kansainvälisillä pääomamarkkinoilla liikkeeseen yksi 500 miljoonan euron senioremissio, jonka maturiteetti on viisi vuotta. Tämän lisäksi OP-Asuntoluottopankki laski liikkeeseen kaksi 1 miljardin euron kiinteistövakuudellista joukkovelkakirjalainaa juoksuajaltaan viisi ja seitsemän vuotta.

Senior-ehtoisen tukkuvarainhankinnan velkakirjojen keskimarginaali oli vuoden lopussa 27 korkopistettä (22).

Tulos käyvin arvoin oli 98 miljoonaa euroa negatiivinen eli 86 miljoonaa euroa vertailuvuotta pienempi. Euroalueen velkakriisin johdosta markkinoilla levenneet luottoriskimarginaalit heikensivät käyvän arvon rahastoa.

Konsernitoimintojen riskiasema

Luottoriskiasema

Konsernitoimintojen kokonaisvastuut olivat vuoden 2011 lopussa 20,1 miljardia euroa ja ne muodostuivat likviditeettireservisalkusta sekä saamisista osuuspankeilta. Konsernitoimintojen vastuista 98 % (99) oli investointitason vastapuolilta.

OP-Pohjola-ryhmän keskusrahalaitoksena toimivalle Pohjola Pankki Oyj:lle osuuspankit ja OP-Pohjola osk tytäryhtiöineen ovat merkittävä asiakasryhmä. Osuuspankkien ja OP-Pohjola osk:n vastuut laskivat vuoden aikana 0,7 miljardia euroa eli noin 8 %. Luottokelpoisuudeltaan osuuspankkien ja OP-Pohjola osk:n vastuut ovat investointitasoa.

Konsernitoiminnoissa ylläpidetään OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi likviditeettireserviä. Likviditeettireservisalkun määrä oli joulukuun lopussa 12,6 miljardia euroa (9,5). Varat koostuvat lähinnä hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemista saamistodistuksista sekä arvopaperistetuista saamisista.

Likviditeettisalkkuun luettavat rahoitusvarat tase-erittäin 31.12.2011

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Käteiset varat	4 243	1 500
Lyhytaikaiset saamistodistukset	18	66
Pitkäaikaiset saamistodistukset:		
Kaupankäynnin rahoitusvarat	271	457
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	13	12
Myytävissä olevat rahoitusvarat	6 505	5 296
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat	716	928
Lainat ja muut saamiset	881	1 208
Likviditeettireservisalkku yhteensä	**12 647**	**9 466**

Likviditeettireservisalkkuun luettavien rahoitusvarojen maturiteetti- ja ulkoinen luottoluokitusjakauma 31.12.2011, milj.e

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	%
Aaa	4 375	973	1 835	966	513	21	8 683	69 %
Aa1–Aa3	154	850	385	158	209	0	1 756	14 %
A1–A3	271	703	173	10	10	0	1 166	9 %
Baa1–Baa3	221	191	167	15	0	0	593	5 %
Ba1 tai alempi	45	119	11	14	0	0	188	1 %
Vain sisäinen luokitus	81	54	92	35	0	0	261	2 %
Yhteensä	**5 147**	**2 888**	**2 662**	**1 198**	**731**	**21**	**12 647**	**100 %**

* Laskelma kirjanpitoarvoilla

Likviditeettireservisalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika oli 3,6 vuotta. Sisäisesti luokitellut rahoitusvarat muodostuvat lähinnä suomalaisten yritysten ja yhteisöjen liikkeeseen laskemista joukkovelkakirjalainoista.

Markkinariskiasema

Konsernitoimintojen merkittävimmät markkinariskit muodostuvat likviditeettireservisalkun luottoriskimarginaaleista sekä rahoitustaseen korkoriskistä.

Korkoriski oli neljännen vuosineljänneksen aikana keskimäärin 30,9 miljoonaa euroa ja vuoden alusta keskimäärin 17,3 miljoonaa euroa käytettävällä 1 % -yksikön koron muutoksen mittarilla mitattuna.

Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 29 miljoonaa euroa (38), josta pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen muodostivat 24 miljoonaa euroa (29). Kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2011 lopussa 35 miljoonaa euroa (35), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 3 (3) miljoonaa euroa.

Markkinariskin herkkyysanalyysi

			31.12.2011		31.12.2010	
Konsernitoiminnot, milj. e	**Riski-parametri**	**Muutos**	**Vaikutus tulokseen**	**Vaikutus omaan pääomaan**	**Vaikutus tulokseen**	**Vaikutus omaan pääomaan**
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	25	0	6	0
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	0		0	
Luottoriskipreemio*	Luottoriski-marginaali	0,5 %-yksikköä	0	116	0	121
Hintariski						
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä		1		2
Pääomarahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä		5		6
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	3		4	

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

* Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Henkilöstö ja palkitseminen

Konsernin palveluksessa oli vuoden lopussa 3 380 henkilöä eli 364 henkilöä enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Pankkitoiminnassa työskenteli 748 henkilöä (657), Vahinkovakuutustoiminnassa 2 355 henkilöä (2 090), Varainhoidossa 149 henkilöä (144) ja Konsernitoiminnoissa 129 henkilöä (126). Konsernin henkilöstöstä ulkomailla työskenteli yhteensä 360 henkilöä (348).

OP-Pohjola-ryhmän ja Pohjolan muuttuva palkitseminen jakautuu lyhyen aikavälin yrityskohtaiseen lyhyeen palkitsemiseen sekä ryhmätasoiseen pitkän aikavälin palkitsemiseen. Vuoden 2011 tilinpäätöksessä päättyneeltä vuodelta maksettaviin muuttuviin palkkioihin on varauduttu yhteensä 27 miljoonan euron (28) kirjauksella. Tästä summasta lyhyen aikavälin ohjelmien osuus oli 21 miljoonaa euroa (22).

OP-Pohjola-ryhmän uusi ryhmätasoinen pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä muodostuu johdolle tarkoitetusta kannustinjärjestelmästä, sekä muulle henkilöstölle tarkoitetusta henkilöstörahastosta. Johdon pitkän aikavälin ohjelman mukaiset vuodelta 2011 jaksotetut palkkiot ovat 2 miljoonaa euroa (2) ja henkilöstörahastolle jaksotettu palkkio on 4 miljoonaa euroa (4).

Johdon kannustinjärjestelmä koostuu kolmen vuoden ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 2011–2013. Osakepohjaisen järjestelmän piiriin kuuluu koko OP-Pohjola-ryhmässä 372 henkilöä. Kannustinjärjestelmään kuuluvat henkilöt voivat saada tietyn määrän Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita, mikäli kyseiselle ansaintajaksolle asetetut, OP-Pohjola-ryhmän strategiaan perustuvat tavoitteet saavutetaan. Järjestelmän mukainen palkkio maksetaan henkilölle ansaintajakson päätyttyä vuosina 2015, 2016 ja 2017 osakkeiden ja rahan yhdistelmänä kolmessa erässä edellyttäen, että ryhmän vakavaraisuus ylittää sisäiset vähimmäisvaatimukset maksuhetkellä. Palkkion maksamiseen liittyy työ- tai toimisuhteen voimassaoloa koskevia ehtoja. Tarkemmat tiedot palkitsemisesta on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 96.

Investoinnit

Kokonaisinvestoinnit vuonna 2011 olivat 33 miljoonaa euroa (17). Tästä 12 miljoonaa euroa (6) kohdistui Pankkitoimintaan, 20 miljoonaa euroa (9) Vahinkovakuutustoimintaan, 1 miljoonaa euroa (1) Varainhoitoon ja 1 miljoonaa euroa (1) Konsernitoimintoihin. Investoinnit olivat pääasiassa tietojärjestelmäinvestointeja.

Vastuullisuus

Yhteiskuntavastuu on kiinteä osa OP-Pohjola-ryhmän liiketoimintaa. OP-Pohjola osk:n johtokunta päättää ryhmän yhteiskuntavastuun suuntaviivoista ja hyväksyy ryhmän yhteiskuntavastuuohjelman. Yhteiskuntavastuuta kehitetään osana OP-Pohjola-ryhmän vastuullisuutta ja strategiaa.

Strategia ja sen pohjalta laadittava yhteiskuntavastuuohjelma linjaavat Pohjolan ja koko OP-Pohjola-ryhmän yhteiset suuntaviivat koskien kansainvälisiä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun periaatteita. Ryhmä on sitoutunut yhteiskuntavastuulliseen toimintaan. Ohjelmassa määritellään ryhmän yhteiskuntavastuun teemat, painopistealueet sekä toimenpide-ehdotukset, ja niiden pohjalta laaditaan myös mitattavat tavoitteet ja mittarit.

Pohjolan edustajat ovat olleet mukana laatimassa ryhmän vastuullisuusohjelmaa ja siihen liittyviä tavoitteita. Pohjola pyrkii huomioimaan ympäristövastuunsa muun muassa tarjoamalla asiakkailleen tulevaisuudessa monipuolisia ilmastonmuutoksen hillintään liittyviä tuotteita ja palveluja.

Finanssialalla vastuullisuudessa korostuvat taloudellisen vastuun näkökulmat. Niihin OP-Pohjola-ryhmällä on kattavat johtamis- ja seurantamenetelmät. Taloudellinen vastuu toteutuu esimerkiksi riskienhallinnan hyvällä hoitamisella ja hyvistä hallinnointikäytännöistä huolehtimalla.

OP-Pohjola-ryhmä kunnioittaa ja noudattaa YK:n Global Compact aloitteen periaatteiden edistämistä. Lisäksi Pohjola Varainhoito ja OP-Rahastoyhtiö ovat allekirjoittaneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet sekä kansainvälisen sijoittajayhteisön Carbon Disclosure Project ja Water Disclosure Project -asiakirjat. OP-Pohjola-ryhmä raportoi yhteiskuntavastuustaan säännöllisesti Global Reporting Initiative (GRI) -ohjeiston mukaisesti.

OP-Pohjola-ryhmän yhteiskuntavastuuohjelmasta voi lukea lisää OP-Pohjolan ja Pohjolan vuosikertomuksista 2011.

Konsernin rakennejärjestelyt

Pohjola Vakuutus osti toukokuussa työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excentan Elisa Oyj:ltä ja yhtiön toimivalta johdolta. Kauppa vahvisti Pohjolan uutta hyvinvointiliiketoimintaa ja laajensi Pohjola Terveyden palveluja yritysasiakkaille.

Baltiassa vakuutustoiminnan rakennejärjestelyä jatkettiin vahinkovakuutustoiminnan konsernirakenteen selkeyttämiseksi ja konsernin pääomien käytön tehostamiseksi. Joint Stock Insurance Company Seesam Latvia ja Joint Stock Insurance Company Seesam Lithuania sulautettiin 1.12.2011 Seesam Insurance AS yhtiöön. Tämän jälkeen Latviassa ja Liettuassa toimitaan Virossa rekisteröidyn Seesam Insurance AS:n sivuliikkeinä.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjoihin. A-osakkeet ovat vapaasti luovutettavissa olevia ja ne ovat kaupankäynnin kohteena NASDAQ OMX Helsingissä. K-osakkeita voivat omistaa vain OP-Pohjola-ryhmään kuuluvat yhteisöt. A-sarjan osake tuottaa yhtiökokouksessa yhden äänen ja K-sarjan osake viisi ääntä. A-sarjan osakkeelle maksetaan vuotuista osinkoa, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeelle maksettavaa osinkoa korkeampi.

Vuoden 2011 lopussa osakkeita oli yhteensä 319 551 415 kappaletta. A-osakkeita oli 251 169 770 kappaletta. A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 78,6 % ja äänistä 42,4 %. K-osakkeiden lukumäärä oli 68 381 645 kappaletta ja K-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 21,4 % ja äänistä 57,6 %. Yhtiön osakkeiden tuottama kokonaisäänimäärä oli 593 077 995. Pohjolan osakkeiden lukumäärissä ei tapahtunut vuoden 2011 aikana muutoksia.

Pohjola Pankki Oyj:llä oli vuoden 2011 lopussa 33 962 rekisteröityä osakkeenomistajaa. Määrä oli 948 pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Osakkeenomistajista 95 % oli yksityishenkilöitä. Suurin yksittäinen osakkeenomistaja on yhtiön emoyhteisö OP-Pohjola osk, jonka osuus kaikista osakkeista oli 37,24 % ja äänistä 60,96 %. Hallintarekisteröityjen osakkeiden osuus A-osakkeista oli 20,2 % (20,1).

Hallituksen ja konsernin johtoryhmän jäsenet omistivat vuoden 2011 lopussa 148 028 (157 249) A-osaketta, mikä edustaa yhteensä 0,05 % (0,05) yhtiön koko osakekannasta ja 0,02 % (0,03) äänistä.

Yhtiön osakekurssi oli vuoden 2011 lopussa 7,51 euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 8,97 euroa. Vuoden ylin kurssi oli 10,28 euroa ja alin 6,47 euroa.

Osakkeiden euromääräinen vaihto kasvoi vuoden 2011 aikana. Euromääräinen vaihto oli 1 514 miljoonaa euroa, kun se edellisvuoden vastaavalla ajanjaksolla oli 1 311 miljoonaa euroa. Niin ikään osakkeen kappalemääräinen vaihto nousi ja vuoden aikana vaihtoi omistajaa 174 miljoonaa osaketta. Edellisenä vuonna vastaava määrä oli 154 miljoonaa osaketta.

Vuonna 2011 tehtiin yksi liputusilmoitus. Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi (Suomi-yhtiö) ja OP-Pohjola osk (OP-Pohjola) ilmoittivat 5.5.2011 Pohjola Pankki Oyj:lle (Pohjola) arvopaperikaupoista, joissa Suomi-yhtiö oli myynyt 5.5.2011 OP-Pohjolalle kaikki omistamansa Pohjolan A-osakkeet, joiden osuus osakekannasta on 7,26 prosenttia ja äänimäärästä 3,91 prosenttia. Suomi-yhtiön osakeomistus laski kauppojen seurauksena alle kahdeskymmenesosan rajan (1/20) ja OP-Pohjolan osuus nousi yli kolmen kymmenesosan rajan (3/10). Kaupan jälkeen sekä 31.12.2011 OP-Pohjola osk:n omistusosuus Pohjola Pankki Oyj:ssä oli 37,24 % kaikista osakkeista ja äänten osuus 60,96 % kokonaisäänimäärästä.

Yhtiökokous valtuutti 29.3.2011 hallituksen päättämään yhdestä tai useammasta maksullisesta osakeannista. Osakeannissa annettavien A-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 24 000 000 kappaletta ja K-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 6 000 000 kappaletta. Valtuutus sisältää hallitukselle myös oikeuden poiketa osakkeenomistajalle kuuluvasta etuoikeudesta yhtiön osakkeisiin (suunnattu osakeanti), jos tähän on osakeyhtiölain mukainen yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Valtuutusta voidaan tällöin käyttää yrityskauppojen tai muiden yhtiön liiketoimintaan kuuluvien järjestelyjen rahoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Valtuutus sisältää hallitukselle oikeuden päättää osakeannin ehdoista ja toimenpiteisiin liittyvistä seikoista. Hallituksella on myös oikeus päättää, kirjataanko merkintähinta kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon taikka osakepääomaan. Valtuutus on voimassa 29.3.2012 saakka. Hallitus ei ole valtuutuksen nojalla päättänyt osakeannista. Tämänkaltaisia aikaisemmin annettuja valtuuksia edellisiltä vuosilta ei myöskään ollut voimassa vuonna 2011.

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiökokous ei vuoden 2011 aikana tehnyt päätöksiä omien osakkeiden hankinnasta eikä myöskään antanut tätä koskevia valtuutuksia. Tämänkaltaisia aikaisemmin annettuja valtuutuksia edellisiltä vuosilta ei myöskään muutoin ollut voimassa vuonna 2011.

Osakeomistusten jakautumista koskevat tiedot on esitetty emoyhtiön liitetiedoissa.

Osakekohtaisten tunnuslukujen aikasarjat on esitetty toimintakertomuksen luvussa "Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut".

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksiä

Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous 29.3.2011 vahvisti vuoden 2010 tilinpäätöksen, myönsi hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle vastuuvapauden ja päätti jakaa osinkoa 0,40 euroa A-sarjan osakkeelta ja 0,37 euroa K-sarjan osakkeelta. Hallituksen jäsenten lukumääräksi vahvistettiin kahdeksan. Tämän lisäksi yhtiökokous hyväksyi hallituksen ehdotukset yhtiöjärjestyksen muutokseksi ja hallituksen osakeantivaltuudeksi.

Tilintarkastajaksi valittiin KHT-yhteisö KPMG Oy Ab, ilmoittamanaan päävastuullisena tilintarkastajana Sixten Nyman, KHT.

Hallinnointi

Yhtiön hallitukseen valittiin seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka uudelleen varatoimitusjohtaja Merja Auvinen, toimitusjohtaja Jukka Hienonen, toimitusjohtaja Simo Kauppi, johtaja Satu Lähteenmäki, toimitusjohtaja Harri Sailas ja diplomi-insinööri Tom von Weymarn.

Hallitukseen kuuluvat edellä mainittujen henkilöiden lisäksi talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain nojalla puheenjohtajana yhtiön emoyhteisön OP-Pohjola osk:n johtokunnan puheenjohtaja, pääjohtaja Reijo Karhinen ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti varapuheenjohtajana OP-Pohjola osk:n johtokunnan varapuheenjohtaja, liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen.

Pohjola Pankki Oyj:n varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen 29.3.2011 pidetyssä hallituksen järjestäytymiskokouksessa valittiin hallituksen valiokuntien jäsenet ja arvioitiin jäsenten riippumattomuus.

Palkitsemisvaliokunnan jäsenet ovat: pääjohtaja Reijo Karhinen (puheenjohtaja), liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen (varapuheenjohtaja) ja kauppakorkeakoulun johtaja Satu Lähteenmäki.

Riskienhallintavaliokunnan jäsenet ovat: liiketoimintajohtaja Tony Vepsäläinen (puheenjohtaja), toimitusjohtaja Simo Kauppi (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Harri Sailas.

Tarkastusvaliokunnan jäsenet ovat: diplomi-insinööri Tom von Weymarn (puheenjohtaja), varatoimitusjohtaja Merja Auvinen (varapuheenjohtaja) ja toimitusjohtaja Jukka Hienonen.

Hallitus on arvioinut jäsentensä riippumattomuuden ja todennut, että Jukka Hienonen, Satu Lähteenmäki ja Tom von Weymarn ovat riippumattomia sekä yhtiöstä että sen merkittävistä osakkeenomistajista.

Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen oli sairauslomalla 1.1.–21.3.2011. Tänä aikana toimitusjohtajan sijaisena toimi Pohjola Vakuutuksen toimitusjohtaja Jouko Pölönen.

Pohjola-konsernin talous- ja rahoitusjohtajaksi nimitettiin 1.3.2011 alkaen KTM Vesa Aho. Hän seuraa tehtävässään KTM Jouko Pölöstä, joka valittiin Pohjola Vakuutus Oy:n uudeksi toimitusjohtajaksi. Pohjola-konsernin uudeksi henkilöstöjohtajaksi nimitettiin 1.1.2012 lähtien KTM Tarja Ollilainen.

Konsernin johtoryhmään kuuluvat puheenjohtajana toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen ja jäseninä Vesa Aho, Mikko Koskimies, Jouko Pölönen, Reima Rytsölä, Petri Viertiö ja 1.1.2012 alkaen Tarja Ollilainen. Eva Valkama kuului konsernin johtoryhmään vuoden 2011 loppuun asti.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

Pohjola Pankki on esittänyt selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä erillisessä kertomuksessa, joka on saatavilla yhtiön internetsivuilla www.pohjola.fi.

Ulkomaiset edustustot ja sivuliikkeet

Pohjola Pankki Oyj:llä on edustusto Pietarissa ja sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Lisäksi Pohjola Pankki Oyj:llä on Virossa, Latviassa ja Liettuassa rahoitusyhtiötoimintaa harjoittavat tytäryhtiöt. Pohjola Vakuutuksella on Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittava tytäryhtiö, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuassa.

Yhteisvastuu

Pohjola Pankki Oyj on talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa tarkoitetun yhteenliittymän keskusyhteisön (OP-Pohjola osk) jäsen ja kuuluu sanottuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat Pohjola Pankki Oyj:n ohella yhteenliittymän keskusyhteisönä toimiva OP-Pohjola osk, muut keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset, keskusyhteisön jäsenluottolaitokset ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset sekä sellaiset luottolaitokset, rahoituslaitokset ja palveluyritykset, joiden äänivallasta edellä mainitut yhteisöt yhdessä omistavat yli puolet. Pohjola-konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt eivät kuulu edellä tarkoitettuun yhteenliittymään.

Yhteenliittymään kuuluvat jäsenluottolaitokset (yli 200 osuuspankkia, Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj) ja keskusyhteisö ovat keskinäisessä vastuussa toistensa veloista. Velkoja, joka ei ole saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä saatavastaan, voi vaatia suoritusta keskusyhteisöltä, kun päävelka on erääntynyt. Mainitussa tapauksessa keskusyhteisön on laadittava laissa tarkoitettu osituslaskelma kunkin jäsenluottolaitoksen maksettavaksi tulevasta vastuuosuudesta. Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu määräytyy luottolaitosten viimeksi vahvistettujen taseiden mukaisessa suhteessa.

Jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola Pankki Oyj, ovat velvollisia osallistumaan toisen jäsenluottolaitoksen selvitystilan ehkäisemiseksi tarvittaviin tukitoimiin sekä keskusyhteisön toisen jäsenluottolaitoksen puolesta suorittaman velan maksuun talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 5 luvun mukaisesti.

Jäsenluottolaitoksilla on lisäksi keskusyhteisön maksukyvyttömyystilanteessa osuuskuntalain mukainen rajaton lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön veloista.

Keskusyhteisö valvoo talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitosten toimintaa, vahvistaa niiden toiminnassa noudatettavaksi edellä tarkoitetun lain 5 §:ssä tarkoitetut toimintaperiaatteet sekä antaa jäsenluottolaitoksille niiden maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi ohjeita vakavaraisuuden ja riskien hallinnasta, luotettavasta hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhteenliittymän yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön perusteella osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja (osuuspankit, Pohjola Pankki Oyj, Helsingin OP Pankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj) pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilta talletuspankeilta enintään 100 000 euroon asti.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu sijoittajien korvausrahastoon. Korvausrahasto turvaa sijoittajien riidattomien ja erääntyneiden saamisten suorituksen silloin, kun sijoituspalveluyritys tai luottolaitos ei pysty muun kuin tilapäisen maksukyvyttömyyden vuoksi maksamaan sijoittajien saamisia tietyn määräajan kuluessa. Sijoittajalle maksetaan 90 % hänen saamisistaan kuitenkin enintään 20 000 euroon saakka. Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia jäsenluottolaitoksia pidetään korvaussuojan osalta yhtenä luottolaitoksena. Rahasto ei korvaa arvopaperien kurssimuutoksista tai vääristä sijoituspäätöksistä johtuvia tappioita. Korvausrahasto korvaa vain ei-ammattimaisten sijoittajien saamisia.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Pohjola Terveys Oy sulautettiin Excenta Oy:öön 1.1.2012, yhtiö jatkaa toiminimellä Pohjola Terveys Oy.

Vuoden 2012 näkymät

Pankkitoiminnassa luottokanta kasvoi vahvasti vuonna 2011. Kasvun odotetaan jatkuvan vuonna 2012 mutta ei enää yhtä vahvana kuin vuonna 2011. Yritysluottokannan keskimarginaalin odotetaan pysyvän vähintään nykyisellä tasolla. Yritysten toimintaympäristö jatkuu haastavana. Pankkitoiminnan vuoden 2012 tuloskehityksen suurimmat epävarmuustekijät liittyvät luottosalkun tulevien arvonalennusten määrään.

Vakuutusmaksutuottojen kasvun arvioidaan olevan markkinoita nopeampaa. Vahinkovakuutuksen operatiivisen yhdistetyn kulusuhteen arvioidaan olevan vaihteluvälissä 89–94 %, mikäli suurvahinkoja ei tule merkittävästi enemmän kuin vuonna 2011. Sijoitustoiminnan tuotot riippuvat pitkälti sijoitusmarkkinoiden kehityksestä. Vahinkovakuutuksen vuoden 2012 tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät ovat sijoitusmarkkinoiden kehitys ja suurvahinkojen vaikutus korvausmenoon.

Varainhoidon vuoden 2012 tuloskehityksen suurimmat epävarmuustekijät ovat sijoitustoiminnan menestykseen sidottujen palkkioiden toteutuminen sekä hallinnoitavien asiakasvarojen määrä.

Konsernitoimintojen tulokseen keskeisimmin vaikuttavat tekijät ovat likviditeettireservisalkusta syntyvä korkokate, saamistodistuksista realisoituvat myyntivoitot ja -tappiot sekä saamistodistuksiin mahdollisesti tehtävät tulosvaikutteiset arvonalennukset.

Konsernin tuloksen ennen veroja odotetaan vuonna 2012 olevan selvästi suurempi kuin vuonna 2011.

Pohjola-konsernin vakavaraisuuteen vaikuttaa merkittävästi vakuutusyhtiösijoitusten käsittely vakavaraisuuslaskennassa. Tätä koskevan uudistuvan sääntelyn arvioidaan täsmentyvän vuoden 2012 aikana.

Suhdannenäkymiin ja yleiseen toimintaympäristöön liittyvä epävarmuus on edelleen suuri. Merkittävän riskin näkymiin muodostaa julkisen talouden kriisiytyminen eräissä euromaissa. Kriisi voi seurannaisvaikutuksineen vaikuttaa olennaisesti koko finanssitoimialan toimintaedellytyksiin.

Kaikki tässä katsauksessa esitetyt arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen toimintaympäristön, konsernin ja sen eri toimintojen kehityksestä, ja todelliset tulokset voivat olla merkittävästikin erilaiset.

Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen esitys yhtiön jakokelpoisten varojen käsittelemisestä

Pohjola Pankki Oyj:n oma pääoma 31.12.2011 oli 1 483 174 404,31 euroa, josta jakokelpoinen oma pääoma oli 367 775 016,60 euroa.

Yhtiökokouksen käytettävissä on jakokelpoisia varoja:

	euro
Tilikauden 2011 voitto	103 733 682,96
Edellisen tilikauden voitto	69 936 778,10
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	307 931 364,75
Muut vapaat rahastot	23 449 472,31
Vähennettynä negatiivisella käyvän arvon rahastolla	-137 276 281,52
Yhteensä	**367 775 016,60**

Yhtiön jakokelpoisia varoja ehdotetaan jaettavaksi osinkona yhtiön osakkeenomistajille

- A-sarjan 251 169 770 osakkeelle 0,41 euroa eli 102 979 605,70 euroa ja K-sarjan 68 381 645 osakkeelle 0,38 euroa eli 25 985 025,10 euroa, joten osingonjaon yhteismääräksi ehdotetaan 128 964 630,80 euroa.

Osingonjakoon ehdotetaan käytettäväksi tilikauden 2011 voitto 103 733 682,96 euroa ja edellisten tilikausien voitosta 25 230 947,84 euroa. Yhtiön jakokelpoiseen omaan pääomaan jää tällöin 238 810 385,80 euroa. Pohjola Pankki Oyj:llä on taseessaan vapaaehtoisia varauksia 691 miljoonaa euroa, joita purkamalla jakokelpoisten varojen määrää voidaan lisätä 521 miljoonaa euroa.

Lisäksi hallitus ehdottaa, että jakokelpoisista varoista varataan hallituksen käyttöön yleishyödyllisiin tai niihin rinnastettaviin tarkoituksiin lahjoituksina jaettavaksi enintään 150 000 euroa.

Yhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päätymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Yhtiön maksuvalmius on hyvä, eikä ehdotettu voitonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä.

Hallitus ehdottaa, että osinko maksetaan osakkeenomistajille, jotka täsmäytyspäivänä 30.3.2012 on merkitty Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön omistajaluetteloon ja että osinko maksetaan arvo-osuusjärjestelmässä 10.4.2012.

Taloudellista kehitystä kuvaavat ja osakekohtaiset tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010	2011
Oman pääoman tuotto (ROE), %	11,5	5,0	10,0	9,9	9,1
Oman pääoman tuotto käyvin arvoin (ROE), %	9,3	-5,6	19,2	9,3	3,4
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,9	0,3	0,6	0,6	0,6
Omavaraisuusaste, %	7,2	5,1	6,4	6,6	5,7
Henkilöstö keskimäärin	3 006	3 085	2 966	3 005	3 189
Kulujen osuus tuotoista, %	60	76	56	56	62

Konsernin osakekohtaiset tunnusluvut	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Tulos/osake (EPS), euro					
A-osake **)	0,85	0,36	0,66	0,72	0,68
K-osake **)	0,84	0,33	0,63	0,69	0,65
Tulos/osake (EPS) käyvin arvoin **)	0,69	-0,39	1,27	0,68	0,25
Oma pääoma/osake, euro **)	7,51	6,58	7,09	7,44	7,29
Osinko/osake, euro *) **)	0,53	0,18	0,33	0,39	0,40
Osinko/tulos, % *) **)	61,7	51,4	50,7	54,9	59,9
Efektiivinen osinkotuotto, % (Pohjola A) *) **)	5,0	2,4	4,5	4,5	5,5
Hinta/voitto -suhde (P/E) **)	12,5	22,4	11,5	12,5	11,2
Osakkeen kurssikehitys (Pohjola A) **)					
keskikurssi, euro **)	11,08	9,15	6,32	8,61	8,52
alin kurssi, euro **)	9,64	6,28	3,80	6,97	6,47
ylin kurssi, euro **)	12,34	11,43	9,31	9,79	10,28
vuoden lopun kurssi, euro **)	10,56	7,88	7,55	8,97	7,51
Osakekannan markkina-arvo (Pohjola A), milj.e	2 086	1 556	1 896	2 253	1 886
Osakkeiden vaihto (Pohjola A), 1 000 kpl	147 303	118 771	174 863	153 845	174 151
% osakekannasta (Pohjola A)	92,3	74,4	74,8	61,3	69,3
Osakkeiden antioikaistu lukumäärä (kaikki)					
keskimäärin tilikaudella, kpl **)	249 057 242	249 057 242	295 795 845	319 551 415	319 551 415
tilikauden lopussa, kpl **)	249 057 242	249 057 242	319 551 415	319 551 415	319 551 415
Osakkeiden lukumäärä (kaikki)					
keskimäärin tilikaudella, kpl	203 350 900	203 350 900	295 795 845	319 551 415	319 551 415
tilikauden lopussa, kpl	203 350 900	203 350 900	319 551 415	319 551 415	319 551 415

*) Hallituksen ehdotus: 0,41 euroa A-sarjan osakkeelle ja 0,38 euroa K-sarjan osakkeelle.
**) Osakekohtaiset tunnusluvut on oikaistu takautuvasti osakeantikertoimella johtuen Pohjola Pankki Oyj:n osakeannista ja 4.5.2009 kaupparekisteriin merkityistä uusista osakkeista.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Oman pääoman tuotto (ROE) %

Tilikauden voitto / Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Oman pääoman tuotto (ROE) käyvin arvoin %

Tilikauden voitto + käyvän arvon rahaston muutos verojen jälkeen /

Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x 100

Koko pääoman tuotto (ROA) %

Tilikauden voitto / Taseen loppusumma keskimäärin (tilikauden alun ja lopun keskiarvo) x100

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma / Taseen loppusumma x 100

Kulujen osuus tuotoista, %

Henkilöstökulut + muut hallintokulut + liiketoiminnan muut kulut /(Korkokate + vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot + palkkiotuottojen ja -kulujen netto + kaupankäynnin nettotuotot + sijoitustoiminnan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Tulos/osake (EPS)

Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

Tulos / osake (EPS) käyvin arvoin

(Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta + käyvän arvon rahaston muutos) /

Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä keskimäärin tilikauden aikana

Oma pääoma/osake

Oma pääoma / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/osake

Tilikaudelta jaettava osinko / Osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä tilinpäätöspäivänä

Osinko/tulos, %

Osakekohtainen osinko / Osakekohtainen tulos x 100

Efektiivinen osinkotuotto, %

(Osinko/osake) / Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi x 100

Hinta/voitto -suhde (P/E)

Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi / Tulos / osake

Keskikurssi

Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto / Osakkeiden vaihto, kpl

Osakekannan markkina-arvo

Osakkeiden lukumäärä x tilinpäätöspäivän viimeinen kaupantekokurssi

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde

Ryhmittymän omat varat yhteensä / Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä

Vakavaraisuussuhde, %

Omat varat yhteensä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Vakavaraisuussuhde ensisijaisille omille varoille, %

Ensisijaiset omat varat yhteensä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Core Tier 1, %

Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä / Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä x 8

Vahinkovakuutuksen tunnusluvut

Vahinkovakuutustoiminnan tunnusluvut on laskettu Finanssivalvonnan määräysten mukaisesti käyttäen pohjana soveltuvin osin vastaavia IFRS-tietoja. Tunnuslukujen laskennassa käytetään Vahinkovakuutusyhtiöiden toimintokohtaisia kuluja, joita ei esitetä samalla periaatteella konsernin tuloslaskelmassa.

Vahinkosuhde (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset ja korvausten hoitokulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Liikekulusuhde

Liikekulut + poistot/oikaisut yrityskaupan yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä /Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Riskisuhde (ilman perustekorkokulua)

Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Toimintakulusuhde

Liikekulut ja korvausten selvittelykulut / Vakuutusmaksutuotot (netto) x 100

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua)

Vahinkosuhde + liikekulusuhde

Riskisuhde + toimintakulusuhde

Vastuunkantokyky (solvenssisuhde)

(+ Vahinkovakuutuksen nettovarat

+ Pääomalainat

+ Tilikauden verovelka (netto)

- Lähitulevaisuudessa realisoituvat laskennalliset verot ja muut toimintapääomasta vähennettävät erät

- Aineettomat hyödykkeet) /

Vakuutusmaksutuotot x 100

Operatiiviset tunnusluvut

Operatiivinen kulu/tuotto -suhde

(+ Henkilöstökulut

+ Muut hallintokulut

+ Liiketoiminnan Muut kulut pl. Pohjolan hankinnassa syntyneiden

aineettomien hyödykkeiden ja liikearvon poistot) /

(+ Korkokate

+ Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

+ Palkkiotuottojen ja -kulujen netto

+ Kaupankäynnin nettotuotot

+ Sijoitustoiminnan nettotuotot

+ Liiketoiminnan muut tuotot) x 100

Operatiivinen vahinkosuhde

Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset /

Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto) x 100

Operatiivinen liikekulusuhde

Liikekulut / Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto) x 100

Operatiivinen yhdistetty kulusuhde

Operatiivinen vahinkosuhde + operatiivinen liikekulusuhde

Tunnuslukujen laskennassa käytetyt perusteet

Vahinkovakuutus, milj. €	**2011**	**2010**
Vahinkovakuutuksen nettovarat	1 490	1 564
Tilikauden verovelat (netto)	4	-13
Omat pääomalainat	50	50
Lähitulevaisuudessa realisoituvat laskennalliset verot ja muut yhtiöiden toimintapääomasta vähennettävät erät	-5	2
Aineettomat hyödykkeet	756	767

Laskuperustemuutokset ja muut kertaluonteiset erät, milj.e	**2011**	**2010**
Eliniän odotteen kasvusta aiheutuva vastuuvelan lisäys	-27	-35
Diskonttokoron muutos	-32	
Yhteistakuuerän purku		15
Yritysjärjestelyyn liittyvät erät (Varainhoito)		6

Konsernitilinpäätös, IFRS

- Konsernin tuloslaskelma
- Konsernitase
- Konsernin rahavirtalaskelma
- Konsernin oman pääoman muutoslaskelma
- Segmenttikohtaiset tiedot
- Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Konsernin tuloslaskelma

Milj. e	Liite	2011	2010
Korkokate	3	276	258
Saamisten arvonalentumiset	4	60	104
Korkokate arvonalentumisten jälkeen		**215**	**154**
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	5	318	388
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	6	161	164
Kaupankäynnin nettotuotot	7	26	35
Sijoitustoiminnan nettotuotot	8	23	31
Liiketoiminnan muut tuotot	9	41	50
Tuotot yhteensä		**783**	**822**
Henkilöstökulut	10	213	199
IT-kulut		81	76
Poistot		57	72
Muut kulut		177	168
Kulut yhteensä		**528**	**514**
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		2	0
Tulos ennen veroja		**258**	**308**
Tuloverot	13	42	79
Tilikauden tulos		**215**	**229**
Emoyhtiön omistajien osuus tilikauden tuloksesta		215	229
Yhteensä		**215**	**229**
Tulos/osake (EPS), eur			
A-osake	14	0,68	0,72
K-osake	14	0,65	0,69

Konsernin laaja tuloslaskelma

Milj. e	Liite	2011	2010
Tilikauden tulos		**215**	**229**
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta		-202	-8
Rahavirran suojauksesta		22	-8
Muuntoerot		1	0
Tuloverot			
Käypään arvoon arvostamisesta		-49	-2
Rahavirran suojauksesta		5	-2
Tilikauden laaja tulos		**80**	**216**
Emoyhtiön omistajien osuus kauden laajasta tuloksesta		80	216
Yhteensä		**80**	**216**

Tilinpäätöslaskelmat

Konsernitase

Milj. e	Liite	31.12.2011	31.12.2010
Käteiset varat	15	4 247	1 501
Saamiset luottolaitoksilta	16	7 367	8 033
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	17		
Kaupankäynnin rahoitusvarat		170	410
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		13	12
Johdannaissopimukset	18	3 326	1 962
Saamiset asiakkailta	19	12 701	12 433
Vahinkovakuutustoiminnan varat	20	3 256	3 198
Sijoitusomaisuus	21	7 341	6 339
Sijoitukset osakkuusyrityksissä	23	27	25
Aineettomat hyödykkeet	24	920	925
Aineelliset hyödykkeet	25	82	97
Muut varat	26	1 604	1 208
Verosaamiset	27	87	40
Varat yhteensä		**41 142**	**36 184**

Milj. e	Liite	31.12.2011	31.12.2010
Velat luottolaitoksille	28	5 935	4 960
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	29		
Kaupankäynnin rahoitusvelat		1	0
Johdannaissopimukset	30	3 460	2 054
Velat asiakkaille	31	8 025	4 231
Vahinkovakuutustoiminnan velat	32	2 508	2 351
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	33	15 179	16 685
Varaukset ja muut velat	34	2 234	1 816
Verovelat	35	418	455
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	36	1 050	1 255
Velat yhteensä		**38 811**	**33 807**
Oma pääoma	37		
Emoyhtiön omistajien osuus			
Osakepääoma		428	428
Rahastot		945	1 081
Kertyneet voittovarat		959	868
Oma pääoma yhteensä		**2 331**	**2 377**
Velat ja oma pääoma yhteensä		**41 142**	**36 184**

Tilinpäätöslaskelmat

Konsernin rahavirtalaskelma

Milj. e	2011	2010
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden tulos	215	229
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut	238	318
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	**-1 100**	**-2 021**
Saamiset luottolaitoksilta	771	-296
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	181	972
Johdannaissopimukset	-9	-89
Saamiset asiakkailta	-320	-1 241
Vahinkokuutustoiminnan varat	-189	-92
Sijoitusomaisuus	-1 141	-1 133
Muut varat	-393	-140
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	**5 294**	**672**
Velat luottolaitoksille	954	-28
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	-71
Johdannaissopimukset	34	94
Velat asiakkaille	3 794	98
Vahinkovakuutustoiminnan velat	95	54
Varaukset ja muut velat	416	525
Maksetut tuloverot	-83	-79
Saadut osingot	40	25
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	**4 604**	**-855**
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	217	165
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	-4	-28
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	0	14
Luovutustulos muista sijoituksista	0	2
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-34	-17
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	1	2
B. Investointien rahavirta yhteensä	**180**	**138**
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	181	77
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-388	-130
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	36 482	45 401
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-38 081	-46 016
Maksetut osingot	-126	-107
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0	0
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	**-1 931**	**-775**
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	**2 853**	**-1 492**
Rahavarat tilikauden alussa	**1 758**	**3 250**
Rahavarat tilikauden lopussa	**4 612**	**1 758**
Saadut korot	**2 135**	**1 546**
Maksetut korot	**-1 838**	**-1 286**

Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	61	105
Vahinkovakuutustoiminnan realisoitumaton nettotulos	147	123
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	60	99
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	142	-114
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutos	0	-1
Suunnitelman mukaiset poistot	57	72
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-2	0
Muut	-226	42
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	-7
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus		1
Oikaisut yhteensä	**238**	**318**
Rahavarat		
Käteiset varat*	4 253	1 505
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	359	253
Yhteensä	**4 612**	**1 758**

* Josta vahinkovakuutustoiminnan käteisiä varoja 6 miljoonaa euroa (4).

Tilinpäätöslaskelmat

Konsernin oman pääoman muutoslaskelma

		Käyvän arvon rahasto				
Milj. e	**Osake-pääoma**	**Käypään arvoon arvosta-misesta**	**Rahavirran suojauk-sesta**	**Muut rahastot**	**Kertyneet voitto-varat**	**Oma pääoma yhteensä**
Oma pääoma 1.1.2010	**428**	**0**		**1 093**	**746**	**2 267**
Tilikauden laaja tulos		-6	-6	0	229	216
Voitonjako					-107	-107
A-osakkeelle 0,34 eur/osake					-85	-85
K-osakkeelle 0,31 eur/osake					-21	-21
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet					1	1
Muut					0	0
Oma pääoma 31.12.2010	**428**	**-6**	**-6**	**1 093**	**868**	**2 377**

		Käyvän arvon rahasto				
Milj. e	**Osake-pääoma**	**Käypään arvoon arvosta-misesta**	**Rahavirran suojauk-sesta**	**Muut rahastot**	**Kertyneet voitto-varat**	**Oma pääoma yhteensä**
Oma pääoma 1.1.2011	**428**	**-6**	**-6**	**1 093**	**868**	**2 377**
Tilikauden laaja tulos		-152	16	0	216	80
Voitonjako					-126	-126
A-osakkeelle 0,40 eur/osake					-100	-100
K-osakkeelle 0,37 eur/osake					-25	-25
Omana pääomana suoritettavat osakeperusteiset liiketoimet					1	1
Muut					0	0
Oma pääoma 31.12.2011	**428**	**-159**	**10**	**1 093**	**959**	**2 331**

Segmenttikohtaiset tiedot

Segmenttikohtaiset tiedot on laadittu IFRS 8 Toimintasegmentit -standardin mukaisesti. Standardin lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat johdon raportointiin.

Pohjola-konserni on organisoitu kolmeen liiketoimintasegmenttiin, jotka ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus ja Varainhoito. Liiketoimintasegmentit sekä Konsernitoiminnot muodostavat konsernin toimintasegmentit. Pohjola Pankki Oyj:n hallitus on konsernin toiminnasta vastaava päättäjä, joka osoittaa resurssit toimintasegmenteille ja arvioi niiden tuloksellisuutta.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille kohdistetaan ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden katsotaan välittömästi kuuluvan tai olevan järkevällä perusteella niille kohdistettavissa. Konsernitoiminnoissa esitetään ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei kohdisteta liiketoimintasegmenteille. Segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa eliminoinnit. Konsernin sisäiset siirtohinnat perustuvat markkinahintoihin. Investointeina esitetään aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintamenot. Segmenttien henkilömäärinä esitetään kauden lopun henkilömäärät.

Toimintasegmenttien pääomitus perustuu luottolaitoslain mukaiseen Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskelmaan. Vakavaraisuuslaskennan mukaiset pääomavaateet on jaettu toimintasegmenteille. Pääomia toimintasegmenteille on kohdistettu siten, että Tier-1-vakavaraisuus on 8 % ja kokonaisvakavaraisuus 11,5 %.

Pankkitoiminta

Pohjolan pankkitoiminta tarjoaa ratkaisuja yritysten ja yhteisöjen rahoitus- ja taloudenhallintatarpeisiin. Pankkitoiminnan liiketoiminta-alueet ovat Yrityspankki, Markets ja Baltian pankkitoiminta.

Yrityspankki tarjoaa yritys- ja yhteisöasiakkaille rahoitus- ja kassanhallintapalveluja sekä ulkomaankaupan rahoituspalveluja. Se myöntää luottoja, takauksia sekä saatava- ja kohdevakuudellista rahoitusta. Tuotot muodostuvat pääosin luotonannon marginaaleista sekä rahoituksen järjestämisestä ja maksuliikkeen hoitamisesta saaduista palkkiotuotoista.

Markets-liiketoiminta-alueen palvelutarjontaan kuuluvat velkaemissioiden järjestäminen, corporate finance -palvelut, custody-, osake-, valuutta-, rahamarkkina- ja johdannaistuotteet sekä sijoitustutkimus. Markets toteuttaa kansainvälisillä markkinoilla sekä asiakkaidensa että pankin omia toimeksiantoja. Lisäksi se on aktiivinen toimija kansainvälisillä johdannaismarkkinoilla, euroalueen valtioiden joukkolainamarkkinoilla sekä yrityslainamarkkinoilla. Toiminnan tuotot muodostuvat nettopalkkiotuotoista ja trading-toiminnan tuotoista.

Baltian pankkitoiminta tarjoaa rahoitusyhtiötuotteita Virossa, Latviassa ja Liettuassa. Pohjolan Viron-sivukonttorin asiakaspalvelut käynnistettiin vuonna 2011 ja liiketoiminta on vahvassa kasvussa erityisesti maksuliikepalvelujen kysynnän ansiosta.

Vahinkovakuutustoiminta

Vahinkovakuutustoimintaa harjoitetaan Suomessa kolmessa yhtiössä. Pohjola Vakuutus on yleisvahinkovakuutusyhtiö, A-Vakuutus on keskittynyt ammattiliikenteen vahinkovakuuttamiseen ja Eurooppalainen matkavakuuttamiseen. Virossa vahinkovakuutustoimintaa harjoittaa Seesam-yhtiö, jolla on sivuliikkeet Latviassa ja Liettuassa. Vuonna 2011 on Vahinkovakuutustoimintaan yhdistelty Pohjola Terveys ja Excenta, jotka tarjoavat asiakkailleen ratkaisuja työhyvinvoinnin strategiseen johtamiseen.

Vahinkovakuutustoiminnan tuotteisiin kuuluvat yritys- ja henkilöasiakkaille myytävät vahinkovakuutukset. Kotimaan palveluverkosto myy lisäksi yrityksille OP-Pohjola-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksia ja Ilmarisen työeläkevakuutuksia sekä hoitaa Suomi-yhtiön ja Ilmarisen asiakaspalvelua. Lisäksi palkkiotuottoja kertyy eräiden lakisääteisten maksujen hoidosta ja riskienhallintapalveluista.

Vahinkovakuutuksen tulos ennen veroja muodostuu vakuutusteknisestä katteesta, sijoitustoiminnan tuotoista ja muista tuotoista ja kuluista. Vakuutustekninen kate syntyy, kun vakuutusmaksutuotosta vähennetään korvaus- ja liikekulut. Vakuutustoiminnan kannattavuuden tärkein mittari on yhdistetty kulusuhde, joka kertoo korvaus- ja liikekulujen suhteen vakuutusmaksutuottoihin. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tehtävänä on sijoittaa vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevat varat turvallisesti, tuottavasti ja riskit riittävästi hajauttaen.

Varainhoito

Pohjola Varainhoito tarjoaa suomalaisille instituutioille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia varainhoitopalveluja. Lisäksi OP-Rahastoyhtiön rahastojen salkunhoito on pääosin keskitetty Pohjola Varainhoitoon. Laajan oman salkunhoidon lisäksi Pohjola Varainhoidolla on noin 30 kansainvälistä yhteistyökumppania, joiden rahastovalikoimasta löytyy rahastoja sekä instituutio- että private-asiakkaiden tarpeisiin.

Pohjola Kiinteistösijoitus on keskittynyt kiinteistösijoittamiseen Suomessa sekä kiinteistöpääomarahastojen valintaan kansainvälisillä markkinoilla.

Liiketoiminnon tuotot muodostuvat pääosin omaisuudenhoitopalkkioista.

Konsernitoiminnot

Konsernitoimintoihin on keskitetty konsernia ja sen liiketoimintaa tukevat toiminnot: talous ja rahoitus, riskienhallinta, henkilöstö ja viestintä.

Konsernitoimintojen vastuulla on OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankkien ja Pohjola-konsernin rahoituksen ja maksuvalmiuden hallinta. Se vastaa myös ryhmän tukkuvarainhankinnasta.

Konsernitoiminnoissa esitetään lisäksi ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu liiketoimintasegmenteille. Konsernin verot kohdistetaan kokonaisuudessaan Konsernitoimintoihin.

Eliminoinnit

Liiketoimintojen väliset eliminoinnit esitetään eliminoinnit -sarakkeessa.

Segmenttikohtaiset tiedot

2011, milj. e	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus	Varainhoito	Konserni-toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate						
Yrityspankki ja Baltia	180					180
Markets	58					58
Muut toiminnot		-2	3	35	2	38
Yhteensä	238	-2	3	35	2	276
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	97	20	50	-2	-4	161
Kaupankäynnin nettotuotot	18		0	3	4	26
Sijoitustoiminnan nettotuotot	5	0	0	18		23
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot						
Vakuutustoiminnasta		332				332
Sijoitustoiminnasta		36			-3	32
Muista eristä		-46				-46
Yhteensä		321			-3	318
Liiketoiminnan muut tuotot	25	5	2	13	-5	41
Tuotot yhteensä	**384**	**344**	**56**	**67**	**-6**	**843**
Henkilöstökulut	57	125	18	13		213
IT-kulut	26	46	2	6	0	81
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä		21	2			24
Muut poistot ja arvonalentumiset	21	10	1	1		33
Muut kulut	32	133	7	11	-6	177
Kulut yhteensä	**136**	**336**	**31**	**31**	**-6**	**528**
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	**248**	**8**	**25**	**36**	**0**	**316**
Saamisten arvonalentumiset	49			11		60
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0	2		0	2
Tulos ennen veroja	**198**	**8**	**27**	**24**	**0**	**258**
Käyvän arvon rahaston muutos	-10	-47	0	-122	-1	-180
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	**188**	**-39**	**27**	**-98**	**-1**	**78**

2010, milj. e	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus	Varainhoito	Konserni-toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Korkokate						
Yrityspankki ja Baltia	172					172
Markets	27					27
Muut toiminnot		-6	0	64	1	59
Yhteensä	199	-6	0	64	1	258
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	93	19	58	-1	-5	164
Kaupankäynnin nettotuotot	47		0	-9	-3	35
Sijoitustoiminnan nettotuotot	0		0	31		31
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot						
Vakuutustoiminnasta		327				327
Sijoitustoiminnasta		87			5	92
Muista eristä		-30				-30
Yhteensä		383			5	388
Liiketoiminnan muut tuotot	29	3	9	13	-4	50
Tuotot yhteensä	**368**	**399**	**67**	**98**	**-6**	**926**
Henkilöstökulut	54	109	21	15	0	199
IT-kulut	24	43	2	7	0	76
Poistot yrityskauppojen yhteydessä syntyneistä aineettomista hyödykkeistä		29	3			31
Muut poistot ja arvonalentumiset	25	14	1	1		41
Muut kulut	27	123	9	15	-6	168
Kulut yhteensä	**130**	**316**	**35**	**38**	**-6**	**514**
Tulos ennen saamisten arvonalentumisia	**238**	**82**	**31**	**60**	**0**	**412**
Saamisten arvonalentumiset	105	0		-1		104
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta		0				0
Tulos ennen veroja	**133**	**83**	**31**	**61**	**0**	**308**
Käyvän arvon rahaston muutos	0	56	0	-72	0	-17
Tulos ennen veroja käyvin arvoin	**133**	**139**	**31**	**-12**	**0**	**291**

31.12.2011, milj. e	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus	Varainhoito	Konserni-toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Saamiset asiakkailta	12 627			207	-132	12 701
Saamiset luottolaitoksilta	363	0	3	11 261	-13	11 614
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	250			-67		183
Vahinkovakuutustoiminnan varat		3 352			-97	3 256
Sijoitusomaisuus	281	16	28	7 026	-11	7 341
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		2	25			27
Muut varat	3 875	780	115	1 303	-53	6 020
Varat yhteensä	**17 396**	**4 150**	**171**	**19 730**	**-306**	**41 142**
Velat asiakkaille	3 084			4 989	-48	8 025
Velat luottolaitoksille	924			5 143	-132	5 935
Vahinkovakuutustoiminnan velat		2 543			-36	2 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				15 202	-23	15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		50		1 005	-5	1 050
Muut velat	4 252	67	14	1 842	-61	6 114
Velat yhteensä	**8 261**	**2 661**	**14**	**28 181**	**-305**	**38 811**
Oma pääoma						**2 331**
Henkilömäärä	748	2 355	149	129		3 380
Investoinnit, milj. e	12	20	1	1		33

31.12.2010, milj. e	Pankki-toiminta	Vahinko-vakuutus	Varainhoito	Konserni-toiminnot	Eliminoinnit	Konserni yhteensä
Saamiset asiakkailta	11 544			977	-88	12 433
Saamiset luottolaitoksilta	249	2	1	9 300	-18	9 534
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	483			-60		422
Vahinkovakuutustoiminnan varat		3 307			-109	3 198
Sijoitusomaisuus	83	16	41	6 231	-32	6 339
Sijoitukset osakkuusyrityksissä		2	23			25
Muut varat	2 505	788	122	919	-101	4 232
Varat yhteensä	**14 865**	**4 115**	**186**	**17 366**	**-348**	**36 184**
Velat asiakkaille	1 391			2 914	-74	4 231
Velat luottolaitoksille	1 245			3 804	-88	4 960
Vahinkovakuutustoiminnan velat		2 357			-6	2 351
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				16 760	-75	16 685
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		50		1 205		1 255
Muut velat	2 811	143	17	1 460	-105	4 325
Velat yhteensä	**5 446**	**2 550**	**17**	**26 142**	**-349**	**33 807**
Oma pääoma						**2 377**
Henkilömäärä	657	2 090	144	126		3 016
Investoinnit, milj. e	6	9	1	1		17

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

SISÄLLYSLUETTELO

- Liite 1. Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- Liite 2. Pohjola-konsernin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 3. Korkotuotot ja -kulut
- Liite 4. Saamisten arvonalentumiset
- Liite 5. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot
- Liite 6. Palkkiotuotot ja -kulut
- Liite 7. Kaupankäynnin nettotuotot
- Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot
- Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot
- Liite 10. Henkilöstökulut
- Liite 11. Muut hallintokulut
- Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut
- Liite 13. Tuloverot
- Liite 14. Osakekohtainen tulos

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 15. Käteiset varat
- Liite 16. Saamiset luottolaitoksilta
- Liite 17. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat
- Liite 18. Johdannaissopimukset
- Liite 19. Saamiset asiakkailta
- Liite 20. Vahinkovakuutustoiminnan varat
- Liite 21. Sijoitusomaisuus
- Liite 22. Uudelleenluokitellut saamistodistukset
- Liite 23. Sijoitukset osakkuusyrityksissä
- Liite 24. Aineettomat hyödykkeet
- Liite 25. Aineelliset hyödykkeet
- Liite 26. Muut varat
- Liite 27. Verosaamiset
- Liite 28. Velat luottolaitoksille
- Liite 29. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat
- Liite 30. Johdannaissopimukset
- Liite 31. Velat asiakkaille
- Liite 32. Vahinkovakuutustoiminnan velat
- Liite 33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- Liite 34. Varaukset ja muut velat
- Liite 35. Verovelat
- Liite 36. Velat, joilla on huonompi etuoikeus
- Liite 37. Oma pääoma

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

- Liite 38. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot
- Liite 39. Arvonalentumisten jakautuma riskilajeittain

- Liite 40. Vastuut
- Liite 41. Vastuut sektoreittain
- Liite 42. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset
- Liite 43. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys
- Liite 44. Yritysvastuut toimialoittain
- Liite 45. Yritysvastuut rating-luokittain
- Liite 46. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan
- Liite 47. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain
- Liite 48. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi
- Liite 49. Saadut vakuudet vakuuslajeittain
- Liite 50. Varainhankinnan rakenne
- Liite 51. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
- Liite 52. Likviditeettireservisalkku
- Liite 53. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
- Liite 54. Markkinariskin herkkyysanalyysi
- Liite 55. Osakeriski
- Liite 56. Kiinteistöriski
- PILARI III:N MUKAISET VAKAVARAISUUSTIEDOT
- Liite 57. Omat varat
- Liite 58. Omien varojen vähimmäisvaatimus
- Liite 59. Vakavaraisuuden tunnusluvut
- Liite 60. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin
- Liite 61. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin
- Liite 62. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin
- Liite 63. Yritysvastuut toimialoittain
- Liite 64. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita
- Liite 65. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)
- Liite 66. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)
- Liite 67. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain (IRBA)
- Liite 68. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset
- Liite 69. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä
- Liite 70. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet
- Liite 71. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski
- Liite 72. Arvopaperistetut erät

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

- Liite 73. Riskinkantokyky
- Liite 74. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
- Liite 75. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia
- Liite 76. Suurvahinkojen kehitys
- Liite 77. Vakuutusliikkeen kannattavuus
- Liite 78. Vastuuvelan herkkyysanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja
- Liite 79. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma
- Liite 80. Sijoitustoiminnan riskiasema
- Liite 81. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi
- Liite 82. Korkoriski
- Liite 83. Valuuttariski
- Liite 84. Vastapuoliriski

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 85. Taseen luokittelu
- Liite 86. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
- Liite 87. Annetut vakuudet
- Liite 88. Saadut rahoitusvakuudet

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 89. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- Liite 90. Johdannaissopimukset
- Liite 91. Ehdolliset velat ja varat
- Liite 92. Muut vuokrasopimukset
- Liite 93. Varainhoito
- Liite 94. Omistukset muissa yrityksissä

MUUT LIITETIEDOT

- Liite 95. Lähipiiritapahtumat
- Liite 96. Muuttuva palkitseminen

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1. Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yleistä

Pohjola on johtava vahinkovakuuttaja ja instituutioiden varainhoitaja sekä yksi johtavista yrityspankeista Suomessa. Pohjolalla on vakiintunut ja laaja yhtiöistä ja instituutioista koostuva asiakaskunta, jolle se tarjoaa kattavan valikoiman pankki-, vahinkovakuutus- ja varainhoitopalveluita. Lisäksi Pohjola tarjoaa henkilöasiakkaille vahinkovakuutus- ja varainhoitotuotteita ja -palveluita. Pohjola toimii myös keskuspankkina OP-Pohjola-ryhmän osuuspankeille.

Pohjolalla on neljä toimintasegmenttiä: Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus, Varainhoito ja Konsernitoiminnot. Pankkitoiminta tarjoaa yrityksille ja instituutioasiakkaille rahoitus-, sijoitus- ja maksuliikenneratkaisuja kansainvälisesti. Vahinkovakuutus tarjoaa yritys- ja henkilöasiakkaille vahinkovakuutustuotteita, joihin sisältyvät sekä lakisääteiset että vapaaehtoiset vahinkovakuutukset. Varainhoito vastaa OP-Pohjola-ryhmän suurimpien institutionaalisten ja yksityishenkilöasiakkaiden varainhoidosta. Lisäksi OP-rahastojen salkunhoito on keskitetty Varainhoitoon. Näiden kolmen liiketoimintasegmentin lisäksi Pohjola sisällyttää keskuspankkitoiminnan ja varainhallinnan tuloksen sekä hallinnolliset toimintonsa Konsernitoiminnot-segmenttiin.

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmään, joka muodostuu 205 jäsenosuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Pohjola osk:sta (aikaisemmin OP-Keskus osk) tytäryhtiöineen. OP-Pohjola-ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat Pohjola, Helsingin OP Pankki Oyj, OP-Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Pohjola osk:n jäsenosuuspankit.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola, ja OP-Pohjola osk vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OP-Pohjola osk:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 b, 00510 Helsinki. Pohjolan rekisteröity postiosoite on PL 308, 00013 Pohjola. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista.

Pohjolan emoyhtiö on OP-Pohjola osk, jonka konsernitilinpäätökseen Pohjola-konsernin tiedot yhdistellään.

Jäljennös OP-Pohjolan osk:n tilinpäätöksestä on saatavissa osoitteessa Teollisuuskatu 1b, 00510 HELSINKI.

OP-Pohjola-ryhmän tilinpäätös on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai yhtiön pääkonttorista.

Pohjolan hallitus hyväksyi tilinpäätöksen julkaistavaksi 8.2.2012.

Laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2011. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1606/2002 mukaisesti. IFRS-standardien lisäksi Pohjola-konsernin tilinpäätöksen laadintaan sovelletaan luottolaitostoiminnasta annetun lain 9 luvun 146 pykälän 6 momenttia.

Pohjola otti vuonna 2011 käyttöön seuraavat IFRS-standardit ja tulkinnat:

- IFRS-standardien parannukset (annettu toukokuu 2010). Muutoksilla on vähäinen vaikutus Pohjola-konsernin tilinpäätökseen.

Seuraavilla standardeilla ja tulkinnoilla ei arviomme mukaan ollut merkittävää vaikutusta Pohjola-konsernin tilinpäätöksessä:

- Muutos IAS 32 Liikkeeseen laskettujen oikeuksien luokittelu (voimaan 1.2.2010)
- IAS 24 (uudistettu) Lähipiiriä koskevat tiedot tilinpäätöksessä (voimaan 1.1.2011)
- IFRIC 14 IAS 19 (muutettu). Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvan omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahastointivaatimukset ja näiden välinen yhteys (voimaan 1.1.2011)

Pohjola-konsernin tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa, johdannaisinstrumentteja, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, sijoituskiinteistöjä ja velaksi luokiteltuja osakepalkkioita, jotka on arvostettu käypään arvoon.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina.

Pohjola-konserni esittää Finanssivalvonnan standardin 4.5 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot osana tilinpäätöstä ja soveltuvin osin toimintakertomuksessa.

Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Johdon arvioita ja harkintaa edellyttäviä laatimisperiaatteita on käsitelty jäljempänä yksityiskohtaisemmin kohdassa "Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin sisältyvät keskeiset epävarmuustekijät".

Luokittelumuutokset

Vuoden 2008 loppupuolella osa Pohjolan maksuvalmiusreserveihin kuuluvista saamistodistuksista ja Vahinkovakuutuksen yrityslainasalkusta luokiteltiin uudelleen. Uudelleenluokittelun avulla on pyritty antamaan aikaisempaa selkeämpi kuva saamistodistusten tosiasiallisesta tarkoituksesta. Uudelleenluokittelun mahdollisti Euroopan Yhteisöjen komission lokakuussa 2008 julkaisema asetus (EY) N:o 1004/2008, joka koskee tilinpäätösstandardeja IAS 39 ja IFRS 7. Asetuksella pyrittiin helpottamaan rahoitusinstrumenttien luokittelun muutosta poikkeustilanteissa. Asetuksen taustalla oli rahoitusmarkkinoiden epävakaus, jonka vuoksi syyskuun 2008 lopun tilanteesta ei kaikille rahoitusinstrumenteille ollut saatavissa luotettavia markkinahintoja. Uudelleenluokitteleminen on ollut mahdollista 1.7.2008 lukien.

Luokittelumuutoksella ei ollut vaikututusta aikaisempien tilikausien tuloksiin. Uudelleenluokittelussa käytettiin 1.7.2008 mukaisia käypiä arvoja.

Tarkempi kuvaus luokittelumuutoksista löytyy liitetiedosta 22.

Yhdistelyperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiön, Pohjola Pankki Oyj:n sekä tytäryhtiöt, joista emoyhtiö omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin 50 prosenttia osakekannan äänimäärästä tai joissa emoyhtiöllä on muutoin määräysvalta. Määräysvallalla tarkoitetaan oikeutta määrätä toisen yhtiön talouden ja liiketoiminnan periaatteista hyödyn saamiseksi sen toiminnasta. Konsernin keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus tuloutetaan välittömästi.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan kuluksi. Luovutettuun vastikkeeseen ei sisällytetä hankinnasta erillisenä käsiteltäviä liiketoimia vaan näiden vaikutus huomioidaan erillisenä. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättymispäivänä.

Osakkuusyhtiöt, joissa Pohjolalla on 20–50 prosenttia osakekannan äänimäärästä ja joissa Pohjola käyttää huomattavaa vaikutusvaltaa, mutta ei määräysvaltaa, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt yhdistellään IAS 31 -standardin mukaisen yhteisessä määräysvallassa olevan omaisuuserän tavoin omistusosuuden mukaan suhteellisesti.

Tilikauden aikana hankitut tytär- tai osakkuusyritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, kun konserni on saanut määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan ja luovutetut vastaavasti siihen saakka, jolloin määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöstä laadittaessa.

Realisoitumattomat voitot konsernin ja osakkuusyhtiön tai yhteisyrityksen välillä on eliminoitu konsernin omistusosuuden mukaisesti. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonalentumisesta.

Ennen 1.1.2010 tapahtuneet hankinnat on käsitelty silloin voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa, ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa.

Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille omistajille siinäkin tapauksessa, että sen seurauksena määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa.

Määräysvallattomien omistajien osuudet, joihin liittyy Pohjola-konsernin ehdoton velvollisuus sijoitusten takaisinlunastukseen, on käsitelty velkainstrumenttina.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisena osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Konsernitilinpäätös laaditaan euroina, joka on konsernin emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjaus-kuukauden keskikurssiin.

Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Kaupankäynnin nettotuotot.

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muutetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Syntyvät kurssierot kirjataan muuntoeroksi muihin laajan tuloksen eriin. Ulkomaisten tytäryritysten hankintamenon eliminoinnista ja hankinnan jälkeen kertyneistä oman pääoman erien muutoksesta syntyneet muuntoerot kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Kun tytäryritys myydään, kertyneet muuntoerot kirjataan tuloslaskelmaan osana myyntivoittoa tai -tappiota.

Rahoitusinstrumentit

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden ja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja markkinanoteerauksiin.

Niissä poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrityksessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksyttyjen taloudellisten metodiikkojen kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää, sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri tasoon sen mukaan, miten niiden käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3)

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö. Tällaisten rahoitusvarojen määrä taseessa on epäolennainen.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide -tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään sopimuksesta huolimatta.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja –velat on hankittu.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut lainat sinä päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat ja -velat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia tase-eriä ovat kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat, kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat sekä johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin varoihin luokitellaan saamistodistukset, osakkeet ja osuudet, jotka on hankittu tarkoituksena hyötyä lyhyen aikavälin markkinahintojen muutoksista. Kaupankäyntivelat ovat velvoitteita toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävinä käsitellään paitsi tehokkaaseen suojaussuhteeseen määritetyt johdannaissopimukset ja takaussopimusjohdannaiset.

Kaupankäynnin varat ja -velat sekä johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osinkotuotot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat maksuvalmiuden hallinnassa käytettyjä joukkovelkakirjalainoja. Näitä sijoituksia hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen ryhmään luokitellaan myös sellaiset yhdistetyt instrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen sekä vakuutustoiminnassa sellaiset sijoitukset osakkuusyrityksiin, joiden tekijöinä ovat venture capital -sijoittajat.

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusvaroina tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla.

Vakuutussopimuksiin, korvaustenhoitosopimuksiin sekä sijoitusten myyntiin liittyvät saamiset esitetään tässä ryhmässä. Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään saamisina asiakkailta, luotto- ja rahoituslaitoksilta tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoon, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon. Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat - vakuuden käypä arvo huomioituna - ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskin mukaisiin luottoluokkiin. Kustakin luottoluokasta kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, joka perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä ja niiden todennäköisyyksistä.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään Saamisten arvonalentumiset. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle.

Laina kirjataan pois taseesta, kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Tilivuoden 2008 syksyllä tehdyn luokittelumuutoksen yhteydessä kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia lainojen ja saamisten ryhmään. Saamistodistuksia siirrettiin myös myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmästä lainojen ja saamisten ryhmään. Siirrot tapahtuivat 1.7.2008 mukaisiin käypiin arvoihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä. Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumista tarkastellaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin lainojen ja saamisten arvonalentumista. Saamistodistuksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus tuloslaskelmaan erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot".

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää standardissa mainittuja poikkeustilanteita lukuunottamatta joudutaan kaikki kyseissä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään, eikä tähän ryhmään saa kahteen seuraavaan vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettäviksi.

Tilivuoden 2008 syksyllä tehdyn luokittelumuutoksen yhteydessä siirrettiin saamistodistuksia kaupankäynnin rahoitusvaroista eräpäivään asti pidettävien ryhmään. Siirto tapahtui 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon.

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään sijoitusomaisuutena.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellaan muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joita ei sisällytetä edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin, mutta jotka saatetaan myydä ennen eräpäivää. Myytävissä olevat rahoitusvarat koostuvat saamistodistuksista, osakkeista ja osuuksista. Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon. Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvo on alentunut.

Myytävissä olevan rahoitusvaran arvo katsotaan alentuneeksi, kun liikkeeseenlaskijan luottoluokituksessa on tapahtunut huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon. Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan käyvän arvon rahastoon.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot kirjataan tuloslaskelman erään "Korkokate" ja osingot erään "Sijoitustoiminnan nettotuotot", vahinkovakuutuksen osalta molemmat kirjataan "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoihin".

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkotuottoihin lainan arvioidulle juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

Konsernin taseessa tällaiset rahoitusvarat esitetään sijoitusomaisuutena tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan korkokuluihin lainan juoksuajalle efektiivisen koron menetelmällä.

Johdannaissopimukset

Johdannaissopimuksiksi luokitellaan korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset, hyödykejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon. Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin johdannaissopimuksiin.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernissa voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Sopimuksia ei voi käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä.

Konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot muihin varoihin ja muihin velkoihin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään "Kaupankäynnin nettotuotot" tai "Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot". Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään "Johdannaissopimukset, varat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan varat" ja negatiiviset erään "Johdannaissopimukset, velat" tai "Vahinkovakuutustoiminnan velat".

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan taseessa käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koron- sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Osake- ja valuuttariskin suojaus kohdistuu vahinkovakuutuksen osakerahastosijoituksiin.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen lukuun ottamatta Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien rahastosijoitusten ja niitä

suojaavien instrumenttien arvonmuutoksia, jotka kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan nettotuottoihin.

Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia. Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Ylimenevä tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Kun suojaava johdannainen erääntyy, myydään, suojaussuhde päätetään tai suojaus ei enää täytä suojauslaskennan ehtoja, omaan pääomaan suojauksen loppuhetkeen mennessä kertynyt käyvän arvon muutos jää omaan pääomaan, kunnes se kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. Konsernin taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena tai vahinkovakuutustoiminnan varoina.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon ja alkuperäisen kirjaamisen jälkeen ne arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan joko vahinkovakuutuksen tai sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

Sijoituskiinteistöjen käypä arvo perustuu pääosin niiden markkina-arvoon. Merkittävissä kohteissa käyvän arvon perusteena käytetään riippumattoman asiantuntijan antamaa arviota. Muiden kohteiden arvot perustuvat joko markkinatietojen pohjalta laskettuihin tuottoarvoihin tai johdon omiin arvioihin kohteen markkina-arvosta. Liike-, toimisto- ja teollisuustilojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa tuottoarvomenetelmällä. Tuottoarvon määrittämisen pohjana on laskentamalli, joka perustuu markkinoiden tuottovaatimuksiin. Vakuutusliiketoiminnan omistamien liike-, toimisto- ja teollisuuskohteiden osalta käyvän arvon määrittämisessä käytetään myös kassavirtalaskelmaa. Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppa-arvomenetelmällä.

Aineettomat hyödykkeet

Liikearvo

1.1.2010 jälkeen tapahtuneiden liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät konsernin osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

1.1.2004–31.12.2009 välillä tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen varalta ja arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä tai niiden osia.

Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Pohjola-konsernissa hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 10–13 vuotta. Asiakassuhteiden arvo testataan tarvittaessa arvonalentumisen varalta.

Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Liiketoimintojen yhdistymisissä hankittujen tuotemerkkien taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa hyödykkeiden arvoa testataan arvonalentumisen varalta.

Aineettomana hyödykkeenä esitetään atk-ohjelmistojen ja -hyödykkeiden kehittämisestä johtuvat menot silloin, kun niiden määrä voidaan luotettavasti selvittää ja niistä koituu tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Poistoaika on pääosin 3–5 vuotta. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, testataan vuosittain arvonalentumisen varalta.

Ulkomaisissa tytäryhtiöissä aktivoidaan uusien vakuutussopimusten hankintaan tai olemassa olevien sopimusten uudistamiseen liittyviä kuluja. Aktivoidut kulut poistetaan tasapoistoin sopimusten vaikutusaikana, joka on vakuutuskausi.

Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutussopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:
Rakennukset 20–50 vuotta
Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
Atk-laitteistot 3–5 vuotta
Autot 5–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet 5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot lopetetaan silloin, kun aineellinen käyttöomaisuushyödyke luokitellaan myytävänä olevaksi "IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot" - standardin mukaisesti.

Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylitys kirjataan kuluksi.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerrytettävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle

määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttokorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu.

Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerrytettävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi tai muiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralle ottajalle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on muu vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet esitetään taseessa saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Rahoitusleasingsopimuksella vuokralle otetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vastaava rahoitusleasingvelka muissa veloissa. Vuokralle otetut hyödykkeet merkitään sopimuksen alkamisajankohtana taseeseen varoiksi ja veloiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokratun hyödykkeen käypä arvo, tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Poistot aineellisiin hyödykkeisiin kirjatuista varoista tehdään taloudellisen pitoajan tai lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa. Rahoitusmenot kirjataan korkokuluihin siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Myynti- ja takaisinvuokraustilanteissa myyntivoitot jaksotetaan vuokrasopimusajalle.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja vuokratuotot kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle otettujen hyödykkeiden vuokrat merkitään kuluiksi tuloslaskelmaan tasasuuruisina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Työsuhde-etuudet

Eläke-etuudet

Pohjolan konserniyhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan joko OP-Eläkekassassa tai vakuutusyhtiöiltä otetuin vakuutuksin. Eräät Pohjola-konsernin yritykset ovat järjestäneet työntekijöilleen lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

Konsernissa on sekä etuuspohjaisia että maksupohjaisia eläkejärjestelyjä. OP-Eläkekassassa hoidetut eläkejärjestelyt työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeiden rahastoiduilta osin katsotaan etuuspohjaisiksi järjestelyiksi.

Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "Henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä ei ole muita maksuvelvoitteita.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä, OP-Eläkekassassa ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla tilinpäätöspäivänä. Lisäksi otetaan huomioon vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen velvoitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu käyttäen ennakoituun etuusoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää (project unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella.

Eläkevelvoitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttauskorko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella. Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden keskimääräiselle jäljellä olevalle palvelusajalle siltä osin kuin ne ylittävät suuremman seuraavista: 10 prosenttia eläkevelvoitteesta tai 10 prosenttia varojen käyvästä arvosta.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Konsernissa on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeina ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksesta. Nämä palkitsemisohjelmat kirjataan suoritustavasta riippuen joko omana pääomana tai käteisvaroina maksettavina osakeperusteisina liiketoimina.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Toteutettavien osakkeiden arvioitu lukumäärä tarkastetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään omaan pääomaan ja siirtovelkoihin.

Vakuutustoiminnan varat ja velat

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja velkojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu on esitetty Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen konsernin taseessa -kohdassa.

Vakuutussopimusten luokittelu

Vakuutussopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään merkittävä vakuutusriski. Vakuutussopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sopimustyypeittäin. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, arvioidaan nämä sopimukset kuitenkin yhdessä. Takaussopimukset käsitellään pääsääntöisesti vakuutussopimuksina, tai jos vakuutusriskin siirtyminen ei ole merkittävä, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavina rahoitusinstrumentteina.

Konserniyritysten väliset vakuutussopimukset eliminoidaan, sillä ne eivät täytä vakuutussopimuksen määritelmää.

Vakuutussopimukset jaetaan pääryhmiin. Ryhmittelyn perustana ovat eroavuudet joko vakuutetun kohteen laadussa tai sopimusehdoissa. Näillä on olennainen merkitys riskin luonteeseen. Lisäksi ryhmittelyssä otetaan huomioon eroavuudet vakuutussopimuskausien pituuksissa tai siinä kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisnopeus).

Vakuutussopimusten kuvaukset on esitetty riskienhallinnan periaatteiden vakuutustoiminnan osuudessa.

Vahinkovakuutussopimukset

Lyhytkestoiset vahinkovakuutussopimukset

Lyhytkestoisten vakuutussopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia.

Pitkäkestoiset vahinkovakuutussopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutussopimuksiksi luokitellaan ne vakuutussopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta.

Vakuutussopimusten arvostaminen ja kirjaaminen

Vahinkovakuutussopimukset

Vakuutusmaksut tuloutetaan vakuutussopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutusriskin jakautumisen suhteessa. Tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna. Jos vakuutusmaksuvastuu ei riitä voimassa olevista vakuutussopimuksista johtuviin tuleviin korvauksiin ja kuluihin, varataan erotuksen suuruinen täydennyserä vakuutusmaksuvastuuseen.

Vakuutusmaksutulosta vähennetään vakuutusmaksuvero ja ulkopuolisten puolesta perityt julkiset maksut, mutta ei palkkioita eikä vakuutusmaksusaamisten luottotappioita.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja konsernille vahingonselvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan kuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös konsernille vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvausvastuuseen. Korvausvastuu muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvausvastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingonselvittelykuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutusmaksuvastuu sekä eläkemuotoisiin korvauksiin liittyvä korvausvastuu lasketaan diskonttausta käyttäen. Konsernin soveltama diskonttokorko on luonteeltaan kiinteä. Sen määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomaismääräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva vastuuvelan lisäys (diskonttauksen purkautuminen) esitetään tuloslaskelmassa omana eränään vahinkovakuutuksen nettotuotoissa muissa vahinkovakuutuksen erissä.

Vakuutussopimuksiin liittyvän velan riittävyystesti

Konserni arvioi tilinpäätöspäivänä, onko taseeseen merkitty vastuuvelka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutussopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutussopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo vähennettynä vakuutussopimusten aktivoituihin hankintamenoihin liittyvillä aineettomilla hyödykkeillä ei ole riittävä, vajaus kirjataan tulokseen ensisijaisesti tekemällä lisäpoisto aineettomista hyödykkeistä ja toissijaisesti kasvattamalla vastuuvelan määrää.

Jälleenvakuutussopimukset

Konsernin ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutussopimuksen määritelmän ja jonka perusteella konserni voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli konserni joutuu itse muiden vakuutussopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutussopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa Vahinkovakuutuksen varoihin joko "Lainoihin ja muihin saamisiin" tai "Saamisiin jälleenvakuutussopimuksista". Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta konsernin jälleenvakuuttamien vakuutussopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. "Lainoihin ja muihin saamisiin" merkityt erät ovat lyhyempiaikaisia saamisia. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat jälleenvakuutustoiminnasta".

Jälleenvakuutussopimuksiin perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on

objektiivista näyttöä siitä, että konserni ei saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

Vakuutussopimuksiin liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksusaamiset kirjataan vakuutuskauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamisia vakuutuksenottajilta ja vain vähäisessä määrin vakuutusedustajilta. Etukäteen maksetut vakuutusmaksut merkitään Vahinkovakuutustoiminnan velkoihin erään "Velat ensivakuutustoiminnasta".

Vahinkovakuutuksen vakuutussopimuksiin perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

Vahinkotavara ja regressisaamiset

Yhtiön omistukseen siirtynyt vahinkotavara kirjataan käyvästä arvostaan korvauskulujen vähennyseräksi ja taseen "Vahinkovakuutustoiminnan varoihin". Regressisaamiset otetaan huomioon sattuneiden vahinkojen korvausvastuuta vähentävänä eränä. Kun korvaus suoritetaan, merkitään saaminen tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Takausvakuutuksen vastavakuus arvostetaan käypään arvoon ja sitä korvausvastuuta tai maksettua korvausta vastaava osuus merkitään tase-erään "Vahinkovakuutustoiminnan varat". Saaminen vahingon aiheuttajalta kirjataan vasta, kun suoritus saadaan tai sen saaminen on muutoin käytännössä varmaa.

Rinnakkaisvakuutus ja poolit

Konserni osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutuksenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutussopimuksista konserni käsittelee vakuutussopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun konsernin oman osuuden. Konsernin vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

Konserni merkitsee osuuksia vakuutussopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Konserni käsittelee vakuutussopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamasta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä. Poolin osuus näistä vakuutussopimuksista käsitellään menevänä jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Yhteistakuuerä

Tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa ja potilasvahinkolaissa on aiemmin säädetty yhteistakuusta, jonka perusteella kyseistä toimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt ovat vastanneet yhdessä niistä korvauksista, jotka jäävät asiakkaalle maksamatta jonkun em. vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin seurauksena. Vakuutusyhtiöt ovat varanneet tätä varten taseisiinsa yhteistakuuerän.

Yhteistakuuerästä on luovuttu 31.12.2010 eikä vahinkovakuutusyhtiöiden enää tarvitse varata taseisiinsa yhteistakuuerää. Lakisääteisiä vahinkovakuutuksia tarjoavat yhtiöt vastaavat kuitenkin selvitystilaan tai konkurssiin joutuneen vakuutusyhtiön saatavista edelleen yhteisvastuullisesti.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa yhteistakuuerään sidotut varat palautetaan jakojärjestelmään tasaisesti kolmen vuoden aikana.

Varaukset ja ehdolliset velat

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta konsernin määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman toteutuessa.

Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjolan konserniyhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamisia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, myöskään laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan vaan muihin laajan tuloksen eriin.

Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen. Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaisista kertamaksuisista palkkioista, jotka koskevat useita vuosia ja joita mahdollisesti joudutaan palauttamaan myöhemmin, tuloutetaan vain tilikaudelle kuuluva osuus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen.

Tuloslaskelmassa esitetään tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Yhteenveto tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä:

Korkokate	korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa sekä palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta pankin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa ja ne kirjataan korkotuottoihin tai korkokuluihin
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	vakuutusmaksutulo, maksetut korvaukset, vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun muutos, sijoitustoiminnan tuotot, kulut (korot, osingot, realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot) ja arvonalentumiset)
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	palkkiotuotot ja -kulut sekä epälikvideihin johdannaisiin liittyvän ns. Day 1 profitin jaksotus
Kaupankäynnin nettotuotot	käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset ilman kertyneitä korkoja, myyntivoitot ja -tappiot sekä osingot
Sijoitustoiminnan nettotuotot	myytävissä olevien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, arvonalentumiset, osingot sekä sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, myyntivoitot ja -tappiot, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut
Liiketoiminnan muut tuotot	muut liiketoiminnan tuotot, keskuspankkipalvelumaksu
Henkilöstökulut	palkat, palkkiot, eläkekulut, osakeperusteiset henkilöstöetuudet, henkilösivukulut
Muut hallintokulut	toimistokulut, atk-kulut, muut hallintokulut
Liiketoiminnan muut kulut	poistot, vuokrat, muut kulut

Segmenttiraportointi

Toimintasegmenttien määrittelyn lähtökohtana on taloudellinen informaatio, jota toiminnasta vastaava päättäjä säännöllisesti seuraa. Raportoitavat toimintasegmentit ovat Pankkitoiminta, Vahinkovakuutus, Varainhoito ja Konsernitoiminnot.

Kuvaus toimintasegmenteistä ja segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet on kerrottu segmenttikohtaisten tietojen yhteydessä.

Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Vakuutussopimuksista johtuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Tulevaisuutta koskevien olettamien asianmukaisuutta tarkkaillaan jatkuvasti. Vakuutussopimuksiin liittyvien arvioiden epävarmuustekijöistä ja niiden vaikutuksista on kerrottu liitetiedossa 32.

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankittujen vakuutussopimusten, asiakassuhteiden ja tuotemerkkien arvot perustuvat arvioihin muun muassa tulevista rahavirroista sekä käytettävästä diskonttokorosta. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 24.

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttokoron suhteen. Näiden oletusten ja arvioiden vaikutukset on kerrottu liitetiedossa 24.

Saamisten arvonalentumistestaus laaditaan joko saamiskohtaisesti tai saamisryhmäkohtaisesti. Saamiskohtainen arvonalentumistestaus perustuu johdon arvioon tulevaisuuden rahavirroista lainakohtaisesti. Kriittisimpänä tekijänä lainakohtaisessa arvonalentumistestauksessa on määrittää rahavirta, jonka toteutuminen on todennäköisintä.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskiltään samanlaisiin ryhmiin. Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiskirjaukset perustuvat historiatietoon pohjautuvaan arvioon tulevista tappioista. Tällöin johdon harkintaa tarvitaan siihen, kuinka hyvin historiatietoon perustuvat arviot tulevaisuuden tappioista vastaavat toteutuneita tappioita ja tarvitaanko mahdollisia oikaisuja historiatietoon perustuviin arvioihin tulevista tappioista.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen, lainoihin ja saamisiin sisältyvien saamistodistusten sekä eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisen testaus on tehtävä jokaisena tilinpäätöspäivänä. Mikäli arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, arvon alentuminen kirjataan tuloslaskelmaan. Oman pääoman ehtoisten instrumenttien osalta arvonalentuminen on lisäksi kirjattava, mikäli arvonalentuminen on merkittävä tai pitkäaikainen. Merkittävän tai pitkäaikaisen arvonalennuksen määrittäminen on osa normaalia johdon harkintaa. Määrittäminen tehdään instrumenttikohtaisesti, ottaen huomioon tilinpäätöksen yleiset periaatteet sekä standardien edellytykset.

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvästä arvosta. Muutoin rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla. Johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, kuinka paljon käytetään muita tietoja. Arvostusmenetelmien toimivuutta tarkastellaan säännöllisesti.

Etuuspohjaisissa eläkejärjestelyissä omaisuuseränä esitetään järjestelystä johtuvien velvoitteiden nykyarvo vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvillä arvoilla ja kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla ja tappioilla sekä

takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla menoilla. Laskennassa on käytetty tulevaisuutta koskevia vakuutusmatemaattisia olettamia koskien muun muassa diskonttokorkoa, varojen tuotto-odotusta, tulevia palkkojen ja eläkkeiden korotuksia, työvoiman vaihtuvuutta ja inflaatiota. Asia on esitetty tarkemmin Etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä koskevassa liitetiedossa.

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista. Sijoituskiinteistöjen arvostuksessa on käytössä myös tuottoarvomenetelmään pohjautuva laskentamalli, jossa hyödynnetään arvioita kohteiden tulevista nettotuotoista.

Uudet standardit ja tulkinnat

Pohjola-konserni ottaa käyttöön vuonna 2012 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- Muutos IFRS 7:ään Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot: "Rahoitusvarojen siirrot" edellyttää lisää liitetietoja siirretyistä rahoitusvaroista syntyvistä riskipositioista. Muutos laajentaa yksityiskohtaiset liitetietovaatimukset koskemaan myös sellaisia rahoitusvarojen siirtoja, jotka on kirjattu pois taseesta kokonaisuudessaan mutta joihin siirtäjällä on edelleen säilynyt jatkuva intressi. Muutos saattaa lisätä tulevissa tilinpäätöksissä annettavia liitetietoja. Muutos tulee voimaan 1.7.2011 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta mutta sitä ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa

- Muutettu IAS 12 Deferred Tax: Recovery of Underlying Assets (voimaan 1.1.2012 tai myöhemmin alkavilla tilikausilla). Muutoksella ei ole vaikutusta Pohjola-konsernin tilinpäätökseen.

IASB:n (International Accounting Standards Board) yksityiskohtaisemmin aikataulutettu projektiohjelma ulottui vuoden 2011 loppuun. Muutokset tulevat koskemaan rahoitusinstrumenttien esittämistapaa ja arvostamista, arvonalentumisten käsittelyä, suojauslaskentaa sekä varojen ja velkojen netottamista. Muut merkittävät muutokset liittyvät tilinpäätöksen esittämiseen, työsuhde-etuuksiin, vuokrasopimuksiin vakuutussopimuksiin, käyvän arvon määrittämiseen, konsernitilinpäätökseen sekä yhteisjärjestelyihin. Lisäksi IASB on ennakoinut julkaisevansa myös muita tilinpäätösinformaatiota koskevia muutoksia. OP-Pohjola-ryhmässä seurataan muutosten etenemistä aktiivisesti.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Liite 2. Pohjola-konsernin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Arvot sekä strategiset ja taloudelliset tavoitteet muodostavat riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan perustan.

Riskienhallinnan tehtävänä on tunnistaa ne uhat ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat strategian toteutumiseen. Riskienhallinnan tavoitteena on tukea strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista valvomalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn.

Pohjola-konsernin toiminnan merkittävimmät riskit ovat luottoriski, markkinariskit ja likviditeettiriskit, vakuutusriskit ja sijoitusten markkinariskit sekä kaikkeen liiketoimintaan liittyvät strategiset ja operatiiviset riskit.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus hyväksyy vuosittain tarkistettavan Pohjola-konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, joka perustuu OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvoston vahvistamiin riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteisiin.

Vakavaraisuuden hallinnan periaatteissa määritellään konsernin riskinkantokyky, suhtautuminen riskinottoon, kokonaisvaltaisen riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sekä suunnitelma vakavaraisuuden ylläpitämiseksi. Siinä määritellään liiketoimintaan liittyvät riskit ja riskienhallinnan organisointi, sekä kuvataan eri päätöksentekotasojen ja riskienhallintaan osallistuvien organisaatioyksiköiden tehtävät ja niiden keskinäinen vastuunjako. Lisäksi vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sisältävät vakavaraisuuden hallintaprosessin kuvauksen, riskienhallinnan menetelmien ja mittareiden kuvauksen sekä riskien seurantaan ja raportointiin liittyvät periaatteet.

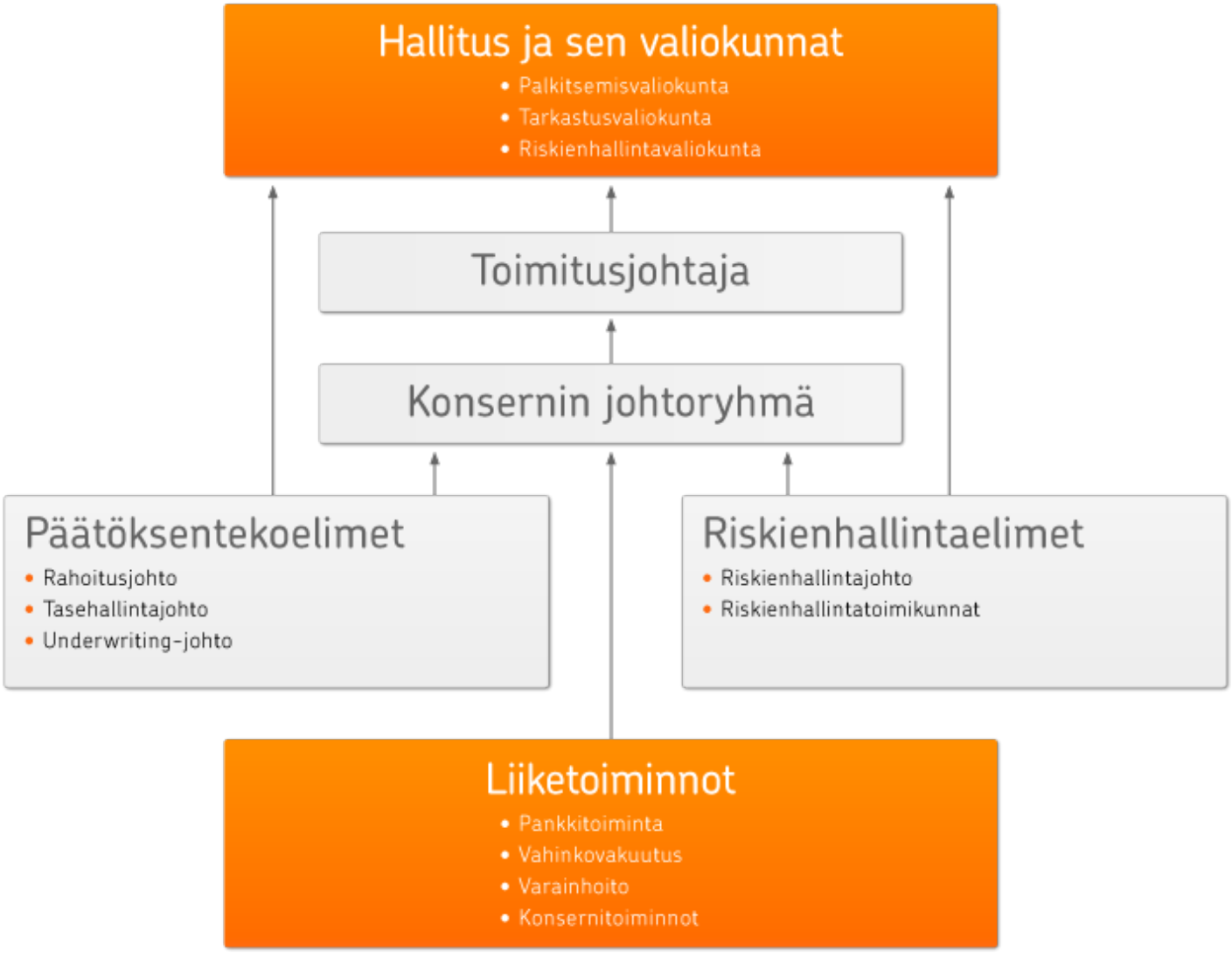
Riskienhallinnan organisointi

Pohjolan hallitus on ylin päätöksentekoelin Pohjola-konsernin riskienhallintaan ja vakavaraisuuden hallintaan liittyvissä asioissa. Se päättää riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteista ja organisoinnista, vahvistaa vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelmat sekä merkittävimmät riskienhallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi hallitus valvoo ja seuraa riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan toteuttamista. Hallitus vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä, vahvistaa liiketoiminnan tavoitteet, arvioi konsernin ja yhtiökohtaisten pääomapuskurien tarpeen, vahvistaa pääomasuunnitelmat, omien varojen ennakoivan varautumissuunnitelman ja päättää compliance-toiminnan toteuttamistavasta ja järjestämisestä. Lisäksi hallitus päättää raportoinnista, jolla ylin johto seuraa konsernin ja tytäryhtiöiden liiketoimintaa, riskinkantokykyä ja riskitilannetta. Hallitus arvioi vakavaraisuuden hallinnan tarkoituksenmukaisuutta, kattavuutta ja luotettavuutta Pohjola-konsernissa laajempana kokonaisuutena vähintään kerran vuodessa. Hallitus hyväksyy myös päätöksentekojärjestelmän ja nimittää Pohjolan riskienhallintajohdon, tasehallintajohdon ja rahoitusjohdon jäsenet sekä vahvistaa Underwriting-johdon tehtävänkuvauksen ja tehdyt nimitykset.

Hallitus on asettanut vastuulleen kuuluvien riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua varten riskienhallintavaliokunnan. Riskienhallintavaliokunnan tehtävänä on avustaa yhtiön hallitusta varmistumaan, että yhtiöllä ja konsernilla on koko toiminnan kattamiseen riittävät vakavaraisuuden ja riskienhallintajärjestelmät. Valiokunnan tehtävänä on myös valvoa, että yhtiö ja konserni eivät toiminnassaan ota niin suuria riskejä, että niistä voisi aiheutua olennaista vaaraa yhtiön ja konsernin vakavaraisuudelle, maksuvalmiudelle tai kannattavuudelle, ja että yhtiön ja konsernin riskinkantokyky on riittävä turvaamaan toiminnan jatkuvuuden.

Tehtävänsä toteuttamiseksi riskienhallintavaliokunta käsittelee yhtiön ja konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, riskipolitiikat ja muut riskienhallintaa koskevat yleisohjeet. Valiokunta valvoo yhtiön ja konsernin riskienhallintajärjestelmien kattavuutta ja toimivuutta, sekä pääomien määrää ja laatua, tuloksen kehittymistä, riskiasemaa sekä riskipolitiikkojen, limiittien ja muun ohjeistuksen noudattamista. Lisäksi valiokunta valvoo, että yhtiön riskienhallinta on lakien ja viranomaismääräysten ja ohjeiden mukaista. Riskienhallintavaliokunta raportoi hallitukselle.

Pohjola-konsernin raportointisuhteet tiivistetysti 1.1.2012

Pohjolan hallitus vahvistaa Pohjola-konsernin riskienhallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää riskienhallintajohdon jäsenet. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja toimintalinjoja kokonaisuutena. Riskienhallintajohto käsittelee hallituksen vahvistettavaksi esitettävän Pohjola-konsernin vakavaraisuudenhallinnan periaatteet, riskipolitiikat, sijoitussuunnitelman sekä merkittävät riskienhallintaa ja vakavaraisuuden hallintaa koskevat toimintaperiaatteet. Lisäksi riskienhallintajohto hyväksyy riskienseurannassa käytettävät menetelmät ja mittarit, liiketoiminnan esityksestä konsernin uudet toimintamallit ja tuotteet sekä olemassa oleviin toimintamalleihin ja tuotteisiin esitettävät muutokset. Riskienhallintajohto raportoi riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjolan hallitus vahvistaa tasehallintajohdon tehtävänkuvauksen ja nimittää tasehallintajohdon jäsenet. Tasehallintajohdon tehtävänä on analysoida, koordinoida ja ohjata Pohjola-konsernin taseen käyttöä lakien, viranomaismääräysten, hallituksen asettamien riskipolitiikkojen ja riskienhallintajohdon asettamien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Tasehallintajohto käsittelee oman pääoman rakenteen kehittämistä ja oman pääoman kohdentamista liiketoimintayksiköille ja riskilajeille. Se päättää konsernin pääoman käytön linjauksista tuotto/riski-suhteen optimoimiseksi ja tekee konsernin varainhankintaa ja likviditeettireservin sijoittamista koskevia päätöksiä hallituksen vahvistamien linjausten puitteissa. Tasehallintajohto päättää konsernin riskipolitiikoissa asetettujen limiittien allokoinnista liiketoiminta-alueille. Tasehallintajohto raportoi Riskienhallintavaliokunnalle.

Pohjola-konsernin riskienhallintajohto vahvistaa vakuutustoiminnan riskienhallintatoimikunnan ja Pohjola Varainhoidon riskienhallintatoimikunnan tehtävänkuvaukset. Riskienhallintatoimikunnat koordinoivat ja ohjaavat konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita ja toimintalinjoja omissa liiketoiminnoissaan. Riskienhallintatoimikunnat seuraavat vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden ja riskipolitiikkojen ohjeistuksen noudattamista liiketoiminnassa sekä liiketoiminnan riskiasemaa suhteessa riskinkantokykyyn ja asetettuihin tavoitteisiin. Riskienhallinta-toimikunnat raportoivat riskienhallintajohdolle ja liiketoimintansa toimitusjohtajalle.

Rahoitusjohto tekee hallituksen vahvistamien valtuuksien puitteissa asiakas-, pankki- ja maariskiä koskevia vastuuraja-, limiitti- ja luottopäätöksiä. Rahoitusjohdon puheenjohtajana toimii Pohjolan Pankkitoiminnan johtaja. Luottokomitea, limiittitoimikunta sekä osasto- ja yksikkötason päätöksentekoelimet tekevät luottoriskiä koskevia päätöksiä vahvistettujen valtuuksien puitteissa.

Konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan Pankkitoiminnassa, Varainhoidossa ja Vahinkovakuutustoiminnassa, jotka ovat ensisijaisessa vastuussa riskinotosta, tuloksesta ja sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteiden noudattamisesta. Liiketoiminnoissa on oikeus tehdä riskin ottamista koskevia päätöksiä hyväksyttyjen päätöksentekovaltuuksien ja limiittien puitteissa konsernin riskipolitiikkoja ja ohjeita noudattaen.

Tytäryhtiöiden hallitukset ovat ensisijaisessa vastuussa siitä, että tytäryhtiöissä noudatetaan soveltuvin osin Pohjola-konsernin riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita, ja että yhtiöillä on toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallinta-järjestelmät.

Liiketoiminnasta riippumattoman riskienhallintatoiminnon tehtävänä on kehittää ja toteuttaa kokonaisvaltaista riskien- ja vakavaraisuudenhallintaa Pohjola-konsernissa yhteistyössä talous- ja rahoitustoiminnon kanssa. Riskienhallintatoiminto avustaa hallitusta, riskienhallintavaliokuntaa, tarkastusvaliokuntaa ja riskienhallintajohtoa konsernin vakavaraisuuden hallinnan periaatteiden (ml. pääomasuunnittelu) laadinnassa ja kehittämisessä, sekä konsernin kokonaisriskipolitiikan, riskilajikohtaisten riskipolitiikkojen ja sijoitussuunnitelmien laadinnassa. Lisäksi toiminnon tehtäviin kuuluu konsernin riskinkantokyvyn ja riskipolitiikkojen toteutumisen seuranta ja raportointi sekä riskien ottamista koskevien päätöksentekovaltuuksien ja -ohjeiden valmistelu ja ylläpito.

Riskienhallintatoiminto toimii myös päätöksenteon tukena ja laadunvalvojana luottopäätösprosessissa, koordinoi compliance-toimintaa ja tukee liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa. Strategisten riskien, liiketoimintariskien ja operatiivisten riskien tunnistamisen ja arvioinnin koordinointi, seuranta ja raportointi toteutetaan riskienhallintatoiminnossa. Sen tehtäviin kuuluu käytettävien riskienhallintamenetelmien luominen, ylläpito ja kehittäminen. Lisäksi se arvioi uusien tuotteiden ja toimintamallien käyttöönottoon liittyvät riskit.

Riskienhallintatoiminto valvoo, että konsernitoiminnoissa noudatetaan konsernitason vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. Konsernitoiminnoissa seurataan ja valvotaan, että liiketoiminnoissa noudatetaan konsernitasoisia sisäisen valvonnan ja riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan periaatteita. OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisö vastaa OP-Pohjola-ryhmää koskevasta ryhmätason riskien ja vakavaraisuuden hallinnasta sekä OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintajärjestelmän riittävyydestä ja ajanmukaisuudesta. OP-Pohjola-ryhmän riskienhallinnan ohjaus on liiketoiminnasta riippumaton vastuualue, joka linjaa, ohjaa ja valvoo ryhmän ja sen yhteisöjen kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Pohjola-konserni noudattaa osana OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernia ja OP-Pohjola-ryhmää riskien- ja vakavaraisuudenhallinnassaan OP-Pohjola-ryhmätason riskien ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita ja raportoi riskiasemastaan keskusyhteisölle säännöllisesti. Keskusyhteisön riskienhallinta ja sisäinen tarkastus arvioivat Pohjola-konsernin riskienhallinnan ja vakavaraisuuden hallinnan toimivuutta säännöllisesti.

Riskinkantokyky ja vakavaraisuuden hallinta

Pohjola-konsernin riskinkantokyky muodostuu kannattavaan liiketoimintaan perustuvasta riittävästä vakavaraisuudesta sekä laadullisista tekijöistä, joihin kuuluvat muun muassa luotettava hallinto, sisäinen valvonta, riskienhallinta ja vakavaraisuuden hallinta. Pohjola-konsernin lakisääteinen vakavaraisuus määräytyy luottolaitoslain perusteella. Pohjola-konsernin pitkän aikavälin vakavaraisuustavoite ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna on vähintään 9,5 %, mikä on yli kaksinkertainen lakisääteiseen minimitasoon verrattuna.

Vahinkovakuutustoiminnan lakisääteinen vakavaraisuus määräytyy vakuutusyhtiölain perusteella ja siihen vaikuttaa

vakavaraisuuspääomalle asetetut vähimmäisvaatimukset, toimintapääoman minimi ja tasoitusmäärä. Vahinkovakuutustoiminnan pääomitustavoite on 70 % vakuutusmaksutuotoista.

Pohjola Pankki Oyj:n luottoriskin vakavaraisuusvaade lasketaan Basel II sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmällä yritysvastuille, vähittäisvastuille, luottolaitosvastuille, oman pääoman ehtoisille sijoituksille, kaupankäyntivaraston vastapuoliriskille ja arvopaperistetuille erille. Muille luottoriskierille sekä markkinariskeille vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmällä. Baltian liiketoiminnan vakavaraisuusvaateen laskentaan käytetään standardimenetelmää. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmän mukaisesti.

Vakavaraisuuden hallintaprosessissa on Basel II:n myötä arvioitava pääomien riittävyyttä riskien kokonaistarkastelun pohjalta, jolloin vähimmäispääomavaateen laskennassa on otettava huomioon kaikki liiketoimintaan liittyvät oleelliset riskit. Riskejä ovat mm. pilari I:n vähimmäispääomavaateeseen sisältyvät riskit (luotto-, markkina- ja operatiiviset riskit), pilari I:ssä vain osittain huomioidut riskit ja riskit, jotka jäävät täysin pilari I:n ulkopuolelle (mm. rahoitustaseen korkoriski ja luottosalkkujen keskittyneisyysriski) sekä ulkoiseen toimintaympäristöön kuuluvat riskit (mm. suhdanteiden vaikutus ja lainsäädännön muutokset). Pohjola käyttää näiden riskien arviointiin pääasiassa omaa taloudellisen pääoman malliaan.

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksen uudistus, Solvenssi II tulee voimaan vuoden 2014 alusta. Alustavien vaikuttavuusarvioiden mukaan Solvenssi II:en ei oleteta merkittävästi kiristävän Pohjola-konsernin vahinkovakuutustoiminnan vakavaraisuusvaatimuksia, koska nykyiset vakavaraisuusvaatimukset ovat Suomessa huomattavasti EU:n minimivaatimuksia korkeammat. Vakavaraisuusvaatimusten ja omien varojen määritelmistä ei vielä ole lopullista tulkintaa, mutta oletuksena on, että esimerkiksi tasoitusmäärä luokitellaan Solvenssi II:ssa ensisijaisiin omiin varoihin. Valmistautuminen Solvenssi II:n voimaantuloon aloitettiin vuoden 2007 aikana. Vuonna 2009 hanke organisoitiin projektiksi ja projekti etenee aikataulussa.

Vakavaraisuuden hallinnassa painotetaan voimakkaasti kannattavuutta ja pääomien tehokasta käyttöä. Pääomien hallinta hoidetaan keskitetysti emoyhtiön toimesta. Tytäryhtiöistä jaetaan vuosittain osinkona emoyhtiölle ylimääräinen pääoma ja tarvittaessa emoyhtiö pääomittaa tytäryhtiöitä pääomalainoilla tai oman pääoman sijoituksin.

Liiketoimintaa ohjataan ja seurataan liiketoiminnoittain ja pääomat allokoidaan riskien perusteella liiketoiminnoille. Liiketoimintojen tulosta verrataan liiketoiminnoille allokoituun pääomaan ja liiketoimintojen operatiivisia oman pääoman tuottoja seurataan asetettuja tavoitteita vasten.

Vakavaraisuuden hallinta on osa kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Sen tavoitteena on varmistaa pääomien tehokas käyttö ja pääomien riittävä määrä ja laatu. Näin turvataan häiriötön toiminta myös odottamattomien tappioiden varalta. Vakavaraisuuden hallinta perustuu ennakoivaan lähestymistapaan ja sen lähtökohtana on konsernin liiketoimintastrategia ja -suunnitelmat. Vakavaraisuuden hallintaprosessissa laaditaan vakavaraisuustavoitteen lisäksi pääomitustavoitteet liiketoiminnoittain, vakavaraisuusennusteet, stressitestit, skenaariot ja herkkyysanalyysit sekä varautumissuunnitelma vakavaraisuustavoitteen ylläpitämiseksi kaikki liiketoiminnasta ja ulkoisen toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat olennaiset riskit huomioon ottaen.

Oikein mitoitettu riskinotto, pääomarakenne, vahva tuloskunto ja ennakoiva riskienhallinta turvaavat Pohjola-konsernin riskinkantokyvyn.

Taloudellinen pääomavaade

Taloudellinen pääomavaade on arvio pääoman määrästä, joka riittää kattamaan yhtiön riskeistä syntyvät odottamattomat tappiot. Taloudellinen pääomavaateen mallissa lasketaan sisäisten riskimallien perusteella riskien kattamiseksi tarvittava taloudellinen pääomavaade käyttäen yhden vuoden aikahorisonttia ja 99,97 prosentin luottamustasoa. Pohjola-konsernin taloudellisen pääoman mallit on hyväksytty riskienhallintajohdossa ja otettu käyttöön vuoden 2009 aikana.

Taloudellinen pääomavaade kuvaa viranomaisvaadetta paremmin liiketoimintaan sisältyvää riskiä. Pohjola-konsernin taloudellisen pääomavaateen mallin avulla luodaan laskennallinen perusta liiketoimintojen ohjaamiseen, jolloin pääomaa voidaan allokoida tehokkaasti vastaamaan kunkin liiketoimintayksikön riskejä.

Pohjola-konsernin taloudellinen pääomavaade sisältää kunkin liiketoiminnon eri riskilajit (mm. luotto-, markkina-,

korko-, vahinko-, varaus-, liiketoiminta- ja operatiiviset riskit).

Riskinottohalukkuus

Pohjola-konsernin suhtautuminen riskinottoon on maltillinen ja liiketoiminta perustuu harkittuun riski/tuotto-ajatteluun. Pohjola-konsernin riskinottohalukkuus määritellään suhteuttamalla riskit konsernin riskinkantokykyyn ja odotettuihin tuottoihin. Pohjola-konsernin liiketoiminnassa hyödynnetään luottoriskiä, markkinariskejä, likviditeettiriskiä sekä vakuutus- ja sijoitustoiminnan riskiä. Liiketoiminnan harjoittamiseen liittyy myös strategiset, liiketoiminta-, compliance- ja operatiiviset riskit. Vuonna 2012 riskinottotaso on tarkoitus pitää ennallaan ja sitä pyritään erityisesti kohdentamaan asiakasliiketoimintaan. Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan riskinotossa palataan lähemmäksi pitkän aikavälin neutraalia allokaatiota toimintapääoman sallimissa puitteissa.

Pankkitoiminnassa tavoitteena on, ettei luottotappioiden ja arvonalentumisten määrä suhdannekierron aikana keskimäärin ylitä 0,30 % luotto- ja takauskannasta.

Vahinkovakuutustoiminnassa tavoitteena on, että korvauskulujen (pl. korvausten hoitokulut) ja vakuutusmaksutuottojen välinen riskisuhde ei ylitä 70 %.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tavoitteena on, että sijoitustoiminnan riskeistä 95 % todennäköisyydellä aiheutuva vuositasoinen sijoitusomaisuuden negatiivinen tuotto käyvin arvoin ei ylitä 50 milj. euroa.

Konsernitoimintojen tavoitteena on, että OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmius on turvattu likviditeettireservin ja muiden likviditeetin hoitosuunnitelman mukaisten toimenpiteiden turvin vähintään seuraavien 12 kuukauden ajan mahdollisten uhkaskenaarioiden toteutuessakin.

Konsernin riskinottohalukkuus tarkistetaan vuosittain ja tarkennetaan riskilajeittain asettamalla tavoitearvot riskilajikohtaisille mittareille suhdannetilanne ja markkinanäkymät huomioon ottaen. Hallitus tarkistaa riskinottohalukkuuden ja riskipolitiikat aina suhdannenäkymien oleellisesti muuttuessa. Lisäksi se arvioi puolivuosittain riskinottotason ja -halukkuuden sekä näihin liittyvät päivitystarpeet.

Riskipolitiikat

Riskinottoa ohjataan riskipolitiikoilla, jotka laaditaan vuosittain. Pohjolan hallitus hyväksyy Pohjola-konsernin kokonaisriskipolitiikan sekä sen alla olevat konsernia, pankkitoimintaa, konsernitoimintoja ja vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat riskipolitiikat ja periaatteet. Pohjolan kokonaisriskipolitiikka perustuu OP-Pohjola-ryhmän riskipolitiikkaan.

Kokonaisriskipolitiikassa riskinottohalu kohdennetaan riskilajeille siten, että konsernin liiketoiminnalliset tavoitteet ovat saavutettavissa riskinkantokykyä ja vakavaraisuustavoitteita vaarantamatta. Kokonaisriskipolitiikan avulla rajoitetaan myös riskikeskittymien syntymistä.

Kokonaisriskipolitiikkaa täydentävät pankkitoiminnan ja konsernitoimintojen osalta riskilajeittain laaditut riskipolitiikat sekä vahinkovakuutustoimintaa ohjaavat henkilö- ja yritysasiakkaiden riskipolitiikat ja jälleenvakuutusperiaatteet sekä vahinkovakuutuksen sijoitustoimintaa ohjaavat sijoitussuunnitelmat ja politiikka vastuuvelan korkoriskin suojaamiseksi.

Strategisten ja liiketoimintariskien hallinta

Strategisten ja liiketoimintariskien hallinnan tavoitteena on luoda riskejä ennalta ehkäisevä kulttuuri. Riskienhallinta perustuu liiketoiminnan kaikilla osa-alueilla noudatettavaan suunnitelmallisuuteen, huolellisuuteen ja jatkuvuuteen. Riskien toteutumista ehkäistään kehittämällä prosesseja, joiden avulla kyetään tunnistamaan ja arvioimaan potentiaalisia riskejä entistä paremmin ja johtamaan riskien hallitsemiseksi käynnistettyjä toimenpiteitä tehokkaammin.

Strateginen riski ja liiketoimintariskit

Strategiset riskit ja liiketoimintariskit syntyvät kilpailusta, sisäisestä paineesta tai markkinavoimista, jotka aiheuttavat volyymien, katteiden tai kulujen odottamattomia heilahteluja ja siten vaikuttavat tuloksen volatiliteettiin ja pitkän tähtäimen liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseen. Strategiset riskit ja liiketoimintariskit voivat syntyä myös väärän strategian valinnasta sekä puutteellisesta johtamisesta ja seurannasta tai hitaasta reagoinnista toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Strategisten ja liiketoimintariskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Strategiset riskit hallitaan jatkuvalla suunnittelulla, joka perustuu analyyseihin ja ennusteisiin markkina-alueiden kehityksestä, kilpailutilanteesta sekä asiakkaiden tulevista tarpeista. Pohjola-konsernin strategia liiketoiminnoittain tarkennetaan vuosittain. Strategisia riskejä seurataan liiketoiminnoittain.

Riskejä ja niiden merkitsevyyttä seurataan ja arvioidaan vuosittain liiketoimintastrategioiden ja -suunnitelmien päivitysten yhteydessä. Samassa yhteydessä arvioidaan myös toimintaympäristössä ja kilpailutilanteessa tapahtuneita muutoksia ja niiden vaikutusta strategian toteuttamiseen sekä yhdistetään tunnistetut riskitekijät suunniteltuihin strategisiin hankkeisiin.

Strategisten ja liiketoimintariskien seuranta ja raportointi

Strategisia ja liiketoimintariskejä sekä niihin liittyviä riskienhallintatoimenpiteitä seurataan käyttäen riskikarttoja ja riskirekistereitä, joihin tunnistetut ja arvioidut riskit on rekisteröity.

Strategisista ja liiketoimintariskeistä laaditaan katsaukset kaksi kertaa vuodessa.

Operatiivisten riskien hallinta

Operatiivisella riskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä aiheutuu taloudellista tappiota tai muita haitallisia seuraamuksia. Operatiivinen riski sisältää myös compliance-riskin. Operatiivinen riski voi ilmetä myös maineen tai luottamuksen heikkenemisenä tai menetyksenä.

Operatiivisten riskien hallinnan menetelmät ja mittaus

Operatiiviset riskit ovat laadullisia, eikä niiltä voida koskaan täysin suojautua. Operatiivisten riskien hallinnalla pyritään varmistamaan, ettei riskeistä aiheudu ennalta arvaamattomia taloudellisia seurauksia tai maineen menetystä.

Operatiivisten riskien hallinnan keskeisin osa-alue on riskien tunnistaminen ja arviointi sekä kontrolli- ja hallintakeinojen toimivuuden ja riittävyyden varmistaminen. Tavoitteena on tunnistaa operatiiviset riskit kaikista merkittävistä tuotteista, palveluista, toiminnoista, prosesseista ja järjestelmistä ml. ulkoistukset. Tunnistamisessa huomioidaan myös rahoitusjärjestelmän lainvastaiseen hyväksikäyttöön (rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen) sekä sääntelyn noudattamiseen liittyvät riskit.

Tunnistettujen riskien merkittävyyttä arvioidaan niiden taloudellisen vaikutuksen ja toteutumistodennäköisyyden kautta ja arvioinnissa huomioidaan myös maineriski.

Pohjolassa noudatetaan operatiivisten riskien hallinnassa yhtenäistä OP-Pohjola-ryhmätasoista järjestelmätuettua toimintamallia. Liiketoimintayksiköt toteuttavat operatiivisten riskien kartoitukset, jotka sisältävät liiketoimintaan liittyvien riskien tunnistamisen ja arvioinnin sekä riskiä pienentävien kehitystoimenpiteiden määrittelyn ja seurannan. Liiketoimintayksiköt raportoivat operatiivisten riskien raportointi- ja hallintajärjestelmän kautta kuukausittain kaikki tietyn rajan ylittävät tapahtumat. Tapahtumiin johtaneet syyt ja toimenpiteet, joihin on ryhdytty vastaavanlaisen tapahtuman ennaltaehkäisemiseksi, kuvataan raportointisovellukseen.

Konsernin ja siihen kuuluvien yhtiöiden operatiivisten riskien tasoa ja riskejä rajoittavia hallintakeinoja arvioidaan säännöllisesti sekä välittömästi aina tilanteen niin vaatiessa yhtenäisin menetelmin. Tärkeä osa operatiivisten riskien hallintaa ovat myös sisäisen tarkastuksen tekemät selvitykset sekä riittävän tiedonkulun varmistaminen.

Operatiivisten riskien seuranta ja raportointi

Operatiiviset riskit luokitellaan raportointia varten operatiivisten riskien kehittyneen mallin mukaisesti eri kategorioihin niiden mahdolliseen toteutumiseen johtavien tekijöiden mukaisesti. Tunnistetuista ja toteutuneista riskeistä raportoidaan toimivalle johdolle. Merkittävimmät riskit raportoidaan lisäksi Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen riskienhallintavaliokunnalle. Olennaisista säännösten noudattamiseen liittyvistä toteutuneista operatiivisista riskeistä raportoidaan lisäksi Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

Compliance-riskin hallinta

Compliance-riski on osa operatiivista riskiä. Compliance-riskillä tarkoitetaan ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen ja asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen ja eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvaa riskiä. Riskin toteutuminen voi taloudellisen menetyksen lisäksi aiheuttaa myös muita sanktioita (esim. yhteisösakko, erilliset velvoitteiden rikkomisesta seuraavat rikemaksut, sekä viranomaisten antamat varoitukset ja huomautukset). Myös compliance-riskin toteutumisen seurauksena voi olla maineen tai luottamuksen heikkeneminen tai menettäminen.

Compliance-toiminta on osa luotettavan hallinnon järjestämistä. Compliance-riskin hallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaikessa konsernin toiminnassa noudatetaan ulkoista sääntelyä ja sisäisiä menettelytapoja, ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja.

Pohjola-konsernin compliance-toiminta tukee ylintä johtoa sekä liiketoimintoja compliance-riskien hallinnassa mm. pitämällä liiketoimintavastuulliset tietoisina säännöksissä tapahtuvista olennaisista muutoksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista liiketoiminnoille, laatimalla säännösten soveltamista tukevaa ohjeistusta sekä tunnistamalla ja arvioimalla ennakoivasti säännösten noudattamattomuuteen liittyviä olennaisia haitallisia seurauksia. Compliance-riskit tunnistetaan ja arvioidaan operatiivisten riskien tunnistus- ja arviointiprosessin yhteydessä. Uusiin tuotteisiin, palveluihin ja toimintatapoihin sekä ulkoistuksiin liittyvät compliance-riskit arvioidaan osana käyttöönottoprosessia.

Compliance-toiminnassa valvotaan ja varmistetaan säännösten noudattamista mm. arvioimalla säännösten noudattamista varmistavia sisäisiä prosesseja ja menettelytapoja ja tekemällä tarpeellisia parannusehdotuksia.

Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiöiden compliance-toiminnasta vastaavat henkilöt varmistavat, että konsernitasoisia linjauksia, toimintaohjeita, säännöksiä jne. noudatetaan myös tytäryhtiöissä.

Pankkitoiminnan riskienhallinta

Luottoriskien hallinta

Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä tappiosta, joka johtuu siitä, etteivät pankin sopimusosapuolet kykene suoriutumaan sovituista velvoitteistaan, eivätkä saadut vakuudet turvaa saatavia. Luottoriskiin sisältyy myös maa- ja selvitysriskit. Maariski on maittain kohdistettuihin ulkomaisiin saamisiin liittyvä luottoriski. Selvitysriski on selvitysprosessiin liittyvä, selvityksen kohteena olevan saamisen menettämisen riski. Luottoriskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakas- ja muista vastuista syntyvien luottoriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle ja samalla optimoida riski-tuotto-suhdetta. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa ovat luottopäätöksenteko ja luottoprosessin laatu. Prosessia ohjaavat vahvistetut luottoriskipolitiikat, päätöksentekovaltuudet ja toimintaohjeet.Luottoriskejä vähennetään hajauttamalla luottosalkkua sekä määrittelemällä asiakaskohtaiset vakuus- ja kovenanttipolitiikat. Luottoriskiä vähennetään myös käyttämällä nettoutussopimuksia ja johdannaiskaupassa pörssituotteita. Luottoriskinottoa rajoittavat myös omien varojen perusteella määritellyt suurimmat mahdolliset asiakasvastuut ja käytössä oleva limiittijärjestelmä.

Selvitysriskin hallinnassa korostuu vastapuolten luotettavuuden varmistaminen. Selvitysriskiä vähennetään vakiomuotoisin sopimuksin sekä keskittämällä selvitykset luotettaviin clearing-keskuksiin.

Pohjola-konsernin riskienhallintajohto hyväksyy periaatteet vakuuksien käytöstä ja arvioinnista sekä vahvistaa vakuuslajikohtaiset arvostusprosentit OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön asettamien periaatteiden mukaisesti. Vakuusarvojen kehitystä seurataan säännöllisesti. Vakuuden arvo arvioidaan uudelleen mm. silloin, kun vakuuden arvo on merkittävästi muuttunut tai asiakkaan taloudellinen tilanne on heikentynyt olennaisesti. Suhdanneherkkinä pidettävien vakuuksien arvoa ja niiden käyttökelpoisuutta arvioitaessa noudatetaan erityistä varovaisuutta.

Luottoriskipolitiikka

Luottoriskipolitiikoissa määritellään kokonaisvastuiden koostumusta, hajautusta, asiakasvalintaa sekä vakuuksien ja kovenanttien käyttöä koskevat periaatteet. Tarkoituksena on varmistaa luottosalkun riittävä hajautuminen, jotta ei synny liiallisia riskikeskittymiä maittain, asiakasryhmittäin, toimialoittain, luottokelpoisuusluokittain, asiakaskonserneittain tai ajallisesti.

Portfoliotarkastelussa asiakkaat on jaettu kuuteen ryhmään, jotka ovat yritykset ja asuntoyhteisöt, rahoitus- ja vakuutuslaitokset, kotitaloudet, OP-Pohjola-ryhmän yhteisöt, julkisyhteisöt sekä kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Yritysasiakkaille, luottolaitosasiakkaille, kotitalouksille sekä kansainväliselle pankkitoiminnalle on laadittu omat luottoriskipolitiikat. Näiden lisäksi on tehty maariskipolitiikka.

Yritysasiakkaiden luottoriskipolitiikassa yritysvastuille on asetettu tavoitearvoja mm. rating-luokittain, asiakaskokonaisuuksittain sekä suhteelliset enimmäismäärät toimialoittain.

Baltian liiketoiminnassa ei ole toistaiseksi käytettävissä OP-Pohjola-ryhmän luokittelujärjestelmää. Pohjolan luokituskriteerit täyttäviä asiakkaita luokitellaan OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa. Muutoin luotonmyönnössä hyödynnetään kustakin maasta valittujen yhtiöiden toimittamia luottotietoraportteja.

Luottolaitosasiakkaiden riskiä on hajautettu luottokelpoisuusluokittain, liikkeeseenlaskijoittain ja tuotteittain. Lisäksi jälkimarkkinakelpoisten saamistodistussijoitusten likviditeetin varmistamiseksi on määritelty minimikoot emissioille, joihin voidaan sijoittaa.

Maariskipolitiikassa riskiä on hajautettu asettamalla enimmäismäärät maaryhmäkohtaisille vastuille sekä maaryhmäkohtaisille vastuille maittain.

Luottoriskien limitointi

Vastuuraja on euromääräinen asiakaskohtaisten vastuiden enimmäismäärä. Vastuuraja vahvistetaan vuosittain niille yritysasiakkaille ja luottolaitosasiakkaille, joiden vastuut tai suunnitellut vastuut ylittävät 5 miljoonaa euroa.

Limiitti on asiakas- tai maakohtaisesti asetettu vastuiden tai avoimen position enimmäismäärä. Limiittipäätöksessä voidaan lisäksi asettaa ajallisia ja tuotekohtaisia rajoitteita. Useimmille yritys- ja yhteisöasiakkaille vahvistetaan myös asiakaskohtainen riskinottopolitiikka eli vakuuksien vähimmäismäärä ja käytettävät kovenantit.

Luottolaitoslimiitti on ajallisesti määritelty, euromääräinen vastapuolilimiitti, jonka rajoissa luottolaitosten kanssa liiketoimintaa harjoitetaan. Limiitin myöntäminen edellyttää, että luottolaitos sijaitsee maassa, jolle on hyväksytty maalimiitti. Luottolaitoslimiitti tarkistetaan vähintään vuosittain.

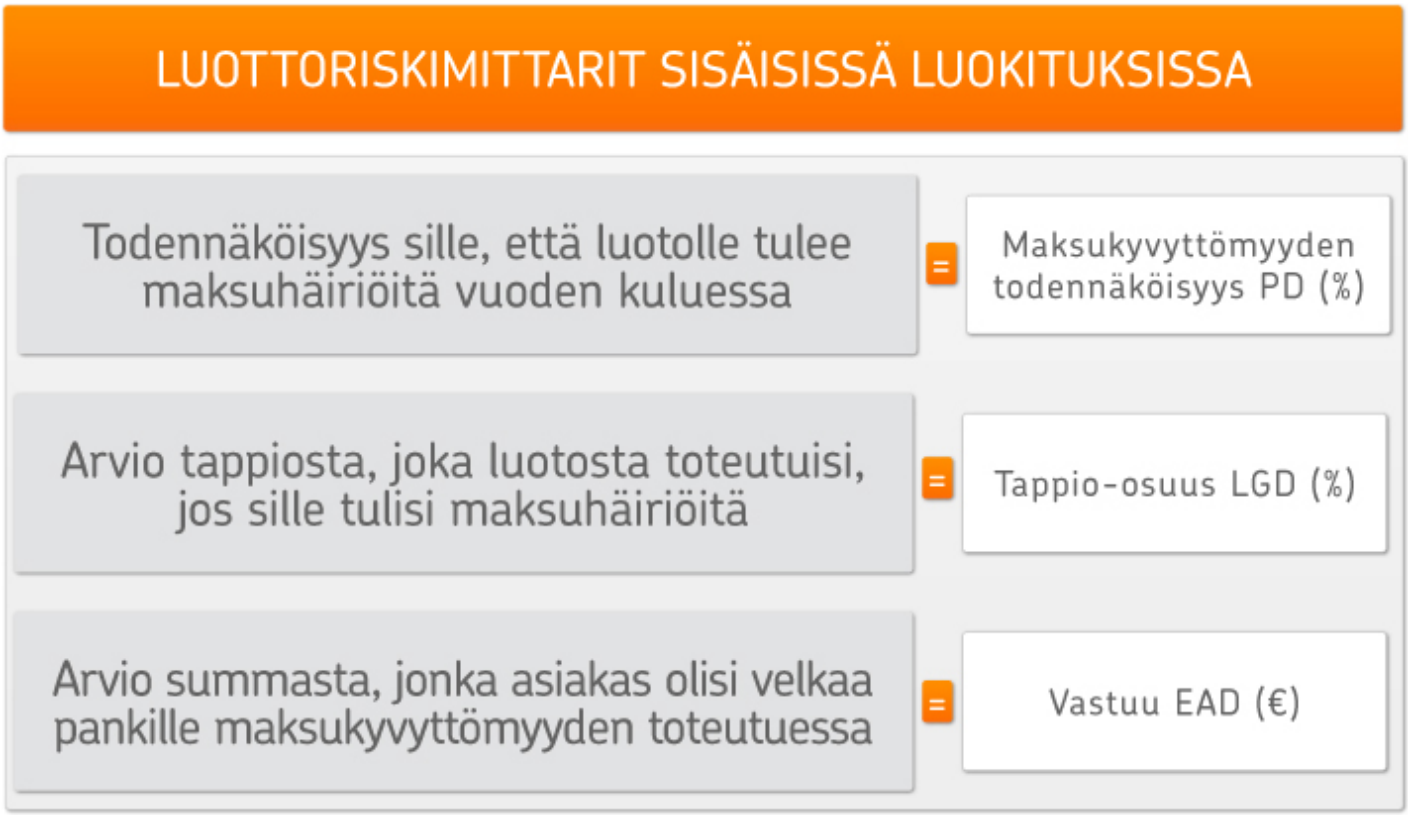
Maalimiitti on euromääräinen enimmäismäärä saamisille tietystä maasta. Kunkin maan limiitin määrä ja siihen mahdollisesti liittyvä aikarajoitus määritellään maan luottokelpoisuuden ja Pohjola Pankki Oyj:n riskinkantokyvyn mukaisesti niin, että se tukee hyväksyttyjä liiketoimintaperiaatteita. Maalimiitti tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Luottoprosessi

Päivittäinen luottoprosessi on ratkaisevassa asemassa luottoriskien hallinnassa. Riskienhallinnan näkökulmasta luottoprosessin keskeisimmät vaiheet ovat luottokelpoisuuden arviointi (luottoluokittelu), päätöksenteko ja toimeenpano, jotka on eriytetty toisistaan. Luottoprosessin toimivuutta ja laatua valvoo riskienhallintatoiminto.

Luottoluokittelu

Luottoriskin ottamista ohjataan ja riskin määrää arvioidaan OP-Pohjola-ryhmässä luottoriskimalleja hyödyntäen. Luottoluokittelu käsittää luottoriskiparametreihin liittyvät mallit maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (PD, Probability of Default), tappio-osuudelle (LGD, Loss Given Default) ja vastuun määrälle maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default).

Luottoriskimalleja hyödynnetään muun muassa:

- luotonmyöntämisessä ja hinnoittelussa,
- rahoituksen päätösvaltuuksien määrittämisessä,
- luottosalkun laadullisten tavoitteiden asettamisessa ja seurannassa,
- luottoriskiraportoinnissa,
- vakavaraisuuslaskennassa sisäisten luokitusten menetelmässä (IRBA),
- taloudellisen pääomavaateen ja odotetun tappion laskennassa

Maksukyvyttömyyden todennäköisyys

Luottoluokittelun tarkoituksena on ryhmitellä asiakkaat riskin mukaisesti. Asiakkaan luottoluokka arvioi riskiä siitä, että asiakkaan jostakin vastuusta tulee OP-Pohjola-ryhmälle vuoden sisällä järjestämätön saatava tai maksuhäiriö. Tämän riskin suuruudesta kertoo OP-Pohjola-ryhmässä kullekin luottoluokalle arvioitu keskimääräinen maksukyvyttömyyden todennäköisyys (PD), joka on keskimääräinen todennäköisyys vuoden aikana yli suhdannekierron. Hyvässä taloussuhdanteessa tietyn luottoluokan toteutuneet maksukyvyttömien asiakkaiden osuudet siis tyypillisesti alittavat kunkin luokan arvioidun maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja huonossa suhdanteessa ylittävät.

OP-Pohjola-ryhmässä on käytössä useita erilaisia luokittelumalleja asiakkaiden maksukyvyn arviointiin. Vakavaraisuuslaskennan mukaisiin vähittäisvastuisiin kuuluvien henkilöasiakkaiden luotot luokitellaan omilla luokittelumalleillaan hakemusvaiheessa sekä osana pankin luottokantaa. Vähittäisvastuisiin vakavaraisuuslaskennassa kuuluvien pienyritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua tai pienten vastuiden luokittelumallia. Yritysvastuisiin kuuluvien keskisuurten ja suurten yritysten luokitteluun käytetään R-luokittelua. Yritysvastuisiin kuuluvien pienten yritysten vastuiden luokitteluun käytetään A-luokittelua. Luottolaitosvastapuolille on oma sisäinen luottoluokittelumalli.

Yritysasiakkaiden luottokelpoisuuden arviointi

Yritysasiakkaiden luottokelpoisuutta arvioidaan OP-Pohjola-ryhmän sisäisellä 20-portaisella luottoluokituksella. Yritysvastapuolet luokitellaan luokkiin 1–12, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden luottokelpoisuuden arviointi (R-luokittelu) perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, jotka viedään tilastolliseen pisteytysmalliin. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Lopullinen päätös asiakkaan luottoluokasta tehdään asiantuntijan esityksen pohjalta OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa vähintään vuosittain. R-luokittelussa nykyisin käytettävä malli on otettu käyttöön vuoden 2008 alussa ja se on päivitetty vuonna 2011. Noin 75 % Pohjolan yritysasiakkaiden EAD:sta luokitellaan R-luokittelulla.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastieto Oy:n vuodesta 1999 käyttämä luokittelumalli Rating Alfa. Kyseessä on tilastollinen regressiomalli, jossa muuttujina on kattavasti yrityksen maksutapaan, tilinpäätöstunnuslukuihin ja muihin taustatietoihin liittyviä tekijöitä. Luokittelumallia on täydennetty erilaisilla ehto- ja varmistuslausekkeilla, jotka rajaavat yrityksen luottoluokkaa, jos esimerkiksi tilinpäätöstietoja ei ole käytettävissä. Rating Alfan antamat pisteet on kalibroitu OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin luottoluokkiin. Tilastomallin yritysvastuisiin kuuluville asiakkaille antamaa luokitusta arvioidaan vuosittain ja korjataan tarvittaessa vastaamaan asiakkaan arvioitua todellista maksukykyä. Nykyinen malli on ollut käytössä vuoden 2008 alusta lähtien ja se on päivitetty vuoden 2011 maaliskuussa. Noin 24 % Pohjolan yritysasiakkaiden EAD:sta luokitellaan A-luokittelulla.

Vähäisiä vastuita omaavia yritysasiakkaita luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla. Luokittelu muodostetaan OP-Pohjola-ryhmän tietojärjestelmistä saatavien asiakashistoriaa ja maksukäyttäytymistä koskevien tietojen perusteella. Luokka päivittyy kerran kuukaudessa. Pienten vastuiden luokittelussa käytettävä malli on otettu käyttöön vuonna 2009 ja se on päivitetty vuonna 2011. Ainoastaan vajaa 1 % Pohjolan yritysasiakkaiden EAD:sta luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla.

A-luokittelumallin ja pienten vastuiden luokittelumallin antamille pisteille on asetettu luottoluokkakohtaiset pisterajat ja kullekin luokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Luokittelumallista riippumatta kullakin luottoluokalla on sama maksukyvyttömyyden todennäköisyys, jolloin eri mallien antamat luottoluokat ovat vertailukelpoisia. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden johtamisessa on hyödynnetty viime vuosina toteutuneita maksukyvyttömyystietoja, pitkän aikavälin luottotappiotietoa ja konkurssitilastoja sekä mallin syklisyyttä. Luokkakohtaisten maksukyvyttömyyden todennäköisyyksien päivityksen tarve arvioidaan vuosittain.

OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakkaiden luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

OP-Pohjola-ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) yritysasiakkaiden luottoluokkien välinen vastaavuus

Yritysvastuiden rating-luokkien vastaavuus S&P:n luokituksiin

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola-rating	1,0–2,0	2,5–4,0	4,5–5,0	5,5–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

Luottolaitosten luottokelpoisuuden arviointi

Luottolaitosvastapuolten luottokelpoisuuden arvioinnissa on käytössä oma L-luokittelumalli, joka perustuu laadullisten ja määrällisten tekijöiden perusteella johdettuun maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen. Saadut todennäköisyydet on jaettu 20 luokkaan, joista luottoluokat muodostuvat.

Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu empiiriseen aineistoon Pohjola Pankki Oyj:n kansainvälisistä luottolaitosvastapuolista. Malli perustuu nk. sovereign ceiling -periaatteeseen, jonka mukaan vastapuoli ei voi olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten rating-päätökset tehdään OP-Pohjola-ryhmän rating-toimikunnassa. L-luottoluokka on voimassa 12 kuukautta, jonka jälkeen se päivitetään. Tarvittaessa luottoluokka päivitetään aikaisemmin, mikäli luottolaitoksen maksukyvyssä on tapahtunut muutoksia. L-luokittelumalli otettiin käyttöön vuonna 2009.

OP-Pohjola-ryhmän luottolaitosasiakkaiden luottoluokkien vastaavuus kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin on kuvattu alla olevassa taulukossa.

OP-Pohjola-ryhmän ja Standard & Poor'sin (S&P) luottolaitosten luottoluokkien välinen vastaavuus

Luottolaitosvastuiden rating-luokkien vastaavuus S&P:n luokituksiin

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP-Pohjola rating	1,0-2,0	2,5-4,5	5,0	5,5-7,0	7,5-8,0	8,5-10,0

Henkilöasiakkaiden luottokelpoisuuden arviointi

Henkilöasiakkaiden maksukyvyn arvioinnissa vastuut luokitellaan 16 luokkaan, luokasta A+ luokkaan F. Luottokelpoisuudeltaan maksukyvyttömän asiakkaan vastuut luokitellaan luokkaan F. Maksukyvyn arvioinnissa käytetään luottokannan luokittelua ja mikäli kannan luokittelua ei ole, hakemusvaiheen luokittelua. Luokittelu perustuu luottohakemuksesta kerättäviin tietoihin, asiakkaan maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin, jotka pisteytetään. Yhteenlasketuista pisteistä muodostetaan luottoluokat ja kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Henkilöasiakkaiden luottokannan luokittelumallilla luokitellaan henkilöasiakkaiden vastuut, joiden velallisista jollakin on ollut OP-Pohjola-ryhmässä luottoa viimeisen kuuden kuukauden aikana. Luottokannan luokat päivittyvät kerran kuukaudessa. Malli on otettu käyttöön vuonna 2006 ja sen nykyinen versio on vuodelta 2011.

Jos henkilöasiakkaan vastuulla ei ole vielä olemassa luottokannan luokkaa, käytetään hakemusvaiheen luottoluokittelua. Pohjolan henkilöasiakkaiden vastuut luokitellaan rahoitusyhtiötuotteiden hakemusvaiheen luokittelumalleilla, jotka on otettu käyttöön vuonna 2010. Käytössä on kolme maksukyvyttömyyttä ennustavaa mallia:

autorahoitus, myyntirahoitus ja tililuotto sekä kauppias-MasterCard. Kaikki mallit on tehty vuonna 2010 ja ne kalibroitiin uudelleen syksyllä 2011.

Hakemusvaiheen luokittelu tukee luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua. Luokittelu tapahtuu OP-Pohjola-ryhmässä osana luottoprosessia. Hakemusvaiheen luottoluokka on voimassa kuusi kuukautta, jonka jälkeen se korvautuu kannan luottoluokalla, mikäli asiakkaalle ei aikaisemmin ole muodostunut luottokannan luokitusta.

Maiden luokittelu

Maariskiä tarkastellaan ulkoisten luottoluokitusten perusteella.

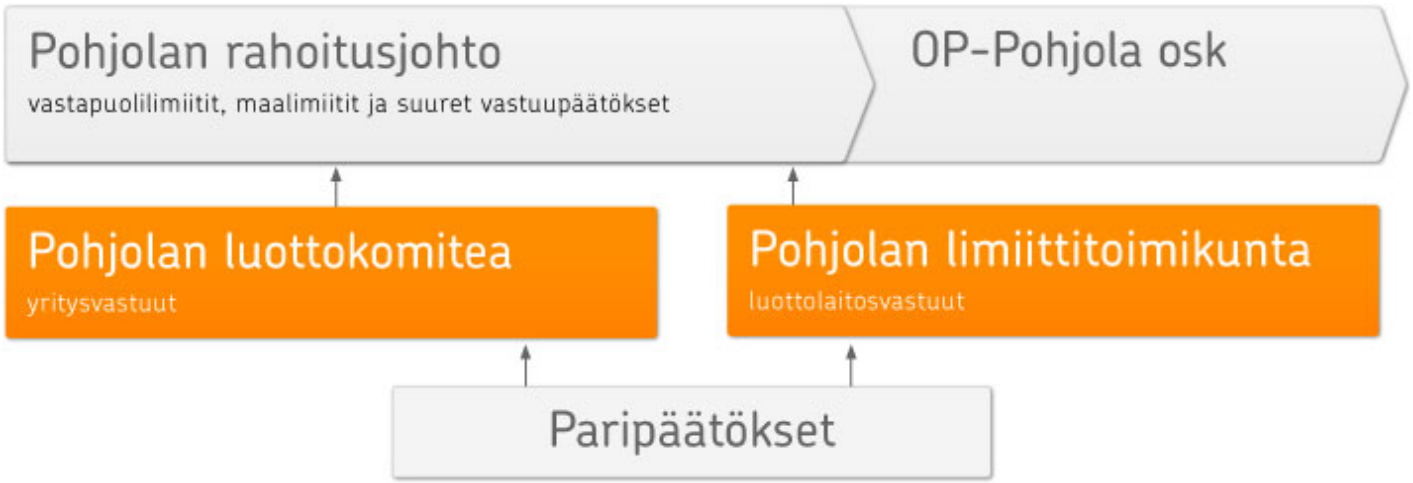
Tappio-osuus ja vastuun määrä

Asiakkaiden maksukyvyn arviointimallien lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. OP-Pohjola-ryhmän luottoriskimalleissa tappio-osuus (LGD) on arvio taloudellisesta tappiosta (osuutena asiakkaan vastuiden määrästä maksukyvyttömyyshetkellä), joka pankille koituisi, jos asiakkaasta tulisi vuoden sisällä maksukyvytön. Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD) tarkoittaa maksukyvyttömän asiakkaan sitoumusten kokonaismäärää tilanteessa, jossa asiakas todetaan maksukyvyttömäksi. Taseen ulkopuolisten vastuiden määrän arviointiin liittyy luottovasta-arvokerroinparametri (CF, Conversion Factor). Luottovasta-arvo kerroin kuvaa, kuinka paljon ennustehetken taseen ulkopuolisesta vastuusta on nostettu maksukyvyttömyyshetkellä.

Päätöksenteko

Luottopäätösesityksen perustan muodostaa luottokelpoisuusarvio ja rating-päätös. Asiakasvastaavat valmistelevat vastuuraja-, limiitti- sekä rahoitusesitykset yhteistyössä eri tuotealueiden edustajien ja luottojohtajien kanssa ja esittelevät ne päätöksentekoelimille. Luottopäätösesitys sisältää selvityksen luoton hakijasta ja asiakkaalle aikaisemmin myönnetyistä vastuista sekä niiden vakuuksista ja avoimesta positiosta. Yritysasiakkaiden luottopäätösesitys sisältää luottokelpoisuusarvion ja ratingpäätöksen lisäksi vakuus- ja kovenanttipolitiikan lyhyille ja pitkille vastuille sekä ennusteen asiakkaan taloudellisen tilan kehittymisestä. Yritysasiakkaiden vastuurajaesitykseen liitetään aina tilinpäätösanalyysi ja uusista yritysasiakkaista usein myös yritystutkimus. Useimmiten yritys- ja luottolaitosasiakkaiden luottopäätösesityksiin sisältyy riskienhallintatoiminnon kannanotto esitettävästä luottoriskistä.

Pohjolan luottopäätöksentekoelimet

Päätöksentekoelimet tekevät riskinottopäätöksiä valtuuksiensa puitteissa noudattaen vahvistettuja luottoriskipolitiikkoja, limiittejä ja linjauksia. Päätöksentekoelinten päätösvaltuudet on porrastettu asiakkaan luottokelpoisuusluokan sekä vastuun ja avoimen position määrän perusteella. Yksityisasiakkaiden luottopäätöksiä tehdään OP-Pohjola-ryhmän sisäisen yksityisasiakkaiden luottoluokituksen perusteella hyödyntäen automaattista luottopäätösjärjestelmää.

Toimeenpano

Toimeenpanovaiheessa laaditaan hyväksyttyjen päätösten perusteella tarjous- ja sopimusasiakirjat. Nostoehtojen täyttyminen tarkistetaan vielä ennen rahojen siirtoa asiakkaan käyttöön. Lisäksi valvotaan sopimusehtojen täyttymistä sopimuksen voimassaoloaikana.

Luottoriskin mittaus, seuranta ja raportointi

Luottoriskiä mitataan asiakaskohtaisesti vastuiden ja avoimen position määrällä. Vastuu tarkoittaa tase-erien ja taseen ulkopuolisten erien yhteismäärää, joka pankilla on tietyltä asiakkaalta. Avoin positio lasketaan vähentämällä vastuista vakuudet vakuusarvon määräisenä. Luottoriskiä mitataan myös painotetulla avoimella positiolla, joka saadaan kertomalla asiakaskohtainen avoin positio asiakkaan luottokelpoisuuden mukaisella maksuhäiriötodennäköisyydellä. Lisäksi luottoriskin mittareina käytetään ongelmasaamisten ja erääntyneiden maksuerien osuutta luotto- ja takauskannasta sekä luottotappioiden osuutta luotto- ja takauskannasta.

Luottosalkun luottoriskiä mitataan myös odotetun ja odottamattoman tappion määrällä ja odotetun tappion kehittymisellä suhteessa luotto- ja takauskantaan. Odotetun ja odottamattoman tappion määrälle tehdään myös erilaisia stressitestejä.

Asiakasseuranta jakaantuu vuosittaiseen tilinpäätösten ja osavuosikatsausten analysointiin sekä jatkuvaan maksukäyttäytymisen ja asiakkaan toiminnan seurantaan. Asiakkaiden maksukäyttäytymistä, erääntyneitä maksueriä ja ongelmaluottoja seurataan jatkuvasti sekä OP-Pohjola-ryhmän sisäisestä että ulkoisesta valvontapalvelusta saatavien tietojen perusteella.

Asiakkaat, joiden taloudellisen tilan kehitystä, luottoriskin määrää ja maksukäyttäytymistä halutaan tarkastella tavallista tiiviimmin, otetaan erityisseurantaan. Samassa yhteydessä arvioidaan myös asiakkaan luottokelpoisuusluokituksen muutostarve, luottotappion todennäköisyys sekä arvonalennuksen tarpeellisuus. Tämä merkitsee usein myös sitä, että luottopäätös tehdään ylemmässä päätöksentekoelimessä.

Yritysasiakkaiden vastuurajojen käyttöä ja luottolaitoskonsernien limiittejä seurataan luottopäätösprosessissa. Lisäksi luottopäätöksiä valvotaan myös päätöksentekoelimissä, jotka toimittavat päätöspöytäkirjat aina tiedoksi seuraavalle päätöksentekotasolle.

Luottoriskien raportointi on keskitetty riskienhallintatoimintoon. Luottoriskipolitiikan noudattamista tarkastellaan hallituksen riskienhallintavaliokunnalle laadittavassa riskianalyysissa, jossa raportoidaan lisäksi muun muassa kokonaisvastuiden määrän, jakauman ja laadun sekä ongelmaluottojen kehitystä.

Limiittien käyttö ja niiden mahdolliset ylitykset raportoidaan säännöllisesti. Lisäksi riskienhallintatoiminto laatii salkkuanalyyseja.

Luottoriskimalleihin liittyvä päätöksenteko ja arviointi

Luottoriskimallien käyttöönotosta ja merkittävistä muutoksista päättää OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunta. Päätökset perustuvat keskusyhteisön johtokunnan hyväksymiin luottoluokittelun ja luottoriskimallien validoinnin yleisiin periaatteisiin. Mallien kehittämisestä ja ylläpidosta vastaa keskusyhteisön riskienhallinta, joka on riippumaton liiketoiminnasta.

Luottoluokittelun ja luottoriskimallien toimivuutta seurataan ja valvotaan säännöllisesti. Keskusyhteisön ja Pohjolan riskienhallinta kerää jatkuvaa palautetta liiketoiminnalta luottoluokittelun toimivuudesta ja luottoriskiparametreihin liittyvistä malleista. Automaattisesti luottoluokan muodostavia malleja monitoroidaan kuukausittain. Monitoroinnin tarkoituksena on seurata luottokannassa ja luotonmyönnössä tapahtuvia muutoksia, sekä varmistaa luokitteluprosessin toimivuus.

Lisäksi mallien laatua varmistetaan vähintään kerran vuodessa OP-Pohjola-ryhmän riskienhallintatoimikunnan hyväksymien validointiohjeiden mukaisesti. Validointiohjeistus sisältää vaatimuksia myös kunkin mallin käyttöönoton yhteydessä tehtävälle laadunvarmistukselle. Validoinnissa testataan tilastollisilla testeillä mm. mallin erottelukykyä ja riskiestimaattien (PD, LGD ja EAD) oikeellisuutta. Lisäksi validointiin sisältyy laadullista arviointia kuten käyttäjäpalautteen analysointia ja vertaisryhmäanalyysiä. Validoinnin tulokset ja mahdolliset toimenpidesuositukset

raportoidaan riskienhallintatoimikunnalle, joka päättää validoinnin perusteella tehtävistä kehitystoimenpiteistä.

Keskusyhteisön sisäinen tarkastus varmistaa tarkastuksillaan validoinnin riippumattomuutta. Lisäksi se tarkastaa luottoriskimalleja ja niiden käyttöä keskusyhteisön yhtiöissä ja jäsenosuuspankeissa osana normaalia tarkastustoimintaansa.

Luottoriskimallien käyttö vakavaraisuuslaskennassa

Finanssivalvonta myönsi syyskuussa 2008 OP-Pohjola osk:lle luvan käyttää sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA Internal Ratings Based Approach) vakavaraisuuslaskennassa ryhmätasolla oman pääoman ehtoisille sijoituksille ja Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuille. Lokakuussa 2011 Pohjola Pankki Oyj sai osana OP-Pohjola-ryhmää luvan ottaa käyttöön sisäisten luokitusten menetelmän myös vähittäis- ja luottolaitosvastuissa.

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskennassa käytetään yritys- ja luottolaitosvastuissa sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää. Tässä menetelmässä kunkin asiakkaan luottoriskin vakavaraisuusvaateeseen vaikuttaa OP-Pohjola-ryhmän omilla luottoriskimalleilla tuotettu arvio maksukyvyttömyyden todennäköisyydestä (PD). Viranomaisten antamia ns. standardiestimaatteja käytetään tappio-osuudesta (LGD) ja vastuun määrästä (EAD).

Vähittäisvastuiden vakavaraisuusvaateen laskennassa käytettävässä sisäisten luottoluokitusten menetelmässä kunkin asiakkaan vastuiden riskipainon laskennassa käytetään OP-Pohjola-ryhmän sisäisiin malleihin perustuvia PD-, LGD- ja EAD -arvoja.

Arvopaperistetut erät

Pohjola ei ole ollut liikkeeseenlaskijana tai järjestäjänä arvopaperistamisjärjestelyissä, mutta se on sijoittanut perinteisiin erillisyhtiön kautta liikkeeseen laskettuihin arvopaperistettuihin arvopapereihin. Pankkitoiminnassa luottojohdannaisia ei ole liittynyt arvopaperistettuihin eriin. Arvopaperistamispositioiden riskipainotettujen erien yhteismäärän laskennassa on käytetty luottoriskin sisäisten luokitusten menetelmää (IRBA) silloin, kun arvopaperistamispositio kuuluu vastuuryhmään, johon sovelletaan luottoluokitukseen perustuvaa arviointimallia. Arvopaperistamispositioille sovelletaan Moody'sin, Fitchin ja Standard & Poor'sin luottoluokituksia.

Likviditeettiriskin hallinta

Likviditeettiriskin hallinta koostuu rakenteellisesta rahoitusriskistä ja maksuvalmiusriskistä. Riski syntyy, jos saamisten ja velkojen maturiteetit poikkeavat toisistaan. Riski syntyy myös, jos joko velat tai saatavat tai molemmat ovat keskittyneet vastapuolten, instrumenttien tai markkinasegmenttien suhteen. Likviditeettiriskiä voi syntyä myös asiakaskäyttäytymisen, taloudellisen toimintaympäristön tai markkinalikviditeetin muutosten seurauksena.

Rakenteellisella rahoitusriskillä tarkoitetaan pitkän aikavälin luotonantoon liittyvää epävarmuutta, joka johtuu rahoituksen rakenteesta aiheutuvasta jälleenrahoitusriskistä. Pohjolan rakenteellinen rahoitusriski syntyy pääosin vähittäispankkitoiminnan maturiteetiltaan pitkän antolainauksen ja asiakaskäyttäytymisestä riippuvan talletusvarainhankinnan sekä tukkuvarainhankinnan erääntymisrakenteiden eroista.

Maksuvalmiusriski on riski siitä, että pankki ei suoriudu odotetuista ja odottamattomista, olemassa olevista ja tulevista kassavirroista eikä vakuustarpeista ilman vaikutuksia päivittäiseen toimintaan tai pankin taloudelliseen tilaan.

Maksuvalmiusriskiin varaudutaan ylläpitämällä likvideistä saamistodistuksista koostuvaa reservisalkkua.

Maksuvalmiuden hallintaa säätelevät Euroopan keskuspankin vähimmäisvaranto- ja maksuvalmiusluottojärjestelmät.

Likviditeettiriskin hallinta perustuu OP-Pohjola-ryhmän keskusyhteisön linjauksiin sekä sen hyväksymiin riskilimiitteihin. Keskusyhteisö hyväksyy likviditeettireservin laadulliset tavoitteet, varainhankintasuunnitelman sekä maksuvalmiuden hoidon jatkuvuussuunnitelman uhkaskenaarioiden varalle ja likviditeettitilanteen ohjausmallin. Maksuvalmiuden hoidon jatkuvuussuunnitelma koostuu valmiustasopohjaisesta ohjausmallista, rahoituslähteet sisältävästä varautumissuunnitelmasta sekä maksuvalmiuden operatiivisen hoidon jatkuvuussuunnitelmasta. Likviditeettireservin määrälliset ja laadulliset tavoitteet, varautumissuunnitelma ja valmiustasopohjainen ohjausmalli on arvioitu uhkaskenaarioiden mukaisten stressitestien pohjalta.

Pohjola Pankki Oyj on OP-Pohjola-ryhmän keskusrahalaitoksena vastuussa koko OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiudesta ja likviditeettireservien riittävyydestä. Likviditeettireservistä merkittävimmän osan muodostaa korkean luottokelpoisuusluokituksen omaavat saamistodistukset, joita voidaan käyttää keskuspankkivelan vakuutena tai myydä joustavasti markkinoille.

Likviditeettiriskin hallinnan tarkoituksena on varmistaa riskinkantokyvyn kannalta oikein mitoitetut reservit ja muut varautumiskeinot sekä pääoman sitoutuminen ja rajoittaa taserakenteesta aiheutuvaa likviditeetti- ja maksuvalmiusriskiä.

Maksuvalmiusriskin hallinnan tavoitteena on varmistaa maksuvalmiuden säilyminen myös yllättävissä, äkillisissä likviditeetin kiristymistilanteissa. Maksuvalmiusriskin hallinnan painopiste on maksuvalmiutta tukevien järjestelyiden luomisessa ja ylläpitämisessä sekä varautumistoimenpiteiden suunnittelussa.

Likviditeettiriskiä hallitaan maksuvalmiuden ja taseen rakenteen suunnittelulla, ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä ja hajauttamalla varainhankintaa maturiteettiluokittain, vastapuolittain, tuotteittain ja markkina-alueittain. Likviditeetti- ja maksuvalmiusriskin hallitsemiseksi laaditaan skenaarioanalyyseja, joissa on kuvattu maksuvalmiuden kannalta merkittävimmät uhat ja niiden vaikutukset rahoitukseen ja maksuvalmiuteen sekä keinot maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:n hallitus vahvistaa vuosittain likviditeettiriskipolitiikan, jossa kuvataan likviditeettiriskien hallinnan periaatteet, menetelmät ja limitointi. Riskienhallintajohto koordinoi ja ohjaa periaatteita sekä valvoo limiittien käyttöä. Pohjolan likviditeetti- ja maksuvalmiusriskien hoito ja pitkäaikainen varainhankinta sekä reservisalkkujen ylläpito on keskitetty varainhallintaan. Riskienhallintatoiminto seuraa ja raportoi likviditeettiriskit sekä liiketoiminnalle että johdolle.

Keskeiset rahoituslähteet ovat sijoitustodistus- ja joukkovelkakirjaemissiot, muilta pankeilta ja osuuspankeilta otetut talletukset, yleisötalletukset sekä oma pääoma. Kansainvälisillä raha- ja pääomamarkkinoilla rahoituksen saatavuuteen ja hintaan vaikuttaa Pohjolan luottokelpoisuusluokitus.

Likviditeettiriskipolitiikassa määritellään likviditeettireservin vähimmäismäärä sekä rakenteellisen rahoitusriskin enimmäismäärä.

Lisäksi likviditeettiriskipolitiikkaan sisältyy varainhankintasuunnitelma sekä suunnitelma OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamisesta erilaisten maksuvalmiutta uhkaavien skenaarioiden uhatessa.

Likviditeettiriskin mittaus, seuranta ja raportointi

Rakenteellista rahoitusriskiä seurataan taseen pitkäaikaisten pysyvien saamisten ja velkojen keskinäisellä suhteella, jolle on asetettu limiitti. Pitkäaikaisen varainhankinnan erääntymistä seurataan erääntymisjakaumalla, jolle on asetettu limiittejä. Maksuvalmiutta hallitaan erääntyvien kassavirtojen skenaarioiden ja likviditeettireservin avulla. Maksuvalmiusskenaarioille on asetettu limiitti- ja tavoitearvot. Stressitesteillä mitataan maksuvalmiutta epätodennäköisissä tilanteissa.

Riskienhallintatoiminto raportoi rahoitusriskit kuukausittain sekä liiketoiminnalle että johdolle. Likviditeettiriskiraportti laaditaan päivittäin.

Markkinariskin hallinta

Tässä osiossa käsiteltävillä markkinariskeillä tarkoitetaan Pohjolan Pankkitoiminnan ja Konsernitoimintojen markkinariskialtistusta. Vahinkovakuutussegmentin tytäryhtiöiden sijoitustoiminnan markkinariskejä käsitellään liitteen osiossa: Vakuutustoiminnan riskienhallinta.

Markkinariskit aiheuttavat pankille tulosvaikutuksia johtuen markkinahintojen (korot, valuuttakurssit, osakekurssit, luottoriskimarginaalit) muutoksista tai hintavaihteluiden muutoksista (volatiliteetit). Markkinariskien tulosvaikutukset voivat olla joko välittömiä tai jaksottua useammalle tilikaudelle. Tulosvaikutusten kirjaantuminen riippuu markkinariskille alttiin tase-erän tai johdannaisen kirjanpidollisesta käsittelystä. Markkinahintojen muodostumiseen vaikuttaa markkinoiden toimivuus eli likviditeetti. Jos markkinoilla ei ole riittävää syvyyttä tai markkinat eivät toimi häiriön takia, muodostuu markkinariskiä myös markkinalikviditeetin puutteesta. Yleensä markkinalikviditeetin heikkeneminen johtaa tuloksen heikkenemiseen markkinahintoihin sisältyvien likvidiyspreemioiden kasvusta johtuen.

Markkinariskien hallinnan tavoitteena on rajoittaa taseen ja taseen ulkopuolisten erien hintamuutoksista aiheutuvat riskit hyväksyttävälle tasolle sekä edistää tuloksentekomahdollisuuksia optimoimalla riski-tuotto-suhdetta.

Markkinariskejä sisältyy sekä kaupankäyntitoimintaan että rahoitustaseeseen. Kaupankäyntitoiminnan tavoitteena on hyötyä lyhyellä aikavälillä markkinahintojen muutoksista ottamalla aktiivisesti markkinariskejä. Kaupankäyntitoiminnassa otetun markkinariskin tulosvaikutukset näkyvät pääasiassa välittömästi tase- ja johdannaisinstrumenttien markkina-arvojen muutoksina.

Rahoitustase sisältää pankin rakenteellisen korkoriskin, joka muodostuu luotto- ja talletuskannasta sekä kotimaisesta ja ulkomaisesta tukkuvarainhankinnasta ja edellä mainittuja eriä suojaavista johdannaissopimuksista. Rahoitustaseeseen luetaan myös likviditeettireservit sekä muu tase (esimerkiksi osakkeet, kiinteistöt ja omat pääomat). Rahoitustaseen markkinariskien hoidon tavoitteena on suojata konsernin rahoituskatetta korkotason muutoksilta sekä ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän likviditeettireservejä tuottavasti. Rahoitustaseen hoidossa ei oteta valuuttakurssiriskiä. Rahoitustaseen markkinariski tyypillisesti toteutuu pankin korkokatteessa jaksottuen tilikausien välille.

Pohjolan markkinariskialtistusta rajoitetaan hallituksen päättämällä markkinariskipolitiikalla. Politiikassa kuvataan markkinariskin mittauksessa sovelletut menetelmät sekä pankkitason riskilimiitit. Lisäksi politiikassa yksilöidään avoimen markkinariskin ottoon oikeutetut tahot sekä esitetään muita markkinariskin ottoa rajoittavia periaatteita. Markkinariskipolitiikka päivitetään vähintään vuosittain.

Likviditeettireservisalkun markkinariskialtistusta rajoitetaan markkinariskipolitiikan lisäksi likviditeettireservisalkun sijoitussuunnitelmassa, jossa määritetään sijoitusten perusallokaatio liikkumarajoineen (taktinen allokaatio). Likviditeettireservisalkku koostuu keskuspankkivakuuskelpoisista saamistodistuksista. Pohjolan hallitus hyväksyy sijoitussuunnitelman vuosittain.

Konsernin riskienhallintatoiminto sekä Pohjola Marketsin ja Varainhoidon middle-officet seuraavat ja raportoivat markkinariskit ja niistä syntyvät tulokset liiketoiminnalle ja toimivalle johdolle. Periaatteet ja mittarit ovat yhteneväiset sekä kaupankäyntitoiminnan että rahoitustaseen markkinariskien hallinnassa.

Markkinariskien hallinnassa keskeisessä asemassa on jatkuva riskipositioiden rakenteiden ja markkinoiden analysointi sekä muutosten vaikutusten ennakointi pankin riskiasemaan ja tulokseen. Tehokas markkinariskien hallinta edellyttää ajantasaista ja oikeaa tietoa positioista ja markkinoista sekä nopeaa reagointia muutoksiin. Markkinariskejä hallitaan muokkaamalla riskipositioita sekä tase- että johdannaisinstrumentein kulloisenkin markkinanäkemyksen perusteella riskilimiittien puitteissa. Markkinariskipositioita tai yksittäisiä sopimuksia voidaan myös suojata johdannaisinstrumentein niiden markkina-arvojen muutoksilta tai position rahoituskatteen turvaamiseksi.

Markkinariskien mittaus, seuranta ja raportointi

Pohjolassa seurataan markkinariskejä seuraavin mittarein:

Riskilaji	Riskimittari	Tulosmittari	Frekvenssi
korkoriski/kaupankäyntisalkut	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
korkoriski/rahoitustase	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos, rahoituskate	päivittäin
luottospread-riski	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
valuuttariski	osana VaR-mittaria	markkina-arvon muutos	päivittäin
strukturoitujen ja arvopaperistettujen sijoitusten hintariski	osana VaR-mittaria (likvidit sijoitukset) tai erillinen VaR-mittari (epälikvidit sijoitukset)	markkina-arvon muutos	päivittäin (likvidit sijoitukset) tai kuukausittain (epälikvidit sijoitukset)
hyödykeriski	erillinen VaR-mittari	markkina-arvon muutos	päivittäin
osakeriski	20 %-yksikön markkina-arvon muutos	markkina-arvon muutos	viikoittain
volatiliteettiriski	1 %-yksikön volatiliteetin muutoksen vaikutus position nykyarvoon	markkina-arvon muutos	päivittäin

Pohjolan hallitus päättää markkinariskipolitiikassa hyväksyttävän kokonaismarkkinariskialtistuksen tason. Kokonaismarkkinariskialtistusta rajoitetaan Value-at-Risk -limiittillä (VaR). VaR-limitointi kattaa Pohjolan keskeiset markkinariskipositiot. Tasehallintajohto allokoi VaR-limiitin liiketoiminta-alueille. Liiketoiminta-alueiden johto allokoi limiittinsä edelleen vastuualueilleen.

Limitoitavat VaR-altistukset määritetään käyttämällä pitkän aikavälin, syklin yli ulottuvia volatiliteetti- ja korrelaatioestimaatteja. Limitoitavat VaR-tasot on skaalattu 1 päivän pitoajalle ja 99 %:n luottamustasolle.

VaR-limiitin lisäksi markkinariskipolitiikassa on päätetty erilliset VaR-limiitit hyödykejohdannaiselle sekä takaisin ostetuille, itse liikkeeseen lasketuille indeksilainoille. Osake- ja pääomasijoitusten markkinariskiä sekä optiopositioiden implisiittisten volatiliteettien muutosriskiä (vega-riski) rajoitetaan herkkyyslukuihin perustuvilla limiiteillä. Myönnettyjen merkintätakausten markkinariskiä rajoitetaan nominaalilimiitillä.

Keskimääräisen suhdannetilanteen mukaista riskialtistusta rajoittavien VaR-limiittien lisäksi markkinariskejä hallitaan dynaamisia, herkästi markkinamuutoksiin reagoivia VaR-mittareita käyttäen. Tämän lisäksi markkinariskienhallinnassa sovelletaan position riskifaktorikohtaisia herkkyyslukuja, stressitestiskenaarioita sekä kaupankäyntipositioiden kumulatiivista tulosseurantaa. Riskin mittausmenetelmät täydentävät toisiaan.

Korkoriski

Korkoriski syntyy, kun taseen tai taseen ulkopuolisten erien maturiteetit, korontarkistusajankohdat tai korkoperusteet poikkeavat toisistaan. Kaupankäyntitoiminnassa korkoriski toteutuu markkinakorkojen muuttuessa arvopapereiden ja johdannaissopimusten markkina-arvojen muutoksena. Rahoitustaseen korkoriskin osalta riski toteutuu muutoksena rahoituskatteessa ja likviditeettireserviin luettavien käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten osalta markkina-arvojen muutoksena tuloslaskelmassa ja myytävissä olevien saamistodistusten osalta omassa pääomassa käyvän arvon rahaston muutoksena.

Taseeseen sisältyy myös rakenteellista korkoriskiä, joka syntyy pääosin vähittäisottolainauksesta ja korottomista tase-eristä. Korkoriskiin vaikuttavat myös asiakassopimusten mahdolliset ennenaikaiset takaisinmaksut. Ennenaikaiset takaisinmaksut sekä vähittäisottolainaus eivät muodosta Pohjolan liiketoiminnan kannalta merkittävää erää. Molempia eriä seurataan, mutta asiakaskäyttäytymistä ei ole mallinnettu.

Kaupankäyntitoiminnan ja rahoitustaseen korkoriski mitataan ja raportoidaan päivittäin käyttäen samoja mittareita ja limitointiperiaatteita. Sekä kaupankäyntitoiminnan että rahoitustaseen korkoriski sisältyvät VaR-mittariin. Kertyvän rahoituskatteen herkkyyttä korkojen muutoksille arvioidaan lisäksi erillisellä työkalulla. Korkoriskiä saavat ottaa annettujen limiittien puitteissa vain erikseen määritellyt yksiköt.

Luottospread-riski

Luottospread-riskillä tarkoitetaan position negatiivista markkina-arvon muutosta, joka syntyy luottoriskipreemion ja likviditeettiriskipreemion hinnoittelun muutoksista markkinoilla. Luottospread-riski määritetään sekä kaupankäyntitoiminnassa käytettäville että rahoitustaseessa oleville saamistodistuksille. Saamistodistusten hintariski jaetaan siten korkoriski- ja luottospread-riskikomponentteihin.

Luottospread-riskiä mitataan ja limitoidaan päivittäin osana VaR-limiittiä.

Valuuttariski

Valuuttariski syntyy, kun samassa valuutassa olevien saatavien ja velkojen määrät poikkeavat toisistaan.

Valuuttakurssiriskin hoito on keskitetty kaupankäyntitoimintaan. Valuuttariskiä limitoidaan osana VaR-limiittiä. Valuuttapositiot raportoidaan päivittäin.

Strukturoitujen ja arvopaperistettujen sijoitusten hintariski

Pohjolassa seurataan strukturoitujen ja arvopaperistettujen joukkovelkakirjasijoitusten hintariskiä erillisellä riskimittarilla. Strukturoituja sijoituksia tulee kaupankäyntivarastoon, kun Pohjolan liikkeeseen laskemia indeksilainoja ostetaan takaisin jälkimarkkinalupauksen mukaisesti. Arvopaperistettuja sijoituksia sisältyy pitkäaikaiseen sijoitusomaisuuteen.

Strukturoitujen ja arvopaperistettujen sijoitusten markkinariski lasketaan mukaan VaR-limiittiin. Riski raportoidaan likvideille sijoituksille päivittäin, epälikvideille kuukausittain.

Hyödykeriski

Hyödykeriski syntyy avoimesta hyödykejohdannaispositiosta. Hyödykeriskiä otetaan mm. sähkö-, öljy- ja metallijohdannaisilla.

Hyödykeposition riski raportoidaan päivittäin.

Osakeriski

Osakeriskiä syntyy osake- ja pääomasijoitustoiminnasta. Osakesijoitukset sisältävät sekä kaupankäyntitarkoitukseen että pitempiaikaiseen omistukseen hankittuja osakkeita.

Markkinariskipolitiikassa määritellään osakesalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet.

Myytävissä oleviin kirjatun osakesalkun hoito on keskitetty varainhallintaan. Osakesijoitusten riskiä mitataan 20 % kurssimuutoksen vaikutuksena osakeposition markkina-arvoon. Osakeriski raportoidaan viikoittain.

Myönnettyjen merkintätakausten implikoimaa osakeriskiä limitoidaan nominaalilimiitillä.

Volatiliteettiriski

Volatiliteettiriskiä syntyy avoimesta optiopositiosta. Volatiliteettiriskiä otetaan korko-, valuutta- ja hyödykeoptioissa.

Korko- ja valuutta- ja hyödykevolatiliteettiriskit raportoidaan päivittäin.

Kiinteistöriski

Kiinteistöriskillä tarkoitetaan kiinteistöomistuksiin liittyviä arvonmuutos- ja tuottoriskejä.

Markkinariskipolitiikassa määritellään kiinteistösijoitussalkun koostumusta ja sijoituskohteiden valintaa ohjaavat periaatteet. Kiinteistöomistuksista laaditaan vuosittain kohdekohtaiset arviot ja toimenpidesuunnitelmat. Kiinteistöriskit raportoidaan neljännesvuosittain konsernin riskianalyysissä.

Johdannaisliiketoiminta

Pohjola käyttää aktiivisesti korko- ja valuuttajohdannaisia sekä vähäisemmässä määrin osake-, osakeindeksi- ja luottojohdannaisia. Näiden kohde-etuuksien ja luottovasta-arvojen määrät on esitetty liitetiedossa 87. Johdannaisia käytetään sekä kaupankäynti- että suojaustarkoitukseen osana ao. kokonaisposition hoitoa. Johdannaisten riskiä seurataan osana kaupankäyntitoiminnan ja varainhallinnan kokonaispositioiden riskejä käyttäen samoja mittareita kuin tasepositioissakin.

Johdannaisliiketoiminnan vastapuoliriskiä seurataan käyttäen luottovasta-arvoja, jotka on määritelty sopimusten jälleenhankintakustannusten (markkina-arvo) ja tuotekohtaisten tulevaisuuden luottoriskikertoimien perusteella.

Luottojen ja liikkeeseen laskettujen velkaemissioiden korkoriskiltä suojauksen tarkoituksena on suojattavan ja suojaavan erän välisen korkoeron eli marginaalin lukitseminen. Suojauksen tehokkuuden todentaminen tehdään suojattavien erien ja suojien korkoriskilukujen ja markkina-arvojen suhdetta käyttäen.

Liikkeeseen laskettujen indeksilainojen lisätuottokomponentit on suojattu johdannaisrakenteilla. Suojaavat johdannaiset ovat osake-, osakeindeksi-, valuutta-, korko-, hyödyke- sekä luottojohdannaisia.

Vakuutustoiminnan riskienhallinta

Vakuutustoiminnan riskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen ja vastuuvelan riittävyyteen. Vahinkovakuutuksessa vastuuvelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Vakuutusriskien lisäksi merkittävä vakuutustoiminnan riski muodostuu vastuuvelkaa kattavan omaisuuden sijoitusriskistä.

Vakuutusriskit

Vakuutussopimuksella vakuutuksenottaja siirtää vakuutusriskinsä vakuutuksenantajalle. Vahinkovakuutuksessa yksittäisen vakuutussopimuksen vakuutusriski muodostuu kahdesta elementistä. Näistä ensimmäinen on riski, että sattuu yksi tai useampi vakuutussopimuksen perusteella korvattava vahinko. Toiseksi, jokaiseen sattuvaan vahinkoon liittyy riski korvattavan vahingon suuruudesta. Sekä korvattavien vahinkojen lukumäärä että kunkin yksittäisen vahingon suuruus ovat sattumanvaraisia. Jo yhtiön vakuutusehdot edellyttävät, että korvattavan vahingon sattuminen on ennalta arvaamaton tapahtuma. Toisaalta vakuutetulle kohteelle sattuvan vahingon suuruus riippuu yleensä voimakkaasti esimerkiksi vahingon syystä ja sattumishetken olosuhteista, sekä tapahtumien kulun yksityiskohdista. Lisäksi yhdellä vakuutussopimuksella voi olla katettuna useita laadultaan tai arvoltaan poikkeavia kohteita.

Vakuutuskanta muodostuu hyvin suuresta määrästä myönnettyjä vahinkovakuutussopimuksia. Vakuutuskannan suuruudesta johtuen myös sattuvien vahinkojen odotettavissa oleva lukumäärä on suuri. Jos sattuvat vahingot ovat toisistaan täysin riippumattomia, niin todennäköisyys-laskennan suurten lukujen lain mukaan havaitun vahinkomenon suhteellinen vaihtelu tulee sitä pienemmäksi mitä enemmän vakuutuskannassa on vakuutusriskejä.

Koska vakuutusriskien keskinäinen riippumattomuus ei todellisuudessa kuitenkaan toteudu täydellisesti, niin vakuutusyhtiön vahinkoriski suhteutettuna vakuutuskannan suuruuteen ei kokonaan katoa, olipa vakuutuskanta kuinka suuri hyvänsä. Tätä vakuutusriskien keskinäisestä riippuvuudesta aiheutuvaa jäännösriskiä kutsutaan ei-hajautettavissa olevaksi riskiksi. Ei-hajautettavissa olevat riskit liittyvät yleensä sellaisiin ulkoisessa toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, kuten esimerkiksi taloussuhdannevaihtelut, jotka vaikuttavat systemaattisesti tietyn vakuutussopimusten ryhmän vahinkotiheyteen tai vahinkojen suuruuksiin. Esimerkiksi inflaatio voi vaikuttaa vahingon suuruutta lisäävästi samanaikaisesti suuressa osassa yhtiön vakuutuskantaa. Väestön yleisessä kuolevuuskehityksessä tapahtuvat muutokset taas heijastuisivat yhtiön koko lakisääteisten vakuutusten eläkekantaan. Toisaalta ei-hajautettavissa oleva riski voi joskus liittyä myös vielä tunnistamattomaan, piilevään vahinkoriskiin, joka koskee suurta määrää vakuutussopimuksia, josta tunnetuin esimerkki lähihistoriasta on asbestivahingot.

Oman riskityyppinsä muodostavat luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnasta aiheutuneiden suurkatastrofien synnyttämä vahinkokumulaatio. Tällöin yksi ja sama katastrofitapahtuma aiheuttaa käytännössä samanaikaisesti korvattavia vahinkoja suureen määrään vakuutettuja riskejä, jolloin katastrofista aiheutuva kokonaiskorvausmeno voi nousta erittäin suureksi. Tämä riski on kuitenkin hajautettavissa, sillä yhtiö toimii alueella jossa luonnonkatastrofiriskiä pidetään suhteellisen alhaisena ja näin ollen yhtiö voi suojautua katastrofiriskiltään jälleenvakuutuksella.

Vakuutusriskin hallinta

Vakuutusriskin hallinnassa tärkeimmät tehtävät liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen sekä korvausmenon kehittymisen seurantaan ja vastuuvelan arviointiin.

Vakuutusriskin merkitsemisessä ylin päättävä elin on Underwriting-johto. Sen tehtävänä on Pohjola-konsernin vakuutusriskien hallinta. Underwriting-johto tekee vakuutusyhtiöiden hallitusten vahvistamien valtuuksien puitteissa vakuutusliikkeen merkitsemistä koskevia päätöksiä. Se raportoi päätöksistään vakuutusyhtiöiden hallituksille.

Vahinkovakuutustoiminnan päätöksentekotasot

Vahinkovakuutuksen päätöksenteko on kuvattu vahinkovakuutuksen päätöksentekojärjestelmässä. Päätökset asiakas- ja kohdevalinnasta sekä riskin hinnoittelusta tehdään lajikohtaisten Underwriting-ohjeiden mukaisesti, mikäli vakuutusintressi on alle Underwriting-johdolle asetetun rajan. Riskin suuruuden tai vaikeusasteen perusteella päätöksenteko on porrastettu useamman underwriterin tai esimiehen kanssa yhdessä päätettäväksi. Vakioiduissa vakuutuslajeissa päätöksenteko on järjestelmätuettu ja asiakas- ja kohdevalinnat tehdään erikseen hyväksyttyjen ohjeiden valtuuksien puitteissa.

Riskinvalinta ja hinnoittelu

Riskinvalinnan ja hinnoittelun merkitystä korostetaan toimintamalleissa. Riskien suuruudelle ja laajuudelle on vakuutuslaji- ja riskikeskittymäkohtaisesti asetettu rajoitukset. Yhtiöllä on käytössä riskien valintaa ja hinnoittelua tukevat keskitetty tietovarasto ja analysointisovellukset. Vakuutusehtojen merkitys riskin rajoittamisen keinona on olennainen, tämän lisäksi suoritetaan asiakas- tai lajikohtaisesti riskianalyyseja riskien rajoittamiseksi.

Jälleenvakuutus

Jälleenvakuutusperiaatteet ja omalla vastuulla pidettävän riskin vahinkokohtainen enimmäismäärä hyväksytään vuosittain hallituksessa. Käytännössä omalla vastuulla olevaa riskiä pidetään hallituksen hyväksymää enimmäismäärää alempana, jos se on jälleenvakuutussuojan hintataso huomioon ottaen perusteltua. Riskikohtaisten jälleenvakuutusten omalla vastuulla oleva osuus on enintään 5 miljoonaa euroa ja katastrofijälleenvakuutuksen 5 miljoonaa euroa. Kumulaatiosuojaa antavan katastrofijälleenvakuutuksen kapasiteetti oli 95 miljoonaa euroa vuonna 2011. Lisäksi lyhythäntäisen vakuutusliikkeen vahingoille on vuosiaggregaattisuoja, jonka kapasiteetti oli 11 miljoonaa euroa.

Jälleenvakuutus vaikuttaa vakavaraisuuspääoman tarpeeseen. Jälleenvakuuttajaksi hyväksytään ainoastaan yhtiö, jonka luottokelpoisuusluokitus on riittävä. Jälleenvakuuttajittain on lisäksi vahvistettu ylärajat sille, kuinka paljon riskiä yhdelle jälleenvakuuttajalle voidaan antaa. Yläraja riippuu riskin luonteesta ja yhtiön vakavaraisuudesta. Jälleenvakuutukset on pääosin sijoitettu yhtiöihin, joiden luokitus on Standard & Poor'sin mukaan vähintään A.

Riskikeskittymät

Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuusriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutussuojaan sisältyvällä EML-murtumasuojalla. Toiminta-alueellamme ei ole merkittävää maanjäristysriskiä. Muiden luonnonilmiöriskien, kuten myrskyjen ja tulvien, osalta Suomi on maantieteellisesti poikkeuksellisen rauhallista aluetta. Katastrofikumulaatiovahinkojen varalta on kuitenkin varauduttu kattavalla katastrofijälleenvakuutussuojalla, jonka suuruus on mitoitettu vastaamaan kerran 200 vuodessa sattuvan katastrofivahingon laskennallista suuruutta. Katastrofikumulaatiosuojat kattavat sekä omaisuus- että henkilövahingot.

Vastuuvelan arviointi

Vastuuvelan riittävyyttä seurataan vuosittain. Vakuutussopimuksista aiheutuva vastuuvelka määritetään arvioitujen tulevien kassavirtojen perusteella. Kassavirrat muodostuvat maksetuista korvauksista ja korvausten käsittelykustannuksista.

Vastuuvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutussopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutusmaksuvastuu lasketaan yleensä ns. pro rata -säännön avulla. Tällöin vakuutusmaksuvastuu lasketaan suhteessa vakuutuskauden pituuteen. Yritysten vakuutussopimuksissa vakuutusmaksuvastuu lasketaan vakuutuskohtaisesti ja henkilöasiakkaille tilastollisten vakuutusmaksuvastuukertoimien avulla.

Korvausvastuussa tapauskohtaisesti varataan tunnetut varausrajan ylittävät vahingot ja eläkemuotoinen korvausvastuu. Tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu sekä tunnetut tapauskohtaisen varausrajan alittavat vahingot varataan kollektiivisesti vakuutusmatemaattisin menetelmin.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2011 lopussa on 3,3 % (31.12.2010 3,5 %). Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkemuotoinen korvausvastuu kasvoi 32 miljoonaa euroa.

Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohortti-kuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan. Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen yhteisessä aktuaariprojektissa käynnistettiin keväällä 2010 kansallinen selvitys siitä, onko liikennevakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suomalaisten vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämä kuolevuusmalli ajantasainen ottaen huomioon keskimääräinen eliniän nousu. Selvityksen ensimmäisen vaiheen alustavat tulokset saatiin lokakuussa 2010 ja niiden perusteella oli havaittavissa, että eliniän odotteet ovat Suomessa kasvaneet, ja vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämään kuolevuusmalliin liittyy päivitystarvetta. Alustavan arvion mukaan Pohjolan vastuuvelkaa kasvatettiin 35 miljoonaa euroa vuonna 2010. Selvityksen toisessa vaiheessa päivitettiin yleinen kuolevuusmalli, jonka tulokset valmistuivat lokakuussa 2011. Selvityksen toisen vaiheen perusteella elinikien piteneminen oli voimakkaampaa kuin ensimmäisessä vaiheessa oli arvioitu. Uuden kuolevuusmallin vaikutus eläkemuotoisen korvausvastuun kasvuun on kokonaisuudessaan 62 miljoonaa euroa, josta vuoden 2011 muutostarve on 27 miljoonaa euroa.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä. Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät tulevan inflaation arvioimiseen (pl. ansionmenetyskorvaukset), korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta) sekä historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta. Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

Vastuuvelan arviointiin liittyy aina epävarmuustekijöitä, jotka voivat johtua mm. vahinkokehityksen ennustamisesta, vahinkojen todentamisen viiveestä, kustannusinflaatiosta tai lainsäädöllisistä muutoksista sekä yleisestä taloudellisesta

kehityksestä. Yhtiö on teettänyt kolmen vuoden välein ulkopuolisella aktuaarilla selvityksen yhtiön vastuuvelan laskentaperusteiden ja vastuuvelan määrän asianmukaisuudesta. Seuraavan kerran selvitys tehdään vuonna 2012, jolloin vastuuvelan laskentaperusteissa on huomioitu vuonna 2014 voimaantulevat Solvenssi II vakavaraisuussäännökset.

Lakisääteiset vakuutukset

Lakisääteiset vakuutukset ovat lain mukaan vakuutuksenottajalle pakollisia. Toisaalta vakuutusyhtiöllä on vakuutuksen myöntämispakko. Korvausehdot ja korvauksen suuruuden määräytyminen on laissa tarkoin säädelty. Lisäksi lakisääteisissä vakuutuslajeissa on yhteiselimet, jotka valvovat korvausten yhdenmukaisuutta ja korvauksia koskevien normien noudattamista. Yksityishenkilöiden omistamien ajoneuvojen osuus konsernin liikennevakuutuskannasta on suurempi kuin yritysten. Muuten lakisääteiset vakuutukset ovat pääsääntöisesti yritysten tai muiden yhteisöjen ottamia.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa työnantaja ottaa vakuutuksen työntekijöidensä hyväksi työtapaturmien ja ammattitautien varalle. Liikennevakuutuksessa vakuutetaan kaikki moottori-ajoneuvon käytöstä tieliikenteessä aiheutuneet henkilövahingot, tietyin rajoituksin myös vahingon aiheuttaneelle kuljettajalle itselleen aiheutuneet henkilövahingot sekä kolmannelle osapuolelle aiheutetut esinevahingot. Potilasvakuutuksessa korvataan sairaanhoidossa potilaalle aiheutuneet henkilövahingot.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lakisääteisissä vakuutuslajeissa henkilövahinkojen korvauksista suurimman osan muodostavat ansionmenetyskorvaukset ja sairaanhoitokustannusten korvaukset. Nämä korvataan täysimääräisesti. Poikkeuksena tästä ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ansionmenetyskorvaukset, jotka korvataan ennen 65 vuoden ikää ainoastaan 85 %:sti. Pysyvät ansionmenetyskorvaukset maksetaan elinaikaisina eläkkeinä. Vahingon johtaessa kuolemaan, maksetaan leskelle ja enintään 25 ikävuoteen asti lapsille perhe-eläkettä. Eläkkeille ei ole asetettu euromääräistä ylärajaa. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa vakuutusyhtiö ei kuitenkaan ole vastuussa ansionmenetyskorvausten indeksikorotuksista eikä sellaisista sairaanhoitokuluista, jotka maksetaan yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen. Nämä rahoitetaan ns. jakojärjestelmän kautta (ks. jakojärjestelmä).

Lakisääteisten vakuutuslajien perusteella korvattavien vahinkojen tapauksessa myös julkinen sektori laskuttaa sairaanhoidosta aiheutuneiden todellisten kustannusten mukaan niistä vahingoista, jotka ovat sattuneet vuoden 2004 jälkeen. Sairaanhoitokulukorvausten riskiä rajoittaa kuitenkin olennaisesti se, että sairaanhoitokulut vahingoista, joiden sattumisesta on kulunut yli 10 vuotta, eivät kuulu vakuutussopimuksella katettujen korvausten piiriin (ks. jakojärjestelmä). Lisäksi vakuutusyhtiö pyrkii aktiivisesti tekemään sopimuksia eri sairaanhoitoa toteuttavien tahojen kanssa kustannusten minimoimiseksi.

Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa on mahdollisuus suurvahinkoon, koska pienellä alueella saattaa työskennellä paljon vakuutettuja henkilöitä. Myös liikennevahingossa voi yhdessä vahingossa olla esinevahinkojen lisäksi useita loukkaantuneita ja kuolleita. Esinevahingon osalta yhdestä liikennevakuutuksesta maksettaville korvauksille on kuitenkin asetettu 3,3 miljoonan euron korvauskatto.

Lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta korvataan tapaturmien lisäksi ammattitautitapaukset. Ammattitaudeille on ominaista vahinkojen hidas syntyminen. Tämän vuoksi ammattitautien tapauksessa korvausmenon arviointiin sisältyy enemmän epävarmuutta kuin tapaturmissa. Ääriesimerkkinä tästä ovat latentit ammattitaudit, joissa altistumisesta sairauden ilmenemiseen saattaa kulua jopa kymmeniä vuosia. Asbestin aiheuttamat ammattisairaudet ovat tällaisia. Vakavimpiin asbestisairauksiin eli mesoteliomaan tai keuhkosyöpään sairastuneilla kuolleisuus on erittäin korkea.

Koska lakisääteisissä vakuutuslajeissa vakuutuksen ottaminen on pakollista, niin lainsäädäntö edellyttää, että vakuutuksenantajan tulee pyrkiä vakuutusten hinnoittelussa riskivastaavuuteen siten, että vakuutusmaksu on kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin. Liikennevakuutuksessa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Suurempien yritysten lakisääteisissä tapaturmavakuutuksissa vakuutuksenottajan valittavana on erikoistariffijärjestelmiä, joissa vakuutusmaksut on sidottu vakuutuksenottajan omaan vahinkokehitykseen, sitä voimakkaammin mitä suurempi yritys on. Mitä suurempi yritys

sitä luotettavammin yhtiön todellinen riskitaso pystytään arvioimaan yrityksen oman vahinkokehityksen perusteella. Vastaavaa periaatetta sovelletaan myös suurimmissa, saman vakuutuksenottajan ajoneuvoista muodostuvien suurten ajoneuvoryhmien hinnoittelussa. Näin rajoitetaan hinnoitteluun liittyvää riskiä, koska vakuutetun riskin hinnoittelu seuraa automaattisesti, joskaan ei täysimääräisesti, vakuutuksenottajan omaa vahinkokehitystä.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen jälleenvakuutus on järjestetty kansallisen suurvahinkopoolin kautta. Yhtiön osuus poolissa määräytyy lajin markkinaosuuden mukaan. Pooli on hankkinut jälleenvakuutuksen 200 miljoonaan euroon saakka; omapidätys poolin jälkeen on 5 miljoonaa euroa. Liikennevakuutuksessa jälleenvakuutuksen vahinkotapahtumakohtainen omapidätys on 3 miljoonaa euroa.

Eläkemuotoinen korvausvastuu muodostuu lähes kokonaan lakisääteisten lajien eläkkeistä. Eläkemuotoisen korvausvastuun laskennassa käytetään diskonttausta. Käytettävällä diskonttauskorolla on merkittävä vaikutus korvausvastuun määrään.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Lakisääteisissä lajeissa on ominaista, että vahingon sattumisesta kuluu usein pitkä aika siihen, että vahinko on kokonaan maksettu. Tällaisesta vakuutusliikkeestä muodostuu pitkäaikainen kassavirta, jonka arviointiin vaikuttavat voimakkaimmin korvaustensaajien kuolevuus ja sairaanhoitokuluinflaatio.

Aleneva kuolevuustrendi kasvattaa vahingoista aiheutuvaa kassavirtaa, koska ansionmenetys-korvaukset maksetaan pääsääntöisesti elinaikaisina eläkkeinä. Kuolevuuden aleneminen on jatkunut Suomessa ja muissa kehittyneissä teollisuusmaissa useiden vuosikymmenien ajan. Vastasyntyneiden odotettavissa oleva elinaika on kasvanut Suomessa keskimäärin 1,5 vuotta kymmenessä vuodessa. Yhtiön vastuunlaskennassaan käyttämässä kuolevuusmallissa on oletettu, että tämä trendi jatkuu myös tulevaisuudessa. Sairaanhoitokuluinflaation arvioinnilla on myös merkittävä osa kassavirtojen arvioinnissa. Lääketieteen ja elinolojen kehittyminen ovat sekä alentaneet kuolevuutta että nostaneet sairaanhoitokuluja. Yhtiö on olettanut tulevien kassavirtojen arvioissa, että sairaanhoitokuluinflaatio on 2 %-yksikköä yleistä inflaatiota korkeampi.

Koska lakisääteisten vakuutuslajien eläkkeiden indeksikorotukset ja yli kymmenen vuotta vahingon sattumisvuoden jälkeen maksettavat sairaanhoidon kustannukset eivät ole vakuutussopimuksen piirissä (ks. jakojärjestelmä), ei korvausvastuuseen tältä osin sisälly käytännössä lainkaan inflaatioriskiä. Sen sijaan vahingon sattumisesta ensimmäisen kymmenen vuoden ajan lakisääteisten vakuutuslajien sairauskuluinflaatioriski koskee yhtiön vakuutussopimuksista aiheutuvaa vastuuvelkaa.

Ammattitauteina korvattavat, asbestipölylle altistumisesta aiheutuneet vahingot ovat lähes poikkeuksetta ammattitautitapauksia, jotka korvataan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen perusteella. Korvaukset ovat pääasiassa sairaanhoitokulu- ja ansionmenetyskorvauksia sekä leskeneläkkeitä. Asbestivahinkojen vastuun arvioinnin vaikeutena on se, että erilaisten asbestisairauksien latenssiaika eli oireeton vaihe asbestille altistumisesta ammattitaudin ilmenemiseen on pitkä, asbestisairaudesta riippuen keskimäärin 15–40 vuotta. Asbestin käyttö lopetettiin Suomessa pääosin 1980-luvulla ja kiellettiin kokonaan 1994. Käytön huippu ajoittui 1960- ja 1970-luvuille. Asbestivahinkojen vastuuarvio perustuu keskimääräisiin vahingon suuruuksiin sekä arvioituun vahinkojen lukumäärään ja nämä puolestaan perustuvat valtakunnalliseen tilastoon asbestin käytöstä raaka-aineena Suomessa vuodesta 1905 alkaen, eri asbestisairauksien oletettuihin latenssiaikajakaumiin ja jo tietoon tulleita asbestivahinkoja koskevaan tilastoaineistoon. Varauksen riittävyyttä ja oletusten oikeellisuutta tarkastellaan vuosittain.

Lakisääteisten vakuutusten korvauspiiri on täysin määrätty lainsäädännössä. Tämän takia kaikilla on tiedossa mitä vahinkoja korvataan, ja mikä on kustakin vahingosta maksettavan korvauksen suuruus. Tämä parantaa tulevien kassavirtojen ennustettavuutta.

Jakojärjestelmä

Jakojärjestelmä on kunkin lakisääteisen vakuutuslajin erityislakeihin perustuva järjestely, jolla tiettyjen näissä laeissa määrättyjen korvausten, nk. jakojärjestelmäkorvausten, rahoittaminen on toteutettu. Jakojärjestelmä on lakiin perustuva järjestely, josta ei kerry vakuutusyhtiölle taloudellista hyötyä tai haittaa, joka johtaisi oman pääoman muutokseen.

Jakojärjestelmäkorvauksia ovat eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoidon kulut, sekä tietyt muut korvaukset ja korvausten korotukset, siten kun vakuutuslajia koskevissa erityislaeissa määrätään.

Mainittujen lakien mukaisesti jakojärjestelmäkorvaukset rahoitetaan vakuutusyhtiöiden vakuutuksenottajiltaan kunakin vuonna vakuutusmaksun yhteydessä perittävällä maksuosuudella. Maksuosuuden suuruus määräytyy yhtiön saman vuoden kyseisen vakuutuslajin markkinaosuuden perusteella. Erityisesti vakuutusyhtiö, joka ei enää merkitse kyseistä vakuutuslajia, ei osallistu lainkaan jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseen. Tällä maksuosuudella kerätty määrä tilitetään vuosittain laissa määrätylle, kyseisen vakuutuslajin keskusyhteisölle, joka huolehtii niiden jakamisesta edelleen siten, että jokainen kyseistä vakuutuslajia harjoittava tai aiemmin harjoittanut yhtiö saa täsmälleen sen määrän, jonka verran se on kyseisenä vuonna maksanut jakojärjestelmäkorvauksia.

Tulevaisuudessa maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoituksen maksavat siis tulevat vakuutuksenottajasukupolvet. Kaikkia lakisääteisiä vakuutuslajeja koskeva vakuuttamispakko takaa järjestelmän rahoituspohjan. Esimerkiksi lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tapauksessa maksu tiettynä vuonna maksettavien jakojärjestelmäkorvausten rahoittamiseksi peritään kaikilta niiltä työnantajilta, joilla on kyseisenä vuonna työntekijöitä Suomessa tai Suomesta ulkomaille lähetettyjä työntekijöitä. Lakisääteisen vakuutuslajin erityislakien mukaisen jakojärjestelmän rahoitus voisi siis pettää ainoastaan siinä tapauksessa, että työn tekeminen, moottoriajoneuvoliikenne tai sairaanhoito Suomessa lakkaisi kokonaan.

Muut tapaturma- ja sairausvakuutukset

Näistä vapaaehtoisista vakuutuksista korvataan tapaturmasta tai sairaudesta aiheutuneet sairaudenhoitokulut. Lisäksi maksetaan kertasumma tapaturman tai sairauden aiheuttamasta haitasta tai kuolemasta. Vakuutuksenottajana voi olla joko yksityishenkilö tai yritys. Varsinainen vakuutusriski ei olennaisesti poikkea näissä.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Muussa tapaturma- ja sairausvakuutuksessa vahingot ovat yleensä pieniä. Suurimmat vahingot voivat aiheutua katastrofissa, joissa vahingoittuu suuri määrä ihmisiä. Nimetyillä kriisialueilla vakuutusturva ei ole voimassa.

Vakuutuksissa on pääsääntöisesti asetettu yläikäraja vakuutetulle henkilölle. Tällä pyritään rajoittamaan vakuutuksesta maksettavien korvausten määrää. Lisäksi sairauskuluvakuutuksissa pyydetään vakuutetulta terveysselvitys, jonka perusteella rajataan vakuutetun oikeutta korvauksiin.

Yhtiöllä on mahdollisuus muuttaa vakuutuksen hintaa ja ehtoja vuosittain jatkuvia vuosivakuutuksia uudistettaessa. Vakuutuslainsäädännössä on kuitenkin rajoitettu vakuutusmaksun ja ehtojen muuttamisen syitä, ja lisäksi nämä syyt on lueteltava vakuutussopimuksessa. Vakuutussopimusta ei myöskään saa irtisanoa vahingon sattumisen vuoksi.

Uusissa vuoden 2004 jälkeen myönnetyissä sairauskuluvakuutuksissa yhtiö on asettanut vakuutuskohtaisen 50 000 euron ylärajan sairaanhoitokorvauksille.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen luokan muut tapaturma- ja sairausvakuutukset katastrofikumulaation varalta. Jälleenvakuutuksen omapidätys on 2,5 miljoonaa euroa, ja jälleenvakuutus kattaa vahingot 25 miljoonaan euroon saakka. Lisäksi omalle vastuulle jäävä osuus on jälleenvakuutettu yleisellä katastrofikumulaatiosuojalla.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Muun tapaturman vastuuvelka on pitkäkestoista. Pitkäkestoisten sairaanhoitokustannusten kassavirtojen ennustamiseen liittyy erityisesti kustannusinflaatiosta johtuvaa epävarmuutta. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, niin muuhun tapaturmaan kohdistuva sairauskustannusinflaatio voimistuu.

Sairauskuluvakuutukset ovat pääosin kuluvakuutuksia, joissa korvataan ainoastaan vakuutuskaudella toteutuneet sairaudenhoitokulut. Sairausvakuutuksen ehdot ovat sellaiset, että vakuutusmaksuja voidaan käytännössä korottaa vastaavasti, jos sairaanhoitokustannukset kohoavat. Näin ollen sairaanhoitokustannusinflaation kehittyminen ei tuo sairausvakuutuslajien tuleviin kassavirtojen merkittävää epävarmuutta.

Sairaanhoitokuluinflaatiolla on merkittävä vaikutus sairauskuluvakuutuksen kassavirtojen ennustamiseen niissä sairauksissa, joissa korvauksia maksetaan pitkään. Sairaanhoitokuluinflaatiota kasvattaa lääketieteen nopea kehittyminen ja lääkkeiden kallistuminen.

Tuleviin kassavirtoihin vaikuttaa myös julkisen sairaanhoidon kehitys. Mikäli verovaroin rahoitetut julkisen sairaanhoidon palvelut vähenevät, alkavat vakuutetut kustantamaan sairaudenhoitoaan yhä enemmän sairauskuluvakuutuksilla.

Kasko- ja kuljetusvakuutukset

Kaskovakuutuksista korvataan vakuutetuille maa-ajoneuvoille ja raiteilla liikkuvalle kalustolle aiheutuneita vahinkoja. Kaskovakuutuskanta muodostuu pääasiassa yksityishenkilöiden ja yritysten autokaskovakuutuksista. Kuljetusvakuutus koskee pääasiassa yritysten kuljetusriskejä ja korvaa kuljetettavalle tavaralle aiheutuneet vahingot. Tähän ryhmään kuuluu lisäksi matkatavara- ja venevakuutuksia, joissa vakuutuksenottaja on useimmiten yksityishenkilö.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Sääolojen vaihtelulla on suurin vaikutus sattuvien vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen. Tästä johtuen talvikautena korvausmeno on suurempi kuin kesäkautena.

Suurimpia riskejä ovat kuljetusvakuutuksessa merikuljetusten ja tavaravarastojen synnyttämät riskikeskittymät. Lisäksi sääoloista aiheutuva maantieteellisesti laaja-alainen kumulaatioriski, esim. myrskyt ja tulvat, sekä kaskovakuutuksissa myös lumi ja jääliukkaat talvikelit.

Maa-ajoneuvovakuutuksien hinnoittelussa on käytössä bonusjärjestelmä, jossa vahingon sattuminen nostaa vakuutusmaksua. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on oikeus muuttaa vakuutusmaksua vuosittain. Kuitenkin vakuutuksenottajan ollessa yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua muuttaa ainoastaan vakuutussopimuksessa lueteltujen ehtojen täyttyessä.

Yhtiö on ottanut jälleenvakuutuksen kuljetettaville tavaroille sattuvien suurvahinkojen varalle. Jälleenvakuutuksen omavastuu on 5 miljoonaa euroa. Lisäksi omalle vastuulle jäävät vahingot on jälleenvakuutettu katastrofin varalta samassa jälleenvakuutuksessa kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutukset. Tämän katastrofikumulaatiosuojan omavastuu on 5 miljoonaa euroa vahinkotapahtumaa kohden.

Maa-ajoneuvojen vakuutuskannasta pääosa on yksityishenkilöiden vakuutuksia. Muilta osin vakuutusriski tässä luokassa muodostuu pääosin yritysten vakuutuksista.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Tulevien kassavirtojen ennustamiseen ei yksityishenkilöiden vakuutuksissa ja maa-ajoneuvovakuutuksissa sisälly merkittäviä epävarmuuksia. Lähes kaikki vahingot on maksettu 6 kuukauden kuluttua vahingon sattumisesta. Muiden vakuutusten osalta vahinkojen maksuaikataulu on jonkin verran pidempi.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset

Omaisuusvakuutuksesta korvataan vakuutetulle omaisuudelle aiheutunut vahinko, pois lukien kasko- tai kuljetusvakuutuksen piiriin luokiteltava omaisuus. Yritysten ja muiden yhteisöjen osuus omaisuusvakuutuskannasta on yli puolet. Tähän ryhmään luetaan lisäksi yritysten keskeytysvakuutus, jossa yritykselle korvataan omaisuusvahingon aiheuttamasta toiminnan keskeytymisestä aiheutuvia varallisuusvahinkoja.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa suurimmat yksittäiset riskit ovat yritysten tuotantolaitosten ja rakennusten palo-, luonnonilmiö- ja rikkoontumisvahinkoriskejä sekä näihin liittyviä keskeytysriskejä. Yksityistalouksien yksittäiset omaisuusriskit ovat pieniä, eikä niiden osalta yksittäisellä vahingolla ole olennaista vaikutusta yhtiön tulokseen. Yksityistalouspuolella pääosa korvausmenosta aiheutuu vuoto-, palo- sekä murtovahingoista.

Suomessa ja Baltian alueella luonnonkatastrofien riskiä on pidetty vähäisenä. Ruotsin metsätuhot ovat johtaneet luonnonkatastrofiriskin uudelleenarviointiin. Pohjola on vakuuttanut myrskyn varalta arviolta 24 % kaikista Suomen talousmetsistä ja ne eivät ole keskittyneet maantieteellisesti. Suoritettujen selvitysten perusteella on nykytietämyksen mukaan edelleen epävarmaa, johtuvatko viimeaikaiset myrskyt ilmastomuutoksesta tai sääolojen luonnollisesta

vaihteluvälistä. Selvityksessä on kuitenkin saatu indikaatiota luonnonolosuhteiden muuttumisesta toiminta-alueellamme ainakin pidemmällä aikavälillä. Ennustettu lämpötilan nousu näkyy todennäköisesti kesä- ja talviolosuhteiden muuttumisena ja mm. sateiden lisääntymisenä, vaikka lämpötilan nousun myrskyjen voimakkuutta lisäävästä vaikutuksesta alueellamme ei ole selvää näyttöä. Katastrofijälleenvakuutussuojan kapasiteetti on 95 miljoonaa euroa. Suojan kapasiteetti on 10-kertainen suurimpiin toteutuneisiin katastrofikumulaatioihin verrattuna.

Rakennuskannan omaisuusvakuutuksissa tulvavahingot on pääsääntöisesti ehdoissa poissuljettu.

Yhtiön omaisuus- ja keskeytysriskien valinnassa noudatetaan asiakassegmenttien erilaisiin vakuuttamistarpeisiin ja -ratkaisuihin perustuvia ohjeistettuja toimintatapoja. Suurasiakkaiden hinnoittelu tehdään sertifioidun laatujärjestelmän mukaisesti. Hinnoittelu tapahtuu porrastetusti riskin suuruuden ja vaikeuden mukaan resursseja ja esimiespäätöksiä suuruuden ja vaikeusasteen mukaan lisäten.

Yritys- ja yhteisöasiakkaiden hinnoittelua ohjaa asiakasvalintaohje ja alennusohje. Asiakasvalintaohjeessa määritellään asiakkaan yleiset edellytykset tulla asiakkaaksi esim. maksuhäiriöiden vuoksi ja tiukennetaan riskien valintaa suuririskisillä toimialoilla. Alennusohjeella säädellään myyjän, riskipäällikön, underwriterin sekä esimiesten alennusvaltuudet vakuutus-lajeittain ja osin asiakassegmenteittäin. Pienyritysten hinnoittelua ohjataan lisäksi järjestelmävaltuuksin.

Omaisuus- ja keskeytysvakuutusten kannattavuutta seurataan vakuutus- ja vahinkotietovarastoon perustuvalla monipuolisella seuranta- ja analyysijärjestelmällä. Kannattavuusanalyysejä tehdään vakuutuslajeittain, asiakassegmenteittäin, toimialoittain ja asiakashoito-organisaatioittain.

Yhtiöllä on oikeus uudelleen hinnoitella vakuutus uudistuksen yhteydessä tai irtisanoa vakuutus. Kun asiakas on yksityishenkilö, voidaan vakuutusmaksua kuitenkin muuttaa ainoastaan vakuutussopimuksessa lueteltujen ehtojen täyttyessä.

Vakuutuskanta on jälleenvakuutettu ei-suhteellisella jälleenvakuutuksella, jossa omavastuu on 5 miljoonaa euroa vakuutusriskiltä. Lisäksi on tehty jälleenvakuutus katastrofikumuulivahingon varalta.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa tulevien kassavirtojen arvioinnissa ei ole merkittäviä vaikeuksia. Vahingot maksetaan pääsääntöisesti vuoden sisällä vahingon sattumisesta ja vahinkojen suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Yleisesti ottaen suurinta epävarmuutta vahinkokohtaisissa arvioissa on uusissa keskeytys- ja kumulaatiovahingoissa.

Myrskyvahinkojen suuruuden seurannassa yhtiö seuraa erikseen kunkin myrskyn aiheuttamia vahinkoja. Jokaisen kuukauden raportoinnissa verrataan alun perin tehtyä kokonaisvahinkoarviota havaittuun vahinkomenoon ja tarkastetaan arviota tarvittaessa.

Vastuu- ja oikeusturvavakuutukset

Vastuuvakuutuselementtejä sisältäviä lakisääteisiä vakuutuksia ei sisällytetä tähän ryhmään. Varsinaisesta vastuuvakuutuksesta korvataan vahinko, jossa vakuutettu on korvausvelvollinen kolmannelle osapuolelle aiheutetusta vahingosta. Yritysten vakuutusten osuus muodostaa pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä.
Oikeusturvavakuutuksesta korvataan asianajo- ja oikeudenkäyntikuluista aiheutunut varallisuusvahinko. Yksityishenkilöiden vakuutukset muodostavat pääosan tämän ryhmän vakuutusriskistä.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Vastuuvakuutuksen vahinkojen lukumäärään ja suuruuteen vaikuttavat merkittävästi vahingonkorvausta säätelevä lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö.

Yksityishenkilöiden osalta vahingot ovat pieniä. Lisäksi yksityishenkilöiden osuus luokan kokonaisriskistä on vähäinen.

Yritysten vastuuvakuutuksista pääosa on tuote- ja toimintavastuuvakuutuksia. Vakuutusriskin valinnassa sovelletaan vastaavaa ohjeistusta kuin omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Samasta virheestä tai teosta aiheutuneiden ns. sarjavahinkojen riskiä on esimerkiksi tuotevastuuvakuutuksessa pienennetty siten, että yhdestä virheestä eri aikoina aiheutuneista vahingoista korvataan yhteensä enintään sen kauden vakuutusmäärä, jonka aikana ensimmäinen vahinko ilmenee.

Oikeusturvavakuutuksesta korvataan vakuutetulle aiheutuneet kulut oikeudenkäynneistä. Koska vakuutetulla on mahdollisuus vaikuttaa oikeudenkäynnistä aiheutuvaan kustannukseen esimerkiksi asianajajan valinnalla, on oikeusturvavakuutuksessa käytössä suhteellinen omavastuu, jossa asiakas maksaa aina tietyn prosenttiosuuden kokonaisvahingosta.

Yhtiön jälleenvakuutuksen omapidätys vastuuvakuutuksen osalta on 4 miljoonaa euroa vahingolta.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Vastuuvakuutuksen luonteeseen liittyy yleisesti vahinkojen hidas tietoon tuleminen. Kun vahinko on tullut tietoon, epävarmuutta voi edelleen liittyä sen suuruuteen. Merkittävin epävarmuus on kuitenkin tuntemattomien vahinkojen arviointi.

Vastuuvakuutuksessa voidaan vahingot kohdistaa joko vahingon sattumishetken mukaan (Occurrence) tai vahinkoilmoituksen tekemisen mukaan (Claims made). Kassavirtojen arvioinnin kannalta tällä on olennainen vaikutus. Mikäli vakuutuksessa on sovittu vahingon kohdistamisesta vahinkoilmoituksen mukaan, ei vakuutuksenottajalla ole enää mahdollisuutta ilmoittaa uusista vahingoista sovitun määräajan jälkeen vakuutuksen päättymisestä.

Oikeusturvavakuutusten kassavirtoihin ei sisälly merkittävää epävarmuutta, koska vahingot tulevat aina nopeasti tietoon. Myöskään vahingon suuruudessa ei ole tällöin merkittävää epävarmuutta.

Pitkäaikaiset vakuutussopimukset

Pitkäkestoisiksi vakuutussopimuksiksi luokitellaan ne vakuutussopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat takausvakuutukset, rakennusvirhevakuutukset ja ainaisvakuutukset.

Vahinkojen lukumäärä ja suuruus

Lainatakauksessa riski on velallisen maksukyvyttömyys ja toimitustakauksessa toimittajan suorituskyvyttömyys. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yrityksiä. Takausvakuutuksen vahinkojen lukumäärään vaikuttaa merkittävästi talouden tila. Noususuhdanteen aikana takausvahinkoja on vähemmän ja laskusuhdanteessa vahinkoja on merkittävästi enemmän. Takausvakuutukset jakaantuvat lainatakauksiin ja sopimustakauksiin. Lainatakaukset ovat kestoltaan keskimäärin 5–7 vuotta ja sopimustakaukset maksimissaan 2 vuotta. Takausvakuutuksessa yli puolet on sopimustakauksia. Uusia takausvakuutussopimuksia ei enää myönnetä.

Takausvakuutuksessa yhtiöllä ei pääsääntöisesti ole jälleenvakuutusta. Yhtiöllä on osalle takausvastuista turvaavat vakuudet. Tällöin vahingon sattuessa yhtiö voi realisoida vakuutena olevan omaisuuden, ja näin pienentää tappiota. Takausvakuutus on pitkäaikaista vakuuttamista, ja siksi yhtiön on säännöllisesti seurattava vakuutetun taloudellista tilaa, vastuiden määrän kehittymistä sekä vastavakuuksien turvaavuutta.

Rakennusvirhevakuutuksista suurin osa on lakisääteisiä rakennusvirhevakuutuksia. Näissä asuinrakennuksia koskevissa vakuutuksissa vakuutustapahtuma edellyttää sekä rakennusvirhettä että rakennuttajan maksukyvyttömyyttä. Koska vakuutuksen vastuuaika on 10 vuotta, niin vakuutukseen liittyy sarjavahingon mahdollisuus. Rakennuttajan, jolla on poikkeuksellisen paljon rakennusvirheitä, maksukyvyttömyysriski kasvaa olennaisesti.

Sarjavahinkojen varalta yhtiöllä on merkitsemisvuosittaisen kumulaation varalle stop loss -jälleenvakuutus, jossa omapidätys on kullekin merkitsemisvuodelle 300–400 % vakuutusmaksutulosta.

Ainaisvakuutusten myöntäminen on lopetettu 1970-luvulla. Vakuutettuna kohteena voi olla joko rakennus tai metsä. Vakuutuksenottaja on maksanut kertasuorituksena vakuutusmaksun koko vakuutuskaudelle. Vakuutukset ovat voimassa rajoituksetta kunnes vakuutusmäärä on korvattu. Vakuutuksenhaltijalla on oikeus vakuutuksen takaisinostoon. Ainaisvakuutusten vakuutusmäärät ovat inflaatiosta johtuen pieniä. Vakuutuksenottajat ovat pääasiassa yksityishenkilöitä.

Epävarmuudet liittyen tuleviin kassavirtoihin

Pitkäaikaisien vakuutusten kassavirtojen ennustamisen suurin ongelma on se, että korvausmäärä riippuu olennaisesti tulevien vuosien taloussuhdanteista, joiden ennustaminen on vaikeaa.

Ainaisvakuutuksiin liittyviin kassavirtoihin liittyvä suurin epävarmuus on takaisinostojen määrä. Takaisinostoja on nykyisin erittäin vähän. Suurin riski on, että takaisinostojen määrä lisääntyy merkittävästi. Vuosittain takaisinostoja on ollut 0,2 miljoonan euron edestä. Jos kaikki vakuutukset ostettaisiin heti takaisin, olisi maksettava määrä 15 miljoonaa euroa.

Sijoitusriskit

Vakuutustoiminnan sijoitukset ovat vastuuvelan ja oman pääoman katteena olevaa varallisuutta. Hallitulla sijoitusriskin ottamisella pyritään sijoitussalkun tuoton kasvattamiseen hyväksytyllä riskitasolla ottaen huomioon vastuuvelan rakenne ja vakavaraisuustavoitteet.

Sijoitustoiminnan merkittävimmät riskit ovat markkina-, luotto- ja likviditeettiriskit, jotka voivat toteutua sijoitusomaisuuden odotettua alhaisempana tuottona tai sijoitusten arvojen alentumisena. Sijoitustoiminnan riskejä rajoitetaan hajauttamalla sijoitukset mahdollisimman tehokkaasti omaisuusluokittain, vastapuolittain, sektoreittain ja maantieteellisesti sekä huolehtimalla sijoitussalkun riittävästä likvidisyydestä.

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminta perustuu hallituksen vuosittain vahvistamiin sijoitussuunnitelmiin ja sijoitustoiminnan valtuuksiin, joissa määritellään sijoitusten perusallokaatio ja vaihteluvälit omaisuusluokittain, sijoitustoiminnan organisointi, riskilimiitit sekä päätös- ja toimivaltuudet.

Sijoitustoiminnan tärkein ohjausväline on eri omaisuusluokkien perusallokaatio, jota määritettäessä otetaan huomioon toimintaympäristön tila ja kehitysnäkymät, sijoitustoimintaan sisältyvät riskit suhteessa oletettuun tuottoon, vakuutustoiminnan vastuuvelan asettamat vaatimukset, viranomaisvaatimukset, rating-tavoitteet ja riskinottohalu.

Vahinkovakuutuksessa on käytössä Asset/Liability Management -malli (ALM-malli), jota hyödynnetään perusallokaation määrittämisessä. Omaisuuden arvonvaihtelun ja aktiivisen sijoitustoiminnan seurauksena perusallokaatiosta ajoittain poiketaan asetettujen rajojen puitteissa.

Sijoitustoiminnasta raportoidaan kuukausittain riskienhallintajohdolle sekä vahinkovakuutusyhtiöiden hallituksille. Raportissa eritellään sijoitusten määrä, omaisuusluokittain toteutuneet tuotot ja vertailuindeksien tuotot sekä riskimittarit.

Riskienhallintatoiminto seuraa päivittäin sijoitussuunnitelmassa asetettuja riskilimiittejä. Tärkeimpiä riskilimiittejä ovat allokaatiolimiitit, korko- ja valuuttariskilimiitit, vastapuolen luottokelpoisuuslimiitit sekä hajautuslimiitit.

Markkinariski

Markkinariski muodostuu hinta-, korko- ja valuuttariskistä. Osakekurssien, korkojen, valuuttojen, hyödykkeiden ja kiinteistöjen hintojen muutokset vaikuttavat sijoitusomaisuuden arvoon ja vuotuiseen tuottoon. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskin ja vakavaraisuuspääoman suhdetta tarkastellaan sisäisellä ALM-mallilla ja markkinariskin herkkyysanalyysilla.

Hintariskiä sisältävien omaisuusluokkien, kuten osakkeiden, vaihtoehtoisten sijoitusten ja kiinteistöjen maksimiallokaatiolle on asetettu limiitit. Sijoitusriskiä hallitaan myös hajauttamalla sijoitukset eri sijoitusinstrumentteihin, maantieteellisesti ja toimialoittain.

Korkoriski

Korkosalkkujen korkoriskiä seurataan herkkyysanalyysin lisäksi modifioidulla duraatiolla. Korkosalkkujen modifioidulle duraatiolle on asetettu sijoitussuunnitelmassa vertailusalkun modifioituun duraatioon suhteutettu vaihteluväli. Korkoriskilimiittiä määrättäessä on huomioitu vastuuvelan diskonttauksesta syntyvän korkoriskin vaikutus.

Valuuttariski

Vahinkovakuutuksen valuuttariskin hallinnassa huomioidaan sekä sijoituksista että vakuutustoiminnasta aiheutuva

valuuttariski. Vahinkovakuutuksen valuuttariskit muodostuvat lähinnä ulkomaisista osakesijoituksista. Sijoitussuunnitelmassa on asetettu valuuttariskille limiitti ja esitetty periaatteet, joiden mukaan omaisuusluokkien valuuttariskiä suojataan. Valuuttariskin suojausastetta muutetaan aktiivisesti markkinanäkemyksen mukaan riskilimiitin rajoissa.

Johdannaisten käyttö

Markkinariskin hallintaan käytetään myös johdannaisia. Johdannaisten käytön periaatteet määritellään vuosittain sijoitussuunnitelmassa. Korko-, osake- ja luottojohdannaisia voidaan käyttää sekä suojaukseen että salkun riskitason lisäämiseen asetettujen rajojen puitteissa. Valuuttajohdannaisia voidaan käyttää vain suojaamiseen. Johdannaisia voidaan tehdä säännellyillä markkinoilla tai vastapuolen kanssa, jonka pitkäaikainen luottoluokitus on vähintään A3 (Moody's) tai A- (Standard & Poor's).

Luottoriski

Sijoitustoiminnan luottoriski muodostuu liikkeeseenlaskijan luottoriskistä ja johdannaissopimusten vastapuoliriskistä. Luottoriskiä hallinnoidaan hajauttamalla salkkua ja rajoittamalla heikomman luottoriskin osuutta salkusta. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty luottoluokitusrajoitukset sekä enimmäissijoitusmäärät yksittäiseen vastapuoleen. Luottoluokittelemattomista liikkeeseenlaskijoista tehdään sisäinen luottoriskin arviointi, jonka perusteella voidaan tehdä sijoituspäätös.

Likviditeettiriski

Sijoitussuunnitelmassa arvioidaan likviditeettitilanne vuosittain ja sijoitussalkkua koostettaessa huomioidaan yhtiön likviditeettivaatimukset. Aktiivinen vakuutustoiminta on likviditeetiltään ylijäämäistä, koska vakuutusmaksutulo kerätään ennen korvausten maksamista. Tarvittaessa likviditeettipuskurina toimii ensisijaisesti rahamarkkinasalkku. Sijoitukset osakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin ovat pääosin noteerattuja ja likvidejä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 3. Korkotuotot ja -kulut

Milj. e	2011	2010
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	144	96
Saamisista asiakkailta	386	308
Lainoista	363	288
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	11	2
Rahoitusleasingsaamisista	21	17
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	0	-2
Arvoltaan alentuneista lainoista ja muista sitoumuksista	3	2
Saamistodistuksista	465	279
Kaupankäynnin eristä	8	14
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista	0	0
Myytävissä olevista	416	213
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	224	57
Eräpäivään asti pidettävistä	21	20
Lainoista ja saamisista	20	31
Johdannaissopimuksista	1 416	940
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 719	1 058
josta suojaavat johdannaiset	-16	-58
Suojauslaskennasta	-304	-120
josta suojaavat johdannaiset	-223	-4
Rahavirran suojauksesta	2	2
josta suojaavat johdannaiset	0	
Muista	4	2
Yhteensä	**2 416**	**1 625**

Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	110	61
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	20	4
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista rahoitusveloista	0	1
Veloista asiakkaille	53	16
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	413	235
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	108	-5
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus	43	42
Pääomalainoista	11	10
josta suojauskohteiden arvonmuutokset	0	-1
Muista	32	32
Johdannaissopimuksista	1 517	1 006
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä	1 705	1 085
josta suojaavat johdannaiset	-1	
Suojauslaskennasta	-188	-79
josta suojaavat johdannaiset	-127	1
Muista	4	6
Yhteensä	**2 140**	**1 367**
Korkokate ennen arvonalentumisia	**276**	**258**

Suojauslaskennan suojausinstrumenttien nettotulos on -111 miljoonaa euroa (-62) ja suojauskohteiden nettotulos on 108 miljoonaa euroa (57).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 4. Saamisten arvonalentumiset

Milj. e	2011	2010
Luotto- ja takaustappioina poistetut saamiset	47	45
Palautukset poistetuista saamisista	-1	0
Arvonalentumisten lisäys	80	111
Arvonalentumisten peruutukset	-70	-49
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	4	-2
Yhteensä	**60**	**104**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Vakuutusmaksutuotot		
Vakuutusmaksutulo	1 120	1 023
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-44	-13
Vakuutusmaksutuotot, brutto	1 076	1 010
Jälleenvakuuttajien osuus	-53	-46
Yhteensä	1 024	964
Sijoitustoiminnan nettotuotot	32	92
Korvauskulut		
Maksetut korvaukset (pl. korvaustoiminnon kulut)	703	655
Korvausvastuun muutos*	51	19
Korvauskulut yhteensä, brutto	754	674
Jälleenvakuuttajien osuus	-62	-37
Yhteensä	692	637
Muut vahinkovakuutustoiminnan erät**	46	30
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	**318**	**388**

Vakuutusmaksutuotot ja jälleenvakuuttajien osuus		
Lyhytaikaisista vakuutussopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	1 116	1 021
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-45	-13
Vakuutusmaksuvastuun täydennysvastuun muutos	1	-1
Pitkäaikaisista vakuutussopimuksista		
Vakuutusmaksutulo	4	3
Vakuutusmaksuvastuun muutos	0	1
Vakuutusmaksutuotot, brutto	**1 076**	**1 010**
Jälleenvakuuttajien osuus lyhytaikaisten vakuutussopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	-54	-40
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	3	-5
Jälleenvakuuttajien osuus pitkäaikaisten vakuutussopimusten		
Vakuutusmaksutulosta	-1	0
Vakuutusmaksuvastuun muutoksesta	0	-1
Jälleenvakuuttajien osuus yhteensä	-53	-46
Vakuutusmaksutuotot, netto	**1 024**	**964**
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot		
Lainoista ja muista saamisista		
Korkotuotoista	9	13
Korkokuluista	-3	-1
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	1
Arvostusvoitoista ja -tappioista	-1	-4
Yhteensä	**5**	**9**
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen rahoitusvarojen nettotuotot		
Korkotuotoista		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	0	0
Myyntivoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	0	
Johdannaisista	-18	-20
Arvostusvoitoista ja -tappioista		
Saamistodistuksista	0	0
Johdannaisista	0	0
Yhteensä	**-18**	**-20**
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot		
Saamistodistuksista		
Korkotuotoista	55	53
Myyntivoitoista ja -tappioista	5	28
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	-13	25
Arvonalentumisista	-34	0
Yhteensä	13	105

Osakkeista ja osuuksista		
Osingoista	30	21
Muista tuotoista ja kuluista	5	5
Myyntivoitoista ja -tappioista	-22	49
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	20	-47
Arvonalentumisista	-8	-37
Yhteensä	25	-9
Yhteensä	**38**	**97**
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot		
Vuokratuotoista	14	11
Myyntivoitoista ja -tappioista	0	3
Arvon muutokset käypään arvoon arvostamisesta	3	1
Vastike- ja hoitokuluista	-8	-8
Muista	-1	-1
Yhteensä	**8**	**6**
Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	**32**	**92**

Diskonttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vastuuvelan (liite 32) lisäys (diskonttauksen purkautuminen) on 46 miljoonaa euroa (45). Diskonttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonttauskorkoa ja kuukauden alun vastuuvelkaa. Diskonttauskorko oli 3,7 % 31.12.2003–30.11.2004, 3,5 % 1.12.2004–30.11.2005, 3,3 % 1.12.2005–30.11.2007, 3,5 % 1.12.2007–30.11.2011 ja 3,3 % 1.12.2011–31.12.2011.

* Erään sisältyy eliniän odotteen kasvun johdosta vastuuvelan lisäystä 27 miljoonaa euroa (35) ja vastuuvelan diskonttokoron muutoksen seurauksena 32 miljoonaa euroa.

** Vertailuvuonna erään sisältyy yhteistakuuerän purusta syntynyttä tuottoa 16 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 6. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. e	2011	2010
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	37	35
Talletuksista	0	0
Maksuliikkeestä	14	13
Arvopapereiden välityksestä	29	29
Rahastoista	0	0
Arvopapereiden liikkeeseen laskusta	9	10
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	56	63
Vakuutustoiminnasta	20	19
Takauksista	16	17
Muista*	6	5
Yhteensä	**187**	**192**

* Muihin palkkiotuottoihin sisältyy jaksotettuja Day 1 profit -palkkiotuottoja 0,2 miljoonaa euroa (0,2) ja jaksottamatta on 0,1 miljoona euroa (1,2). Vastaerä sisältyy taseen erään varaukset ja muut velat.

Palkkiokulut		
Maksuliikkeestä	2	2
Arvopapereiden välityksestä	10	10
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	5	6
Omaisuudenhoidosta ja lainopillisista tehtävistä	7	7
Muista	2	2
Yhteensä	**27**	**28**
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	**161**	**164**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 7. Kaupankäynnin nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Kaupankäynnin rahoitusvaroista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	5	18
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	9	2
Yhteensä	14	20
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	2	-1
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Johdannaisista	10	0
Yhteensä	12	-1
Osinkotuotot	0	0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista varoista ja -veloista		
Myyntivoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista		0
Yhteensä		0
Arvostusvoitot ja -tappiot		
Saamistodistuksista	0	2
Yhteensä	0	2
Valuuttatoiminnan nettotuotot		
Valuutanvaihdosta	-140	113
Muista	139	-99
Yhteensä	**26**	**35**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Myytävissä olevista rahoitusvaroista		
Saamistodistuksista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	9	28
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä	1	1
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	5	1
Käyvän arvon rahastosta tilikaudella siirretyistä		0
Arvonalentumisista	-1	-4
Osinkotuotoista	10	4
Myytävissä olevista rahoitusvaroista yhteensä	24	29
Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavista rahoitusvaroista		
Lainoista ja saamisista		
Myyntivoitoista ja -tappioista	-1	0
Jaksotettuun hankintamenoon arvostettavista rahoitusvaroista yhteensä	-1	0
Sijoituskiinteistöistä		
Vuokratuotoista	1	1
Voitoista tai tappioista käypään arvoon arvostamisesta	0	1
Vastike- ja hoitokuluista	-1	-1
Muista	0	0
Sijoituskiinteistöistä yhteensä	0	2
Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä	**23**	**31**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2011	2010
Vuokratuotoista oman käytön kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitoista oman käytön kiinteistöistä	0	0
Vakuutuskorvauksista	0	
Keskuspankkipalvelumaksuista	8	9
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista	0	0
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetun omaisuuden vuokratuotoista	17	23
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuspalkkioista	2	2
Muista	12	15
Yhteensä	**41**	**50**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 10. Henkilöstökulut

Milj. e	2011	2010
Palkoista ja palkkioista	173	158
Osakeperusteisista maksuista	2	1
Eläkekuluista	27	31
Maksupohjaisista järjestelyistä	26	28
Etuuspohjaisista järjestelyistä	1	3
Muista henkilösivukuluista	11	9
Yhteensä	**213**	**199**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11. Muut hallintokulut

Milj. e	2011	2010
Toimistokuluista	31	26
IT-kuluista	81	76
Yhteyskuluista	11	10
Markkinointikuluista	14	14
Yhteiskuntavastuun kuluista	1	0
Muista hallinnon kuluista	20	17
Yhteensä	**158**	**143**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2011	2010
Vuokrakuluista	3	3
Oman käytön kiinteistöistä ja toimitiloista	26	23
Haltuunotettujen kohteiden realisoinneista	1	1
Vahinkovakuutustoiminnan jälleenvakuutuspalkkioista	3	2
Vahinkovakuutustoiminnan luottotappioista	5	5
Poistoista		
Rakennuksista	1	1
Koneista ja kalustosta	2	1
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneista aineettomista hyödykkeistä	24	31
Muista aineettomista hyödykkeistä	14	18
Vuokralle annetusta omaisuudesta	16	21
Muista	0	0
Yhteensä	56	72
Arvonalentumisista		
Oman käytön kiinteistöistä	0	0
Muista	1	
Yhteensä	1	0
Muista*	63	66
Yhteensä	**157**	**173**

* Erään sisältyy tilintarkastajille maksettuja palkkioita tilintarkastuksesta 339 000 euroa (369 000), tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 2 000 euroa (3 000), veroneuvonnasta 74 000 euroa (100 000) ja muista palveluista 314 000 euroa (433 000).

* Erään sisältyy 43 miljoonaa euroa (41) osuuspankeille maksettuja vakuutusliikkeen myyntipalkkiota.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 13. Tuloverot

Milj. e	2011	2010
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvasta verosta	55	82
Aikaisempien tilikausien veroista	0	1
Laskennallisista veroista	-13	-4
Tuloslaskelman verot	**42**	**79**
Yhteisön tuloveroprosentti	26	26

Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin

Tulos ennen veroja	258	308
Verokannan mukainen osuus tilikauden tuloksesta	67	80
Edellisten tilikausien verot	0	1
Verovapaiden tuottojen vaikutus	-2	-2
Vähennyskelvottomien kulujen vaikutus	1	1
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	0	0
Verokannan muutos 1.1.2012	-23	
Muut erät	-1	0
Tuloslaskelman verot	**42**	**79**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 14. Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistun lukumäärän painotetulla keskiarvolla tilikauden aikana.

	2011	2010
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto (milj. e)	215	229
Osakkeiden lukumäärän painotettu keskiarvo (1 000)		
A-osakkeet	251 170	251 163
K-osakkeet	68 382	68 389
Yhteensä	**319 551**	**319 551**
Osakekohtainen tulos (EUR/osake)		
A-osakkeet	0,68	0,72
K-osakkeet	0,65	0,69

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Käteiset varat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Kassa	2	1
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
Pohjola Pankin vähimmäisvarantotalletus	272	233
Muut	3 974	1 267
Käteiset varat yhteensä	**4 247**	**1 501**

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus 31.12.2011 oli 2 % varantopohjasta. 18.1.2012 alkavasta pitoperiodista lähtien vähimmäisvarantovelvoiteprosentti on 1. OP-Pohjola-ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen Pohjola Pankki Oyj:hin. Pohjola Pankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	359	253
Muut		0
Yhteensä	359	253
josta alle 3 kuukauden saamiset luottolaitoksilta	359	253
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat		
Muilta luottolaitoksilta	1	1
Yhteensä	1	1
Muut		
OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeilta	2 599	2 842
Muilta luottolaitoksilta	4 408	4 938
Yhteensä	7 007	7 779
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	**7 367**	**8 033**
Saamisiin luottolaitoksilta sisältyy huonommalla etuoikeudella olevia saamisia	72	93

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 17. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Kaupankäynnin rahoitusvarat		
Valtion saamistodistukset	8	263
Sijoitus- ja yritystodistukset	18	36
Debentuurit	1	4
Joukkovelkakirjalainat	141	106
Muut saamistodistukset	1	1
Osakkeet ja osuudet	1	0
Yhteensä	170	410
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat		
Joukkovelkakirjalainat	13	12
Yhteensä	13	12
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	**183**	**422**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien saamistodistusten sekä osakkeiden ja osuuksien erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	31.12.2011		31.12.2010	
Kaupankäynnin rahoitusvarat, milj. e	Saamis-todis-tukset	Osakkeet ja osuudet	Saamis-todis-tukset	Osakkeet ja osuudet
Noteeratut				
Julkisyhteisöiltä	8		263	
Muilta	140	1	97	0
Muut				
Julkisyhteisöiltä	16		41	
Muilta	5		8	
Yhteensä	**169**	**1**	**410**	**0**

	31.12.2011		31.12.2010	
Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat, milj. e	**Saamis-todis-tukset**	**Osakkeet ja osuudet**	**Saamis-todis-tukset**	**Osakkeet ja osuudet**
Noteeratut				
Muilta	9		12	
Muut				
Muilta	4			
Yhteensä	**13**		**12**	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat yhteensä	**182**	**1**	**422**	**0**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin sisältyy keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 108 miljoonaa euroa (330) ja huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta miljoona euroa (4).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	2 871	1 605
Valuuttajohdannaiset	83	47
Osakejohdannaiset	138	178
Luottojohdannaiset	2	5
Hyödykejohdannaiset	27	28
Muut	6	1
Yhteensä	3 126	1 864
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	148	82
Valuuttajohdannaiset	39	16
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	13	
Yhteensä	200	98
Johdannaissopimukset yhteensä	**3 326**	**1 962**

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 19. Saamiset asiakkailta

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	9 434	9 677
Saamistodistukset	265	302
Rahoitusleasingsaamiset	775	624
Muut saamiset		
Muut	2 449	2 038
Arvonalentumistappiot luotoista		
Luottoriskiin perustuvat	-189	-187
Arvonalentumistappiot saamistodistuksista		
Luottoriskiin perustuvat	-33	-21
Saamiset asiakkailta yhteensä	**12 701**	**12 433**

Luottojen ja takausten arvonalentumisten muutokset

Milj. e	Luotot	Saamis-todistukset	Pankki-takaus-saamiset	Korko-saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2011	188	21	0	-2	208
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	66	12	2	-16	64
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	4				4
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-28	0	0	16	-13
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset,					
joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-42				-42
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista		1			1
Arvonalentumiset 31.12.2011	189	33	2	-1	223

Milj. e	Luotot	Saamis-todistukset	Pankki-takaus-saamiset	Korko-saamiset	Yhteensä
Arvonalentumiset 1.1.2010	99	48	0	-2	146
Saamiskohtaisten arvonalentumisten lisäykset	111	0		-11	100
Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten muutokset	-2				-2
Saamiskohtaisten arvonalentumisten peruutukset	-4	-8		12	-1
Taseesta poistetut luotot ja takaussaamiset,					
joista tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-16	-21			-37
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista		2			2
Arvonalentumiset 31.12.2010	188	21	0	-2	208

Rahoitusleasingsaamiset
Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa kuljetuskalustoa, teollisuuden koneita ja laitteita rahoitusleasingsopimuksilla.

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Rahoitusleasingsopimusten erääntymisajat		
Yhden vuoden kuluessa	235	195
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	381	324
Yli viiden vuoden kuluttua	280	193
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	897	712
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-122	-88
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	775	624
Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo		
Yhden vuoden kuluessa	211	178
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	330	293
Yli viiden vuoden kuluttua	233	153
Yhteensä	**775**	**624**
Bruttokasvu tilikauden aikana	**380**	**206**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 20. Vahinkovakuutustoiminnan varat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset	141	254
Osakkeet ja osuudet	435	400
Kiinteistöt	98	87
Saamistodistukset	1 562	1 500
Johdannaissopimukset	0	1
Muut osuudet	568	561
Yhteensä	2 805	2 802
Muut varat		
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	36	38
Muut		
Ensivakuutustoiminnasta	262	228
Jälleenvakuutustoiminnasta	121	87
Rahat ja pankkisaamiset	6	4
Muut saamiset	26	39
Yhteensä	451	396
Vahinkovakuutustoiminnan varat yhteensä	**3 256**	**3 198**
Vahinkovakuutuksen sijoitukset		
Lainat ja muut saamiset		
Lainat ja muut saamiset	141	253
Jälleenvakuutustalletesaamiset	0	1
Yhteensä	141	254
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjatut rahoitusvarat		
Saamistodistukset	6	8
Johdannaissopimukset	0	1
Yhteensä	7	9
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	1 556	1 492
Osakkeet ja osuudet	435	400
Muut osuudet	568	561
Yhteensä	2 559	2 453
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	11	12
Rakennukset	86	76
Yhteensä	98	87
Vahinkovakuutuksen sijoitukset yhteensä	**2 805**	**2 802**

Vahinkovakuutuksen käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattujen saamistodistusten, osakkeiden ja osuuksien sekä johdannaisten erittely noteerauksen ja liikkeeseenlaskijan perusteella

	31.12.2011			31.12.2010		
Milj. e	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannais-sopimukset	Saamis-todistukset	Osakkeet ja osuudet	Johdannais-sopimukset
Noteeratut						
Muilta	6			8		
Muut						
Muilta			0			1
Yhteensä	**6**		**0**	**8**		**1**

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet		
Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2011, milj. e	Käypään arvoon	Jaksotet-tuun hankinta-menoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankinta-menoon	Yhteensä*
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	521		521			
Muilta	971		971	813		813
Muut						
Muilta	65		65	191		191
Yhteensä	**1 556**		**1 556**	**1 003**		**1 003**
Tilikauden arvonalentumistappiot	-34		-34	-8		-8

* Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet sisältävät osakkeita ja osakeriskillisiä rahastoja 435 miljoonaa euroa (400) sekä muita osuuksia 568 miljoonaa euroa (561). Muut osuudet sisältävät pääasiassa korko-, rahamarkkina-, vaihtovelkakirjalaina-, raaka-aine-, hedge fund- ja kiinteistörahastoja.

Vahinkovakuutuksen myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyy pantattuja eriä 3 miljoonaa euroa (5). Erät koostuvat pääosin johdannaiskaupankäynnin vakuuksista.

Vahinkovakuutuksen myytävissä olevat rahoitusvarat 31.12.2010, milj. e	Myytävissä olevat saamistodistukset: Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä	Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet: Käypään arvoon	Hankintamenoon	Yhteensä
Noteeratut						
Julkisyhteisöiltä	558		558			
Muilta	918		918	809		809
Muut						
Muilta	16		16	152	0	152
Yhteensä	**1 492**		**1 492**	**961**	**0**	**961**
Tilikauden arvonalentumistappiot	0		0	-37		-37

Lainaksi annetut myytävissä olevat arvopaperit	31.12.2011	31.12.2010
Saamistodistukset		
Nimellisarvo	134	
Käypä arvo	152	

Lainasopimus on tehty kolmeksi vuodeksi ja lainoille on turvaava vakuus.

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöjen muutokset	2011	2010
Hankintameno 1.1.	76	70
Lisäykset	9	21
Vähennykset	-2	-14
Siirrot erien välillä		0
Hankintameno 31.12.	84	76
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	11	8
Tilikauden käyvän arvon muutokset	3	1
Muut muutokset		2
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	14	11
Kirjanpitoarvo 31.12.	98	87

Tilikaudella sijoituskiinteistöihin kohdistuvat rakentamis- ja korjausvelvoitteet olivat 17 miljoonaa euroa (15). Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.

Vahinkovakuutuksen sijoituskiinteistöistä 75 % eli 73 miljoonaa euroa on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Kaikki kiinteistöarvioitsijat ovat auktorisoituja (AKA). Arviot ovat laatineet Olli Kantanen ja Antti Hänninen Realia Group Oy:stä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 21. Sijoitusomaisuus

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	6 522	5 304
Osakkeet ja osuudet	77	82
Yhteensä	6 600	5 385
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset	716	928
Yhteensä	716	928
Sijoituskiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	0	0
Rakennukset	25	25
Yhteensä	25	26
Sijoitusomaisuus yhteensä	**7 341**	**6 339**

Sijoituskiinteistöt eivät sisällä tällä tai edellisellä tilikaudella vakuudeksi saatuja kiinteistöjä.

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2011

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			
Milj. e	Käypään arvoon	Jaksotettuun hankintamenoon	Yhteensä	Käypään arvoon	Hankintamenoon	Yhteensä	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	6 374		6 374				
Muilta	131		131	11		11	716
Muut							
Muilta	17		17	14	53	66	
Yhteensä	**6 522**		**6 522**	**24**	**53**	**77**	**716**
Tilikauden arvonalentumistappiot				-1		-1	

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin ei sisältynyt huonommalla etuoikeudella olevia julkisesti noteerattuja saamistodistuksia muilta eikä muita kuin julkisesti noteerattuja huonommalla etuoikeudella olevia saamistodistuksia muilta. Sijoituksista pääomarahastoihin, joita oli 14 miljoonaa euroa (16), on kaikki arvostettu käypään arvoon. Ei noteerattuja hankintamenoon arvostettuja osakkeita salkussa oli 53 miljoonaa euroa (53), josta konsernitilinpäätökseen yhdistelemättömiä tytär- ja osakkuusyritysten osakkeita oli 2 miljoonaa euroa (1). Hankintamenoon arvostetuille sijoituksille ei ollut mahdollista määritellä luotettavasti käypää arvoa. Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin sisältyi keskuspankkirahoitukseen oikeuttavia saamistodistuksia 576 miljoonaa euroa (886) ja muita, julkisesti noteerattuja 141 miljoonaa euroa (41).

Myytävissä olevat rahoitusvarat ja eräpäivään asti pidettävät sijoitukset 31.12.2010

	Myytävissä olevat saamistodistukset			Myytävissä olevat osakkeet ja osuudet			
Milj. e	**Käypään arvoon**	**Jaksotettuun hankintamenoon**	**Yhteensä**	**Käypään arvoon**	**Hankintamenoon**	**Yhteensä**	**Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset**
Noteeratut							
Julkisyhteisöiltä	5 141		5 141				
Muilta	128		128	13		13	928
Muut							
Muilta	34		34	16	53	68	
Yhteensä	**5 304**		**5 304**	**29**	**53**	**82**	**928**
Tilikauden arvonalentumistappiot				-4		-4	

Sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. e	**2011**	**2010**
Hankintameno 1.1.	28	21
Lisäykset		7
Vähennykset	-1	0
Hankintameno 31.12.	27	28
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	-2	-3
Tilikauden käyvän arvon muutokset	0	1
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	-2	-2
Kirjanpitoarvo 31.12.	25	26

Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo ei sisällä velkaosuutta.
Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut sijoituskiinteistöt on eritelty liitteessä 92.

Sijoituskiinteistöt on arvioitu ulkopuolisen kiinteistöarvioitsijan avulla. Arviot on laatinut Keskuskauppakamarin hyväksymä kiinteisönarvioitsija (KHK), auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA) yleisauktorisoitu Mikko Kimpi Corbel Oy:stä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 22. Uudelleenluokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleenluokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2011, milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luotto-riskistä johtuvat arvonalen-tumiset
Lainat ja saamiset	822	777	6,6	25
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	573	502	4,2	8
Yhteensä	**1 395**	**1 279**		**33**

31.12.2010, milj. e	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luotto-riskistä johtuvat arvonalen-tumiset
Lainat ja saamiset	1 260	1 241	5,5	21
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	677	626	4,2	
Yhteensä	**1 938**	**1 867**		**21**

Mikäli uudelleenluokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu markkinan käypiä arvoja käyttäen:

	1–12/2011		1–12/2010	
Milj. e	Tulos-laskelma	Käyvän arvon rahasto	Tulos-laskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta	-1		4	
Vakuutustoiminta	1	-4	3	-1
Konsernitoiminnot	-41	-4	-14	1
Yhteensä	**-41**	**-8**	**-8**	**0**

Uudelleenluokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi–joulukuussa yhteensä 38 miljoonaa euroa (52). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 13 miljoonaa euroa (16). Saamistodistuksista kirjattiin arvonalentumisia 12 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 saamistodistuksista kirjattiin arvonalentumisten palautuksia 8 miljoonaa euroa. Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin negatiivista markkina-arvon muutosta 3,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 suojaavista johdannaisista kirjattiin positiivista markkina-arvon muutosta 1,4 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 23. Sijoitukset osakkuusyrityksissä

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Sijoitukset 1.1.	25	2
Liiketoiminnan hankinnat		23
Osuus kauden tuloksesta	2	0
Osingot	0	0
Sijoitukset 31.12.	**27**	**25**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 24. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. e	Liikearvo	Tuote-merkit	Vakuutus-sopimuksiin liittyvät asiakas-suhteet ja vakuu-tusten hankinta-menot	Muut ai-neettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	516	179	301	159	1 156
Lisäykset	3			32	35
Vähennykset	0			-1	-1
Siirrot erien välillä				0	0
Hankintameno 31.12.2011	519	179	301	190	1 190
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2011		-6	-123	-103	-231
Tilikauden poistot			-24	-14	-38
Tilikauden arvonalentumiset		-1			-1
Vähennykset				0	0
Muut muutokset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2011		-7	-146	-116	-270
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	519	172	155	74	920

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 33 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 39 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. e	Liikearvo	Tuote-merkit	Vakuutus-sopimuksiin liittyvät asiakas-suhteet ja vakuu-tusten hankinta-menot	Muut aineettomat hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	516	179	301	145	1 142
Lisäykset	0			15	15
Vähennykset				-1	-1
Siirrot erien välillä				-1	-1
Hankintameno 31.12.2010	516	179	301	159	1 156
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2010		-6	-99	-77	-182
Tilikauden poistot			-24	-26	-50
Vähennykset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2010		-6	-123	-103	-231
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	516	173	179	56	925

Muihin aineettomiin hyödykkeisiin sisältyy tietokoneohjelmia kirjanpitoarvoltaan 34 miljoonaa euroa ja kehitettävänä olevia tietokoneohjelmia 19 miljoonaa euroa.

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Liikearvo	519	516
Tuotemerkit	172	173
Yhteensä	**691**	**690**

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen liikearvojen ja tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

	31.12.2011		31.12.2010	
Muut olennaisimmat aineettomat hyödykkeet	Kirjan-pitoarvo, milj. e	Jäljellä oleva poistoaika	Kirjan-pitoarvo, milj. e	Jäljellä oleva poistoaika
Asiakassuhteet	155	4–7 v.	179	5–8 v.
Tietokoneohjelmat	34	2–5 v.	34	2–5 v.
Kehitettävänä olevat tietokoneohjelmat	39		19	

Liikearvot on hankittu vuonna 2005 osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa ja vuonna 2008 osana Pohjola Finance Oy:n (ent. K-Rahoitus Oy) hankintaa. Vuonna 2011 liikearvo on lisääntynyt työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n hankinnan seurauksena. Tuotemerkit, asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana vahinkovakuutustoiminnan hankintaa.

Liikearvon arvonalentumistesti

Liikearvo, milj. e	2011	2010
Vahinkovakuutustoiminta	407	407
Pohjola Varainhoito Oy	97	97
Rahoitusyhtiöpalvelut	13	13
Työhyvinvoinnin palvelut	3	
Yhteensä	**519**	**516**

Pohjola-konsernin liikearvot ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n ja Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinnoista. Liikearvot määräytyivät kauppahinnan kohdistamisprosesseissa eli ns. PPA (Purchase Price Allocation) -selvityksissä. Syntyneet liikearvot kohdistettiin kassavirtaa tuottaville yksiköille (CGU:t), jotka olivat joko liiketoimintasegmenttejä tai niihin sisältyviä yrityksiä. Liikearvojen arvonalentumistestaukset suoritettiin IAS 36:n mukaisesti vastaaville kassavirtaa tuottaville liiketoiminnoille kuin mille PPA-selvityksen hankintamenolaskelmat laadittiin: vahinkovakuutus- ja varainhoitoliiketoiminnoille sekä rahoitusyhtiö- ja työhyvinvoinnin palveluille.

Pohjola-konsernin kassavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määritelty käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää (”Excess Returns” -menetelmä). Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien voitosta vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Testausperiodin pituudeksi määriteltiin varainhoito- ja rahastoliiketoiminnalle sekä rahoitusyhtiö- ja työhyvinvoinnin palveluille IAS 36 -standardin mukainen 5 vuoden testausjakso jäännösarvoineen. Vahinkovakuutusliiketoiminnalle testausperiodiksi määriteltiin koko PPA-poistojen vaikutusaika lisättynä yhdellä PPA-poistoista vapaalla vuodella eli 8 vuoden testausjakso.

Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat Pohjolan syyskuussa 2009 vahvistamaan vuosien 2012–2014 strategialukuihin ja niistä johdettuihin strategiakauden jälkeisiin odotuksiin liiketoimintojen kehittymisestä. Vuoden 2014 jälkeisten kausien kassavirtojen kasvu vaihtelee 2–15 % välillä.

Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty markkinaehtoista oman pääoman kustannusta, joka on linjassa sovellettujen arvonmääritysmetodien kanssa (ts. kassavirtojen kautta on määritetty vain oman pääoman sijoittajille kuuluvaa arvoa, joka on diskontattu oman pääoman tuottovaatimuksella). Laskelmissa käytetty diskonttokorko ennen veroja (ts. IFRS WACC) vaihteli 10,4–15,9 % välillä. Vuonna 2010 diskonttokorko vaihteli 10,1–11,6 % välillä. Työhyvinvoinnin palveluiden testauksessa käytettiin vastaavaa diskonttokorkoa kuin työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excentan hankinnan yhteydessä tehdyssä PPA-selvityksessäkin. Kaikkien liiketoimintojen osalta markkinatiedon kautta saadut diskonttokorkotasot olivat nousseet vuoden 2010 korkotasoista, mutta diskonttokorot olivat edelleen alhaisempia kuin jo alkuperäisissä PPA-selvityksissä käytetyt diskonttokorot.

Liikearvojen arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin.

Herkkyysanalyysi suoritettiin kullekin kassavirtayksikölle erikseen, perustuen kunkin kassavirtayksikön keskeisiin muuttujiin.

Vahinkovakuutusliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissa käytettiin diskonttokorkoa, yhdistettyä kulusuhdetta ja sijoitustoiminnan nettotuotto-%:a. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 4,8 %-yksikön kasvu, yhdistetyn kulusuhteen 3,3 %-yksikön kasvu ja sijoitustoiminnan nettotuotto-%:n 1,4 %-yksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, yhden testatun muuttujan muuttuessa ja muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 4,2 %-yksikön kasvu

diskonttokorossa, 3,6 %-yksikön kasvu yhdistetyssä kulusuhteessa ja 1,5 %-yksikön lasku sijoitustoiminnan nettotuotto-%:ssa suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Varainhoitoliiketoiminnassa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, hallinnoitavien varojen kasvu-%:a ja kulujen kasvu-%:a. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset eivät ole muuttuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 30 %-yksikön kasvu, hallinnoitavien varojen 13 %-yksikön lasku ja kulujen 16 %-yksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 25 %-yksikön kasvu diskonttokorossa, hallinnoitavien varojen 27 %-yksikön lasku ja kulujen 11 %-yksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Rahoitusyhtiöpalvelussa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, luottokannan kasvu-%:a ja kulujen kasvu-%:a. Käytetyt muuttujat olivat samat kuin edellisenä vuotena. Herkkyysanalyysin tulokset ovat parantuneet merkittävästi edellisestä vuodesta. Diskonttokoron 16 %-yksikön kasvu, luottokannan 21 %-yksikön lasku ja kulujen 17 %-yksikön kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin. Viime vuonna tulokset olivat vastaavasti: 11 %-yksikön kasvu diskonttokorossa, 11 %-yksikön lasku luottokannassa ja 11 %-yksikön kulujen kasvu suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella olisi aiheuttanut arvonalentumisriskin.

Työhyvinvoinnin palveluissa keskeisinä muuttujina herkkyysanalyysissä käytettiin diskonttokorkoa, liikevaihdon ja käyttökatteen kasvua. Työhyvinvoinnin palveluiden liikearvoa testattiin vuonna 2011 ensimmäisen kerran. Diskonttokoron 6,1 %-yksikön kasvu, liikevaihdon 24 %-yksikön lasku ja käyttökatteen 6,0 %-yksikön lasku suhteessa ennusteisiin koko testauskaudella, muiden muuttujien pysyessä muuttumattomana, aiheuttaisi arvonalentumisriskin.

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus
Pohjola-konsernin tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola-, Eurooppalainen-, A-vakuutus- sekä Seesam-tuotemerkille.

Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen ”relief from royalty” -menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetkeen diskontatut rojaltisäästöt. Diskonttokorkona laskelmissa on käytetty vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättynä hyödykekohtaisella riskipreemiolla. Vahinkovakuutuksen diskonttokorkona käytettiin samaa korkotasoa kuin vuoden 2010 testauksessa. Vuoden 2011 testauksessa on käytetty lisäksi samaa riskipreemiota ja vastaavia rojalti-%:ja kuin PPA-selvityksessä ja aikaisempien vuosien testauksissa.

Testausperiodin pituudeksi määritettiin kaikkien tuotemerkkien osalta IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Kassavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan päivitettyihin strategialukuihin vuosille 2012–2014 ja niistä johdettuihin odotuksiin liiketoiminnan kehittymisestä jatkossa. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 % inflaatio-odotusta.

Tuotemerkkien arvonalentumistestauksen johdosta Seesam-tuotemerkille on tehty 1 miljoonan euron arvonalentumiskirjaus vuoden 2011 tilinpäätöksessä. Seesam-tuotemerkille on aikaisemmin tehty 3 miljoonan euron arvonalentumiskirjaukset sekä vuoden 2009 että vuoden 2008 tilinpäätöksissä. Muiden tuotemerkkien osalta arvonalentumistestaukset eivät ole johtaneet arvonalentumiskirjauksiin vuoden 2011 tilinpäätöksessä eivätkä aikaisempien vuosien tilinpäätöksissä.

Muiden olennaisten aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestaus
Pohjola-konsernin asiakassuhteet ja merkittävä osa tietokoneohjelmista on hankittu osana Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankintaa. Asiakassuhteista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan tasapoistoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa, eikä niissä ole havaittu viitteitä arvonalentumiskirjaustarpeesta.

Vahinkovakuutusliiketoimintaan kohdistetuista tietokoneohjelmista muodostuneet aineettomat hyödykkeet on kirjattu kokonaan kuluksi jo aikaisempina tilikausina.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 25. Aineelliset hyödykkeet

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	4	3
Rakennukset	18	18
Yhteensä	21	21
Koneet ja kalusto	4	3
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Vuokralle annettu omaisuus	54	69
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	**82**	**97**
josta keskeneräiset hankinnat	0	0

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. e	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk-keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk-keet yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	26	55	3	112	195
Lisäykset	1	2	0	19	22
Vähennykset	-1	-20	0	-42	-63
Siirrot erien välillä	0	0			0
Hankintameno 31.12.2011	26	36	3	89	155
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2011	-4	-51	0	-43	-99
Tilikauden poistot	-1	-1		-16	-18
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0				0
Vähennykset	0	20		23	43
Muut muutokset		0		1	1
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2011	-5	-33	0	-35	-73
Kirjanpitoarvo 31.12.2011	21	4	3	54	82

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. e	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk-keet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödyk-keet yhteensä
Hankintameno 1.1.2010	26	55	3	129	213
Lisäykset	0	1	0	19	20
Vähennykset	-1	-1	0	-36	-38
Siirrot erien välillä	0				0
Hankintameno 31.12.2010	26	55	3	112	195
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2010	-5	-51	0	-40	-96
Tilikauden poistot	-1	-1		-21	-23
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	0			1	1
Vähennykset	1	1		18	20
Muut muutokset				0	0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2010	-4	-51	0	-43	-99
Kirjanpitoarvo 31.12.2010	21	3	3	69	97

Poistot, arvonalentumistappiot ja niiden peruutukset on kirjattu liiketoiminnan muihin kuluihin.

Pohjola-konserni tarjoaa vuokralle pääasiassa henkilöautoja muulla vuokrasopimuksella. Pohjola-konserni on vuokrannut sille tarpeettomat toimitilat ja tällaiset toimitilat on luokiteltu tilinpäätöksessä sijoituskiinteistöiksi.

Muulla vuokrasopimuksella vuokralle annetut aineelliset hyödykkeet on eritelty liitteessä 92.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 26. Muut varat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Maksujenvälityssaamiset	28	23
Eläkevarat	42	40
Siirtosaamiset		
Korot	861	580
Muut siirtosaamiset	9	53
Muut	664	513
Yhteensä	**1 604**	**1 208**

Muut-erä sisältää mm. arvopapereiden myyntisaamisia 5 miljoonaa euroa (41) ja CSA-vakuussaatavia 487 miljoonaa euroa (359).

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt
Pohjola-konsernin eläkejärjestelyt on hoidettu OP-Eläkekassassa, OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. Lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiössä samoin kuin eläkekassassa hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke on käsitelty etuuspohjaisina järjestelyinä. TyEL:n jakojärjestelmään suoritettavat maksut on käsitelty maksupohjaisina järjestelyinä.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen tasearvot, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Varojen käypä arvo	141	130
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo (-)	-139	-121
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-4	-4
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot (-) ja tappiot (+)	33	23
Nettosaaminen (+)/-velka (-) taseessa	**31**	**29**
Taseeseen kirjatut varat ja velat		
Varat	42	40
Velat	11	11
Nettovarat	**31**	**29**
Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy		
Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita	4	4
OP-Pohjola-ryhmään kuuluvien yritysten liikkeeseen laskemia arvopapereita	1	3
Muita saamisia OP-Pohjola-ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	12	0
OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin (ent. OPK-konsernin) käytössä olevat kiinteistöt	2	1
Yhteensä	**20**	**8**
Etuuspohjaiset eläkekulut tuloslaskelmassa		
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	4	4
Korkomenot	6	6
Varojen odotettu tuotto	-8	-8
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	1	1
Järjestelyn supistamisen tai velvoitteen täyttämisen vaikutus	0	0
Yhteensä tulo (-)/kulu(+) sisältyy henkilöstökuluihin	**1**	**3**
Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto	**12**	**14**

Järjestelyihin kuuluvien varojen pitkäaikainen tuotto-odotus perustuu pitkiin historiallisiin aikasarjoihin ja tutkimuksiin eri omaisuusluokkien riskipreemioista. Odotettu tuotto on määritelty yhtenäisesti, ottaen huomioon historialliset tuotot, markkinoiden nykyinen tila sekä varojen strateginen jako.

Velvoitteen nykyarvon muutokset, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Velvoitteen nykyarvo 1.1.	125	124
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	4	4
Korkomenot	6	6
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	13	4
Maksetut etuudet	-4	-4
Velvoitteen täyttäminen	-1	-1
Jakosuhteen muutos		-8
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	1
Velvoitteen nykyarvo 31.12.	**143**	**125**

Varojen käypien arvojen muutokset, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Varojen käypä arvo 1.1.	130	127
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	8	8
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	3	6
Työnantajan suorittamat maksut	3	3
Maksetut etuudet	-4	-4
Velvoitteen täyttäminen	-1	0
Jakosuhteen muutos		-9
TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuuseläkkeiden vastuun kasvu (netto)	1	1
Varojen käypä arvo 31.12.	**141**	**130**

Vuonna 2012 suoritettavien maksujen määrä etuuspohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 3 miljoonaa euroa.

Merkittävimpien varojen ryhmien osuus järjestelyyn kuuluvien varojen koko käyvästä arvosta, %	31.12.2011	31.12.2010
Osakkeet ja osuudet	20	33
Saamistodistukset	41	41
Kiinteistöt	13	19
Muut varat	26	7

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset olettamukset	2011	2010
Diskonttauskorko, %	4,50	4,50
Varojen pitkäaikainen odotettu tuotto, %	5,04–5,90	5,07–6,60
Tuleva palkankorotusolettama, %	3,00	3,00
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,00–2,40	2,00–2,40
Vaihtuvuus, %	0,50–3,00	0,50–3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	1–19	1–16

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden ylikate ja kokemusperäiset tarkistukset, milj. e	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008	31.12.2007
Velvoitteen nykyarvo	143	125	124	101	114
Varojen käypä arvo	-141	-130	-127	-106	-129
Yli- tai alikate	**2**	**-5**	**-3**	**-6**	**-15**
Velkojen kokemusperäiset tarkistukset	12	-4	0	-5	3
Varojen kokemusperäiset tarkistukset	3	6	7	-28	-4

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 27. Verosaamiset

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Tuloverosaamiset	4	1
Laskennalliset verosaamiset	83	39
Verosaamiset yhteensä	**87**	**40**

Verosaamisten ja -velkojen erittely, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Laskennalliset verosaamiset		
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	51	11
Poistoista ja arvonalennuksista	0	0
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	4	3
Rahavirran suojauksesta		2
Konserniyhdistelyistä	1	2
Muista eristä	33	22
Netotettu laskennallisista veroveloista	-7	-1
Yhteensä	**83**	**39**
Laskennalliset verovelat		
Verotuksellisista varauksista	198	179
Myytävissä olevista rahoitusvaroista	1	10
Rahavirran suojauksesta	3	
Tasoitusmäärän eliminoinnista	86	110
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	10	9
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	35	20
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	80	91
Muista eristä	7	7
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-7	-1
Yhteensä	**412**	**425**

Laskennallisten verojen muutokset, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Laskennalliset verosaamiset /-velat 1.1.	-386	-394
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Ostettujen yritysten myyntivoittojen eliminointi	0	0
Tappioiden vaikutus		0
Varaukset ja saamisten arvonalenemiset	1	0
Verotukselliset varaukset	-30	-26
Poistot ja arvonalentumiset	6	9
Tasoitusmäärän eliminointi	18	-2
Sijoitusten arvonmuutokset ja myynnit	-17	15
Verokannan muutos 1.1.2012	23	
Muut	12	8
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostukset	59	16
Rahavirran suojaukset	-6	2
Siirrot tuloslaskelmaan	-7	-13
Verokannan muutos 1.1.2012	-3	
Laskennalliset verovelat/-saamiset yhteensä 31.12.	**-329**	**-386**
Tuloverosaamiset/-velat	**-3**	**-29**
Verosaamiset/-velat yhteensä	**-331**	**-415**

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2011 lopussa 7 miljoona euroa (3). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2021.

Baltian tytäryritysten jakamattomista voittovaroista 21 miljoonasta eurosta (34) ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska varat on sijoitettu kyseisiin maihin pysyvästi.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 28. Velat luottolaitoksille

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Velat keskuspankeille*	230	355
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeille	73	49
Muille luottolaitoksille	145	127
Muut velat		
OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeille	501	630
Muille luottolaitoksille	75	18
Yhteensä	794	824
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		
OP-Pohjola-ryhmän vähittäispankeille	3 409	2 311
Muille luottolaitoksille	1 478	1 466
Muut velat		
Muille luottolaitoksille	25	5
Yhteensä	4 911	3 782
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	**5 935**	**4 960**

* Euroalueen ulkopuolisilta keskuspankeilta otetut talletukset

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 29. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Kaupankäynnin rahoitusvelat		
Arvopapereiden lyhyeksimyynneistä	1	0
Muista		0
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat yhteensä	**1**	**0**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 30. Johdannaissopimukset

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	2 946	1 768
Valuuttajohdannaiset	19	4
Osake- ja indeksijohdannaiset	84	52
Luottojohdannaiset	2	0
Hyödykejohdannaiset	25	26
Muut	5	1
Yhteensä	3 082	1 852
Suojaavat johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	365	181
Valuuttajohdannaiset	13	13
Rahavirran suojaus		
Korkojohdannaiset	0	8
Yhteensä	378	202
Johdannaissopimukset yhteensä	**3 460**	**2 054**

Johdannaissopimukset tase-erä sisältää negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 31. Velat asiakkaille

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	0	0
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 415	1 615
Yhteensä	2 415	1 615
Muut		
Yksityiset	0	0
Yritykset ja julkisyhteisöt	1 159	52
Yhteensä	1 159	52
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	0	0
Yhteensä	0	0
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	4 451	2 564
Yhteensä	4 451	2 564
Velat asiakkaille yhteensä	**8 025**	**4 231**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Vahinkovakuutustoiminnan velat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Vastuuvelka	2 365	2 224
Velat ensivakuutustoiminnasta	122	110
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	15	10
Johdannaissopimukset	1	2
Muut	4	5
Vahinkovakuutustoiminnan velat yhteensä	**2 508**	**2 351**

Velat vahinkovakuutussopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

	31.12.2011			31.12.2010		
Milj. e	Brutto	Jälleen-vakuutus	Netto	Brutto	Jälleen-vakuutus	Netto
Eläkemuotoinen korvausvastuu	1 155	-3	1 152	1 108	-2	1 106
Muut tapauskohtaiset varaukset	147	-80	67	151	-53	98
Ammattitautien erillisvaraus	31		31	35		35
Kollektiivinen korvausvastuu	559	-6	553	502	-5	497
Varatut korvaustenhoitokulut	52		52	52		52
Vakuutusmaksuvastuu	422	-22	400	375	-19	356
Vakuutusmaksuvastuun täydennyserä	0		0	1		1
Vahinkovakuutuksen vastuuvelka yhteensä	**2 365**	**-111**	**2 254**	**2 224**	**-79**	**2 145**

Vakuutussopimuksista aiheutuvan vastuuvelan ja jälleenvakuutussopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

	2011			2010		
Milj. e	Brutto	Jälleen-vakuutus	Netto	Brutto	Jälleen-vakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Korvausvastuu 1.1.	1 847	-60	1 788	1 783	-52	1 731
Maksetut korvaukset tilikaudella	-765	33	-733	-712	29	-683
Velan/saamisen muutos	816	-62	754	731	-37	694
Tilikaudella sattuneet vahingot	784	-63	721	737	-45	692
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-27	1	-25	-41	8	-33
Diskonttokoron muutos	32		32			
Muu laskuperustemuutos	27		27	35		35
Diskonttauksen purkautuminen	45		45	44		44
Kurssivoitot (tappiot)	0	0	0	1		1
Korvausvastuu 31.12.	1 944	-89	1 855	1 847	-60	1 788
Vakuutusmaksuvastuu						
Vakuutusmaksuvastuu 1.1.	377	-19	357	362	-25	337
Lisäys	386	-8	378	341	-3	338
Vähennys	-342	5	-337	-328	9	-319
Kurssivoitot (-tappiot)	0		0	0		0
Diskonttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Vakuutusmaksuvastuu 31.12.	422	-22	399	377	-19	357
Vahinkovakuutuksen vastuuvelka yhteensä	**2 365**	**-111**	**2 254**	**2 224**	**-79**	**2 145**

Vakuutusmaksuvastuu edustaa velvoitteita, jotka liittyvät vuoden lopussa vielä luovuttamatta olevaan vakuutusturvaan.

Vahinkovakuutussopimuksista aiheutuvan vastuuvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vastuuvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutussopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vastuuvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Vakuutussopimuksista aiheutuva vakuutusmaksuvastuu on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus sekä viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2011 lopussa on 3,3 % (31.12.2010: 3,5 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on

vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssiajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod, Chain Ladder, Hovinen, PPCI ja keskimääräisen maksun menetelmä. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Bornhuetter-Ferguson
Bornhuetter-Ferguson (BF) menetelmä perustuu oletukselle, että kunakin kehitysvuonna maksetaan korvauksia tietty osuus sattumisvuoden riskimitasta. Tämä riskimitta voi olla esimerkiksi vakuutusvuosien lukumäärä tai vahinkosuhdeolettamalla korjattu vakuutusmaksutuotto. BF reagoi hitaasti korvausten kehityskolmiossa tapahtuviin muutoksiin ja lisäksi BF on herkkä riskimitan valinnalle.

Cape Cod
Cape Cod menetelmä vastaa BF-menetelmää, kun kehitysvuonna maksettavien korvausten osuutta suhteessa riskimittaan tasoitetaan eri sattumisvuosien välillä. Yksinkertaisessa Cape Cod –menetelmässä korvausten osuus riskimitasta on sama tasoitettu vakio kaikille sattumisvuosille. Yleistetyssä Cape Cod –menetelmässä korvausten osuus sattumisvuoden riskimitasta tasoitetaan sattumisvuoden ja sattumisvuoden lähellä olevien havaintojen perusteella.

Chain Ladder
Chain Ladder (CL) menetelmässä vuosittaisten kehityskertoimien avulla määritetään jokaisen sattumisvuoden kokonaiskorvausmeno. Kehityskerroin kuvaa kumulatiivisten korvausten kehityskolmion peräkkäisten kehitysvuosien välistä suhdetta. CL on herkkä ensimmäisten kehitysvuosien havainnoille.

Hovinen
Hovisen menetelmässä kollektiivinen korvausvastuu perustuu BF- ja CL-menetelmien antamien arvioiden painotettuun keskiarvoon. Hovisen menetelmä ottaa huomioon sen, kuinka paljon informaatiota sattumisvuodesta on kertynyt tähän päivään mennessä, ja painottaa tämän mukaan vastuun arviota BF:n ja CL:n välillä.

PPCI
PPCI-menetelmä (PPCI = Payments per Claims Incurred) on vastaava kuin BF, mutta riskimitta on sattuneiden vahinkojen lukumäärä. Jotta PPCI:tä voitaisiin käyttää, täytyy vahinkojen lukumäärien arviot sattumisvuosittain olla tiedossa.

Keskimääräinen maksu
Keskimääräisen maksun menetelmä (KM) on vastaava kuin BF, mutta kehitysvuonna maksettujen korvausten oletetaan olevan verrannollisia kyseisenä kehitysvuonna havaittujen vahinkojen lukumäärään. Jotta KM:ää voitaisiin käyttää, täytyy aikaisemmilta kehitysvuosilta havaitut vahinkojen lukumäärät olla tiedossa ja lisäksi täytyy olla arviot tulevaisuudessa havaituista vahinkojen lukumääristä. KM toimii hyvin lajeissa, joissa maksettujen korvausten kassavirralla on pitkä maturiteetti, koska tällöin voidaan stabiloida keskimääräinen maksu ja keskittyä maksettujen vahinkojen lukumäärien kehittymiseen.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät
- Tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetys-korvaukset)
- Korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- Historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutussopimuskanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–10 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa historiatietojen laatu, arvion herkkyys historiavuosien lukumäärälle ja eri menetelmien antamien arvioiden keskinäinen hajonta.

Kollektiivisen korvausvastuun määrää arvioitaessa on otettu huomioon se, että historiatiedot eivät kaikissa tapauksissa anna lainkaan informaatiota pitkälle tulevaisuuteen. Tällöin on pyritty turvaavasti arvioimaan maksettujen korvausten kassavirtajakauman käyttäytyminen alueella, mistä ei ole havaintoja ja mikä on kaukana tulevaisuudessa (yli 15 vuotta).

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

b) Oletusten ja menetelmien muutokset

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen yhteisessä aktuaariprojektissa käynnistettiin keväällä 2010 kansallinen selvitys siitä, onko liikennevakuutuksessa ja lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suomalaisten vahinkovakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämä kuolevuusmalli ajantasainen ottaen huomioon keskimääräinen eliniän nousu. Selvityksen ensimmäisen vaiheen alustavat tulokset saatiin lokakuussa 2010 ja niiden perusteella oli havaittavissa, että eliniän odotteet ovat Suomessa kasvaneet ja vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämään kuolevuusmalliin liittyy päivitystarvetta. Alustavan arvion mukaan vastuuvelkaa kasvatettiin 35 miljoonaa euroa vuonna 2010. Selvityksen toisessa vaiheessa päivitettiin yleinen kuolevuusmalli, jonka tulokset valmistuivat lokakuussa 2011. Selvityksen toisen vaiheen perusteella elinikien piteneminen oli voimakkaampaa kuin ensimmäisessä vaiheessa oli arvioitu. Uuden kuolevuusmallin vaikutus eläkemuotoisen korvausvastuun kasvuun on kokonaisuudessaan 62 miljoonaa euroa, josta vuoden 2011 muutostarve on 27 miljoonaa euroa.

Diskonttauskoron laskun seurauksena eläkemuotoinen korvausvastuu kasvoi 32 miljoonaa euroa.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2011	2010
Milj. e (velan kasvu +/pieneneminen -)		
Diskonttokoron muutos	32	
Kuolevuusmallin muutos	27	
Varautuminen kuolevuusmallin muutokseen		35
Yhteensä	59	35

c) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty kahdeksalta vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia eikä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen regressien kehitystä. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruisina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vastuuvelan riittävyyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttoliike, milj. e

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	523	540	603	638	707	666	738	784	5 199
n+1	528	540	611	633	693	633	746		
n+2	521	535	591	627	691	640			
n+3	515	529	594	622	689				
n+4	518	532	594	622					
n+5	516	532	587						
n+6	517	529							
n+7	523								
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta									
	523	529	587	622	689	640	746	784	5 119
Kertyneet maksetut korvaukset									
	-495	-502	-543	-575	-623	-542	-596	-392	-4 266
Korvausvastuu vuosilta 2004–2011									
	28	**27**	**44**	**47**	**66**	**98**	**150**	**392**	**853**
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta									164

* = sattumisvuoden lopussa

Latenttien ammattitautien korvauskehitys, milj. e

Tilivuosi	Kollektiivinen korvaus-vastuu	Tunnetut eläke-vastuut	Maksetut korvauk-set	Korvaus-kulut	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2005	45	39	-4	-2	1	-1
2006	43	40	-4	-3		-3
2007	41	40	-4	-2	-1	-2
2008	40	41	-4	-4	3	-2
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0		0
2011	35	50	-3	-6	5	-2

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, milj. e

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläke-pääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste-muutokset*	Riittävyys
2006	681	731	77	26		1
2007	731	745	60	28	-15	3
2008	745	766	55	30		4
2009	763**	771	42	32		2
2010	771	794	60	34		3
2011	794	895	66	35	77	7

* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

** Aikaisempiin vuosiin sisältynyt pieni erä sairaanhoito- ja palvelutalovarauksia on eliminoitu vuoden 2009 luvuista.

Korvauskolmiot, nettoliike, milj. e

Sattumisvuosi	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta									
0*	504	511	580	621	656	649	693	721	4 936
n+1	510	519	593	623	656	620	707		
n+2	503	509	575	619	658	629			
n+3	500	509	577	615	656				
n+4	499	513	577	615					
n+5	499	513	569						
n+6	500	513							
n+7	506								
Nykyinen arvio kertyneestä korvausmenosta									
	506	513	569	615	656	629	707	721	4 916
Kertyneet maksetut korvaukset									
	-481	-489	-525	-569	-592	-538	-565	-392	-4 150
Korvausvastuu vuosilta 2004–2011									
	25	**24**	**44**	**46**	**64**	**91**	**142**	**329**	**765**
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta									163

* = sattumisvuoden lopussa

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut kasvoivat 34 miljoonaa euroa (2). Korvauskulua kasvatti laskuperustekoron muutos 32 miljoonaa euroa ja kuolevuusmallin muutos 27 miljoonaa euroa. Vertailuvuonna 2010 korvauskulua kasvatti kuolevuusmallin muutoksen ennakointi 35 miljoonaa euroa. Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vastuuvelan riittävyyttä, joka on vastuuvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

Yhteistakuuerä

Yhteistakuuerästä on luovuttu 31.12.2010 eikä vahinkovakuutusyhtiöiden enää tarvitse varata taseisiinsa yhteistakuuerää. Lakisääteisiä vahinkovakuutuksia tarjoavat yhtiöt vastaavat kuitenkin selvitystilaan tai konkurssiin

joutuneen vakuutusyhtiön saatavista edelleen yhteisvastuullisesti. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa yhteistakuuerään sidotut varat palautetaan jakojärjestelmään tasaisesti kolmen vuoden aikana.

Korvaustenhoitosopimukset
Korvaustenhoitosopimuksiin liittyvät velat 31.12.2011 olivat 80 miljoonaa euroa (78).

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutussopimuksia, mutta joiden perusteella suoritetaan toisen osapuolen puolesta korvauksia. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemuotoisten korvausten indeksikorotukset ja eräät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Keski-korko-%	31.12.2011	Keski-korko-%	31.12.2010
Joukkovelkakirjalainat	2,5	6 887	2,1	6 972
Muut				
Sijoitustodistukset	1,6	3 424	1,0	3 421
Yritystodistukset	1,3	4 689	0,8	6 141
Muut	0,8	297	0,8	262
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)		-119		-111
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä		**15 179**		**16 685**

Pitkäaikaiset lainat ja korkosidonnaisuudet	Nimellismäärä	Korko-%	Eräpäivä
Pohjola Bank plc Issue of CHF 40,000,000 Floating Rate. Instruments due March 2012 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	32,0	CHL3M + 0.22 %	12.3.2012
Pohjola Bank plc Issue of EUR 100,000,000 Floating Rate Notes due 15 May 2012 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	100,0	EUB3M + 0.10 %	15.5.2012
Pohjola Bank plc Issue of EUR 40,000,000 Floating Rate Notes due 22 May 2012 under the EUR 15,000,000,000 programme for the Issuance of Debt Instruments	40,0	EUB3M + 0.10 %	22.5.2012
JPY 8,000,000,000 Term Loan Facility	73,6	Kiinteä 0.85 %	9.7.2012
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer") Issue of EUR 750,000,000 Floating Rate Instruments due 17 August 2012 (the "Instruments") under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	3 kk Euribor +0.75 %	17.8.2012
JPY 5,000,000,000 Term Loan Facility	46,0	Kiinteä 1.41 %	7.9.2012
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer") Issue of SEK 350,000,000 Floating Rate Notes due October 2012 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	39,0	3 kk STIBOR +0,70 %	1.10.2012
Issue of EUR 50,000,000 Floating Rate Notes due 28 December 2012 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	50,0	EUB3M + 0.15 %	28.12.2012
Pohjola Bank plc SEK 1,500,000,000 Floating Rate Notes due 21 January 2013	168,3	3kk STIBOR + 0.80%	21.1.2013
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 Floating rate Instruments due 25 February 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	EUB3M + 0.50 %	25.2.2013
Pohjola Bank plc Issue of EUR 100,000,000 Floating Rate Notes due August 2013 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	100,0	EUB3M + 0.55 %	13.8.2013
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer") Issue of EUR 750,000,000 4.50 per cent. Instruments due 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 4.5 %	22.5.2014
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO Bank") Issue of NOK 400,000,000 5.2 % Fixed Rate Notes Due June 2014	51,3	Kiinteä 5.2 %	16.6.2014
Pohjola Bank plc ("Pohjola Bank" or the "Issuer") Issue of NOK 500,000,000 5.40 per cent. Fixed rate Notes due June 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	64,1	Kiinteä 5.4 %	18.6.2014
Issue of CHF 100,000,000 Floating Rate Instruments fue 11 July 2014 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	32,9	CHL3M + 0.22 %	11.7.2014
JPY 3,000,000,000 Term Loan Facility	27,6	Kiinteä 1.645 %	17.11.2014
Pohjola Bank plc Issue of EUR 750,000,000 3.125 per cent. Instruments due 25 March 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt			

Instruments	750,0	Kiinteä 3.125 %	25.3.2015
Pohjola Bank plc Issue of EUR 10,000,000 2.62 per cent, Fixed Rate Instruments du 19 November 2015 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the issuance of Debt Instruments	10,0	Kiinteä 2.62 %	19.11.2015
JPY 2,000,000,000 Term Loan Facility	18,4	Kiinteä 1.706 %	30.11.2015
Pohjola Bank plc EUR 500,000,000 Senior Unsecured Issue	500,0	Kiinteä 3.125 %	12.1.2016
OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj ("OKO BANK") Issue of NOK 1,000,000,000 Fixed Rate Notes Due 15 February 2016	128,2	Kiinteä 4.185 %	15.2.2016
Pohjola Bank plc JPY 5,000,000,000 Fixed Private Placement EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments dated 5 November 2010	49,9	Kiinteä 0.835 %	26.9.2016
Pohjola Bank plc issue of EUR 100,000,000 Auto-Extendable Floating Rate Notes due June 2016 under the EUR 15,000,000,000 programme for the Issuance of Debt Instruments	100,0	EUB3M-0,25%	30.6.2016
Pohjola Bank plc (Pohjola Bank or the Issuer) Issue of EUR 750,000,000 3.00 per cent. Instruments due 8 September 2017 under the EUR 15,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	750,0	Kiinteä 3 %	8.9.2017
Pohjola Bank plc Issue of JPY 8,000,000,000 Fixed Rate Instruments due December 2020 under the EUR 15,000,000,000 programme for the Issuance of Debt Instruments	73,6	Kiinteä 1.405 %	3.12.2020

Korkoprosentti on liikkeeseenlaskuvaluutan mukainen korko. Eurovasta-arvot on laskettu käyttäen tilinpäätöspäivän EKP:n keskikurssia. Pohjolan liikkeeseen laskemien strukturoitujen joukkovelkakirjalainojen nimellismäärä oli 1 195 miljoonaa euroa (1 390). Lainojen korko määräytyy korko-, osake-, osakeindeksi tms. kohde-etuuksien perusteella. Lainojen mahdollinen lisätuotto sijoittajalle on suojattu vastaavanlaisella johdannaisrakenteella.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34. Varaukset ja muut velat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	844	587
Siirtovelat		
Korkovelat	848	546
Muut siirtovelat	75	99
Muut	467	583
Varaukset ja muut velat yhteensä	**2 234**	**1 816**

Muiden velkojen Muut -erä sisältää mm. arvopapereiden ostovelkoja 6 miljoonaa euroa (102), johdannaisvelkoja 0 miljoonaa euroa (94) ja eläkevelkoja 11 miljoonaa euroa (11).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 35. Verovelat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Tuloverovelat	7	30
Laskennalliset verovelat	412	425
Verovelat yhteensä	**418**	**455**

Laskennallisten verovelkojen erittely liitetiedossa 27.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 36. Velat, joilla on huonompi etuoikeus

	Keski-korko-%	31.12.2011, milj. e	Keski-korko-%	31.12.2010, milj. e
Pääomalainat	3,9	332	3,6	324
Muut				
Ikuiset lainat (Perpetuaalit)	5,0	265	5,0	266
Debentuurit	4,9	454	2,5	665
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä		**1 050**		**1 255**

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 99,8 miljoonaa)
Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 % (Step up). Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa
Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä 11.4.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa
Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa
Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.10.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa
Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Lainan koko pääoma on

maksettava kerralla.

6) Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina
Pohjola Vakuutus Oy:n pääomalaina on 50 miljoonan euron eräpäivätön laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain. Korko, jota ei voida maksaa koronmaksupäivänä sekä korko, jota Pohjola Vakuutus Oy ei ole voinut maksaa aikaisemmilta koronmaksupäiviltä, muodostavat yhdessä "Maksamattomat korot". Maksamattomille koroille kertyy korkoa lainaosuuksiin sovellettavan koron mukaisesti ja tämä kuhunkin koronmaksupäivään asti kertynyt lisäkorko lisätään maksamattomiin korkoihin kyseisenä koronmaksupäivänä. Kunnes maksamattomat korot on kokonaisuudessaan maksettu, liikkeeseenlaskija sitoutuu pidättäytymään osingon tai muun voiton jakamisesta tai omien osakkeiden hankinnasta. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2013. Lainan pääoma voidaan maksaa takaisin vain, mikäli lain vaatimat ehdot täyttyvät. Lainaa ei huomioida luottolaitoslain mukaisessa vakavaraisuuslaskennassa. Vakuutusyhtiön vakavaraisuuslaskennassa laina voidaan hyödyntää täysimääräisesti.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvonmuutosta 18,1 miljoonaa euroa (17,7).

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Perpetuaali 100 miljoonaa GBP (eurovasta-arvo 119,7 miljoonaa), joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 28.12.2012. Lainasta maksetaan puolivuosittain kiinteää 6,5 %:n korkoa. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden GBP Libor + 1,88 %.
2. Perpetuaali 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 %:n korkoa. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor + 1,50 %.
3. Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa , joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 25.3.2013. Lainan korko on kiinteä 5,75 %. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor +1,9 % + 1,50 %.
4. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 5 vuoden bullet-laina, erääntyy 23.12.2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 %.
5. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 82 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3.375 % p.a.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5.25 % p.a.

Lainat 1–6 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2011 yhteensä 1,9 miljoonaa euroa (9,2).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjan-pitoarvo, milj. e	Korko-%	Eräpvm
8.3.2006	0,3	3,25	8.3.2012
20.9.2006	0,2	3,85	20.9.2012
3.3.2008	1,4	4,1	3.3.2013

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 0 miljoonaa euroa (0).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 37. Oma pääoma

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Emoyhtiön omistajien osuus		
Osakepääoma	**428**	**428**
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Ylikurssirahasto	519	519
Vararahasto	204	204
Käyvän arvon rahasto*		
Käypään arvoon arvostamisesta		
Saamistodistuksista	-165	-65
Osakkeista ja osuuksista	7	59
Rahavirran suojauksesta	10	-6
Muut sidotut rahastot	1	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	298	298
Muut vapaat rahastot	72	72
Kertyneet voittovarat		
Edellisten kausien voitto (tappio)	744	639
Kauden voitto (tappio)	215	229
Emoyhtiön omistajien osuus	**2 331**	**2 377**
Oma pääoma yhteensä	**2 331**	**2 377**

* Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli –197 miljoonaa euroa (–17) ja siihen liittyvä laskennallinen verosaaminen oli 48 miljoonaa euroa (5). Käyvän arvon rahastossa ennen veroja oli oman pääoman ehtoisten instrumenttien positiivisia arvonmuutoksia yhteensä 66 miljoonaa euroa (84) ja negatiivisia arvonmuutoksia yhteensä 58 miljoonaa euroa (5). Vuonna 2011 käyvän arvon rahastosta kirjattiin tulosvaikutteisesti arvonalentumisia yhteensä 31 miljoonaa euroa (35), josta oman pääoman ehtoisten instrumenttien osuus oli 3 miljoonaa euroa (35).

	Osakkeiden lukumäärä	
	A-sarja	**K-sarja**
1.1.2010	251 144 690	68 406 725
Osakkeiden muunnot	25 080	-25 080
31.12.2010	251 169 770	68 381 645
31.12.2011	251 169 770	68 381 645

Osakepääoma ja osakkeet
Osakkeet jakautuvat A- ja K-sarjan osakkeisiin. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa (ei tarkka arvo). Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita. A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu. K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain suomalaiset osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk (ent. OP-Keskus osk). K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeiksi yhtiöjärjestyksessä määrättyjen osakelajien vähimmäis- ja enimmäismäärien puitteissa.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille tulevaa osinkoa korkeampi.

Omat osakkeet
Pohjola Pankki Oyj:llä tai sen tytär- ja osakkuusyrityksillä ei ollut vuoden lopussa hallussaan Pohjola Pankki Oyj:n omia osakkeita. Yhtiökokous ei ole antanut Pohjolalle valtuutusta omien osakkeiden hankkimiseksi.

Esitetty osingonjako
Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan kullekin A-sarjan osakkeelle 0,41 euroa (0,40) ja kullekin K-sarjan osakkeelle 0,38 euroa (0,37). Jaettavaksi esitettyjen osinkojen yhteismäärä on 129 miljoonaa euroa (126).

Ylikurssirahasto
Rahasto on muodostunut ennen 1.9.2006 voimassa olleiden säännösten aikana. Rahastoon kirjattuja eriä ovat olleet uusmerkinnässä osakkeista maksettu vasta-arvon ylittävä määrä sekä optio-oikeuteen perustuvasta osakemerkinnästä maksettu osakkeen vasta-arvon ylittävä määrä.

Ylikurssirahastoa voidaan alentaa noudattaen osakepääoman alentamista koskevia säännöksiä ja sitä voidaan käyttää osakepääoman korottamiseen. Syyskuussa ja marraskuussa 2006 optioilla merkittyjen osakkeiden kirjanpidollisen vasta-arvon ylittävä osa merkintähinnasta kirjattiin ylikurssirahastoon, koska yhtiökokouksen päätös optio-oikeuksien antamisesta oli tehty ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Muutoin 1.9.2006 alkaen ylikurssirahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Vararahasto
Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista sekä vuonna 1990 vararahastoon siirretyistä luottotappiovarauksista. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Käyvän arvon rahasto
Rahasto sisältää myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun myytävissä olevasta arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Rahastoon on kirjattu myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvonmuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Muut sidotut rahastot
Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
Vuonna 2009 toteutetulla osakeannilla kerätyt varat merkittiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

Muut vapaat rahastot
Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiökokouksen päätöksiin.

Kertyneet voittovarat
Kertyneet voittovarat sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän, jotka IFRS-tilinpäätöksessä on merkitty kertyneisiin voittovaroihin laskennallisella verolla vähennettynä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2. Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema on esitetty liitetiedoissa 38–56, Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot liitetiedoissa 57–72 ja vahinkovakuutustoiminnan riskiasema liitetiedoissa 73–84.

Pankki- ja konsernitoimintojen riskiasema

Liitetiedoissa esitetyissä jaotteluissa on käytetty Tilastokeskuksen luokittelua, joka osin poikkeaa toimintakertomuksen riskiasemassa käytetystä luokittelusta.

Liite 38. Varat ja niistä tilikaudella kirjatut arvonalentumistappiot

	31.12.2011		31.12.2010	
Milj. e	**Tase-arvo**	**Arvon-alentu-mistap-piot**	**Tase-arvo**	**Arvon-alentu-mistap-piot**
Käteiset varat	4 247		1 501	
Saamiset luottolaitoksilta	7 367		8 033	
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	182		422	
Osakkeet ja osuudet	1		0	
Johdannaissopimukset				
Kaupankäyntitarkoituksessa	3 126		1 864	
Suojaavat	200		98	
Lainat ja muut saamiset				
Myönnetyt lainat	9 431	187	9 677	187
Saamistodistukset	265	33	302	21
Rahoitusleasingsaamiset	775		624	
Takaussaamiset	3	2	0	0
Muut saamiset	2 449		2 038	
Myytävissä olevat rahoitusvarat				
Saamistodistukset	6 522		5 304	
Osakkeet ja osuudet	77		82	
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat				
Saamistodistukset	716		928	
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Pankkitakaukset	936		1 059	
Yhteensä	**36 299**	**223**	**31 932**	**208**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 39. Arvonalentumisten jakautuma riskilajeittain

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Luottoriskiin perustuvat	223	208
Yhteensä	**223**	**208**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 40. Vastuut

	Kotimaa			Ulkomaa		
31.12.2011, milj. e	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	6 386		9	981		8
Saamiset asiakkailta	11 082	178	38	844	45	2
Rahoitusleasing	766			9		
Saamistodistukset	919		14	6 501		101
Muut	110			437		
Yhteensä	**19 263**	**178**	**60**	**8 773**	**45**	**110**
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	4 772			180		
Takaukset ja remburssit	2 123			409		
Johdannaissopimukset	705			2 767		
Muut	134			226		
Yhteensä	**7 733**			**3 582**		
Vastuut yhteensä	**26 996**	**178**	**60**	**12 355**	**45**	**110**

	Kotimaa			Ulkomaa		
31.12.2010, milj. e	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko	Tase-arvo	Arvon-alentumiset	Siirtyvä korko
Varat						
Saamiset luottolaitoksilta	6 908		8	1 125		11
Saamiset asiakkailta	11 058	176	31	750	32	2
Rahoitusleasing	624			0		
Saamistodistukset	974		12	5 679		79
Muut	81			323		
Yhteensä	**19 645**	**176**	**51**	**7 878**	**32**	**91**
Taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Nostamattomat luotot ja limiitit	3 794			118		
Takaukset ja remburssit	2 286			312		
Johdannaissopimukset	389			1 547		
Muut	140			323		
Yhteensä	**6 609**			**2 299**		
Vastuut yhteensä	**26 254**	**176**	**51**	**10 177**	**32**	**91**

Johdannaissopimuksista on esitetty kirjanpidossa oleva positiivinen markkina-arvo.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 41. Vastuut sektoreittain

	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		
31.12.2011, milj. e	**Kotimaiset**	**Ulkomaiset**	**Kotimaiset**	**Ulkomaiset**	**Yhteensä**
Yritykset	10 535	591	6 758	421	18 305
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 188	7 452	330	3 159	18 131
Kotitaloudet	838	19	214	0	1 071
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	232	195	44		471
Julkisyhteisöt	529	626	387	2	1 544
Yhteensä	**19 323**	**8 883**	**7 733**	**3 582**	**39 522**

	Tasearvot		Taseen ulkopuoliset		
31.12.2010, milj. e	**Kotimaiset**	**Ulkomaiset**	**Kotimaiset**	**Ulkomaiset**	**Yhteensä**
Yritykset	9 621	516	5 905	314	16 357
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 494	6 632	333	1 983	16 442
Kotitaloudet	720	23	206	0	948
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	222	4	16		242
Julkisyhteisöt	1 640	794	149	1	2 584
Yhteensä	**19 696**	**7 970**	**6 609**	**2 299**	**36 573**

Tasearvoina on esitetty kirjanpitosaldot mukaan lukien arvonalentumiset ja siirtyvät korot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 42. Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sekä ongelmasaamiset

31.12.2011, milj. e	Ei arvon-alennettu (brutto)	Arvon-alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvon-alentumiset	Tase-arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	7 367		7 367		7 367
Saamiset asiakkailta, josta	11 886	263	12 149	223	11 927
pankkitakaussaamiset	1	2	3	2	1
Rahoitusleasing	775		775		775
Tilien ja limiittien ylitykset	11		11		11
Yhteensä	**20 039**	**263**	**20 302**	**223**	**20 080**
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	10 746	199	10 945	183	10 761
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	7 734	65	7 799	33	7 766
Kotitaloudet	864		864	6	858
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	240	0	240	0	240
Julkisyhteisöt	454		454		454
Yhteensä	**20 039**	**263**	**20 302**	**223**	**20 080**

31.12.2010, milj. e	Ei arvon-alennettu (brutto)	Arvon-alennettu (brutto)	Yhteensä	Arvon-alentumiset	Tase-arvo
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta					
Saamiset luottolaitoksilta	8 033		8 033		8 033
Saamiset asiakkailta, josta	11 695	322	12 017	208	11 809
pankkitakaussaamiset	0	0	0	0	0
Rahoitusleasing	624		624		624
Tilien ja limiittien ylitykset	6		6		6
Yhteensä	**20 358**	**322**	**20 679**	**208**	**20 471**
Saamiset luottolaitoksilta ja asiakkailta sektoreittain					
Yritykset	10 043	257	10 301	181	10 119
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	8 438	64	8 501	21	8 480
Kotitaloudet	747	0	748	6	742
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	225	0	225	0	225
Julkisyhteisöt	905		905		905
Yhteensä	**20 358**	**322**	**20 679**	**208**	**20 471**

Saamisryhmäkohtaiset arvonalentumiset on kohdistettu sektoriin Yritykset. Saamisryhmäkohtaisten arvonalentumisten määrä oli 16 miljoonaa euroa (12).

Arvonalentumiset

31.12.2011, milj. e	Ei arvon-alennettu (brutto)	Arvon alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Saamis-kohtaiset	Saamis-ryhmä-kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset asiakkailta, josta	47	264	311	23	207	16
pankkitakaussaamiset	1	2	3		2	
Rahoitusleasing	2		2	0		
Tilien ja limiittien ylitykset	11		11			
Yhteensä	**60**	**264**	**324**	**23**	**207**	**16**
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	50	199	249	19	174	9
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	65	65		33	
Kotitaloudet	10		10	4		6
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1	0	1	0	0	
Julkisyhteisöt	0		0	0		
Yhteensä	**60**	**264**	**324**	**23**	**207**	**16**

					Arvonalentumiset	
31.12.2010, milj. e	Ei arvon-alennettu (brutto)	Arvon-alennettu (brutto)	Yhteensä	Rästit	Saamis-kohtaiset	Saamis-ryhmä-kohtaiset
Ongelmasaamiset						
Saamiset asiakkailta, josta	44	322	365	17	196	12
pankkitakaussaamiset	0	0	0		0	
Rahoitusleasing	0		0	0		
Tilien ja limiittien ylitykset	6		6			
Yhteensä	**50**	**322**	**371**	**17**	**196**	**12**
Ongelmasaamiset sektoreittain						
Yritykset	39	257	296	13	175	6
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	0	64	64		21	
Kotitaloudet	11	0	11	4	0	6
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0	0	0	0	
Julkisyhteisöt	0		0	0		
Yhteensä	**50**	**322**	**371**	**17**	**196**	**12**

31.12.2011, milj. e	Kanta yhteensä	Saamis-kohtaiset-arvon-alentumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	120	59	62
Nollakorkoiset	7	6	0
Alihintaiset	0	0	
Muut	197	142	55
Yhteensä	**324**	**207**	**117**

31.12.2010, milj. e	Kanta yhteensä	Saamis-kohtaiset-arvon-alentumiset	Tasearvo
Ongelmasaamiset			
Järjestämättömät	57	14	42
Nollakorkoiset	7	6	0
Alihintaiset	1	1	
Muut	307	174	132
Yhteensä	**371**	**196**	**175**

Ongelmasaamisiin luetaan järjestämättömät, nollakorkoiset ja alihintaiset saamiset sekä muut ongelmasaamiset. Järjestämättömien saamisten korko tai pääoma on ollut erääntyneenä ja maksamatta kolme kuukautta. Nollakorkoinen saaminen on sovittu asiakkaan maksukyvyn turvaamiseksi nollakorkoiseksi. Alihintainen saaminen on hinnoiteltu markkinahinnoista poiketen asiakkaan maksukyvyn turvaamiseksi. Muut ongelmasaamiset sisältävät mm. ne saamiset, joihin kohdistuu arvonalentuminen, mutta ne eivät luokitu mihinkään em. ryhmistä sekä tilinylitykset ja takaussaamiset. Rästit sisältävät saamisen maksamattomat korot ja lyhennykset.

Erääntyneiden rahoitusvarojen maturiteettijakauma

		Vuorokautta	
31.12.2011, milj. e	**30–90**	**yli 90–180**	**Yli 180**
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	46	3	

		Vuorokautta	
31.12.2010, milj. e	**30–90**	**yli 90–180**	**Yli 180**
Erääntyneet saamiset, ei arvonalennettu	41	3	

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 43. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys*

Milj. e	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Luottotappiot ja arvonalentumiset, brutto	8	7	11	37	155	156	132
Palautukset	-5	-6	-10	-9	-26	-52	-71
Luottotappiot ja arvonalentumiset, netto	3	1	1	28	129	104	60

* Vuoden 2005 luvuista on poistettu vuonna 2005 myydyn vähittäispankkitoiminnan osuus.

Uusia luotto- ja takaustappioita sekä arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 132 miljoonaa euroa (156). Luottotappiopalautusten ja arvonalentumisten vähennysten yhteismäärä oli 71 miljoonaa euroa (52). Luotto- ja takaustappioiden sekä arvonalentumisten nettomääräinen tulosvaikutus oli 60 miljoonaa euroa (104).

Vuonna 2011 luotto- ja takaustappioiden ja arvonalentumisten osuus luotto- ja takauskannasta oli 0,40 % (0,73).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 44. Yritysvastuut toimialoittain

Nettovastuut, 31.12.2011	Tase, milj. e	Taseen ulkopuoliset, milj. e	Yhteensä, milj. e	%-jakauma
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 808	225	2 033	11,1
Kone ja laiteteollisuus (ml. huolto)	587	1 221	1 808	9,9
Kauppa	1 233	455	1 688	9,2
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 352	163	1 516	8,3
Rakentaminen	580	836	1 416	7,7
Kuljetus ja varastointi	875	513	1 387	7,6
Omien kiinteistöjen kauppa	924	167	1 091	6,0
Energia	183	776	959	5,2
Metsäteollisuus	551	384	935	5,1
Metalliteollisuus	287	517	804	4,4
Elintarviketeollisuus	486	300	787	4,3
Palvelut	535	228	762	4,2
Kemian teollisuus	226	447	673	3,7
Informaatio ja viestintä	265	364	629	3,4
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	349	221	570	3,1
Maatalous, metsätalous, kalatalous	416	57	473	2,6
Muu teollisuus	232	143	375	2,0
Kaivostoiminta ja louhinta	149	109	258	1,4
Vesi ja jätehuolto	66	51	117	0,6
Muut toimialat	21	2	22	0,1
Julkinen hallinto ja maanpuolustus (ml. pakollinen sosiaalivakuutus)	1		1	0,0
Yhteensä	**11 126**	**7 179**	**18 305**	**100,0**

Nettovastuut, 31.12.2010	Tase, milj. e	Taseen ulkopuoliset, milj. e	Yhteensä, milj. e	%-jakauma
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 671	230	1 901	11,6
Kone ja laiteteollisuus (ml. huolto)	443	1 098	1 540	9,4
Kauppa	1 108	376	1 485	9,1
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 300	116	1 415	8,7
Rakentaminen	520	707	1 227	7,5
Kuljetus ja varastointi	683	422	1 106	6,8
Omien kiinteistöjen kauppa	845	153	998	6,1
Metsäteollisuus	531	421	952	5,8
Kemian teollisuus	302	619	922	5,6
Palvelut	523	297	820	5,0
Metalliteollisuus	258	517	774	4,7
Elintarviketeollisuus	427	196	624	3,8
Energia	213	386	599	3,7
Informaatio ja viestintä	192	322	514	3,1
Muu teollisuus	226	196	423	2,6
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	353	40	392	2,4
Maatalous, metsätalous, kalatalous	297	37	333	2,0
Kaivostoiminta ja louhinta	146	43	189	1,2
Vesi ja jätehuolto	71	44	115	0,7
Muut toimialat	28	1	29	0,2
Julkinen hallinto ja maanpuolustus (ml. pakollinen sosiaalivakuutus)	0		0	0,0
Yhteensä	**10 137**	**6 220**	**16 357**	**100,0**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 45. Yritysvastuut rating-luokittain

	31.12.2011		31.12.2010	
Luokka	**Netto-vastuut, milj. e**	**%**	**Netto-vastuut, milj. e**	**%**
1,0–2,0	1 046	5,7	850	5,2
2,5–5,0	10 193	55,7	9 056	55,4
5,5–7,0	4 653	25,4	3 862	23,6
7,5–8,5	1 622	8,9	1 773	10,8
9,0–10,0	286	1,6	283	1,7
11,0–12,0	265	1,4	352	2,2
Luokittelematon	239	1,3	180	1,1
Yhteensä	**18 305**	**100,0**	**16 357**	**100,0**

Luottoluokkiin liittyvistä maksukyvyttömyyden todennäköisyyksistä on kerrottu liitetiedossa 65.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 46. Yritysvastuiden jakauma asiakkaan vastuun määrän mukaan

Nettovastuun määrä, 31.12.2011, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0–1	931	163	1 093	6,0
1–10	2 525	239	2 765	15,1
10–50	4 177	559	4 737	25,9
50–100	3 648	50	3 698	20,2
100–	6 012		6 012	32,8
Yhteensä	**17 293**	**1 011**	**18 305**	**100,0**

Nettovastuun määrä, 31.12.2010, milj. e	Kotimaa	Ulkomaa	Yhteensä	%
0–1	898	100	998	6,1
1–10	2 310	203	2 513	15,4
10–50	4 258	475	4 733	28,9
50–100	3 298	53	3 351	20,5
100–	4 763		4 763	29,1
Yhteensä	**15 527**	**830**	**16 357**	**100,0**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 47. Rahoitus- ja vakuutuslaitosvastuut rating-luokittain

	31.12.2011		31.12.2010	
Luokka	Netto-vastuut, milj. e	%	Netto-vastuut, milj. e	%
1,0–2,0	9 747	54,2	9 863	60,5
2,5–5,0	7 494	41,7	5 973	36,6
5,5–7,0	499	2,8	247	1,5
7,5–8,5	83	0,5	132	0,8
9,0–10,0	83	0,5	15	0,1
11,0–12,0	26	0,1	10	0,1
Luokittelematon	58	0,3	59	0,4
Yhteensä	**17 989**	**100,0**	**16 300**	**100,0**

Rahoitus- ja vakuutuslaitosasiakkaat on luokiteltu OP-Pohjola-ryhmän vakavaraisuuslaskennassa käytettyjen luokittelumenetelmien mukaisesti. Vastuut, jotka on luokiteltu kansainvälisten luokituslaitosten luottoluokkiin, on esitetty taulukossa OP-Pohjola-ryhmän vastaavissa luokissa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 48. Toissijainen maariski maariskiryhmittäin pl. Suomi

		31.12.2011		31.12.2010	
Maariski-ryhmä	Moody's vastaavuus	Nettovastuu, milj. e	%	Nettovastuu, milj. e	%
Ryhmä 1	Aaa	9 966	80,4	8 039	79,5
Ryhmä 2	Aa1–A3	1 343	10,8	1 304	12,9
Ryhmä 3	Baa1–Baa3	798	6,4	659	6,5
Ryhmä 4	Ba1–B3	252	2,0	103	1,0
Ryhmä 5	Caa1–C	35	0,3	4	0,0
Yhteensä		**12 395**	**100,0**	**10 109**	**100,0**

Toissijaisessa maariskissä (pl. Suomi) on huomioitu sopimukseen liittyvien todellisten riskien siirtyminen toiseen maahan sopimuksin tai muutoin. Riskin mahdollinen siirtyminen voi tapahtua sopimuksen, eli yleisimmin takauksen, perusteella tai muutoin, esimerkiksi saamiset yrityksen sivukonttorilta on siirretty yrityksen pääkonttorin sijaintimaahan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 49. Saadut vakuudet vakuuslajeittain

Milj. e	31.12.2011	Osuus, %	31.12.2010	Osuus, %
Julkisyhteisön takaus	2 123	31,0	2 300	34,9
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys toimisto- tai teollisuuskiinteistöön	1 640	24,0	1 432	21,7
Kohdevakuus	1 536	22,5	1 402	21,2
Osakkeet ja osuudet, muut	434	6,3	491	7,4
Osakkeet, asunto-osakeyhtiöt ja asuinkäytössä olevat kiinteistöyhtiöt	310	4,5	263	4,0
Yrityskiinnitys	249	3,6	262	4,0
Kiinteistö- tai vuokraoikeuskiinnitys asuinkiinteistöön	173	2,5	196	3,0
Saatavavakuudellinen rahoitus	137	2,0	85	1,3
Pankkitakaus	134	2,0	54	0,8
Muu vakuus	103	1,5	114	1,7
Yhteensä	**6 838**	**100,0**	**6 598**	**100,0**

Saadut vakuudet vakuuslajeittain on laskettu pankin hallussa olevien vastuille kohdistettujen vakuuksien vakuusarvojen perusteella. Vakuusarvon laskennan perustana on vakuuden käypä arvo, josta vakuusarvo saadaan varovaisesti arvioitujen vakuuslajikohtaisten arvostusprosenttien perusteella. Vastuut ylittäviä vakuusarvoja ei ole otettu lukuihin mukaan.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 50. Varainhankinnan rakenne

Milj. e	31.12.2011	Osuus, %	31.12.2010	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	5 935	17,1	4 960	15,8
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1	0,0	0	0,0
Velat asiakkaille				
Talletukset	3 574	10,3	1 667	5,3
Muut	4 452	12,8	2 564	8,2
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitustodistukset ja ECP:t	8 113	23,3	9 563	30,5
Joukkovelkakirjat	7 066	20,3	7 122	22,7
Muut velat	2 234	6,4	1 816	5,8
Velat, joilla huonompi etuoikeus	1 050	3,0	1 255	4,0
Oma pääoma	2 331	6,7	2 377	7,6
Yhteensä	**34 756**	**100,0**	**31 324**	**100,0**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 51. Varojen ja velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2011, milj. e	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	4 247					4 247
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	33	34	110	4	1	182
Saamiset luottolaitoksilta	3 987	970	1 298	1 089	23	7 367
Saamiset asiakkailta	1 893	1 527	6 154	1 832	1 295	12 701
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	67	162	4 491	1 783	19	6 522
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	166	185	341	25		716
Varat yhteensä	**10 393**	**2 878**	**12 394**	**4 733**	**1 338**	**31 736**
Velat luottolaitoksille	3 307	473	1 421	734		5 935
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1					1
Velat asiakkaille	6 894	456	85	435	155	8 025
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 426	3 446	4 382	926		15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	0	315	513	182	40	1 050
Velat yhteensä	**16 628**	**4 689**	**6 401**	**2 277**	**195**	**30 191**
Takaukset	1	10	436	55	501	1 004
Takuuvastuut	205	340	356	31	371	1 303
Luottolupaukset	4 952					4 952
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	64	70	91			225
Muut	226	1	1	132		359
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	**5 448**	**421**	**884**	**218**	**872**	**7 844**

31.12.2010, milj. e	alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	yli 10 v	Yhteensä
Käteiset varat	1 501					1 501
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	41	62	136	181	2	422
Saamiset luottolaitoksilta	4 165	1 110	1 534	1 201	22	8 033
Saamiset asiakkailta	2 364	1 565	5 439	1 817	1 248	12 433
Myytävissä olevat rahoitusvarat						
Saamistodistukset	8	30	3 662	1 603		5 304
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat						
Saamistodistukset	45	145	712	25		928
Varat yhteensä	**8 124**	**2 912**	**11 483**	**4 827**	**1 273**	**28 620**
Velat luottolaitoksille	3 389	439	696	437		4 960
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0					0
Velat asiakkaille	3 372	175	105	382	197	4 231
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	7 533	3 770	4 416	966		16 685
Velat, joilla on huonompi etuoikeus	155	237	773		90	1 255
Velat yhteensä	**14 449**	**4 621**	**5 990**	**1 785**	**287**	**27 131**
Takaukset	0	31	352	101	641	1 125
Takuuvastuut	265	378	353	27	311	1 333
Luottolupaukset	3 912					3 912
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	34	94	11			140
Muut	325	0	2	136		463
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	**4 536**	**503**	**717**	**263**	**953**	**6 972**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat varat muodostuvat saamistodistuksista, jotka voidaan myydä koska tahansa. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset voidaan tarvittaessa myydä. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin varoihin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvat saamistodistukset on kuitenkin esitetty taulukossa jäljellä olevan juoksuajan perusteella määräytyvässä aikaluokassa. Velkojen nimellispääomat on esitetty erääntymisen mukaisissa luokissa. Kaupankäynnin velat esitetään lyhyimmässä maturiteettiluokassa. Pohjola-konsernin rahoitusriskin hallinnassa käytetään valuuttatermiinejä sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia. Näiden nettovaikutus eurovasta-arvoiseen rahoitusriskiin ei ole merkittävä, joten niitä ei ole erikseen esitetty.

Lyhyimpään maturiteettiluokkaan sisältyvien Vaadittaessa maksettavien velkojen määrä oli 3,2 miljardia euroa (2,4).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 52. Likviditeettireservisalkku

Pohjola Pankki Oyj ylläpitää OP-Pohjola-ryhmän maksuvalmiuden turvaamiseksi likviditeettireservisalkkua.

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Käteiset varat	4 243	1 500
Lyhytaikaiset saamistodistukset	18	66
Pitkäaikaiset saamistodistukset:		
Kaupankäynnin rahoitusvarat	271	457
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	13	12
Myytävissä olevat rahoitusvarat	6 505	5 296
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat	716	928
Lainat ja muut saamiset	881	1 208
Likviditeettireservisalkku yhteensä	**12 647**	**9 466**

Likviditeettireservisalkkuun luettavien rahoitusvarojen maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2011*, milj. e

Vuotta	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	4 375	973	1 835	966	513	21	8 683	68,7
Aa1–Aa3	154	850	385	158	209		1 756	13,9
A1–A3	271	703	173	10	10	0	1 166	9,2
Baa1–Baa3	221	191	167	15	0	0	593	4,7
Ba1 tai alempi	45	119	11	14			188	1,5
Sisäisesti luokiteltu	81	54	92	35			261	2,1
Yhteensä	**5 147**	**2 888**	**2 662**	**1 198**	**731**	**21**	**12 647**	**100,0**

Likviditeettireservisalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 3,6 vuotta.
Sisäisesti luokitellut rahoitusvarat muodostuvat lähinnä suomalaisten yritysten ja yhteisöjen liikkeeseen laskemista saamistodistuksista ja ne on luokiteltu OP-Pohjola-ryhmän sisäisten luokitusten menetelmällä.

* Laskelma kirjanpitoarvoilla

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 53. Varojen ja velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2011, milj. e	1 kk tai alle	>1–3 kk	>3–12 kk	1–2 v	2–5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	4 247						4 247
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	38	30	22	39	48	4	182
Saamiset luottolaitoksilta	4 196	1 591	882	109	259	330	7 367
Saamiset asiakkailta	5 953	3 249	1 975	270	546	707	12 701
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	394	548	108	197	3 473	1 802	6 522
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	411	305					716
Varat yhteensä	**15 239**	**5 724**	**2 987**	**615**	**4 327**	**2 844**	**31 736**
Velat luottolaitoksille	3 451	997	527	91	560	307	5 935
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	1						1
Velat asiakkaille	6 139	1 387	455	4	1	40	8 025
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 036	5 773	2 354	159	3 008	850	15 179
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		200	415	171	82	182	1 050
Velat yhteensä	**12 627**	**8 358**	**3 750**	**426**	**3 651**	**1 379**	**30 191**

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 3,2 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

31.12.2010, milj. e	1 kk tai alle	>1–3 kk	>3–12 kk	1–2 v	2–5v	yli 5 v	Yhteensä
Käteiset varat	1 501						1 501
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	42	35	61	34	66	183	422
Saamiset luottolaitoksilta	4 228	1 874	1 152	262	146	371	8 033
Saamiset asiakkailta	5 753	3 052	2 197	273	468	689	12 433
Myytävissä olevat rahoitusvarat							
Saamistodistukset	300	577		500	2 323	1 603	5 304
Eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat							
Saamistodistukset	447	365	115				928
Varat yhteensä	**12 272**	**5 903**	**3 526**	**1 069**	**3 004**	**2 846**	**28 620**
Velat luottolaitoksille	2 936	1 118	399	121	266	120	4 960
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat	0						0
Velat asiakkaille	3 248	769	174			40	4 231
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 629	8 124	2 378	287	2 301	966	16 685
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		591	151	266	246		1 255
Velat yhteensä	**8 813**	**10 602**	**3 102**	**674**	**2 814**	**1 127**	**27 131**

Veloista vaadittaessa maksettavia eriä oli yhteensä 2,4 miljardia euroa ja ne muodostuivat lähinnä yleisön talletuksista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 54. Markkinariskin herkkyysanalyysi

Markkinariskien osuus riskipainotetuista eristä oli vuoden vaihteessa 4,2 % (3,5).

			31.12.2011		31.12.2010	
Milj. e	**Riskiparametri**	**Muutos**	**Vaikutus tulokseen**	**Vaikutus omaan pääomaan**	**Vaikutus tulokseen**	**Vaikutus omaan pääomaan**
Korkoriski	Korko	1 %-yksikkö	29	0	10	0
Valuuttariski	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	7		1	
Volatiliteettiriski						
Korkovolatiliteetti	Volatiliteetti	20 %-yksikköä	1		2	
Valuuttavolatiliteetti	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0		0	
Luottoriskipreemio*	Luottoriski- marginaali	0,5 %-yksikköä	7	116	12	121
Hintariski						
Osakesalkku	Markkina-arvo	20 %-yksikköä		1		2
Pääomarahastot	Markkina-arvo	20 %-yksikköä		5		6
Kiinteistöriski	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	3		4	

Herkkyysluvut on laskettu valuuttojen itseisarvojen summana.

* Luottoriskipreemio on laskettu likviditeettireserviin sisältyvistä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavista ja myytävissä olevista saamistodistuksista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 55. Osakeriski

Osake- ja pääomasijoitusrahastojen markkina-arvo vuoden lopussa oli 31 miljoonaa euroa (38), josta osakesalkku muodosti 6 miljoonaa euroa (8) ja pääomasijoitusrahastot sijoituslupauksineen 25 miljoonaa euroa (29). Osakesalkun kolme suurinta toimialaa ja niiden suhteelliset osuudet olivat: perusteollisuus 28 % (27), teollisuustuotteet ja -palvelut 27 % (27) ja informaatioteknologia 20 % (23).

Sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin olivat 14 miljoonaa euroa (16), minkä lisäksi sitovia sijoituslupauksia oli 11 miljoonaa euroa (14).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 56. Kiinteistöriski

Kiinteistöomistuksiin sitoutunut pääoma oli vuoden 2011 lopussa 28 miljoonaa euroa (29), josta omassa käytössä olevien kiinteistöjen osuus oli 3 miljoonaa euroa (3). Tilikauden 2011 lopussa ei ollut kiinteistösijoitusyhtiöomistuksia, vertailuvuonna omistukset kiinteistösijoitusyhtiöhin oli 0 miljoonaa euroa.

Kiinteistökohteiden käyvistä arvoista hankittiin vuonna 2011 ulkopuolisen tahon arviot, joiden perusteella käypien arvojen yhteismäärä vastaa kiinteistöihin sitoutunutta pääomaa. Kiinteistöriskien arvioidaan olevan vähäiset.

Sijoituskiinteistöjen tilikauden muutokset on eritelty liitetiedossa 21 ja oman käytön liitetiedossa 25.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot

Liitteissä 57–72 on esitetty Finanssivalvonnan standardin 4.5 (Vakavaraisuustietojen julkistaminen markkinoille) mukaiset tiedot konsolidointiryhmän vakavaraisuudesta (ns. Pilari III tiedot). Tiedot perustuvat konsolidoituun luottolaitosvakavaraisuuteen, joten vakavaraisuustiedot eivät ole suoraan vertailukelpoisia muihin julkaistuihin Pohjola-konsernia koskeviin tietoihin.

Pohjola Pankki Oyj:n luottolaitosvakavaraisuuden pohjana oleva konsolidointiryhmä muodostuu Pohjola-konsernin yhtiöistä pl. vakuutusyhtiöt ja niiden tytäryhtiöt.

Pohjola Pankki Oyj sai osana Osuuspankkien yhteenliittymää Finanssivalvonnalta 18.10.2011 luvan käyttää sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA). Aikaisemmin IRBAa on sovellettu Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin sekä oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin. 31.12.2011 alkaen IRBAa on sovellettu Pohjola Pankin vähittäis-, yritys- ja luottolaitosvastuisiin. Vuoden 2010 vertailutiedoissa ei ole huomioitu 18.10.2011 saadun IRBA-luvan vaikutuksia.

Liite 57. Omat varat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Ensisijaiset omat varat (Tier 1)		
Pohjola-konsernin oma pääoma	2 331	2 377
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta (oma pääoma ja konsernieliminoinnit)	111	93
Käyvän arvon rahasto, siirto Tier 2:een	136	36
Rajoituksettomat ensisijaiset omat varat (Core Tier 1) ennen vähennyksiä	**2 578**	**2 505**
Aineettomat hyödykkeet	-171	-165
Eläkevastuun ylikate ja sijoituskiinteistöjen käypiin arvoihin arvostus	-32	-30
Hallituksen esittämä voitonjako	-129	-126
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-704	-705
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-56	-61
Core Tier 1 omat varat	**1 486**	**1 418**
Pääomalainat	274	274
Toissijaisten omien varojen alijäämä	-238	
Ensisijaiset omat varat (Tier 1) vakavaraisuuden laskemiseksi	**1 521**	**1 692**
Toissijaiset omat varat (Tier 2)		
Käyvän arvon rahasto (pl. rahavirran suojauksen arvostus)	-146	-29
Ikuiset lainat	294	299
Debentuurilainat	375	608
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-704	-705
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-56	-61
Siirto ensisijaisiin omiin varoihin	238	
Toissijaiset omat varat (Tier 2) vakavaraisuuden laskemiseksi		**111**
Omat varat yhteensä	**1 521**	**1 803**
Ensi- ja toissijaisista omista varoista vähennettävät erät		
Sijoitukset vakuutus- ja rahoituslaitoksiin	-1 408	-1 410
Arvonalentumiset - odotetut tappiot alijäämä	-112	-122
Yhteensä	-1 521	-1 531

Omista varoista on vähennetty sijoitukset OP-Pohjola-ryhmän vakuutusyhtiöihin sekä konsolidoimattomiin rahoituslaitoksiin. Rahoituslaitossijoituksina on vähennetty myös yli 10 % sijoitukset pääomasijoitusrahastoihin, pl. Vaaka Partners Oy:n (ent. Pohjola Capital Partners Oy) hallinnoimat pääomasijoitusrahastot, joiden vähentämisestä omista varoista Finanssivalvonta on antanut poikkeusluvan.

Pääomalainoista luetaan omiin varoihin liikkeeseenlaskuhetken valuuttakurssiin arvostettu määrä. Pääomalainat ovat siirtymäsäännösten piirissä olevia hybridi-instrumentteja, joiden kokonaismäärästä 134 miljoonaa euroa sisältää kannustimen ennenaikaiseen lunastamiseen.

Core Tier 1 omat varat = Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. Pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 58. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Yritys- ja luottolaitosvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten perusmenetelmää (FIRB). FIRB-menetelmässä käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, kun taas tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat viranomaiskaavan määrittelemiä standardiestimaatteja. Vähittäisvastuiden pääomavaateen laskentaan on käytetty sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRBA), jossa käytetään sisäisiä luottoluokituksia asiakkaan maksukyvyttömyyden (PD) määrittämiseen, tappio-osuus (LGD) ja luottovasta-arvokerroin (CF) ovat sisäisesti estimoituja. Finanssivalvonnan antaman poikkeusluvan mukaan vähittäisvastuissa on luottovasta-arvokertoimena (CF) käytetty 100 %:a.

Oman pääomanehtoisten sijoitusten vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa voidaan käyttää eri menetelmiä. PD/LGD-menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä lasketaan käyttämällä sisäiseen luottoluokitukseen perustuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä (PD) ja viranomaiskaavan määrittelemää tappio-osuutta (LGD). Yksinkertaisessa menetelmässä sijoitusten riskipainotettu määrä saadaan kertomalla kukin sijoitus riskipainolla, joka määräytyy sijoituksen tyypin perusteella.

Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaatimuksen laskentaan on käytetty standardimenetelmää.

	31.12.2011		31.12.2010	
Milj. e	Pääoma-vaade	Riskipai-notetut saamiset*	Pääoma-vaade	Riskipaino-tetut saamiset*
Luotto- ja vastapuoliriski	**1 031**	**12 890**	**985**	**12 314**
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**992**	**12 401**	**706**	**8 830**
Luottolaitosvastuut	113	1 415		
Yritysvastuut	766	9 571	694	8 672
Vähittäisvastuut	32	404		
Kiinteistövakuudelliset	0	3		
Muut	32	401		
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	12	151	13	159
PD/LGD-menetelmä	5	62	5	58
Yksinkertainen menetelmä	7	89	8	101
Pääomasijoitukset	4	45	4	51
Pörssilistatut sijoitukset	2	20	2	24
Muut	2	24	2	26
Arvopaperistetut erät	65	809		
Muut erät	4	52		
Standardimenetelmä	**39**	**489**	**279**	**3 484**
Valtio- ja keskuspankkivastuut	14	170	7	83
Luottolaitosvastuut	2	19	130	1 619
Yritysvastuut	19	233	22	278
Vähittäisvastuut	5	64	76	950
Kiinteistövakuudelliset			0	0
Muut	5	64	76	950
Arvopaperistetut erät			39	485
Muut erät	0	2	5	68
Markkinariskit	**48**	**606**	**37**	**467**
Kaupankäyntivarasto	44	551	35	443
Positioriski	44	551	35	443
Koko toiminta	4	55	2	24
Valuuttakurssi- ja kultariski	3	36		
Hyödykeriski	2	20	2	24
Operatiivinen riski	**73**	**913**	**59**	**739**
Yhteensä	**1 153**	**14 409**	**1 082**	**13 520**

* Riskipainotetut saamiset = Pääomavaade / 0,08

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 35 miljoonaa euroa (62).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 59. Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuus, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Omat varat yhteensä	1 521	1 803
Omien varojen vähimmäisvaatimus yhteensä	1 153	1 082
Omien varojen ylijäämä (+) / alijäämä (-)	369	722
Vakavaraisuussuhdeluku Core Tier 1 omilla varoilla %*	10,3	10,5
Vakavaraisuussuhdeluku ensisijaisilla omilla varoilla %	10,6	12,5
Vakavaraisuussuhdeluku %	10,6	13,3

* Ensisijaiset omat varat yhteensä pl. Pääomalainat ja pääomalainoilla katettava toissijaisten omien varojen alijäämä / Omien varojen vähimmäisvaatimus x 8

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 60. Vastuiden kokonaismäärä vastuuryhmittäin

31.12.2011, milj. e	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keskimäärin kaudella
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**20 316**	**8 937**	**1 118**	**30 371**	
Luottolaitosvastuut	6 910	426	638	7 974	
Yritysvastuut	11 222	8 472	480	20 173	19 275
Vähittäisvastuut	1 331	28	0	1 360	
Yritysasiakkaat	484	12	0	496	
Yksityisasiakkaat	846	17	0	863	
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	84	11		95	97
Arvopaperistetut erät	715			715	
Muut erät	54			54	
Standardimenetelmä	**12 512**	**8 415**	**380**	**21 307**	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	5 648	114	280	6 042	4 874
Luottolaitosvastuut	6 591	7 991	98	14 680	
Yritysvastuut	252	84	1	338	320
Vähittäisvastuut	17	227		244	
Yritysasiakkaat	0	20		20	
Yksityisasiakkaat	17	207		224	
Muut erät	4			4	
Yhteensä	**32 828**	**17 352**	**1 498**	**51 678**	

Vastuita keskimäärin ei ole esitetty niistä vastuuryhmistä, joissa on tapahtunut IRBA-siirtymä vuoden 2011 aikana.

31.12.2010, milj. e	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuun määrä yhteensä	Vastuu keskimäärin kaudella
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**10 310**	**7 710**	**453**	**18 474**	**18 791**
Yritysvastuut	10 226	7 696	453	18 376	18 693
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	85	14		98	99
Standardimenetelmä	**19 106**	**6 989**	**2 606**	**28 701**	**28 351**
Valtio- ja keskuspankkivastuut	3 602	11	92	3 706	4 013
Luottolaitosvastuut	13 186	6 733	2 514	22 432	21 822
Yritysvastuut	301			301	262
Vähittäisvastuut	1 203	245	0	1 449	1 451
Yritysasiakkaat	460	32	0	492	521
Yksityisasiakkaat	743	213	0	956	930
Arvopaperistetut erät	742			742	731
Muut erät	71			71	72
Yhteensä	**29 416**	**14 699**	**3 060**	**47 175**	**47 143**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 61. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2011, milj. e	Valtio- ja keskus-pankkivastuut	Luottolai-tosvastuut	Yritysvas-tuut	Vähittäis-vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoituk-set	Arvopape-ristetut erät	Muut
Suomi	5 276	15 166	19 281	1 596	87		58
Muut pohjoismaat		1 689	407	6	0		
Baltia	6	4	203	0			0
Muut EU-maat	758	5 035	463	1	4	668	0
Muu Eurooppa		303	46	0	4		
USA		226	38	0			
Aasia		155	40	0			
Muut maat	1	76	34	0		48	
Yhteensä	**6 042**	**22 654**	**20 511**	**1 603**	**95**	**715**	**58**

31.12.2010, milj. e	Valtio- ja keskus-pankkivastuut	Luottolai-tosvastuut	Yritysvas-tuut	Vähittäis-vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoituk-set	Arvopape-ristetut erät	Muut
Suomi	3 117	14 005	17 539	1 443	91		71
Muut pohjoismaat		1 633	362	5	0		
Baltia	5	3	41	0			0
Muut EU-maat	583	6 248	612	0	7	686	0
Muu Eurooppa		220	25	0		4	
USA		188	21				
Aasia		121	48	0			
Muut maat	1	15	30	0		53	
Yhteensä	**3 706**	**22 432**	**18 677**	**1 449**	**98**	**742**	**71**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 62. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin

31.12.2011, milj. e	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**6 138**	**3 091**	**15 034**	**3 838**	**2 176**	**30 371**
Luottolaitosvastuut	1 114	673	4 591	1 515	81	7 974
Yritysvastuut	4 731	2 212	8 909	2 243	2 079	20 173
Vähittäisvastuut	179	66	1 055	46	15	1 360
Yritysasiakkaat	27	25	401	28	15	496
Yksityisasiakkaat	152	40	654	17		863
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset						95
Arvopaperistetut erät	76	132	471	34	1	715
Muut erät	39	7	8			54
Standardimenetelmä	**11 365**	**3 154**	**4 806**	**1 805**	**177**	**21 307**
Valtio- ja keskuspankkivastuut	4 455	12	731	704	141	6 042
Luottolaitosvastuut	6 458	3 091	4 008	1 097	26	14 680
Yritysvastuut	208	50	65	4	10	338
Vähittäisvastuut	244		0			244
Yritysasiakkaat	20		0			20
Yksityisasiakkaat	224					224
Muut erät	1	1	2			4
Yhteensä	**17 503**	**6 244**	**19 840**	**5 642**	**2 354**	**51 678**

31.12.2010, milj. e	Alle 3 kk	3–12 kk	1– 5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**4 070**	**2 477**	**7 555**	**2 312**	**1 962**	**18 474**
Yritysvastuut	4 070	2 477	7 555	2 312	1 962	18 376
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset						98
Standardimenetelmä	**10 285**	**5 611**	**8 705**	**3 684**	**416**	**28 701**
Valtio- ja keskuspankkivastuut	2 135	69	612	792	99	3 706
Luottolaitosvastuut	7 648	5 426	6 376	2 713	270	22 432
Yritysvastuut	67	41	124	38	32	301
Vähittäisvastuut	395	56	942	41	15	1 449
Yritysasiakkaat	45	25	381	26	15	492
Yksityisasiakkaat	350	30	561	15	0	956
Arvopaperistetut erät		6	636	100		742
Muut erät	41	14	16			71
Yhteensä	**14 354**	**8 088**	**16 260**	**5 996**	**2 378**	**47 175**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 63. Yritysvastuut toimialoittain

31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Kone ja laiteteollisuus (ml. huolto)	2 495	784	63
Asuntojen vuokraus ja hallinta	2 117	471	38
Kauppa	1 970	827	66
Rakentaminen	1 565	854	68
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 561	640	51
Kuljetus ja varastointi	1 356	1 010	81
Energia	1 251	335	27
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 178	426	34
Omien kiinteistöjen kauppa	1 117	665	53
Metsäteollisuus	1 014	856	68
Palvelut	984	661	53
Elintarviketeollisuus	864	479	38
Metalliteollisuus	852	518	41
Kemian teollisuus	714	286	23
Informaatio ja viestintä	617	262	21
Muu teollisuus	484	385	31
Maatalous, metsätalous, kalatalous	452	240	19
Kaivostoiminta ja louhinta	253	160	13
Vesi ja jätehuolto	127	36	3
Muut toimialat	56	45	4
Yhteensä	**21 027**	**9 939**	**795**

31.12.2010, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Omien varojen vaade
Kone ja laiteteollisuus (ml. huolto)	2 076	802	64
Asuntojen vuokraus ja hallinta	1 981	450	36
Kauppa	1 801	763	61
Rakentaminen	1 426	819	66
Muiden kiinteistöjen hallinta	1 423	528	42
Kuljetus ja varastointi	1 139	932	75
Metsäteollisuus	1 059	880	70
Omien kiinteistöjen kauppa	1 015	591	47
Palvelut	982	658	53
Kemian teollisuus	966	412	33
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	908	314	25
Energia	868	122	10
Metalliteollisuus	856	460	37
Elintarviketeollisuus	713	335	27
Muu teollisuus	535	426	34
Informaatio ja viestintä	521	188	15
Maatalous, metsätalous, kalatalous	330	206	16
Muut toimialat	260	214	17
Kaivostoiminta ja louhinta	189	144	11
Vesi ja jätehuolto	122	36	3
Yhteensä	**19 169**	**9 280**	**742**

Toimialajaottelussa yritysvastuisiin on luettu mukaan myös vähittäisvastuisiin luettavat yritysasiakkaat. Toimialajako on tilastokeskuksen uusimman toimialajaottelun (TOL 2008) mukainen.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 64. Luottoriskin standardimenetelmän vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

Riskipaino-%, 31.12.2011, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	20 570	22 250	
20	177	290	51
50	4	5	1
75	244	244	64
100	312	452	372
Muut riskipainot	1	1	0
Yhteensä	**21 307**	**23 241**	**489**

Riskipaino-%, 31.12.2010, milj. e	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut erät
0	17 180	17 075	
10	2 205	2 205	220
20	6 229	5 829	1 134
35	1	1	0
50	130	100	91
75	1 430	1 397	923
100	700	575	538
150	22	22	31
Yhteensä	**27 895**	**27 204**	**2 938**

Pohjola-konsernin vakavaraisuuslaskennassa sovelletaan vastuun riskipainon määrittämiseksi luottoriskin standardimenetelmässä Moody's Investors Service tai Fitch Ratings -luottoluokituslaitosten luokituksia saamisiin valtioilta ja keskuspankeilta sekä yrityksiltä. Ulkoinen luottoluokitus määrää saamisen luottoluokan. Saamisen vakavaraisuusvaatimuksen laskennassa riskipaino määräytyy luottoluokan mukaan. Myös valtiovastuisiin on käytetty luottoluokan mukaisia riskipainoja.

Kansainvälisten kehityspankkien saamisten riskipaino voi määräytyä myös muutoin kuin ulkoisen luottoluokituksen perusteella. Mikäli riskipainoon vaikuttaa ulkoinen luottoluokitus, käytetään vakavaraisuuslaskennassa tällöin yllä mainittujen luottoluokituslaitosten luokituksia myös kansainvälisten kehityspankkien saamisten riskipainottamisessa.

Saamisille käytetään vakavaraisuuslaskennassa sen liikkeeseenlaskuohjelman tai -järjestelyn arvopaperikohtaista luottoluokitusta, johon kyseinen saaminen kuuluu. Jos tätä luokitusta ei ole käytettävissä, käytetään liikkeeseenlaskijan yleistä luottoluokitusta, mikäli se on käytettävissä.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 65. Yritysvastuut rating-luokittain (FIRB)

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu-arvo (EAD), milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipai-notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	796	0,0	14,9	119	10
2,5–5,0	8 621	0,2	41,1	3 546	284
5,5–7,0	3 185	1,4	101,1	3 219	258
7,5–8,5	1 313	5,0	150,5	1 976	158
9,0–10,0	238	20,3	224,1	533	43
11,0–12,0	404	100,0			
Luokittelematon	121	4,9	147,8	178	14
Yhteensä	**14 678**	**4,0**	**65,2**	**9 571**	**766**

Rating-luokka, 31.12.2010	Vastuu-arvo (EAD), milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipai-notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	757	0,0	15,2	109	9
2,5–5,0	7 658	0,2	40,7	3 139	251
5,5–7,0	2 545	1,4	99,9	2 508	201
7,5–8,5	1 423	5,5	154,5	2 231	178
9,0–10,0	220	17,5	214,7	473	38
11,0–12,0	482	100,0			
Luokittelematon	140	4,4	142,7	212	17
Yhteensä	**13 224**	**4,0**	**65,9**	**8 672**	**694**

Sisäisten luottoluokitusten menetelmää on käytetty Pohjola Pankki Oyj:n yritysvastuisiin vuonna 2010.

Keskisuurten ja suurten yritysten vastuiden luokitteluun käytettävän R-luokittelun luokkakohtaisten PD-lukujen arvioinnissa on käytetty tunnuslukutietoihin perustuvaa osittaista R-luokittelua ja maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2003–2009. Koska maksukyvyttömyystietoja on ollut vain hyvästä suhdannevaiheesta, tarvittavan yleisen tasokorjauksen määrää on arvioitu vuoteen 1991 asti ulottuvista luottotappio- ja konkurssiaineistoista sekä vuoteen 1990 asti ulottuvista ulkomaisten pankkien maksukyvyttömyysaikasarjoista. PD-arvoja on korjattu myös varovaisuusmarginaalilla, joka on sitä suurempi mitä vähemmän yrityksiä aineiston kussakin luokassa on ollut. Mallia päivitettiin 2010 ja sitä koskevat muutokset tulivat voimaan vuoden 2011 puolella.

Vuonna 2011 käytettiin A-luokittelun luokkakohtaisten pisterajojen määrittelyssä aineistona Suomen Asiakastieto Oy:n luokittelumallin Rating Alfa-pisteitä ja sisäisiä maksukyvyttömyystietoja vuosilta 2006–2009. A-luokittelun pisterajat on asetettu niin, että luokkien PD-arvot vastaavat R-luokittelun PD-arvoja.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 66. Luottolaitosvastuut rating-luokittain (FIRB)

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu-arvo (EAD), milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipai-notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	2 192	0,0	7,7	169	14
2,5–5,0	4 887	0,1	18,5	905	72
5,5–7,0	289	1,7	99,4	287	23
7,5–8,5	33	4,2	119,6	40	3
9,0–10,0	6	22,2	220,4	12	1
11,0–12,0	27	100,0			
Luokittelematon	1	0,7	86,3	1	0
Yhteensä	**7 437**	**0,5**	**19,0**	**1 415**	**113**

Luottolaitosten vastuiden luokittelumallin luokkakohtaisten pisterajojen ja PD-arvojen määrittelyssä on käytetty L-luokittelun pisteytyksiä vuosilta 2008 ja 2010 ja ulkoisia luottoluokituksia ja niitä vastaavia maksukyvyttömyystietoja vuosilta 1983–2010. PD-arvoja on korjattu varovaisuusmarginaalilla aineistoon liittyvien epävarmuustekijöiden huomioimiseksi.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 67. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset rating-luokittain (IRBA)

Rating-luokka, 31.12.2011	Vastuu-arvo (EAD), milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipai-notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	54	0,1	96,4	52	4
5,5–7,0	4	1,3	233,0	10	1
Yhteensä	**58**	**0,2**	**106,0**	**62**	**5**

Rating-luokka, 31.12.2010	Vastuu-arvo (EAD), milj. e	PD, keski-määrin, %	Riskipaino, keski-määrin, %	Riskipai-notetut erät, milj. e	Omien varojen vaade, milj. e
1,0–2,0	54	0,1	96,4	52	4
5,5–7,0	2	1,3	279,7	6	0
Yhteensä	**56**	**0,1**	**103,1**	**58**	**5**

Oman pääoman ehtoisten sijoitusten PD/LGD-menetelmää käytetään Pohjola Pankki Oyj:n strategisiin sijoituksiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 68. Odotetut tappiot ja toteutuneet arvonalentumiset

			Vähittäisvastuut				
Milj. e	Luottolaitos-vastuut	Yritys-vastuut	Kiinteistö-vakuudel-liset	Uudis-tettavat	Muut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	Yhteensä
31.12.2011							
Odotetut (EL)	16	179	1		13	0	209
Arvonalentumiset	8	186	0		0		194
31.12.2010							
Odotetut (EL)		219				0	218
Arvonalentumiset		182					182
31.12.2009							
Odotetut (EL)		162				1	162
Arvonalentumiset		121					121
31.12.2008							
Odotetut (EL)		68				1	69
Arvonalentumiset		24					24

Taulukossa esitetty odotettu tappio perustuu OP-Pohjola-ryhmän sisäisten luottoriskimallien tuottamiin parametreihin. Parametrit sisältävät huomattavan määrän erilaisia riskin aliarviointia estäviä varovaisuustekijöitä, mutta eivät täysin vastaa vakavaraisuuslaskennassa käytettäviä parametreja. Yritys- ja luottolaitosvastuiden osalta ainoastaan PD-parametria käytetään vakavaraisuuslaskennassa.

Vakavaraisuuslaskennan parametrit sisältävät enemmän varovaisuustekijöitä sisäisiin luottoriskimalleihin verrattuna. Parametreihin liittyvistä varovaisuustekijöistä johtuen vakavaraisuuslaskennan odotettu tappio oli huomattavan suuri 306 miljoonaa euroa (303). Omista varoista on vähennetty IRBA-vastuuryhmiin kohdistuvien arvonalentumisten ja vakavaraisuuslaskennan odotetun tappion erotuksen alijäämä. Oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin kohdistuvia arvonalennuksia ei huomioida vähennyserää laskettaessa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 69. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset, yksinkertainen menetelmä

	31.12.2011			31.12.2010		
Milj. e	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät	Omien varojen vaade	Vastuun määrä	Riskipai-notetut erät	Omien varojen vaade
Private equity sijoitukset, riskipaino 190 %	23	45	4	32	60	5
Pörssilistatut sijoitukset, riskipaino 290 %	7	20	2	9	27	2
Muut, riskipaino 370 %	7	24	2	11	41	3
Yhteensä	**37**	**89**	**7**	**52**	**129**	**10**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 70. Vakavaraisuuslaskennassa hyödynnetyt vakuudet

31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitus-vakuus	Muu vakuus	LGD, keski-määrin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**30 371**	**1 980**	**21**	**1 384**	
Luottolaitosvastuut	7 974	369		0	28,6
Yritysvastuut	20 173	1 611	21	749	44,7
Vähittäisvastuut	1 360			635	23,9
Kiinteistövakuudelliset	5			5	28,9
Muut	1 354			630	23,9
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	95				
Yksinkertainen menetelmä	37				
PD/LGD-menetelmä	58				
Arvopaperistetut erät	715				
Muut erät	54				
Standardimenetelmä	**21 307**	**57**			
Valtio- ja keskuspankkivastuut	6 042	57			
Luottolaitosvastuut	14 680				
Yritysvastuut	338				
Vähittäisvastuut	244				
Muut	244				
Muut erät	4				
Yhteensä	**51 678**	**2 037**	**21**	**1 384**	

31.12.2010, milj. e	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitus-vakuus	Muu vakuus	LGD, keski-määrin, %
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)	**18 474**	**1 616**	**73**	**590**	
Yritysvastuut	18 376	1 616	73	590	44,6
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	98				
Yksinkertainen menetelmä	42				
PD/LGD-menetelmä	56				
Standardimenetelmä	**28 701**	**686**	**0**	**1**	
Valtio- ja keskuspankkivastuut	3 706	104			
Luottolaitosvastuut	22 432	549			
Yritysvastuut	301				
Vähittäisvastuut	1 449	32	0	1	
Kiinteistövakuudelliset	1			1	
Muut	1 448	32	0		
Arvopaperistetut erät	742				
Muut erät	71				
Yhteensä	**47 175**	**2 302**	**73**	**590**	

Keskimääräinen LGD on laskettu vastuuarvolla (EAD) painotettuna keskiarvona.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta hyödynnetään seuraavia vakavaraisuussäännöstön määrittelemiä reaalivakuuksia: asuinkiinteistöjä ja asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavia osakkeita, talletuksia ja arvopapereita (osakkeita). Talletukset ja arvopaperit ovat säännöstön tarkoittamia rahoitusvakuuksia ja näiden käsittelyyn laskennassa on valittavissa vaihtoehtoisia menetelmiä. OP-Pohjola-ryhmässä rahoitusvakuudet em. menetelmissä on käsitelty ns. kattavalla menetelmällä käyttämällä valvojan määräämiä volatiliteettikorjauksia.

Standardimenetelmässä ja sisäisten luokitusten menetelmässä luottolaitos- ja yritysvastuiden osalta voidaan hyödyntää vain vakavaraisuussäännöstön määrittelemiä hyväksyttyjä takaajia, kuten Suomen valtion ja muiden valtioiden antamia takauksia sekä kuntien ja pankkien antamia takauksia. Yritysten antamia takauksia tai luottojohdannaisia ei laskennassa ole hyödynnetty. Vakavaraisuuslaskennassa ei ole sovellettu tase-erien tai taseen ulkopuolisten erien nettoutusta.

Vähittäisvastuissa sisäisten luokitusten menetelmässä voidaan hyödyntää laajemmin vakuuksia kuin standardimenetelmän vastuille sekä luottolaitos- ja yritysvastuille. Vähittäisvastuiden LGD-estimaattien määrittelyssä on käytetty sopimus-, vakuus- ja perintätietoja vuosilta 2003–2009. Maksukyvyttömyyden määritelmän soveltaminen on yhtenäinen PD-mallien kanssa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 71. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

Johdannaissopimuksista aiheutuva luottoriski määritellään luottovasta-arvona, joka perustuu johdannaissopimusten päivittäiseen markkina-arvostukseen.

Asiakaslimiittien koot määritellään johdannaissopimusten pääomien ja arvioitujen voimassaoloaikojen perusteella.

Pankkivastapuolten johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA-yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex-sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi käteistä tai arvopapereita. Täsmäytykset vastapuolten välillä tehdään päivittäin.

Yritysvastapuolten vastuurajat vahvistetaan kerran vuodessa, jolloin myös tarkistetaan johdannaislimiittien vakuustilanne.

Pohjolan S&P-ratingin putoaminen AA-:sta A:han olisi 31.12.2011 aiheuttanut 5 miljoonan euron (9) lisävakuusvaateen.

Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta voi syntyä sekä rahoitustoiminnan että kaupankäyntivaraston eristä. Vastapuoliriskistä johtuvaa vakavaraisuusvaatimusta lasketaan muun muassa OTC-johdannaisille sekä takaisinosto- ja myyntisopimuksille.

OTC-johdannaisten vastapuoliriski on esitetty liitteessä 90. Takaisinosto- ja myynti-sopimusten vastuuarvo oli 0 miljoonaa euroa (0).

Vastapuoliriskin sopimustyypit, 31.12.2011, milj. e	Brutto-vastuuarvo	Nettoutuksesta saatavat hyödyt	Vastuuarvo nettoutuksen jälkeen	Saadut vakuudet	Vastuuarvo
Johdannaissopimukset	4 939	3 037	1 902	408	1 494
Korkojohdannaiset	3 769	2 392	1 377	273	1 104
Valuuttajohdannaiset	972	578	394	104	290
Osake- ja indeksijohdannaiset	150	63	86	30	56
Muut	49	3	46	1	44
Luottojohdannaiset	4		4		4
Yhteensä	**4 943**	**3 037**	**1 906**	**408**	**1 498**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

RISKIENHALLINNAN LIITETIEDOT

Liite 72. Arvopaperistetut erät

Arvopaperistetut erät rating-luokittain, Moody's vastaavuus, 31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset		
Arvopaperistetut erät	698	600
Aaa	391	29
Aa1–Aa3	57	5
A1–A3	73	12
Baa1–Baa3	92	55
Ba1–Ba3	68	286
B1 tai alempi	16	213
Uudelleen arvopaperistetut erät	18	209
A1–A3	2	0
B1 tai alempi	16	209
Yhteensä	**715**	**809**

Erääntyneet ja arvonalentuneet arvopaperistetut erät vastuutyypeittäin, 31.12.2011, milj. e	Vastuun määrä	Erääntyneet	Arvonalentuneet	Arvonalentumistappiot
Sisäisten luokitusten menetelmä (IRBA)				
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Arvopaperistetut erät	698		23	15
CDO	49		23	15
ABS	81			
RMBS	568			
Uudelleen arvopaperistetut erät	18		17	11
CDO	18		17	11
Yhteensä	**715**		**40**	**25**

Arvopaperistetut erät on käsitelty sisäisten luokitusten menetelmän (IRBA) mukaan. Sijoitettaessa arvopaperistettuihin eriin ja niiiden juoksuaikana, kiinnitetään erityistä huomiota lainojen rakenteellisiin ja vakuuksien ominaispiirteisiin.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 73. Riskinkantokyky

Vahinkovakuutuksen vakavaraisuuspääoma vuoden 2011 lopussa oli 787 miljoonaa euroa (832) eli suhteessa maksutuottoihin 77 % (86). Pohjola Vakuutuksen Standard & Poor'silta joulukuussa 2011 saama vakavaraisuusluokitus on AA-. Yhtiön hallitus on vahvistanut tavoitteeksi A luottoluokituksen.

Vahinkovakuutuksen tulee täyttää viranomaisten asettamat vakavaraisuusvaatimukset. Viranomaiset asettavat vakavaraisuusvaatimuksensa pääasiassa yhtiötasolla. Kaikilla vahinkovakuutusyhtiöillä on minimivaatimuksena sama EU direktiiveistä tuleva toimintapääomavaatimus. Lisäksi suomalaisilla vakuutusyhtiöillä on myös Suomen lainsäädännössä säädetty vakavaraisuusvaatimus.

Riskinkantokyvyllä kuvataan sitä, kuinka paljon yhtiöllä on vakavaraisuuspääomaa suhteutettuna erilaisiin tulos- ja tase-eriin. Korvauskuluihin ja vakuutusmaksutuottoihin suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vakuutusriskistä. Vastuuvelkaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä vastuuvelan arviointiriskistä ja vastaavasti sijoituskantaan suhteutettu vakavaraisuuspääoma kuvaa yhtiön kykyä selviytyä sijoitustoiminnasta aiheutuvasta riskistä.

	31.12.2011		31.12.2010	
	Milj. e	Riskin-kanto-kyky, %	Milj. e	Riskin-kanto-kyky, %
Vakavaraisuuspääoma	787		832	
Korvauskulut*	754	104	694	120
Vakuutusmaksutuotot*	1 024	77**	964	86**
Vastuuvelka*	2 254	35	2 145	39
Sijoituskanta	2 863	27	2 924	28

* Vähennettynä jälleenvakuuttajien osuudella (nettoliike)

** Vastuunkantokyky

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 74. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan:

Riskimuuttuja	Kokonaismäärä vuonna 2011, milj. e	Muutos riskimuut-tujassa	Vaikutus tulokseen / omaan pääomaan, milj. e	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Vakuutuskanta tai vakuutusmaksutuotto	1 024	kasvaa 1 %	10	paranee 0,9 % -yksikköä
Korvauskulut	754	kasvaa 1 %	-8	heikkenee 0,7 % -yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. e		1 kappale	-5	heikkenee 0,5 % -yksikköä
Henkilöstökulut	120	kasvaa 8 %	-10	heikkenee 0,9 % -yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*	286	kasvaa 4 %	-11	heikkenee 1,1 % -yksikköä

* Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 75. Vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML* luokittain yritysten omaisuusvakuutuksessa
Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	5–20	20–50	50–100	100–300
2011	15	12	15	4
2010	9	11	11	5

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI* luokittain yritysten vastuuvakuutuksessa
Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Milj. e	2–4	4–10	10–30	30–90
2011	2	6	4	3
2010	2	7	7	2

* TSI = Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä

Takausvakuutuksen sekä rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät
Takausvakuutuksen ja rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutussopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa sopimustyypeittäin. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

	Brutto		Netto*	
Milj. e	2011	2010	2011	2010
Sopimustakaukset	1	6	1	6
Lainatakaukset	3	7	3	7
Muut	3	4	3	4
Takausvakuutus	**7**	**17**	**7**	**17**
Rakennusvirhevakuutus	**1 937**	**1 853**	**1 904**	**1 735**

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 76. Suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2007–2011
Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Lakisääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus-turva	Pitkä-kestoiset
2007	1			5	3	
2008				4	1	
2009	3			5	2	
2010	1			12		
2011				7		1
			Korvaukset yhteensä		239 milj. e	
Bruttomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2007–2011	**12**			**202**	**18**	**7**

Nettomäärä

yli 2 milj. euron vahinkojen lukumäärä	Lakisääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeus-turva	Pitkä-kestoiset
2007	1			4	3	
2008				4	1	
2009	3			4	1	
2010				10		
2011				7		1
			Korvaukset yhteensä		129 milj. e	
Nettomäärä korvaukset yhteensä milj. euroa						
2007–2011	**9**			**100**	**16**	**4**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 77. Vakuutusliikkeen kannattavuus

Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys
Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2011, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	385	384	98 %	83 %
Muu tapaturma ja sairaus	124	124	91 %	91 %
Kasko ja kuljetus	217	214	95 %	95 %
Omaisuus ja keskeytys	280	239	97 %	97 %
Vastuu ja oikeusturva	65	59	88 %	88 %
Pitkäkestoiset	4	3	24 %	24 %
Yhteensä	**1 076**	**1 024**	**96 %**	**90 %**

2010, milj. e	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	366	364	98 %	89 %
Muu tapaturma ja sairaus	111	110	90 %	90 %
Kasko ja kuljetus	210	208	91 %	91 %
Omaisuus ja keskeytys	256	222	95 %	95 %
Vastuu ja oikeusturva	63	57	70 %	70 %
Pitkäkestoiset	3	2	93 %	93 %
Yhteensä	**1 010**	**964**	**93 %**	**90 %**

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuutustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 78. Vastuuvelan herkkyysanalyysi ja vastuuvelan luonnetta kuvaavia tietoja

	Kanta käyvin arvoin, milj. e			Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
Vahinkovakuutus	**31.12.2011**	**Riskiparametri**	**Muutos**	**31.12.2011**	**31.12.2010**
Kollektiivinen korvausvastuu	553	Inflaatio	0,25 %-yksikköä	-4	-3
Diskontattu vastuuvelka	1 427	Elinikä	1 vuotta	-33	-32
Diskontattu vastuuvelka	1 427	Diskonttokorko	-0,1 %-yksikköä	-16	-17

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	**2011**	**2010**
Velat vakuutussopimuksista (netto, milj. e)		
Latentit ammattitaudit	32	38
Muu	2 222	2 107
Yhteensä (ennen siirtoja)	**2 254**	**2 145**
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vastuuvelka	12,1	11,9
Diskonttaamaton vastuuvelka	2,1	2,4
Yhteensä	**8,3**	**8,5**
Diskontatun velan määrä (netto, milj. e)		
Tunnettu eläkemuotoinen korvausvastuu	1 157	1 111
Kollektiivinen korvausvastuu	235	233
Vakuutusmaksuvastuu	35	34
Yhteensä	**1 427**	**1 378**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 79. Vastuuvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2011, milj. e	0–1 v	1–5 v	5–10 v	10–15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	291	83	15	4	7	400
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	244	163	44	8	3	462
Diskontattu	90	398	289	211	404	1 392
Vastuuvelka yhteensä	**625**	**644**	**347**	**223**	**414**	**2 254**

* Sisältää diskontattua vastuuta 35 miljoonaa euroa.

31.12.2010, milj. e	0–1 v	1–5 v	5–10 v	10–15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	256	72	18	4	7	357
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	260	107	52	12	12	443
Diskontattu	89	324	295	218	418	1 344
Vastuuvelka yhteensä	**606**	**502**	**365**	**234**	**437**	**2 145**

* Sisältää diskontattua vastuuta 34 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 80. Sijoitustoiminnan riskiasema

	31.12.2011		31.12.2010	
Sijoituskannan allokaatiojakauma	**Käypä arvo milj. e***	**%**	**Käypä arvo milj. e***	**%**
Rahamarkkinat yhteensä	48	2	14	0
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	83	3	68	2
Johdannaiset***	-34	-1	-54	-2
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 050	72	2 074	71
Valtiot	672	23	636	22
Inflaatiolinkatut joukkolainat	96	3	83	3
Investment Grade	988	35	1 098	38
Kehittyvät markkinat ja High Yield	287	10	242	8
Strukturoidut sijoitukset	6	0	15	1
Osakkeet yhteensä	379	13	422	14
Suomi	92	3	86	3
Kehittyneet markkinat	153	5	118	4
Kehittyvät markkinat	53	2	86	3
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	5	0	5	0
Pääomasijoitukset	91	3	73	2
Osakejohdannaiset***	-16	-1	54	2
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	132	5	207	7
Hedge-fund rahastot	69	2	69	2
Raaka-aineet			26	1
Vaihtovelkakirjalainat	64	2	112	4
Kiinteistösijoitukset yhteensä	254	9	207	7
Suorat kiinteistöt	161	6	132	5
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	92	3	75	3
Yhteensä	**2 863**	**100**	**2 924**	**100**

* Sisältää siirtyvät korot

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo)

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 81. Sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vastuuvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyystarkastelu on esitetty vastuuvelan liitteessä 78. Sijoitusten ja vastuuvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

	Kanta käyvin arvoin, milj. e			Vaikutus omaan pääomaan, milj. e	
Sijoitusluokat	**31.12.2011**	**Riskiparametri**	**Muutos**	**31.12.2011**	**31.12.2010**
Joukkolainat ja korkorahastot*	2 146	Korko	1 %-yksikkö	84	92
Osakkeet**	351	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	70	83
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	97	Markkina-arvo	20 %-yksikköä	19	16
Raaka-aineet		Markkina-arvo	20 %-yksikköä		5
Kiinteistöt	254	Markkina-arvo	10 %-yksikköä	25	21
Valuutta	196	Valuutan arvo	20 %-yksikköä	39	48
Luottoriskipreemio***	2 085	Luottoriskimarginaali	0,5 %-yksikköä	42	47
Johdannaiset****		Volatiliteetti	10 %-yksikköä	4	0

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset

**** Osakejohdannaisissa 20 %-yksikköä, korkojohdannaisissa 10 %-yksikköä, valuuttajohdannaisissa 5 %-yksikköä

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 82. Korkoriski

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vastuuvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vastuuvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 32).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. e*	**31.12.2011**	**31.12.2010**
0–1 vuotta	249	395
>1–3 vuotta	612	701
>3–5 vuotta	629	652
>5–7 vuotta	265	197
>7–10 vuotta	257	188
>10 vuotta	134	122
Yhteensä	**2 146**	**2 256**
Modifioitu duraatio	3,9	4,1
Efektiivinen korko, %	3,4	4,1

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2011, milj. e

Vuotta	**0–1**	**1–3**	**3–5**	**5–7**	**7–10**	**10–**	**Yhteensä**	**Osuus, %**
Aaa	40	202	215	125	116	86	784	37,6
Aa1–Aa3	132	50	94	30	11	29	345	16,6
A1–A3	24	171	142	32	25	31	426	20,4
Baa1–Baa3	48	123	57	69	23	14	334	16,0
Ba1 tai alempi	28	56	47	29	16	3	180	8,6
Sisäisesti luokiteltu	2	1	0	8	5		17	0,8
Yhteensä	**273**	**603**	**556**	**294**	**196**	**163**	**2 085**	**100,0**

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.
Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on Aa3.
Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,8 vuotta (laskettu call-päivän ja eräpäivän perusteella)

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 83. Valuuttariski

Valuuttapositio, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
USD	64	35
SEK	9	4
JPY	-7	-2
GBP	4	-1
LVL, LTL**	-22	-22
Muut	90	177
Yhteensä*	**196**	**242**

* Valuuttapositio on 6,8 % (8,3) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

** Kuuluvat ERM2 -valuuttoihin

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VAHINKOVAKUUTUSTOIMINNAN RISKIASEMA

Liite 84. Vastapuoliriski

	31.12.2011		31.12.2010	
Luottoluokitusjakauma, Moody's -vastaavuus, milj. e	**Sijoitus***	**Vakuutus****	**Sijoitus***	**Vakuutus****
Aaa	784	0	514	0
Aa1–Aa3	345	39	413	27
A1–A3	426	38	732	29
Baa1–Baa3	334	0	290	0
Ba1 tai alempi	180		180	
Sisäisesti luokiteltu	17	35	16	25
Yhteensä	**2 085**	**112**	**2 145**	**81**

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vastuuvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 85. Taseen luokittelu

Varat 31.12.2011, milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikut-teisesti kirjattavat*	Myytä-vissä olevat	Suojaavat johdan-naiset	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	4 247					4 247
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	7 367					7 367
Johdannaissopimukset			3 126		200	3 326
Saamiset asiakkailta	12 701					12 701
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	592		104	2 559		3 256
Saamistodistukset***		716	182	6 522		7 420
Osakkeet ja osuudet			1	77		78
Muut saamiset	2 720		25			2 746
Yhteensä	**27 628**	**716**	**3 439**	**9 159**	**200**	**41 142**

Varat 31.12.2010, milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikut-teisesti kirjattavat*	Myytä-vissä olevat	Suojaavat johdan-naiset	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	1 501					1 501
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	8 033					8 033
Johdannaissopimukset			1 864		98	1 962
Saamiset asiakkailta	12 433					12 433
Vahinkovakuutustoiminnan varat**	650		96	2 453		3 198
Saamistodistukset***		928	422	5 304		6 653
Osakkeet ja osuudet			0	82		82
Muut saamiset	2 295		26			2 321
Yhteensä	**24 912**	**928**	**2 408**	**7 838**	**98**	**36 184**

Velat 31.12.2011, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan-naiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 935		5 935
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1			1
Johdannaissopimukset	3 082		378	3 460
Velat asiakkaille		8 025		8 025
Vahinkovakuutustoiminnan velat	1	2 507		2 508
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		15 179		15 179
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 050		1 050
Muut velat		2 652		2 652
Yhteensä	**3 084**	**35 349**	**378**	**38 811**

Velat 31.12.2010, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdan-naiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 960		4 960
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	0			0
Johdannaissopimukset	1 852		202	2 054
Velat asiakkaille		4 231		4 231
Vahinkovakuutustoiminnan velat	2	2 349		2 351
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 685		16 685
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 255		1 255
Muut velat		2 271		2 271
Yhteensä	**1 854**	**31 751**	**202**	**33 807**

* Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoituskiinteistöt.

** Vahinkovakuutuksen varat on eritelty liitetiedossa 20.

*** 31.12.2011 saamistodistuksiin sisältyi käyvän arvon option (Fair Value Option) mukaisesti kirjattuja saamistodistuksia yhteensä 13 miljoonaa euroa (12). Lainoissa ja muissa saamisissa olevat saamistodistukset 265 miljoonaa euroa (302) sisältyvät erään saamiset asiakkailta.

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli 14 miljoonaa euroa kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat kirjanpitoarvoja pienemmät, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 86. Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat 31.12.2011, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	105	74	4	183
Vahinkovakuutustoiminta			6	6
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	15	3 287	25	3 326
Vahinkovakuutustoiminta	0	0		0
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	5 516	1 070	14	6 600
Vahinkovakuutustoiminta	1 743	557	259	2 559
Yhteensä	**7 379**	**4 988**	**308**	**12 675**

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat 31.12.2010, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	307	112	4	422
Vahinkovakuutustoiminta			8	8
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	32	1 866	65	1 962
Vahinkovakuutustoiminta	0	0		1
Myytävissä olevat				
Pankkitoiminta	4 782	588	15	5 385
Vahinkovakuutustoiminta	1 577	653	223	2 453
Yhteensä	**6 699**	**3 218**	**314**	**10 231**

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat 31.12.2011, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta	1			1
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	23	3 342	96	3 460
Vahinkovakuutustoiminta	0	0		1
Yhteensä	**24**	**3 342**	**96**	**3 462**

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat 31.12.2010, milj. e	Taso 1*	Taso 2**	Taso 3***	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat				
Pankkitoiminta		0		0
Johdannaissopimukset				
Pankkitoiminta	22	1 975	56	2 054
Vahinkovakuutustoiminta	1	0		2
Yhteensä	**24**	**1 976**	**56**	**2 056**

* Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörsseissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten velkapapereista, vähintään luottoluokituksen A-omaavien valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

** Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta; tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu Pohjola-konsernin OTC-johdannaiset, valtion velkasitoumukset, yritysten ja rahoituslaitosten velkapaperit, osto- ja takaisinmyyntisopimukset (repo) sekä lainaksi annetut tai saadut arvopaperit.

*** Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Kyseiseen taseryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset, tietyt private equity sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Vuoden 2011 aikana on tasosta 1 tasoon 2 siirretty joukkolainoja 67 miljoonaa euroa, luottoluokitusten muutosten vuoksi.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta

Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat		Johdannaissopimukset		Myytävissä olevat		
Rahoitusvarat, milj. e	Pankkitoiminta	Vahinkovakuutustoiminta	Pankkitoiminta	Vahinkovakuutustoiminta	Pankkitoiminta	Vahinkovakuutustoiminta	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2011	4	8	65		15	223	314
Tuloslaskelman nettotuotot	0		-39			-5	-44
Laajan tuloslaskelman nettotuotot		0			1	10	11
Hankinnat						58	58
Myynnit		-2			-1	-27	-30
Päättävä tase 31.12.2011	**4**	**6**	**25**		**14**	**259**	**308**

Rahoitusvarat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Pankki-toiminta	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Vahinko-vakuutus-toiminta	Johdannais-sopimukset: Pankki-toiminta	Johdannais-sopimukset: Vahinko-vakuutus-toiminta	Myytävissä olevat: Pankki-toiminta	Myytävissä olevat: Vahinko-vakuutus-toiminta	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2010	6	8	37		17	193	261
Tuloslaskelman nettotuotot	-2	0	27		-2	-17	7
Laajan tuloslaskelman nettotuotot						21	21
Hankinnat						33	33
Myynnit	0					-8	-8
Lyhennykset	0						0
Päättävä tase 31.12.2010	**4**	**8**	**65**		**15**	**223**	**314**

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Pankki-toiminta	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Vahinko-vakuutus-toiminta	Johdannais-sopimukset: Pankki-toiminta	Johdannais-sopimukset: Vahinko-vakuutus-toiminta	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2011			56		56
Tuloslaskelman nettotuotot			39		39
Päättävä tase 31.12.2011			**96**		**96**

Rahoitusvelat, milj. e	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Pankki-toiminta	Käypään arvoon tulosvaikuttei-sesti kirjattavat: Vahinko-vakuutus-toiminta	Johdannais-sopimukset: Pankki-toiminta	Johdannais-sopimukset: Vahinko-vakuutus-toiminta	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2010			59		59
Tuloslaskelman nettotuotot			-2		-2
Päättävä tase 31.12.2010			**56**		**56**

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2011

Milj. e	Korkokate tai kaupan-käynnin nettotuotot	Sijoitustoi-minnan nettotuotot	Vahinko-vakuutus-toiminnan nettotuotot	Laaja tulos-laskelma	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	16	4	-5	11	26

Erittely nettotuotoista tuloslaskelmaerittäin 31.12.2010

Milj. e	Korkokate tai kaupan-käynnin nettotuotot	Sijoitustoi-minnan nettotuotot	Vahinko-vakuutus-toiminnan nettotuotot	Laaja tulos-laskelma	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Nettotuotot tilikaudelta	29	-2	-16	21	32

Hierarkiatason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tason 3 johdannaiset liittyvät Pohjolan liikkeeseen laskemiin strukturoituihin jvk-lainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisen arvonkehityksen perusteella. Myös kytkettyjen johdannaisten arvonmuutos on esitetty tuloslaskelmaerittelyssä.

Arvostustekijöiden muutokset

Luokitteluja hierarkiatasojen välillä ei ole muutettu vuoden 2011 aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 87. Annetut vakuudet

Tasearvo, milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	6 832	6 026
Muut	492	349
Yhteensä	7 325	6 376
Annetut vakuudet yhteensä		
Kiinnitykset	1	1
Pantit	6 832	6 026
Muut	492	349
Yhteensä	**7 325**	**6 376**
Vakuudelliset velat yhteensä	765	651

Panttien kasvu johtui likviditeettireservin kasvattamisesta.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 88. Saadut rahoitusvakuudet

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	409	343
Yhteensä	**409**	**343**

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimuksiin liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 409 miljoonaa euroa (343). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 89. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Takaukset	1 004	1 125
Takuuvastuut	1 303	1 333
Luottolupaukset	4 952	3 912
Lyhytaikaisiin kauppatapahtumiin liittyvät sitoumukset	225	140
Muut	359	463
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	**7 844**	**6 972**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 90. Johdannaissopimukset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2011

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	Luotto-vasta-arvo
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	17 068	50 720	31 246	99 034	2 125	2 208	2 847
Korkotermiinit	400			400	3	0	3
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	3 539	6 879	1 813	12 230	261	9	322
Asetetut	2 167	6 369	2 485	11 021		239	
Put ja floorit							
Ostetut	3 494	10 348	711	14 554	145	0	207
Asetetut	3 226	10 930	267	14 423		67	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	29 894	85 246	36 522	151 662	2 533	2 523	3 379
Korkofutuurit	3 636	261		3 897	0	1	
Korko-optiot							
Call							
Ostetut	2 000			2 000		0	
Asetetut	2 000			2 000		2	
Put							
Asetetut	8 000			8 000	2		
Pörssijohdannaiset yhteensä	15 636	261		15 897	2	3	
Korkojohdannaiset yhteensä	45 530	85 507	36 522	167 559	2 535	2 525	3 379
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	15 942	558	89	16 590	412	277	606
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	112	1 185	480	1 778	91	103	188
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	341			341	2		6
Asetetut	382			382		3	
Put							
Ostetut	276			276	5		8
Asetetut	290			290		6	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	17 344	1 743	570	19 657	511	389	808
Valuuttajohdannaiset yhteensä	17 344	1 743	570	19 657	511	389	808

Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksioptiot							
Call							
Ostetut	95	1 110	6	1 211	55		150
Put							
Ostetut		0		0			
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	95	1 110	6	1 211	55		150
Osakefutuurit	1			1		1	
Osakeindeksifutuurit	65			65	0	0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	66			66	0	1	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	161	1 110	6	1 277	55	1	150
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	45	191		236	2	2	4
Luottojohdannaiset yhteensä	45	191		236	2	2	4
Muut							
Muut swap-sopimukset	3 464	200	16	3 679	13	18	44
Muut optiot							
Call							
Ostetut	0	20		20	1		3
Asetetut	0	9		10		1	
Put							
Ostetut	0	6		7	0		1
Asetetut	0	6		7		0	
Muut OTC johdannaiset yhteensä	3 465	241	16	3 722	14	19	49
Muut termiinit ja futuurit	96	119	7	221	13	20	0
Muut johdannaiset yhteensä	3 561	360	22	3 943	27	39	49
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	**66 641**	**88 910**	**37 120**	**192 671**	**3 131**	**2 957**	**4 390**

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2010

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	Luotto-vasta-arvo
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	12 729	42 300	20 039	75 068	1 059	1 067	1 569
Korkotermiinit	505	400		905	0	3	2
OTC korko-optiot							
Call ja capit							
Ostetut	3 567	6 661	1 822	12 051	107	15	167
Asetetut	3 403	4 027	2 381	9 812		83	
Put ja floorit							
Ostetut	3 180	2 884	677	6 741	173	2	197
Asetetut	3 936	2 725	216	6 877		118	
OTC korkojohdannaiset yhteensä	27 321	58 998	25 135	111 454	1 339	1 287	1 935
Korkofutuurit	3 439			3 439	0	3	
Korko-optiot							
Call							
Asetetut	4 000			4 000	0	0	
Put							
Ostetut	4 745			4 745	0	1	
Asetetut	5 490			5 490	0	0	
Pörssijohdannaiset yhteensä	17 675			17 675	1	4	
Korkojohdannaiset yhteensä	44 996	58 998	25 135	129 129	1 340	1 291	1 935
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	15 127	423		15 550	185	181	358
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	74	1 190	473	1 737	53	65	149
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	72			72	1		2
Asetetut	81			81		1	
Put							
Ostetut	45			45	1		1
Asetetut	43			43		1	
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	15 442	1 613	473	17 527	240	249	510
Valuuttajohdannaiset yhteensä	15 442	1 613	473	17 527	240	249	510
Osake- ja indeksijohdannaiset							
Osake-indeksioptiot							
Call							
Ostetut	105	967	29	1 101	128		214
Put							
Ostetut	1	0		1	0		0
OTC osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	106	967	29	1 102	128		215
Osakeindeksifutuurit	54			54	0	0	

Pörssijohdannaiset yhteensä	54			54	0	0	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	160	967	29	1 156	128	0	215
Luottojohdannaiset							
Luottoriskinvaihtosopimukset	13	162		175	5	0	8
Luottojohdannaiset yhteensä	13	162		175	5	0	8
Muut							
Muut swap-sopimukset	3 898	170		4 068	3	46	34
Muut optiot							
Call							
Ostetut		20		20	2		4
Asetetut		10		10		1	
Put							
Ostetut		7		7	0		1
Asetetut		7		7		0	
Muut OTC johdannaiset yhteensä	3 898	214		4 112	5	47	39
Muut termiinit ja futuurit	27	49		76	24	0	
Muut johdannaiset yhteensä	3 925	263		4 188	30	47	39
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	**64 536**	**62 002**	**25 637**	**152 175**	**1 743**	**1 587**	**2 706**

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2011

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	**Alle 1 v**	**1–5 v**	**Yli 5 v**	**Yhteensä**	**Varat**	**Velat**	**Luotto-vasta-arvo**
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
OTC korkojohdannaiset yhteensä	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
Korkojohdannaiset yhteensä	651	8 088	3 225	11 965	224	400	313
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	49			49	0	0	0
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	711	595	162	1 468	114	30	164
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164
Valuuttajohdannaiset yhteensä	760	595	162	1 517	114	31	164
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	**1 411**	**8 684**	**3 387**	**13 482**	**338**	**431**	**477**

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2011

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	**Alle 1 v**	**1–5 v**	**Yli 5 v**	**Yhteensä**	**Varat**	**Velat**	**Luotto-vasta-arvo**
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	17		21
OTC korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	17		21
Korkojohdannaiset yhteensä	200	800		1 000	17		21
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä	**200**	**800**		**1 000**	**17**		**21**
Suojauksen johdannaiset yhteensä	**1 411**	**9 484**	**3 387**	**14 482**	**356**	**431**	**498**

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2010

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto-
Milj. e	**Alle 1 v**	**1–5 v**	**Yli 5 v**	**Yhteensä**	**Varat**	**Velat**	**vasta-arvo**
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	692	6 701	2 924	10 318	131	208	208
OTC korkojohdannaiset yhteensä	692	6 701	2 924	10 318	131	208	208
Korkojohdannaiset yhteensä	692	6 701	2 924	10 318	131	208	208
Valuuttajohdannaiset							
Valuuttatermiinit	116			116	0	0	1
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	749	468	202	1 419	86	160	132
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	866	468	202	1 536	86	161	133
Valuuttaoptiot							
Call							
Ostetut	22			22	0		
Asetetut	21			21		0	
Put							
Asetetut	23			23		0	
Valuuttaoptiot yhteensä	66			66	0	0	
Valuuttajohdannaiset yhteensä	931	468	202	1 601	86	161	133
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	**1 624**	**7 169**	**3 126**	**11 919**	**217**	**369**	**341**

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset – rahavirran suojaus 31.12.2010

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		Luotto-
Milj. e	**Alle 1 v**	**1–5 v**	**Yli 5 v**	**Yhteensä**	**Varat**	**Velat**	**vasta-arvo**
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset		800		800	0	6	4
OTC korkojohdannaiset yhteensä		800		800	0	6	4
Korkojohdannaiset yhteensä		800		800	0	6	4
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä		**800**		**800**	**0**	**6**	**4**
Suojauksen johdannaiset yhteensä	**1 624**	**8 769**	**3 126**	**13 519**	**218**	**380**	**350**

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2011

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	Luotto-vasta-arvo
Korkojohdannaiset	46 381	94 395	39 747	180 523	2 777	2 926	3 713
Valuuttajohdannaiset	18 104	2 339	732	21 174	626	419	972
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	161	1 110	6	1 277	55	1	150
Luottojohdannaiset	45	191		236	2	2	4
Muut johdannaiset	3 561	360	22	3 943	27	39	49
Johdannaiset yhteensä	**68 252**	**98 394**	**40 507**	**207 153**	**3 487**	**3 388**	**4 888**

Johdannaissopimukset yhteensä 31.12.2010

	Nimellisarvot /jäljellä oleva juoksuaika				Käyvät arvot*		
Milj. e	Alle 1 v	1–5 v	Yli 5 v	Yhteensä	Varat	Velat	Luotto-vasta-arvo
Korkojohdannaiset	45 688	66 499	28 059	140 246	1 471	1 505	2 148
Valuuttajohdannaiset	16 373	2 081	675	19 129	326	409	642
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	160	967	29	1 156	128	0	215
Luottojohdannaiset	13	162		175	5	0	8
Muut johdannaiset	3 925	263		4 188	30	47	39
Johdannaiset yhteensä	**66 160**	**69 972**	**28 763**	**164 894**	**1 961**	**1 962**	**3 052**

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa.

Pohjola–konsernin johdannaisliiketoiminnassa on siirrytty johdannaisten nettoutukseen vuoden 2011 aikana. Tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on kuitenkin esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 3 446 miljoonaa euroa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 91. Ehdolliset velat ja varat

Konserniin kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutussopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Konserni kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

Pohjola Pankki Oyj myi joulukuussa 2010 tytäryhtiönsä Pohjola Capital Partners Oy:n yhtiön toimivalle johdolle. Kauppahinnan lisäksi Pohjolalla on oikeus saada lisäkauppahintana yhteensä 0,7 miljoonaa euroa, mikäli myydyn yhtiön tai sen välittömien tai välillisten omistajien uuden, myöhemmin perustaman kommandiittiyhtiömuotoisen pääomarahaston koko saavuttaa "rahasto-closingien" yhteydessä saatujen sijoitussitoumusten perusteella 75 miljoonaa euroa. Lisäkauppahinta maksetaan myyjälle kaupan ehtojen mukaisesti aikaisintaan 31.3.2014. Lisäkauppahinnan maksamisen edellytyksenä on lisäksi, että Pohjola antaa joko yksin tai yhdessä OP-Pohjola-ryhmän yhtiöiden (pl. Osuuspankit) kanssa yhteensä vähintään 20 miljoonan euron suuruisen sijoitussitoumuksen uuteen rahastoon samoin ehdoin kuin muutkin sijoittajat edellyttäen, että uusi rahasto saavuttaa 50 miljoonan euron minimikoon.

Toukokuussa 2013 Pohjola Pankilla on oikeus ja velvollisuus ostaa 5 % Access Capital Partners Group S.A.:n osakkeista. Kyseisen osakemäärän käypä arvo tilinpäätöshetkellä oli 3,5 miljoonaa euroa.

Pohjola Vakuutus Oy osti toukokuussa 2011 strategisen työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n yhtiön toimivalta johdolta ja Elisa Oyj:ltä. 2012–2013 tilikausilta Pohjola Vakuutus Oy on velvollinen maksamaan lisäkauppahintaa henkilömyyjille, mikäli Pohjola-konsernin hyvinvointiliiketoiminnan liikevaihto saavuttaa asetetut tavoitteet. Vuoden 2013 lisäkauppahintaan vaikuttaa myös käyttökate. Lisäkauppahinta lasketaan erikseen kullekin vuodelle kyseisen tilikauden tuloksen vahvistamisen jälkeen.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 92. Muut vuokrasopimukset

Pohjola-konserni vuokralle ottajana

Eräät konsernin yritykset ovat vuokranneet käyttämänsä toimitilat. Vuokrasopimusten pituudet vaihtelevat vuodesta kymmeneen vuoteen ja normaalisti niihin sisältyy mahdollisuus jatkaa sopimusta alkuperäisen päättymispäivän jälkeen. Konserni on edelleen vuokrannut osan vuokraamistaan tiloista. Lisäksi konsernin eräät yritykset ovat vuokranneet leasingsopimuksin moottoriajoneuvoja ja konttorikoneita. Edellä mainituista eristä on liiketoiminnan muihin kuluihin kirjattu vuokrakuluja 12 miljoonaa euroa (10).

Ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Yhden vuoden kuluessa	12	11
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	29	34
Yli viiden vuoden kuluttua	2	4
Yhteensä	**43**	**49**
Ei-purettavissa olevista edelleenvuokraussopimuksista odotettavissa olevat vastaiset vähimmäisvuokrat	36	46

Pohjola-konserni vuokralle antajana

Pohjola-konsernin yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä, joista kertyi vuokratuottoja 15 miljoonaa euroa (13). Sijoituskiinteistöjen lisäksi konserni on antanut vuokralle pääasiassa henkilöautoja, joiden vuokratuotot olivat 17 miljoonaa euroa (23).

Ei-purettavissa olevien muiden vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Yhden vuoden kuluessa	35	44
Yli vuoden kuluessa ja enintään viiden vuoden kuluttua	50	47
Yli viiden vuoden kuluttua	23	21
Yhteensä	**108**	**111**

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 93. Varainhoito

Pohjola-konsernissa Pohjola Varainhoito Oy harjoittaa omaisuudenhoitoliiketoimintaa ja tarjoaa instituutioasiakkaille ja varakkaille yksityishenkilöille täyden valtakirjan salkunhoitoon ja konsultatiiviseen salkunhoitoon perustuvia omaisuudenhoitopalveluita. Pohjola Varainhoito Oy:llä on salkunhoitovastuu valtaosasta OP-Rahastoyhtiön hallinnoimista sijoitusrahastoista.

Pohjola Varainhoito Oy:n täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimuksiin perustuvat hallinnoitavat asiakasvarat 31.12.2011 olivat 19,4 miljardia euroa (20,0) ja konsultatiivisten omaisuudenhoitosopimusten perusteella hallinnoitavat varat olivat 9,8 miljardia euroa (10,7).

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

VASTUUSITOUMUKSIA JA JOHDANNAISIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 94. Omistukset muissa yrityksissä

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytär- ja osakkuusyhtiöissä
Pohjola Vakuutus Oy osti työhyvinvoinnin palveluyhtiö Excenta Oy:n. Pohjola Varainhoito Oy perusti kaksi uutta tytäryhtiötä Pohjola Asset Management Execution Oy:n ja PAM USA Funds Oy:n. Pohjola Kiinteistösijoitus Oy:n uusi tytäryhtiö on Real Estate Fund Finland III GP Oy. Pohjola Vakuutus Oy:n kolme Baltiassa toimivaa Seesam -tytäryhtiötä sulautuivat, jonka jälkeen Seesam Insurance AS palvelee sekä Virossa, Latviassa että Liettuassa. Pohjola Pankki Oyj:n tytäryhtiö Pohjolan IT-hankinta Oy purettiin.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset 2011

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Excenta Oy	Helsinki	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
PAM USA Funds Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Asset Management Execution Services Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100	100
Pohjola Finance SIA	Latvia	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland III GP Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund of Funds Finland Oy	Helsinki	100	100
Seesam Insurance AS	Viro	100	100
UAB Pohjola Finance	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	93	93
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	65	65

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset 2010

Yhtiö	Kotipaikka/ kotimaa	Omistusosuus osakkeista, %	Osuus äänivallasta, %
A-Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Conventum Venture Finance Oy	Helsinki	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Latvia"	Latvia	100	100
Joint Stock Insurance Company "Seesam Lithuania"	Liettua	100	100
Kaivokadun PL-hallinto Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Finance Estonia AS	Viro	100	100
Pohjola Finance SIA	Latvia	100	100
Pohjolan IT-Hankinta Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Terveys Oy	Helsinki	100	100
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund Finland Oy	Helsinki	100	100
Real Estate Fund of Funds Finland Oy	Helsinki	100	100
Seesam International Insurance Company Ltd	Viro	100	100
UAB Pohjola Finance	Liettua	100	100
Vakuutusosakeyhtiö Eurooppalainen	Helsinki	100	100
Pohjola Varainhoito Oy	Helsinki	90	90
Pohjola Corporate Finance Oy	Helsinki	66	66

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt osakkuusyritykset 2011

Nimi	Koti-paikka	Varat, milj. e	Velat, milj. e	Liike-vaihto, milj. e	Voitto/ Tappio, milj. e	Omistus-osuus %
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	27	17	24	5	40
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	8	1	7	1	27,8

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt osakkuusyritykset 2010

Nimi	Koti-paikka	Varat, milj. e	Velat, milj. e	Liike-vaihto, milj. e	Voitto/ Tappio, milj. e	Omistus-osuus %
Access Capital Partners Group S.A.	Belgia	25	20	16	2	40
Autovahinkokeskus Oy	Espoo	8	1	7	1	27,8

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset 2011

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisyritykset 2010

Nimi	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	100
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	100
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	100
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Helsinki	100
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Helsinki	53,7

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 95. Lähipiiritapahtumat

Pohjola-konsernin lähipiirin muodostavat emoyhtiö OP-Pohjola osk (ent. OP-Keskus osk), konserniin yhdistellyt tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt, hallintohenkilöt ja muut lähipiiriin kuuluvat yhteisöt. Pohjola-konsernin osakkuusyhtiöt on lueteltu liitetiedossa 94. Pohjola-konsernin hallintohenkilöihin luetaan Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, hallituksen jäsenet ja näiden läheiset perheenjäsenet. Lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa hallintohenkilöllä tai hallintohenkilön läheisellä perheenjäsenellä on huomattava vaikutusvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernissa.

Lähipiirille myönnetyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2011

Milj. e	Emoyhtiö	Osakkuus-yhtiöt	Hallinto-henkilöt	Muut*
Luotot	10	5		3 492
Muut saamiset	34			225
Talletukset	4	0		475
Muut velat	0			549
Korkotuotot	2	0		310
Korkokulut	5			312
Osinkotuotot	0			6
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	0			6
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	1	0	0	28
Kaupankäynnin nettotuotot				-143
Liiketoiminnan muut tuotot	0			8
Liiketoiminnan kulut	4			90
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Takaukset				74
Peruuttamattomat sitoumukset	8			11
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat				
Palkat ja palkkiot			1	
Lähipiirin omistamien				
osakkeiden lukumäärä	118 992 151		128 855	6 609 338

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernissa.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2010

Milj. e	Emoyhtiö	Osakkuus-yhtiöt	Hallinto-henkilöt	Muut*
Luotot	230	7		3 865
Muut saamiset	34			147
Talletukset	15			531
Muut velat	3			333
Korkotuotot	2			172
Korkokulut	4			195
Osinkotuotot	0			1
Vahinkovakuutustoiminnan nettotuotot	2			4
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	-1	0	0	29
Kaupankäynnin nettotuotot	0			28
Liiketoiminnan muut tuotot	1			6
Liiketoiminnan kulut	77			3
Taseen ulkopuoliset sitoumukset				
Takaukset				71
Peruuttamattomat sitoumukset	8			
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat				
Palkat ja palkkiot			1	
Lähipiirin omistamien				
osakkeiden lukumäärä	95 798 479		125 687	6 609 338

* Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP-Eläkekassa, OP-Eläkesäätiö ja sisaryritykset OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernissa.

Hallituksen palkkiot 2011

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:
Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2011 palkkioita 520 900 euroa. Puheenjohtajan kuukausipalkkio oli 7 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 000 euroa ja jäsenten 4 000 euroa. Kuukausipalkkio maksetaan 1 000 eurolla korotettuna sellaiselle hallituksen valiokunnan puheenjohtajalle, joka ei ole samanaikaisesti hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kokouspalkkioita maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 500 euroa kokousta kohti. Hallituksen jäsenille maksettavat kuukausipalkkiot käsitellään eläkettä kerryttävänä palkkana.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen	93 200 euroa
Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen	72 700 euroa
Hallituksen jäsenet:	
Merja Auvinen	57 000 euroa
Jukka Hienonen	58 500 euroa
Simo Kauppi	58 500 euroa
Satu Lähteenmäki	54 000 euroa
Harri Sailas	59 500 euroa
Tom von Weymarn	67 500 euroa

Toimitusjohtajalle 31.12.2011 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:

Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen	833 746 euroa

Toimitusjohtajan toimisuhteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Toimitusjohtajasopimuksen mukaan yhtiön tulee maksaa toimitusjohtajalle irtisanomisajan palkan lisäksi erokorvauksena kahdentoista (12) kuukauden kokonaispalkkaa vastaava määrä, jos yhtiö irtisanoo toimitusjohtajan tehtävästään tai toimitusjohtaja joutuu irtisanoutumaan tai purkamaan sopimuksen yhtiöstä johtuvasta syystä. Toimitusjohtajan toimisuhteen päättyessä yhtiöstä johtuvista syistä, on toimitusjohtajalla myös oikeus toimisuhteen päättymisvuoden lyhyen ja pitkän aikavälin palkkiojärjestelmien palkkioihin, mikäli kyseisten järjestelmien ansaintakriteerit ja järjestelmien ehtojen mukaiset maksamisen edellytykset täyttyvät ja hänen toimisuhteensa on jatkunut koko ansaintavuoden.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 96. Muuttuva palkitseminen

Henkilöstörahasto
Pohjola Pankki Oyj liittyi 26.10.2004 OP-Henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäseninä oli noin 2 700 Pohjola-konsernin työntekijää 31.12.2011. Tytäryhtiöiden henkilöstö ei Pohjola Vakuutuksen ja Pohjola Terveyden henkilöstöä lukuun ottamatta kuulunut henkilöstörahastoon.

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2011 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja painolla 40 %, OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden kasvu-% ja keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 30 %. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosiirron määrä vuodelta 2011 on n. 3 % (3 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2011 kirjattiin palkkioita yhteensä 3,8 miljoonaa euroa (3,8).

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä vuonna 2010 ja sitä aikaisemmin
Johdon pitkän aikavälin aikaisempaan palkitsemisjärjestelmään (vuosina 2008–2010) kuuluivat Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, toiminnonjohtajat, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli 31.12.2010 yhteensä 136 henkilöä. Hallitus vahvisti toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen sekä valintaperiaatteet muiden henkilöiden osalta. Muiden järjestelmään kuuluvien henkilöiden valinnan vahvisti Pohjola-konsernin johtoryhmä.

Johdon pitkän aikavälin järjestelmän piiriin kuuluvien oli mahdollista saada vuosittain palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita, mikäli kyseiselle vuodelle asetetut strategiaan perustuvat tavoitteet saavutettiin. Järjestelmän piiriin kuuluva henkilö saa ansaitsemansa osakkeet (verojen jälkeen) kolmen vuoden kuluttua ansaintavuoden alkamisesta.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella 1,2 miljoonaa euroa (2,1).

Vuonna 2011 uudistetut palkitsemisohjelmat
Finanssisektorin EU-tason muuttuvaa palkitsemista koskevat uudet täsmennetyt määräykset tulivat voimaan 1.1.2011. Uudet OP-Pohjola-ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat uudistettua sääntelyä ja perustuvat OP-Pohjola-ryhmän strategisiin tavoitteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP-Pohjola-ryhmätason strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Johdon pitkän aikavälin ohjelma vuodesta 2011 alkaen
Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti vuonna 2011 yhtiön osallistumisesta OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP-Pohjolan ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahaston tavoitteiden kanssa.

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat Pohjola Pankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on nimennyt järjestelmään kuuluvaksi enintään 75 henkilöä.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Johto- ja avainhenkilöillä on oikeus asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti, vuosittain 2–12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017.

Järjestelmän alussa on määrätty tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksolle on 1,1 miljoonaa osaketta, joka maksetaan osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Vuoden 2011–2013 tavoitteet perustuvat seuraaviin kriteereihin:
- Keskittäjäasiakasmäärän kasvu
- Yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos
- Taloudellisen pääoman tuotto

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP-Pohjola-ryhmän RAVA vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,3 tai sen yli. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa maksuhetkeen saakka.

Järjestelmässä osakkeiden osuutta käsitellään Pohjola-konsernissa osakkeina maksettavana ja veroja kattavaa rahaosuutta käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan joko siirtovelkoihin tai omaan pääomaan. Oman pääoman osuus perustuu osakkeen käypään arvoon myöntöpäivänä, jossa on huomioitu odotettavissa olevat diskontatut osingot. Myöntöpäivänä määritelty käyvän arvon keskiarvo oli 7,59 euroa. Osakkeina maksettavasta osuudesta kirjattiin omaan pääomaan 31.12.2011 0,6 miljoonaa euroa. Rahana maksettavasta osuudesta aiheutuva velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2011 0,6 milj. euroa.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. Hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät
Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat eri liiketoimintayksiköille määriteltyihin tulos- ja muihin liiketoimintatavoitteisiin ja kattavat koko Pohjola-konsernin henkilöstön.

Lyhyen aikavälin järjestelmää käsitellään kirjanpidossa lähtökohtaisesti käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2011 19,7 miljoonaa euroa (18,3).

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen
Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty VM:n asetuksessa n:o 1372. Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu Pohjola-konsernissa mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä ja palkkion maksamista puoliksi rahana ja Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai sen arvoon sidottuina) mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50.000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästämisen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa lyhyen aikavälin ohjelmassa maksetaan puolet palkkiosta rahana ja puolet Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai rahana, jonka määrä on sidottu Pohjola Pankki Oyj:n osakekurssiin). Samalla järjestelmän osakkeina maksettavan osuuden kirjanpidollinen käsittely muuttuu osakkeina maksettavaksi.

Johdon omistukset kahdessa tytäryhtiössä

Pohjola Varainhoito Oy:n johtohenkilöt omistivat vuoden 2011 lopussa välillisesti 7 % Pohjola Varainhoito Oy:n osakkeita ja Pohjola Corporate Finance Oy:n johtohenkilöt omistivat välillisesti 35 % Pohjola Corporate Finance Oy:n osakkeita omistusyhtiöiden kautta. Järjestelyt liittyvät yhtiön avainhenkilöiden osakeomistusjärjestelmään, jonka tarkoituksena on ollut mahdollistaa avainhenkilöiden pitkäaikainen sitouttaminen. Kaikki omistukseen perustuvat palkitsemisjärjestelmät lopetetaan vuoden 2012 loppuun mennessä.

Omistusyhtiöiden maksamaan osinkoon sovelletaan vapaaehtoista viivästysmenettelyä riskiprofiiliin vaikuttavien henkilöiden osalta vuosina 2011–2013. Menettelyssä avainhenkilöt sijoittavat 40 % saamastaan vuosittaisesta osingosta Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeisiin, joihin liitetään kolmen vuoden myyntirajoitus. Pohjola-konsernissa on kirjattu osakeomistusjärjestelmistä kulua vuonna 2011 1,6 miljoonaa euroa (3,7).

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut*

Milj. e	2011	2010
Henkilöstörahasto	4	4
Lyhyen aikavälin ohjelmat	21	22
Aikaisemmat pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuosien 2007–2010 ohjelmat	1	2
Uudistettu pitkän aikavälin ohjelma		
Vuoden 2011 ohjelma	1	
Yhteensä	**27**	**28**

* Ilman sosiaalikuluja

Emoyhtiön tilinpäätös, FAS

- Emoyhtiön tuloslaskelma
- Emoyhtiön tase
- Emoyhtiön rahavirtalaskelma
- Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Tuloslaskelma

Milj. e	2011	2010
Korkotuotot	2 404	1 606
Leasingtoiminnan nettotuotot	29	26
Korkokulut	-2 145	-1 366
Korkokate	**288**	**266**
Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista	40	112
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	28	108
Omistusyhteysyrityksistä	3	2
Muista yrityksistä	9	3
Palkkiotuotot	114	110
Palkkiokulut	-25	-26
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	12	43
Arvopaperikaupan nettotuotot	22	26
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-9	17
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	14	25
Suojauslaskennan nettotulos	-4	-5
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	21	41
Hallintokulut	-126	-116
Henkilöstökulut	-73	-67
Palkat ja palkkiot	-60	-56
Henkilösivukulut	-13	-11
Eläkekulut	-10	-8
Muut henkilösivukulut	-3	-3
Muut hallintokulut	-53	-49
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	-8	-7
Liiketoiminnan muut kulut	-17	-21
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	-61	-103
Liikevoitto	**247**	**321**
Tilinpäätössiirrot	-117	-104
Tuloverot	-26	-23
Tilikauden verot	-30	-28
Aikaisempien tilikausien verot	0	0
Laskennallisen verovelan muutos	4	6
Varsinaisen toiminnan voitto verojen jälkeen	**104**	**194**
Tilikauden voitto	**104**	**194**

Tilinpäätöslaskelmat

Tase

Vastaavaa

Milj. e	**31.12.2011**	**31.12.2010**
Käteiset varat	4 247	1 501
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	7 557	7 139
Valtion velkasitoumukset		30
Muut	7 557	7 109
Saamiset luottolaitoksilta	6 875	7 284
Vaadittaessa maksettavat	358	248
Muut	6 517	7 037
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	11 842	11 656
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	11 842	11 656
Leasingkohteet	911	823
Saamistodistukset	466	400
Julkisyhteisöiltä	17	41
Muilta	449	359
Osakkeet ja osuudet	70	74
Osakkeet ja osuudet omistusyhteysyrityksissä	28	29
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	1 248	1 251
Johdannaissopimukset	3 375	1 969
Aineettomat hyödykkeet	33	29
Aineelliset hyödykkeet	17	17
Sijoituskiinteistöt ja sijoituskiinteistöosakkeet ja -osuudet	10	10
Muut kiinteistöt ja kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	3	3
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Muut varat	688	623
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	872	632
Laskennalliset verosaamiset	70	34
Vastaavaa yhteensä	**38 298**	**33 461**

Vastattavaa

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Vieras pääoma		
Velat luottolaitoksille	5 935	4 960
Keskuspankeille	230	355
Luottolaitoksille	5 705	4 605
Vaadittaessa maksettavat	794	824
Muut	4 911	3 782
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	8 073	4 305
Talletukset	3 621	1 681
Vaadittaessa maksettavat	2 463	1 629
Muut	1 159	52
Muut velat	4 452	2 624
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	4 451	2 623
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	15 321	16 871
Joukkovelkakirjalainat	6 911	7 047
Muut	8 410	9 824
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 507	2 059
Muut velat	1 278	1 143
Muut velat	1 278	1 143
Siirtovelat ja saadut ennakot	895	628
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 005	1 205
Pääomalainat	282	274
Muut	724	931
Vieras pääoma yhteensä	**36 014**	**31 171**
Tilinpäätössiirtojen kertymä	**801**	**684**
Poistoero	109	101
Vapaaehtoiset varaukset	691	582
Oma pääoma		
Osakepääoma	428	428
Osakepääoma	428	428
Ylikurssirahasto	524	524
Muut sidotut rahastot	26	127
Vararahasto	164	164
Käyvän arvon rahasto	-137	-37
Rahavirran suojauksesta	10	-6
Käypään arvoon arvostamisesta	-147	-31
Vapaat rahastot	331	331
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308	308
Muut rahastot	23	23
Edellisten tilikausien voitto	70	2
Tilikauden voitto	104	194
Oma pääoma yhteensä	**1 483**	**1 606**
Vastattavaa yhteensä	**38 298**	**33 461**

Taseen ulkopuoliset sitoumukset	**7 726**	**6 965**
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset	2 532	2 597
Takaukset ja pantit	2 307	2 458
Muut	225	140
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	5 194	4 367
Arvopapereiden takaisinostositoumukset	11	14
Muut	5 182	4 354

Tilinpäätöslaskelmat

Rahavirtalaskelma, FAS

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Liiketoiminnan rahavirta		
Kauden voitto	104	194
Kauden voittoon tehdyt oikaisut	305	191
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)	**-971**	**-1 908**
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	-510	196
Saamiset luottolaitoksilta	520	-1 072
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	-241	-1 119
Leasingkohteet	-275	-232
Saamistodistukset	-170	503
Osakkeet ja osuudet	7	-2
Johdannaissopimukset	-22	-89
Sijoituskiinteistöt	0	0
Muut varat	-280	-93
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)	**5 164**	**641**
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	954	-28
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	3 768	126
Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	47	23
Muut velat	395	519
Maksetut tuloverot	-24	-12
Saadut osingot	40	22
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	**4 618**	**-873**
Investointien rahavirta		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen lisäykset		
Eräpäivään asti pidettävien rahavarojen vähennykset	217	165
Tytär- ja osakkuusyritysten hankinnat	-1	-28
Tytär- ja osakkuusyritysten myynnit	6	56
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-12	-5
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	0	0
B. Investointien rahavirta yhteensä	**209**	**189**
Rahoituksen rahavirrat		
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, lisäykset	186	77
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, vähennykset	-388	-130
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, lisäykset	36 493	45 318
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, vähennykset	-38 136	-45 967
Maksetut osingot	-126	-107
Muut oman pääoman erien rahamääräiset vähennykset	0	
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä	**-1 970**	**-809**
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)	**2 856**	**-1 494**
Rahavarat tilikauden alussa	**1 749**	**3 243**
Rahavarat tilikauden lopussa	**4 605**	**1 749**
Saadut korot	**2 124**	**1 531**
Maksetut korot	**-1 840**	**-1 284**

Kauden voittoon tehdyt oikaisut		
Erät joihin ei liity maksutapahtumaa		
Kaupankäynnin käyvän arvon muutos	63	82
Valuuttatoiminnan realisoitumaton nettotulos	142	-117
Sijoitusomaisuuden käyvän arvon muutos	-232	-118
Poistot, poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos	314	282
Saamisten arvonalentumiset	62	103
Muut	-43	-19
Erät jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	0	-22
Myyntitappiot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus		
Oikaisut yhteensä	**305**	**191**
Rahavarat		
Käteiset varat	4 247	1 501
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	358	248
Yhteensä	**4 605**	**1 749**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS

SISÄLLYSLUETTELO

- Emoyhtiön (Pohjola Pankki Oyj) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 1. Korkotuotot ja -kulut
- Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot
- Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista
- Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut
- Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos
- Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot
- Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot
- Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut
- Liite 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista
- Liite 13. Tuloverot
- Liite 14. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

- Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta
- Liite 16. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- Liite 17. Leasingkohteet
- Liite 18. Saamistodistukset
- Liite 19. Uudelleen luokitellut saamistodistukset
- Liite 20. Osakkeet ja osuudet
- Liite 21. Johdannaissopimukset
- Liite 22. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana
- Liite 23. Muut varat
- Liite 24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- Liite 25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- Liite 26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- Liite 27. Muut velat
- Liite 28. Pakolliset varaukset
- Liite 29. Siirtovelat ja saadut ennakot
- Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- Liite 31. Oma pääoma
- Liite 32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät
- Liite 33a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2011
- Liite 33b. Taseen luokittelu
- Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2011

MUUT LIITETIEDOT

- Liite 35. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet sekä muuttuva palkitseminen
- Liite 36. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen
- Liite 37. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2011

- Liite 38. Eläkevastuut
- Liite 39. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut
- Liite 40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
- Liite 41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä
- Liite 42. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri
- Liite 43. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2011
- Liite 44. Notariaattitoiminta

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

Emoyhtiön (Pohjola Pankki Oyj) tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Yleistä

Pohjola Pankki Oyj on suomalainen luottolaitos, jonka organisaatio perustuu liiketoimintoihin sekä konsernin ja liiketoimintojen tarvitsemiin keskitettyihin palveluihin ja tukitoimintoihin.

Pohjola Pankki Oyj:n (emoyhtiö) liiketoiminta-alueita ovat Yrityspankki, Markets, Keskuspankki ja Varainhallinta. Näiden lisäksi yhtiöön kuuluu Muu toiminta, joka sisältää hallinnollisia toimintoja.

Pohjola Pankki Oyj (jäljempänä Pohjola) on osa OP-Pohjola-ryhmää, joka tällä hetkellä muodostuu 205 itsenäisestä osuuspankista ja niiden keskusyhteisöstä OP-Pohjola osk:sta (aikaisemmin OP-Keskus osk) sekä muista jäsenluottolaitoksista. OP-Pohjola-ryhmän jäsenluottolaitoksiin kuuluvat Pohjola, Helsingin OP Pankki Oyj, OP Kotipankki Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja OP-Pohjola osk:n jäsenosuuspankit.

Talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain mukaisesti jäsenluottolaitokset, mukaan lukien Pohjola, ja OP-Pohjola osk vastaavat viime kädessä yhteisvastuullisesti toistensa veloista ja sitoumuksista. Jos jäsenluottolaitoksen omat varat vähenevät tappioiden vuoksi niin alhaisiksi, että laissa määritellyt selvitystilan edellytykset täyttyvät, OP-Pohjola osk:lla on oikeus periä jäsenluottolaitoksiltaan ylimääräisiä maksuja viimeksi vahvistettujen taseiden yhteenlaskettujen loppusummien perusteella.

Pohjolan kotipaikka on Helsinki ja sen rekisteröity katuosoite on Teollisuuskatu 1 b, 00510 Helsinki. Jäljennös Pohjola-konsernin tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.pohjola.fi tai pääkonttorista.

Laatimisperusta

Pohjola Pankki Oyj:n kansalliseen sääntelyyn perustuva tilinpäätös laaditaan ja esitetään luottolaitostoiminnasta annetun lain, valtiovarainministeriön luottolaitoksen ja sijoituspalveluyrityksen tilinpäätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskevan asetuksen, kirjanpitolain ja Finanssivalvonnan tilinpäätös ja toimintakertomus -standardin mukaisesti. Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk antaa lisäksi ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi ja tilinpäätöksen laatimiseksi.

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös on esitetty miljoonina euroina ja se on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen lukuun ottamatta kaupankäynnin rahoitusvaroja ja -velkoja, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja, myytävissä olevia rahoitusvaroja sekä suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

Luokittelumuutokset

Vuoden 2008 loppupuolella osa Pohjolan maksuvalmiusreserveihin kuuluvista saamistodistuksista luokiteltiin uudelleen. Uudelleenluokittelun avulla on pyritty antamaan aikaisempaa selkeämpi kuva saamistodistusten tosiasiallisesta tarkoituksesta. Uudelleenluokittelun mahdollisti Euroopan Yhteisöjen komission lokakuussa 2008 julkaisema asetus (EY) N:o 1004/2008, joka koskee tilinpäätösstandardeja IAS 39 ja IFRS 7. Asetuksella pyrittiin helpottamaan rahoitusinstrumenttien luokittelun muutosta poikkeustilanteissa. Asetuksen taustalla oli rahoitusmarkkinoiden epävakaus, jonka vuoksi syyskuun 2008 lopun tilanteesta ei kaikille rahoitusinstrumenteille ollut saatavissa luotettavia markkinahintoja. Uudelleenluokitteleminen oli mahdollista 1.7.2008 lukien.

Finanssivalvonta on hyväksynyt uudelleenluokittelut myös kansalliseen tilinpäätökseen.

Luokittelumuutoksella ei ollut vaikututusta aikaisempien tilikausien tuloksiin.

Tarkempi kuvaus luokittelumuutoksista löytyy liitetiedoista 19.

Ulkomaan rahan määräiset erät

Pohjola Pankki Oyj:n tilinpäätös laaditaan euroina, joka on tilinpäätöksen esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoittoina tai -tappioina tuloslaskelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot.

Rahoitusinstrumentit

Käyvän arvon määräytyminen

Käypä arvo on se rahamäärä, johon omaisuuserä voitaisiin vaihtaa tai jolla velka voitaisiin suorittaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden ja toisistaan riippumattomien osapuolten välillä.

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hinta-noteerauksien avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa, niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrityksessä asianomaiselle tuotteelle laadittua arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja ne kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottavat huomioon hintaa asettaessaan sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksyttyjen taloudellisten metodiikkojen kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden osapuolten välisten viimeaikaisten markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskoroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle tai sitä lyhyemmälle ajalle ottaen huomioon tuotteen rakenne ja vastapuoli.

Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Jokaisen raportointikauden päättyessä arvioidaan, onko objektiivista näyttöä siitä, että muun kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavan rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut.

Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman, omaisuuserän alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin.

Arvonalentumisen objektiivisena näyttönä voidaan pitää mm:

- merkittävää heikkenemistä liikkeeseenlaskijan tuloksessa, luottoluokituksessa, taseessa, maksukäyttäytymisessä

tai liiketoimintasuunnitelmissa sekä epäedullisia muutoksia liikkeeseenlaskijan taloudellisessa tai toiminnallisessa ympäristössä
- bona fide tarjousta ostaa sama tai samanlainen sijoitus markkinoilta alle hankinta-arvon
- tapahtumia tai olosuhteita, jotka heikentävät merkittävästi liikkeeseenlaskijan toimintamahdollisuuksia ja jatkuvuutta (going concern), esim. toiminnasta aiheutuneet negatiiviset kassavirrat, pääomien riittämättömyys, käyttöpääoman vähäisyys
- velallisen sopimusrikkomusta
- velalliselle annettua myönnytystä
- aikaisemmin kirjattua arvonalennusta
- rahoitusinstrumentin toimivien markkinoiden häviämistä

Oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta merkittävä tai pitkäaikainen arvonalentuminen alle sen hankintamenon on objektiivinen näyttö arvonalentumisesta.

Arvonalentumisten kirjaamista on käsitelty tarkemmin eri rahoitusinstrumenttiryhmien kohdalla.

Arvopapereiden osto- ja myyntisopimukset

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinmyyntiehdoin ostettujen arvopapereiden ostohinta merkitään taseeseen saamiseksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Ostohinnan ja takaisinmyyntihinnan erotus jaksotetaan korkotuotoksi sopimuksen voimassaoloajalle.

Molempia osapuolia velvoittavin takaisinostoehdoin myytyjen arvopapereiden myyntihinta kirjataan rahoitusvelaksi vastapuolen mukaan määräytyvään tase-erään. Myyntihinnan ja takaisinostohinnan erotus jaksotetaan korkokuluksi sopimuksen voimassaoloajalle. Takaisinostovelvollisuuksin myydyt ja vastaavat marginaalivakuudeksi annetut arvopaperit sisällytetään alkuperäiseen tase-erään luovutuksesta huolimatta.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen

Rahoitusvarat ja -velat luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvaroihin, lainoihin ja muihin saamisiin, eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, myytävissä oleviin rahoitusvaroihin, käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviin rahoitusvelkoihin ja muihin rahoitusvelkoihin. Luokittelu riippuu siitä, mihin tarkoitukseen kyseiset rahoitusvarat ja -velat on hankittu. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat jakaantuvat kahteen alaryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat sekä alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat ovat kaupankäynnin rahoitusvelkoja.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen ja -velkojen, eräpäivään asti pidettävien sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit kirjataan taseeseen kauppapäivänä eli päivänä, jolloin sitoudutaan ostamaan tai myymään kyseinen rahoitusvaroihin tai velkoihin kuuluva erä. Lainat ja muut saamiset - ryhmään luokitellut saamistodistukset kirjataan rahoitusvaroiksi kauppapäivänä ja annetut luotot päivänä, jolloin asiakas nostaa lainan.

Rahoitusvaroja ja -velkoja ei netoteta, jollei niiden kuittaamiseen ole lakisääteistä oikeutta ja jollei kuittausta aiota käyttää. Pohjola Pankki Oyj:ssä ei ole tilikaudella sovellettu netottamista.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle niin, että omistukseen liittyvät riskit ja edut on siirretty olennaisilta osin. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun niiden velvoitteet on täytetty ja niiden voimassaolo on lakannut.

Kaupankäynnin rahoitusvarat ja -velat

Kaikki rahoitusvarat ja -velat, joista katsotaan saatavan korkojen, hintojen ja kurssien aiheuttamaa tuottoa lyhyellä aikavälillä, tai jos kytkettyä johdannaista ei kyetä erottelemaan pääsopimuksesta, luokitellaan kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi rahoitusvaroiksi tai -veloiksi. Kaupankäyntivelat ovat velvoitteita toimittaa

vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta joita ei ole ollut omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksimyynnit).

Samoin kaupankäynnin rahoitusvaroihin ja -velkoihin sisällytetään muut kuin suojauslaskennan piirissä olevat johdannaiset.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi luokitellut rahoitusvarat ja -velat kirjataan taseeseen arvostettuina käypään arvoon, ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi luokitellaan rahoitusvarat, jotka alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattomasti määritellään sellaisiksi. Tällaiset rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon, ja käyvän arvon muutos samoin kuin myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot ja -kulut sekä osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi määritetyt rahoitusvarat ovat maksuvalmiuden hallinnassa käytettyjä joukkovelkakirjalainoja. Näitä sijoituksia hallinnoidaan ja niiden tuloksellisuutta arvioidaan konsernin riskienhallintaperiaatteiden mukaisesti käyvin arvoin mahdollisimman oikean ja ajantasaisen kuvan saamiseksi sijoitustoiminnasta. Raportointi konsernin johdolle tehdään käyvin arvoin.

Liiketoiminnan luonne on pitkän aikavälin sijoitustoimintaa, joten rahoitusvarat esitetään erillään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä rahoitusvaroista.

Lisäksi tähän ryhmään kirjataan yhdistelmäinstrumentit, joissa kytketyn johdannaisen käypää arvoa ei pystytä määrittämään erikseen. Nämä rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon ja käyvän arvon muutos kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot.

Lainat ja muut saamiset

Lainoiksi ja muiksi saamisiksi luokitellut rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määritettävissä olevat maksuvirrat ja joita ei noteerata aktiivisilla markkinoilla. Lainoja ja muita saamisia ei noteerata aktiivisilla markkinoilla ja ne käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisinä.

Lainat ja muut saamiset merkitään niitä alun perin kirjanpitoon kirjattaessa hankintamenoon, joka on annetun vastikkeen käypä arvo, johon on lisätty välittömästi kohdistettavissa olevat transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon.

Lainojen ja muiden saamisten arvonalentumisia kirjataan saamiskohtaisesti ja saamisryhmäkohtaisesti. Arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamiskohtaisesti, mikäli asiakkaan vastuiden määrä on merkittävä. Muilta osin arvonalentuminen arvioidaan ja kirjataan saamisryhmäkohtaisesti.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulle määrälle. Lainat ja muut saamiset -ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Arvonalentuminen kirjataan silloin, kun on saatu objektiivista näyttöä asiakkaan maksukyvyn heikkenemisestä sen jälkeen, kun saaminen alun perin kirjattiin taseeseen. Saamisen arvo on alentunut, jos siitä tulevat rahavirrat - vakuuden käypä arvo huomioituna - ovat pienemmät kuin luoton ja sen maksamattomien korkojen yhteenlaskettu kirjanpitoarvo. Tulevat rahavirrat diskontataan lainan alkuperäisellä korolla. Jos laina on vaihtuvakorkoinen, diskonttauskorkona käytetään tarkasteluhetken sopimuksen mukaista korkoa. Arvonalentumisena kirjataan lainan kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus. Lainat ja muut saamiset-ryhmään luokiteltujen saamistodistusten arvonalentumisena kirjataan saamistodistuksen kirjanpitoarvon ja siitä alhaisemman arvioidun kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Saamisryhmäkohtaista arvonalentumistarkastelua varten saamiset jaetaan luottoriskin mukaisiin luottoluokkiin. Kustakin ryhmästä kirjataan ryhmäkohtainen arvonalentuminen, joka perustuu kokemusperäiseen keskimääräiseen arvioon tulevien tappioiden määrästä ja niiden todennäköisyyksistä.

Arvonalentumiset kirjataan luottojen tase-erän vähennykseksi ja tuloslaskelmassa erään arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista. Arvonalentumisen jälkeen koron tulouttamista jatketaan arvonalennetulla määrällä.

Laina kirjataan pois taseesta kun perintätoimet on suoritettu loppuun tai muutoin johdon päätöksellä. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi. Mikäli asiakkaan maksukyvyn palautumisesta saadaan objektiivista näyttöä, aiemmin kirjattujen arvonalentumisten määrä arvioidaan uudelleen ja maksukyvyn parantumisesta aiheutuvat muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Tilivuoden 2008 syksyllä tehdyn luokittelumuutoksen yhteydessä kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia lainojen ja saamisten ryhmään. Saamistodistuksia siirrettiin myös myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmästä lainojen ja saamisten ryhmään. Siirrot tapahtuivat 1.7.2008 mukaisiin käypiin arvoihin.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, joilla on kiinteät tai määriteltävissä olevat maksuvirrat ja jotka on hankittu aikomuksella pitää ne eräpäivään saakka.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset käsitellään kirjanpidossa jaksotetun hankintamenon määräisinä. Joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus jaksotetaan sopimuksen jäljellä olevalle juoksuajalle.

Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten arvonalentumisia tarkastellaan samojen periaatteiden mukaan kuin lainojen ja saamisten arvonalentumisia. Sijoituksen arvonalentumisena kirjataan sen kirjanpitoarvon ja sitä alhaisemman kerrytettävissä olevan rahavirran erotus.

Jos eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmästä myydään sijoituksia ennen niiden eräpäivää, joudutaan kaikki kyseisessä ryhmässä olleet sijoitukset siirtämään myytävissä olevien arvopapereiden ryhmään, eikä yhtiö saa seuraavaan kahteen vuoteen luokitella arvopapereita eräpäivään asti pidettävien rahoitusvarojen ryhmään.

Tilivuoden 2008 syksyllä tehdyn luokittelumuutoksen yhteydessä siirrettiin saamistodistuksia kaupankäynnin rahoitusvaroista eräpäivään asti pidettävien ryhmään. Siirto tapahtui 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat muita kuin johdannaisvaroihin kuuluvia rahoitusvaroja, jotka on suoraan luokiteltu Myytävissä oleviksi tai joita ei ole sisällytetty edellä mainittuihin rahoitusvarojen luokkiin. Tämä luokka sisältää pääasiassa saamistodistuksia, pitkäaikaisia osakesijoituksia ja muita toiminnalle välttämättömiä osakkeita ja osuuksia.

Kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmään 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Siirtymishetken jälkeiset arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintamenoon, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisättynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Jos käypää arvoa ei voida luotettavasti määrittää, toiminnalle välttämättömät osakkeet ja osuudet sekä muut noteeraamattomat osakkeet ja osuudet arvostetaan hankintamenoon. Arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan Käyvän arvon rahastoon, josta ne yhdessä myyntivoiton tai -tappion kanssa kirjataan tuloslaskelmaan Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuottoihin, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai sen arvon on todettu alentuneen. Korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi arvonalentumisesta katsotaan saamistodistusten osalta esimerkiksi liikkeeseenlaskijan luottoriskiluokituksen huomattava negatiivinen muutos tai oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintamenon.

Jos oman pääoman ehtoisen arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan.

Jos myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitetun, arvonalentuneen saamistodistuksen käypä arvo myöhemmin nousee ja nousun voidaan objektiivisesti todeta liittyvän arvonalentumistappiokirjauksen jälkeiseen tapahtumaan, arvonalentumistappio peruutetaan ja kirjataan tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan omaan pääomaan.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin liittyvät korkotuotot ja osingot kirjataan tuloslaskelmaan.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjojen nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan efektiivisen koron menetelmällä lainan arvioidulle juoksuajalle.

Kaupankäynnin rahoitusvaroista siirrettiin saamistodistuksia myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmään 1.7.2008 mukaiseen käypään arvoon. Siirtymishetken jälkeiset arvonmuutokset kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Osakkeet ja osuudet omistusyhteysyrityksissä ja samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä

Osakkeet ja osuudet sekä muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset omistusyhteysyrityksiin sekä samaan konserniin kuuluviin yrityksiin merkitään hankintamenoon, tai jos erän arvon todetaan tilinpäätöspäivänä arvonalentumisen johdosta olevan alempi kuin hankintameno, arvonalentumistappiolla vähennettyyn hankintamenoon.

Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta.

Muut varat

Muut varat koostuvat maksujen välityksestä syntyneistä, vaadittaessa maksettavista saamisista, erilaisilla selvittelytileillä olevista saamisista, johdannaissopimuksiin liittyvistä marginaalitilisaamisista sekä kaikista muista saamisista, joiden esittämiseen ei ole muuta sopivaa tase-erää, kuten erilaisista myynti- ja vuokrasaamisista.

Muut rahoitusvelat

Muut rahoitusvelat -luokkaan sisällytetään muut kuin kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelat.

Muut rahoitusvelat käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen hankintamenon määräisinä.

Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkokuluksi lainan juoksuajalle efektiivisien koron menetelmällä. Vastaerä kirjataan velan kirjanpitoarvon lisäykseksi tai vähennykseksi.

Muut velat

Muut velat koostuvat pääosin maksujenvälitysveloista, ostoveloista ja arvopaperikauppaan liittyvistä veloista.

Johdannaissopimukset

Johdannaiset jaetaan suojaaviin ja ei-suojaaviin johdannaissopimuksiin. Sekä ei-suojaavat että suojaavat johdannaiset merkitään aina taseeseen käypään arvoon. Ei-suojaavien koronvaihtosopimuksien korkokertymä merkitään korkoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot siirtosaamisiin ja -velkoihin. Ei-suojaavien korko-, luotto-, valuutta- osake- ja hyödykejohdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot. Positiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista maksetut preemiomaksut kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset arvonmuutokset ja johdannaissopimuksista saadut preemiomaksut kirjataan erään Johdannaissopimukset ja muut kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat.

Konsernin riskienhallinta on laatinut suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määritellä suojaavaksi.

Suojausperiaatteiden mukaisesti konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta, käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta.

Konsernin emoyhtiössä Pohjola Pankki Oyj:ssä tehdään johdannaissopimuksia, joilla tosiasiassa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin lainoihin ja korkokatollisiin asuntoluottoihin liittyvät ns. kytketyt johdannaiset erotetaan pääsopimuksesta ja arvostetaan käypään arvoon. Näiden kytkettyjen johdannaisten ja niitä suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan korkoihin.

Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon muutokset kumoavat suojatun kohteen käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain. Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja suojausperiodin aikana. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja sen aikana vertailemalla suojaavan ja suojattavan instrumentin käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai position käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80-125 prosenttia.

Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (omat emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Suojausinstrumentteina käytetään koron- sekä koron- ja valuutanvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan ja suojattavan instrumentin arvonmuutokset kirjataan Korkokatteeseen.

Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Suojaavina instrumentteina käytetään mm. koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Ylimenevä tehoton osuus kirjataan tulokseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat. Kun suojaava johdannainen erääntyy, myydään, suojaussuhde päätetään tai suojaus ei enää täytä suojauslaskennan ehtoja, omaan pääomaan suojauksen loppuhetkeen mennessä kertynyt käyvän arvon muutos jää omaan pääomaan, kunnes se kirjataan tuloslaskelmaan sille kaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat tuloutuvat.

Leasingkohteet

Vuokralle annettu omaisuus sekä leasingkohteiden ennakkomaksut kirjataan poistamattomaan hankintamenoon ja esitetään tase-erässä Leasingkohteet. Leasingkohteet poistetaan pääsääntöisesti annuiteettimenetelmän mukaisesti.

Leasingsopimuksin vuokralle annettujen hyödykkeiden vuokratuotot vähennettynä leasingkohteista tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla kirjataan tuloslaskelman erään Leasingtoiminnan nettotuotot. Erään luetaan lisäksi leasingkohteista kirjatut arvonalentumistappiot ja leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, asiakkailta perityt palkkiot sekä muut leasingsopimuksista välittömästi johtuvat tuotot ja kulut. Muut leasingtoiminnasta johtuvat tuotot ja kulut luetaan tuotto- tai kuluerän luonnetta vastaavaan tuloslaskelman erään.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Poistot kirjataan kuluksi arvioidun taloudellisen pitoajan kuluessa, joka tietokoneohjelmistojen ja lisenssien osalta on 2–5 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta pääsääntöisesti 5–10 vuotta. Hyödykkeiden taloudellinen vaikutusaika

tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä.

Aineettomien hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä.

Aineelliset hyödykkeet

Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton ja/tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Sijoituskiinteistöiksi luetaan myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen suunnitelman mukaisilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Maa-alueisiin ja kiinteistöyhteisöjen osakkeisiin ja osuuksiin voidaan tehdä arvonkorotuksia, jos niiden todennäköinen luovutushinta tilinpäätöspäivänä on pysyvästi alkuperäistä suurempi. Alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan vain, jos on todennäköistä, että kiinteistöstä näin saatu taloudellinen hyöty on alun perin arvioitua suurempi.

Sijoituskiinteistöiksi luokiteltujen liike-, toimisto- ja teollisuustilojen liitetiedoissa esitetty käypä arvo määritellään pääasiassa suoraan pääomitukseen perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Rakenteilla olevien sijoituskiinteistöjen käypä arvo voidaan esittää vain, mikäli niiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Maa-, vesi- ja metsäalueiden sekä asuntojen käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppahintamenetelmällä. Arvonalennusten kirjaaminen perustuu niiden pysyvyyteen ja olennaisuuteen.

Sijoituskiinteistöjen tuotot, kulut, myyntivoitot ja -tappiot, suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoituskiinteistöjen nettotuotot.

Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ja kiinteistöyhteisöjen osakkeista ei tehdä suunnitelman mukaisia poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:
Rakennukset 30–50 vuotta
Koneet ja kalusto 4–10 vuotta
Atk-laitteistot 3–5 vuotta
Autot 6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet 5–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Hyödykkeiden suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelman erään Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä. Omassa käytössä olevin kiinteistöjen tuotot ja myyntivoitot kirjataan tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut ja myyntitappiot tuloslaskelman erään Liiketoiminnan muut kulut.

Työsuhde-etuudet

Eläke-etuudet

Pohjola Pankki Oyj:n työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan OP-Eläkekassassa ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiössä. Eläkesäätiö on suljettu uusilta työntekijöiltä 1.7.1991 lukien. Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään Henkilöstökulut. Eläkevastuut on kokonaisuudessaan katettu.

Osakeperusteiset työsuhde-etuudet

Pohjola Pankissa on käytössä johdon lyhyt- ja pitkäaikainen palkitsemisjärjestelmä, joiden perusteella niihin kuuluvat henkilöt voivat saada osittain Pohjola Pankki Oyj:n A-osakkeina ja osittain rahana selvitettävän palkkion ns. ansainta- ja sitouttamisjakson aikana suorittamastaan työsuorituksesta. Nämä palkitsemisohjelmat kirjataan suoritustavasta riippuen joko omana pääomana tai käteisvaroina maksettavina osakeperusteisina liiketoimina.

Omana pääomana maksettavat osakeperusteiset työsuhde-etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja oman pääoman lisäykseksi oikeuden syntymisajanjakson kuluessa. Rahana maksettavat osakeperusteiset palkkiot ja niitä vastaava velka arvostetaan käypään arvoon kunkin kauden päättyessä. Kuluksi kirjattava määrä jaksotetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Toteutettavien osakkeiden arvioitu lukumäärä tarkastetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään omaan pääomaan ja siirtovelkoihin.

Henkilöstörahasto

Pohjola Pankki Oyj kuuluu OP-Pohjola-ryhmän yhteiseen OP-Henkilöstörahastoon. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot ja vastaerä siirtovelaksi.

Pakolliset varaukset

Velvoitteen perusteella kirjataan tuloslaskelmaan ja taseeseen pakollinen varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä mutta toteutumisajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Pääomalainat

Pääomalaina merkitään omaksi eräkseen taseen erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Vakavaraisuuslaskelmassa pääomalainat luetaan ensisijaisiin omiin varoihin. Pääomalainalle saadaan maksaa korkoa voitonjakokelpoisten varojen puitteissa.

Tilinpäätössiirrot

Taseen tilinpäätössiirtojen kertymän poistoero sisältää tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen kertyneen erotuksen. Vapaaehtoiset varaukset sisältää tehdyt vapaaehtoiset tilinpäätössiirrot, jotka ovat verolain sallimia tilinpäätössiirtoja. Tällainen on mm. elinkeinoverolain talletuspankeille sallima luottotappiovaraus. Lain mukaan talletuspankki saa vähentää verovuonna tehdyn luottotappiovarauksen, jonka määrä on enintään 0,6 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Verovuonna ja aikaisemmin tehtyjen purkamattomien luottotappiovarausten yhteismäärä saa olla enintään 5 prosenttia verovuoden päättyessä olevien saamisten yhteismäärästä.

Tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen sekä vapaaehtoisten varausten lisäykset ja vähennykset merkitään tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin. Tuloslaskelmassa ja taseessa tilinpäätössiirrot sisältävät myös laskennallisen verovelan. Vapaaehtoisten varausten määrä ja niiden muutos eivät kuvaa pankin ennakoituja riskejä.

Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät Pohjola Pankki Oyj:n tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto.

Laskennallinen verovelka lasketaan kaikista varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen ja verotuksellisten arvojen välisistä väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan tilinpäätökseen sisältyvistä kirjanpidon ja verotuksellisten arvojen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistetuista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertyminen on todennäköistä siten, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joita ei kirjata tuloslaskelmaan, ei myöskään laskennallisen veron muutosta kirjata tuloslaskelmaan vaan omaan pääomaan.

Tuloutusperiaatteet

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan suoriteperusteisesti. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Tällainen korkosaaminen sisällytetään arvonalentumistestaukseen.

Saamisen hankintamenon ja sen nimellisarvon välinen koronluonteinen ero (hintaero) jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin.

Palkkiotuotot ja -kulut palveluista kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä. Sellaiset kertamaksulliset palkkiot, jotka koskevat useita vuosia ja joihin sisältyy mahdollinen palautusvelvollisuus, tuloutetaan maksuperusteisesti, ja takaisinmaksuvelvoitteesta kirjataan pakollinen varaus.

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt päätöksen osingon jaosta.

Tuloslaskelman erien netottaminen

Tuloslaskelmassa ilmoitetaan tuotto- ja kuluerät erikseen niitä toisistaan vähentämättä, jollei tuoton ja kulun yhdistäminen yhdeksi eräksi ole perusteltua oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Taseen ulkopuolisina sitoumuksina käsitellään asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annettuja sitoumuksia, joita ovat mm. takaukset ja erilaiset takuusitoumukset, sekä asiakkaan hyväksi annettuja peruuttamattomia sitoumuksia, joita ovat mm. sitovat lisäluottojärjestelyt, luottolupaukset, käyttämättömät luottolimiitit sekä arvopapereiden merkintäsitoumukset.

Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset merkitään taseen ulkopuolisiksi sitoumuksiksi sen määräisinä, mitä takaus kulloinkin enintään vastaa. Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset merkitään sen määräisinä, mitä niiden perusteella enintään voidaan joutua maksamaan.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Liite 1. Korkotuotot ja -kulut

Milj. e	2011	2010
Korkotuotot		
Saamisista luottolaitoksilta	144	96
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	346	283
Saamistodistuksista	245	226
Johdannaissopimuksista	1 665	1 000
Kaupankäynnin eristä	1 744	1 114
Suojauslaskennasta	-80	-114
josta rahavirran suojaus	2	2
Muista	4	2
Yhteensä	**2 404**	**1 606**
josta arvonalentuneista saamisista kirjatut korkotuotot	3	2
Korkokulut		
Veloista luottolaitoksille	90	56
Veloista yleisölle ja julkisyhteisölle	53	16
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	312	245
Johdannaissopimuksista ja muista kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	1 647	1 006
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	39	41
Muista	4	2
Yhteensä	**2 145**	**1 366**

Konserni- ja osakkuusyrityksiltä saadut korkotuotot ja niille suoritetut korkokulut

	2011		2010	
Milj. e	**Tytäryrityksiltä**	**Osakkuusyrityksiltä**	**Tytäryrityksiltä**	**Osakkuusyrityksiltä**
Korkotuotot	3	1		
Korkokulut	4	2		

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 2. Leasingtoiminnan nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Vuokratuotot	226	205
Suunnitelman mukaiset poistot	-189	-171
Leasingomaisuuden arvonalentumiset	0	1
Leasingomaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot (netto)	0	0
Palkkiotuotot	2	2
Muut tuotot	1	0
Muut kulut	-10	-10
Yhteensä	**29**	**26**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 3. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

Milj. e	2011	2010
Myytävissä olevista	9	3
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	28	108
Omistusyhteysyrityksistä	3	2
Yhteensä	**40**	**112**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 4. Palkkiotuotot ja -kulut

Milj. e	2011	2010
Palkkiotuotot		
Luotonannosta	36	34
Talletuksista	0	0
Maksuliikenteestä	14	13
Rahastoista		0
Omaisuudenhoidosta	8	7
Lainopillisista tehtävistä	0	0
Arvopaperinvälityksestä	31	31
Arvopapereiden liikkeeseenlaskusta	6	6
Takauksista	16	17
Muista	2	2
Yhteensä	**114**	**110**
Palkkiokulut		
Maksetut toimitusmaksut	2	2
Muut	23	24
Yhteensä	**25**	**26**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 5. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2011

Milj. e	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	5	2		7
Fair value optio		0		0
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	-1	0		-1
Johdannaissopimuksista		15	1	16
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	0	0		0
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	**4**	**17**	**1**	**22**
Valuuttatoiminnan nettotuotot				**-9**
Tuloslaskelmaerä yhteensä				**12**

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotto 2010

Milj. e	Myyntivoitot ja -tappiot	Käyvän arvon muutokset	Muut erät	Yhteensä
Saamistodistuksista	18	4		22
Fair value optio	0	2		2
Osakkeista ja osuuksista	0			0
Muista	0	0		0
Johdannaissopimuksista		-57	62	5
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä veloista	-1	-1		-1
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	**18**	**-54**	**62**	**26**
Valuuttatoiminnan nettotuotot				**17**
Tuloslaskelmaerä yhteensä				**43**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 6. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Saamistodistuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	9	28
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty	1	1
Yhteensä	10	29
Osakkeista ja osuuksista		
Myyntivoitot ja -tappiot	5	0
Arvonalentumistappiot	-1	-4
Käyvän arvon rahastosta tilikaudelle siirretty		0
Yhteensä	4	-4
Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot yhteensä	**14**	**25**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 7. Suojauslaskennan nettotulos

Milj. e	2011	2010
Suojausinstrumenttien nettotulos	-111	-62
Suojauskohteiden nettotulos	108	57
Yhteensä	**-4**	**-5**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 8. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Milj. e	2011	2010
Vuokra- ja osinkotuotot	1	1
Muut tuotot	0	0
Myyntivoitot		
Vuokrakulut	0	-1
Suunnitelman mukaiset poistot		
Myyntitappiot		
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset		
Muut kulut	0	0
Yhteensä	**0**	**0**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. e	2011	2010
Vuokratuotot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Myyntivoitot omassa käytössä olevista kiinteistöistä	0	0
Muista	21	41
Yhteensä	**21**	**41**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 10. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Milj. e	2011	2010
Suunnitelman mukaiset poistot	8	7
Arvonalentumiset	0	0
Yhteensä	**8**	**7**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 11. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. e	2011	2010
Vuokrakuluista	6	5
Kulut omassa käytössä olevista kiinteistöistä	1	1
Muista	10	15
Yhteensä	**17**	**21**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 12. Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista sekä muista rahoitusvaroista

Milj. e	Saamiskohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Ryhmäkohtaiset arvonalentumistappiot brutto	Vähennykset	Tuloslaskelmaan kirjattu
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista				
Saamisista luottolaitoksilta				
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	127	4	69	61
Takauksista ja muista taseen ulkopuolisista eristä				
Muista				
Yhteensä	127	4	69	61
Muiden rahoitusvarojen arvonalentumistappiot				
Eräpäivään asti pidettävistä				
Konserniosakkeista ja -osuuksista				
Omistusyhteysosakkeista ja -osuuksista				
Yhteensä				
Arvonalentumistappiot yhteensä	**127**	**4**	**69**	**61**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 13. Tuloverot

Milj. e	2011	2010
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta	26	23
Tuloverot yhteensä	**26**	**23**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 14. Tuotot, liikevoitto sekä varat ja velat liiketoiminta-alueittain

Milj. e	Yrityspankki	Markets	Keskuspankki ja varainhallinta	Baltia	Muu	Yhteensä
Tuotot*	245	119	99	2	36	500
Liikevoitto	114	55	78	-4	7	250
Varat	13 022	3 981	19 657	233	1 824	38 717
Velat	3 692	4 425	27 744	143	97	36 101
Henkilömäärä, lkm	450	203	45	28	66	792

* Tuotot sisältävät seuraavat tuloslaskelman erät: korkokate, tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista, palkkiotuotot, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot, myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot, suojauslaskennan nettotuotot, sijoituskiinteistöjen nettotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot yhteenlaskettuina.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 15. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	293	187
Muut	66	61
Yhteensä	**358**	**248**
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset		0
Muut	6 517	7 037
Yhteensä	**6 517**	**7 037**
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	**6 875**	**7 284**
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	72	93

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole muita kuin vaadittaessa maksettavia saamisia Suomen Pankilta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 16. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	9 684	8 940
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	21	231
Julkisyhteisöt	240	808
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	219	211
Kotitaloudet	841	722
Ulkomaat	850	755
Ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	-14	-10
Yhteensä	**11 842**	**11 656**
josta huonommalla etuoikeudella olevat saamiset	67	74
Tase-erään sisältyy luottoja 6,7 miljoonaa euroa, joille ei tulouteta korkoa.		
Luottojen arvonalentumiset		
Arvonalentumiset tilikauden alussa	203	141
+ Tilikaudella kirjatut saamiskohtaiset arvonalentumiset	80	110
+/- Tilikaudella kirjatut ryhmäkohtaiset arvonalentumiset	4	0
- Tilikaudella peruutetut saamiskohtaiset arvonalentumiset	-27	-12
- Tilikaudella kirjatut tot.arvonalentumistappiot, joista on aikaisemmin tehty saamiskohtainen arvonalentuminen	-41	-37
Valuuttakurssiero luottojen arvonalentumisista	1	2
Arvonalentumiset tilikauden lopussa	**219**	**203**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 17. Leasingkohteet

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Ennakkomaksut	127	170
Koneet ja kalusto	604	532
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	150	99
Muu omaisuus	31	23
Yhteensä	**911**	**823**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 18. Saamistodistukset

Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset ja muut saamistodistukset 31.12.2011

Milj. e	Keskus-pankki rahoitukseen oikeuttavat	Muut saamistodistukset	Yhteensä	Josta huonommalla etuoikeudella
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	108	194	302	1
Myytävissä olevat	6 374	131	6 505	
Eräpäivään asti pidettävät	576	141	716	
Muussa salkussa pidettävät	499		499	
Yhteensä	**7 557**	**466**	**8 023**	**1**

Julkisesti noteeratut ja muut saamistodistukset 31.12.2011

Milj. e	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat	273	29	302
Myytävissä olevat	6 505		6 505
Eräpäivään asti pidettävät	716		716
Muussa salkussa pidettävät		499	499
Yhteensä	**7 495**	**528**	**8 023**

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat -ryhmä sisältää alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokiteltuja rahoitusvaroja yhteensä 12,9 miljoonaa euroa, jotka kokonaisuudessaan ovat julkisesti noteerattuja.

Saamistodistukset vaadetyypeittäin, Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat		
Valtion velkasitoumukset		30
Kuntatodistukset	13	34
Yritystodistukset	5	2
Sijoitustodistukset		0
Vaihtovelkakirjalainat	5	1
Muut joukkovelkakirjalainat	279	469
Yhteensä	**302**	**535**
Myytävissä olevat		
Vaihtovelkakirjalainat	2	
Muut joukkovelkakirjalainat	6 504	5 296
Yhteensä	**6 505**	**5 296**
Eräpäivään asti pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	716	928
Yhteensä	**716**	**928**
Muussa salkussa pidettävät		
Muut joukkovelkakirjalainat	499	781
Yhteensä	**499**	**781**

31.12.2011 Pohjola Pankki Oyj:n kaikille saamistodistuksille on kerrytetty kirjanpidossa korkoa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 19. Uudelleen luokitellut saamistodistukset

Seuraavassa taulukossa uudelleen luokitellut saamistodistukset on esitetty kirjanpitoarvoina ja käypinä arvoina.

31.12.2011, Milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	757	713	6,6	25
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	573	502	4,2	8
Yhteensä	**1 329**	**1 215**		**33**

31.12.2010, Milj. e	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Efektiivinen korkotaso	Luottoriskistä johtuvat arvonalentumiset
Lainat ja saamiset	1 063	1 041	5,3	21
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	677	626	4,2	
Yhteensä	**1 741**	**1 667**		**21**

Arvonmuutokset, mikäli uudelleen luokittelua ei olisi tehty ja saamistodistukset olisi arvostettu ei-toimivan markkinan käypiä arvoja käyttäen:

	1–12/2011		1–12/2010	
Milj. e	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto	Tuloslaskelma	Käyvän arvon rahasto
Pankkitoiminta	-1		4	
Konsernitoiminnot	-41	-4	-14	1
Yhteensä	**-42**	**-4**	**-10**	**1**

Uudelleen luokitelluista saamistodistuksista kertyneet korot olivat tammi–joulukuussa yhteensä 34 miljoonaa euroa (45). Nimellisarvon ja hankinta-arvon välisenä hintaerona tulokseen jaksotettiin yhteensä 12 miljoonaa euroa (15). Saamistodistuksista kirjattiin arvonalentumisia 12 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 kirjattiin arvonalentumisen palautumisia 8 miljoonaa euroa. Korkoriski oli suojattu johdannaisilla, joihin sovellettiin suojauslaskentaa 1.10.2008 alkaen. Suojaavista johdannaisista kirjattiin negatiivista markkina-arvon muutosta 3,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2010 suojaavista johdannaisista kirjattiin positiivista markkina-arvon muutosta 1,4 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 20. Osakkeet ja osuudet

Milj. e	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet			
Myytävissä olevat	7	91	98
Tytäryritysosakkeet		1 248	1 248
Yhteensä	**7**	**1 340**	**1 346**

Muista kuin julkisesti noteeratuista osakkeista ja osuuksista on arvostettu käypään arvoon 4,7 miljoonaa euroa ja loput hankintamenoon.

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Osakkeet ja osuudet sektoreittain		
Yritykset ja asuntoyhteisöt	24	30
Rahoitus ja vakuutuslaitokset	1 279	1 280
Ulkomaiset yhteisöt	44	44
Yhteensä	**1 346**	**1 354**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 21. Johdannaissopimukset

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset – käyvän arvon suojaus 2011

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	Alle 1v	1–5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	**651**	**8 088**	**3 225**	**11 965**	**224**	**400**
Koronvaihtosopimukset	651	8 088	3 225	11 965	224	400
Valuuttajohdannaiset	**711**	**595**	**162**	**1 468**	**114**	**30**
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	711	595	162	1 468	114	30

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset – rahavirran suojaus 2011

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	Alle 1v	1–5v	>5 v	Yhteensä	Positiiviset	Negatiiviset
Korkojohdannaiset	**200**	**800**		**1 000**	**17**	
Koronvaihtosopimukset	200	800		1 000	17	

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2011

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	**Alle 1v**	**1–5v**	**>5 v**	**Yhteensä**	**Positiiviset**	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset	**50 157**	**89 886**	**36 704**	**176 747**	**2 575**	**2 576**
Futuuri- ja termiinisopimukset	4 036	261		4 297	3	1
Optiosopimukset	**25 617**	**38 615**	**5 276**	**69 508**	**438**	**342**
Ostetut	9 741	20 280	2 524	32 545	436	9
Asetetut	15 876	18 335	2 752	36 963	2	334
Koronvaihtosopimukset	17 068	50 920	31 429	99 416	2 132	2 217
Muut swap-sopimukset	3 436	90		3 525	2	16
Valuuttajohdannaiset	**17 346**	**1 743**	**570**	**19 659**	**511**	**389**
Termiinisopimukset	15 944	558	89	16 592	412	277
Optiosopimukset	**1 289**			**1 289**	**8**	**9**
Ostetut	617			617	8	
Asetetut	673			673		9
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	112	1 185	480	1 778	91	103
Osakejohdannaiset	**96**	**1 110**	**6**	**1 212**	**55**	**1**
Termiinisopimukset	1			**1**		1
Optiosopimukset	**95**	**1 110**	**6**	**1 211**	**55**	
Ostetut	95	1 110	6	1 211	55	
Asetetut						
Muut johdannaiset	**165**	**416**	**22**	**603**	**27**	**26**
Termiinisopimukset	96	119	7	221	13	20
Optiosopimukset	**1**	**42**		**43**	**1**	**1**
Ostetut	1	26		27	1	
Asetetut	1	16		16		1
Muut swap-sopimukset	29	110	16	154	11	2
Luottojohdannaiset	40	146		186	2	2

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Markkina-arvosta kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2011

	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
Milj. e	Käyvän arvon suojaus	Rahavirran suojaus	
Korkojohdannaiset	**208**	**4**	**3 452**
Futuuri ja termiinisopimukset			3
Optiosopimukset			**575**
Ostetut			575
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	313	21	2 858
Muut swap-sopimukset			16
Valuuttajohdannaiset	**164**		**808**
Termiinisopimukset			606
Optiosopimukset			**14**
Ostetut			14
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	164		188
Osakejohdannaiset			**150**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset			**150**
Ostetut			150
Asetetut			
Muut johdannaiset			**37**
Termiinisopimukset			0
Optiosopimukset			**5**
Ostetut			5
Asetetut			
Muut swap-sopimukset			28
Luottojohdannaiset			4

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset 2010

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	**Alle 1v**	**1–5v**	**>5 v**	**Yhteensä**	**Positiiviset**	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset	**692**	**6 701**	**2 924**	**10 318**	**131**	**208**
Koronvaihtosopimukset	692	6 701	2 924	10 318	131	208
Valuuttajohdannaiset	**749**	**468**	**202**	**1 419**	**86**	**160**
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	749	468	202	1 419	86	160

Suojaamistarkoituksessa tehdyt johdannaissopimukset – rahavirran suojaus 2010

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	**Alle 1v**	**1–5v**	**>5 v**	**Yhteensä**	**Positiiviset**	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset		**800**		**800**	**0**	**6**
Koronvaihtosopimukset		800		800	0	6

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset 2010

	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika				Käypä arvo	
Milj. e	**Alle 1v**	**1–5v**	**>5 v**	**Yhteensä**	**Positiiviset**	**Negatiiviset**
Korkojohdannaiset	**46 621**	**59 137**	**25 282**	**131 040**	**1 349**	**1 328**
Futuuri- ja termiinisopimukset	3 769	400		4 169	0	5
Optiosopimukset	**26 232**	**16 297**	**5 097**	**47 626**	**282**	**219**
Ostetut	10 852	9 545	2 499	22 897	282	18
Asetetut	15 379	6 752	2 598	24 729	0	202
Koronvaihtosopimukset	12 729	42 325	20 185	75 240	1 064	1 071
Muut swap-sopimukset	3 891	114		4 005	2	33
Valuuttajohdannaiset	**15 442**	**1 613**	**473**	**17 528**	**240**	**249**
Termiinisopimukset	15 128	423		15 551	185	181
Optiosopimukset	**241**			**241**	**2**	**2**
Ostetut	117			117	2	
Asetetut	123			123		2
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	74	1 190	473	1 737	53	65
Osakejohdannaiset	**106**	**967**	**29**	**1 102**	**128**	
Termiinisopimukset						
Optiosopimukset	**106**	**967**	**29**	**1 102**	**128**	
Ostetut	106	967	29	1 102	128	
Asetetut						
Muut johdannaiset	**47**	**311**		**358**	**32**	**14**
Termiinisopimukset	27	49		76	24	0
Optiosopimukset		**45**		**45**	**2**	**1**
Ostetut		27		27	2	
Asetetut		17		17		1
Muut swap-sopimukset	7	56		63	1	13
Luottojohdannaiset	13	162		175	5	0

Kohde-etuuden arvo on korkojohdannaisten sopimusten osalta nimellisarvo, valuuttajohdannaisten sopimusten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten sopimusten osalta osakkeiden todennäköinen arvo tilinpäätöshetkellä. Arvot on ilmaistu bruttomääräisinä. Markkina-arvosta kertyneiden korkojen osuus esitetään siirtosaamisissa ja -veloissa.

Sopimusten luottovasta-arvot 2010

	Suojaamistarkoituksessa tehdyt		Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät
Milj. e	**Käyvän arvon suojaus**	**Rahavirran suojaus**	
Korkojohdannaiset	**208**	**4**	**1 970**
Futuuri ja termiinisopimukset			2
Optiosopimukset			**366**
Ostetut			366
Asetetut			
Koronvaihtosopimukset	208	4	1 576
Muut swap-sopimukset			25
Valuuttajohdannaiset	**132**		**510**
Termiinisopimukset			358
Optiosopimukset			**3**
Ostetut			3
Asetetut			
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	132		149
Osakejohdannaiset			**215**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset			**215**
Ostetut			215
Asetetut			
Muut johdannaiset			**21**
Termiinisopimukset			
Optiosopimukset			**5**
Ostetut			5
Asetetut			
Muut swap-sopimukset			8
Luottojohdannaiset			8

Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisliiketoiminnassa on siirrytty johdannaisten nettoutukseen vuoden 2011 aikana. Tässä liitetiedossa johdannaissopimukset on kuitenkin esitetty bruttomääräisinä. Nettoutus pienentäisi Pohjola Pankki Oyj:n johdannaisten luottovasta-arvoa 3 446 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 22. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet ja muutokset tilikauden aikana

Aineettomat hyödykkeet

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Liikearvo	6	9
ATK-menot	13	15
Muut pitkävaikutteiset menot	14	5
Yhteensä	**33**	**29**

Aineelliset hyödykkeet

Milj. e	Omassa käytössä olevat	Sijoituskiinteistöt Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistöomistukset			
Maa- ja vesialueet	0	0	0
Rakennukset	1		
Kiinteistöyhteisöjen osakkeet ja osuudet	2	10	31
Yhteensä	**3**	**10**	**31**

Muut aineelliset hyödykkeet	**3**

Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

Milj. e	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Sijoituskiinteistöt	Omassa käytössä olevat kiinteistöt	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno tilikauden alussa	12	66	14	4	69
+ lisäykset tilikautena		12		0	0
- vähennykset tilikautena			0	0	-20
+/- siirrot erien välillä					
- tilikauden suunnitelman mukaiset poistot	-2	-5		0	0
-/+ tilikauden arvonalennukset ja niiden peruutukset				0	
+ vähennyksiin ja siirtoihin kohdistuvat kertyneet poistot ja arvonalennukset tilikauden alussa					20
- kertyneet poistot tilikauden alussa	-3	-46	0	-1	-66
- kertyneet arvonalennukset tilikauden alussa			-3	0	
Kirjanpitoarvo tilikauden lopussa	**6**	**27**	**10**	**3**	**3**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 23. Muut varat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Arvopapereiden myyntisaamiset	5	40
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalisaamiset	43	50
Maksujenvälityssaamiset	28	23
Muut	612	510
Yhteensä	**688**	**623**

Muut erä sisältää ulkomaisia CSA-vakuussaatavia 388 miljoonaa euroa (284).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 24. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Korot		
Korkosaamiset	864	577
Maksetut korkoennakot	3	10
Yhteensä	**867**	**586**
Muut		
Muut maksetut ennakkomaksut	0	1
Muut siirtosaamiset	5	44
Yhteensä	**5**	**45**
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot yhteensä	**872**	**632**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 25. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Milj. e	Laskennalliset verosaamiset	Laskennalliset verovelat	Netto
Jaksotuseroista	25	0	25
Muista väliaikaisista eroista	48	4	45
Yhteensä	**74**	**4**	**70**

Laskennallisiin verosaamisiin sisältyy verotuksessa vahvistetuista tappioista kirjattua laskennallista verosaamista yhteensä 0 euroa.

Muista väliaikaisista eroista johtuvat laskennalliset verosaamiset ja -velat ovat pääoman käyvän arvon rahastoon kirjatuista myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostustuloksista sekä rahavirtaa suojaavien johdannaisten arvostustuloksista kirjattuja laskennallisia verosaamisia ja -velkoja.

Arvonkorotukset 31.12.2011
Taseeseen ei sisälly arvonkorotuksia.

Tilinpäätössiirtojen kertymä

Milj. e	Tasearvo	Laskennalliset verovelat	Netto
Poistoero	109	27	82
Vapaaehtoiset varaukset	691	169	522
Yhteensä	**801**	**196**	**604**

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty taseeseen laskennallisella verolla vähentämättömään määrään.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 26. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. e	Kirjan-pitoarvo 31.12.2011	Nimellis-arvo 31.12.2011	Kirjan-pitoarvo 31.12.2010	Nimellis-arvo 31.12.2010
Sijoitustodistukset	3 424	3 445	3 421	3 429
Joukkovelkakirjalainat	7 208	7 075	7 309	7 441
Muut	4 689	4 699	6 141	6 151
Yhteensä	**15 321**	**15 218**	**16 871**	**17 021**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 27. Muut velat

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Maksujenvälitysvelat	844	587
Arvopapereiden ostovelat	6	102
Johdannaissopimuksiin liittyvät marginaalivelat	409	343
Muut	18	112
Yhteensä	**1 278**	**1 143**

Muut velat erä "muut" ei sisällä osake- ja johdannaisvelkoja (94).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 28. Pakolliset varaukset

Pakollisia varauksia ei ole.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 29. Siirtovelat ja saadut ennakot

Milj. e	31.12.2011	31.12.2010
Korot		
Korkovelat	851	546
Saadut korkoennakot	0	0
Yhteensä	**851**	**546**
Muut		
Muut saadut ennakkomaksut	0	1
Muut siirtovelat	44	80
Yhteensä	**44**	**81**
Siirtovelat ja saadut ennakot yhteensä	**895**	**628**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 30. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. e	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Ikuiset lainat	270	270
Muut luottolaitoksen liikkeeseen laskemat velkasitoumukset	454	454
Pääomalainat	282	300
Yhteensä	**1 005**	**1 024**

Perpetuaalit ja debentuurit

1. Perpetuaali 100 miljoonaa GBP (eurovasta-arvo 119,7 miljoonaa), joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 28.12.2012. Lainasta maksetaan puolivuosittain kiinteää 6,5 %:n korkoa. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden GBP Libor + 1,88 %.

2. Perpetuaali 150 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 30.11.2012. Lainasta maksetaan vuosittain kiinteää 3,875 %:n korkoa. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor + 1,50 %.

3. Debentuurilaina 170 miljoonaa euroa, joka voidaan ensimmäisen kerran eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla 25.3.2013. Lainan korko on kiinteä 5,75 %. Mikäli lainaa ei eräännytetä ennenaikaisesti, sen kerryttämä korko on 3 kuukauden Euribor + 1,9 % + 1,50 %.

4. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 5 vuoden bullet-laina, erääntyy 23.12.2013. Lainan korko on vaihtuva 12 kuukauden euribor + 2,25 %.
5. Debentuurilaina 100 miljoonaa CHF (eurovasta-arvo 82 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.7.2021. Lainan korko on kiinteä 3,375 % p.a.
6. Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 14.9.2021. Lainan korko on kiinteä 5,25 % p.a.

Lainat 1–6 on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

Kotimaassa liikkeeseen laskettuja, kiinteäkorkoisia debentuurilainoja oli 31.12.2011 yhteensä 1,9 miljoonaa euroa (9,2).

Liikkeeseenlaskupvm	Kirjanpitoarvo Milj. euroa	Korko-%	Eräpvm
8.3.2006	0,3	3,25	8.3.2012
20.9.2006	0,2	3,85	20.9.2012
3.3.2008	1,4	4,10	3.3.2013

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Tilinpäätöksessä lainojen hintaerona on kirjattu 0 miljoonaa euroa (0).

Pääomalainat

Ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavat pääomalainat

1) Pääomalaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 99,8 miljoonaa)

Laina on perpetuaalilaina eli eräpäivätön laina. Lainan korko on kiinteä 4,23 % 18.6.2034 saakka, ja sen jälkeen vaihtuva 6 kuukauden Yen-Libor + 1,58 % (Step up). Lainan korko maksetaan vuosittain 18.6. ja 18.12. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää ensimmäisen kerran vuonna 2014. Laina voidaan maksaa vuoden 2014 jälkeen takaisin koron eräpäivänä vuosittain 18.6. tai 18.12. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

2) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain koron eräpäivänä alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

3) Pääomalaina 60 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 0,65 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 30.11.2015 ja sen jälkeen koron eräpäivinä. Vuoden 2015 jälkeen lainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor +1,65 % (Step up). Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

4) Pääomalaina 40 miljoonaa euroa

Perpetuaalilainan korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 1,25 %. Lainan korko maksetaan neljännesvuosittain 28.2., 30.5., 30.8. ja 30.11. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla koron eräpäivinä 30.10.2010 alkaen. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

5) Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa, joka on ikuinen laina. Laina laskettiin liikkeeseen 17.6.2008 ja sen korko on vaihtuva 3 kuukauden euribor + 3,05 %. Koron maksut tapahtuvat neljännesvuosittain 17.3., 17.6., 17.9. ja 17.12. Mikäli joltain korkojaksolta korkoa ei voida maksaa, koronmaksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla ensimmäisen kerran 17.6.2013 ja sen jälkeen koron eräpäivänä. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Näistä lainoista hybridejä ovat lainat 1 ja 3.

Lainojen korko- ja valuuttakurssiriski on suojattu johdannaisilla. Tilinpäätöksessä suojauksesta on kirjattu arvonmuutosta 17,6 miljoonaa euroa (17,1).

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 31. Oma pääoma

Milj. e	Oma pääoma tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Oma pääoma tilikauden lopussa
Oma pääoma yhteensä	**1 606**				**1 483**
Osakepääoma	428				428
Osakeanti					
Ylikurssirahasto	524				524
Muut sidotut rahastot	**127**				**26**
Vararahasto	164				164
Käyvän arvon rahasto	-37	16	117		-137
Käypään arvoon arvostamisesta	-31		117		-147
Rahavirran suojauksesta	-6	16			10
Vapaat rahastot	**331**				**331**
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	308				308
Muut rahastot	23				23
Edellisten tilikausien voitto tai tappio	196	0	126		70
Tilikauden voitto tai tappio		104			104

Käyvän arvon rahaston muutokset

Milj. e	Tilikauden alussa	Lisäykset	Vähennykset	Tuloslaskelmaan siirretty	Tilikauden päättyessä
Saamistodistukset	**-33**	**37**	**153**	**-1**	**-149**
Laskennalliset verot	11	37			48
Osakkeet ja osuudet	**2**	**0**	**0**		**2**
Laskennalliset verot	-1	0			-1
Muut	**-6**	**22**	**5**		**10**
Rahavirran suojaus	-8	22			13
Laskennalliset verot	2		5		-3
Yhteensä	**-37**	**59**	**158**	**-1**	**-137**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 32. Sidottu ja vapaa oma pääoma sekä jakokelvottomat vapaan oman pääoman erät

Milj. e	31.12.2011
Oma pääoma	
Sidottu oma pääoma	978
Vapaa oma pääoma	505
Oma pääoma yhteensä	**1 483**
Voitonjakokelpoiset varat	
Vapaa oma pääoma	505
Käyvän arvon rahasto	-137
Voitonjakokelpoiset varat	**368**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33a. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma 31.12.2011

Jäljellä oleva juoksuaika	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	166	435	5 090	1 844	21
Saamiset luottolaitoksilta	3 975	863	998	1 016	22
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	1 907	1 352	5 558	1 860	1 134
Saamistodistukset	96	68	260	41	
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	3 307	473	1 421	734	0
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	6 942	456	85	435	155
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 444	3 460	4 484	933	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	0	320	463	182	40
Yhteensä	**22 839**	**7 427**	**18 361**	**7 045**	**1 373**

Muut kuin määräaikaiset talletukset sisältyvät maturiteettiluokkaan "alle 3 kk".

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 33b. Taseen luokittelu

Varat, Milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	4 247					4 247
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	7 365					7 365
Johdannaissopimukset			3 175		200	3 375
Saamiset asiakkailta	12 005					12 005
Saamistodistukset**		716	302	6 505		7 524
Osakkeet ja osuudet			1	1 317		1 318
Muut saamiset	2 453		10			2 463
Yhteensä 31.12.2011	**26 070**	**716**	**3 488**	**7 823**	**200**	**38 298**

Varat, Milj. e	Lainat ja saamiset	Eräpäivään asti pidettävät	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat*	Myytävissä olevat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Käteiset varat ja keskuspankkitalletukset	1 501					1 501
Saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	8 027					8 027
Johdannaissopimukset			1 871		98	1 969
Saamiset asiakkailta	11 864					11 864
Saamistodistukset**		928	535	5 296		6 758
Osakkeet ja osuudet			0	1 354		1 354
Muut saamiset	1 977		10			1 987
Yhteensä 31.12.2010	**23 369**	**928**	**2 416**	**6 649**	**98**	**33 461**

Velat, Milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		5 935		5 935
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	1			1
Johdannaissopimukset	3 128		378	3 506
Velat asiakkaille		8 073		8 073
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		15 321		15 321
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 005		1 005
Muut velat		2 973		2 973
Yhteensä 31.12.2011	**3 129**	**33 307**	**378**	**36 815**

Velat, Milj. e	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat	Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Yhteensä
Velat luottolaitoksille		4 960		4 960
Kaupankäynnin rahoitusvelat (pl. johdannaiset)	0			0
Johdannaissopimukset	1 857		202	2 059
Velat asiakkaille		4 305		4 305
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat		16 871		16 871
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		1 205		1 205
Muut velat		2 455		2 455
Yhteensä 31.12.2010	**1 857**	**29 796**	**202**	**31 855**

*Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat erät sisältävät kaupankäynnin rahoitusvarat, alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi luokitellut rahoitusvarat ja sijoituskiinteistöt.
** 31.12.2011 saamistodistuksiin sisältyi käyvän arvon option (Fair Value Option) mukaisesti kirjattuja saamistodistuksia yhteensä 13 miljoonaa euroa (12).

Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenoon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo oli joulukuun lopussa 14 miljoonaa euroa kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenoon. Näiden käyvät arvot ovat kirjanpitoarvoja pienemmät, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liite 34. Koti- ja ulkomaanrahan määräiset omaisuus- ja velkaerät 31.12.2011

			Josta	
Milj. e	**Kotimaan raha**	**Ulkomaan raha**	**Tytäryrityksiltä**	**Osakkuusyrityksiltä**
Saamiset luottolaitoksilta	6 662	212		
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	10 855	957	148	
Saamistodistukset	8 017	5		
Johdannaissopimukset	3 079	296	48	
Muu omaisuus	8 165	48	1 254	28
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	5 222	713		
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	7 450	623	48	
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	10 730	4 591	23	
Johdannaissopimukset ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät velat	3 215	291	46	
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	704	302	5	
Muut velat	2 107	66	0	
Yhteensä	**66 206**	**8 105**	**1 573**	**28**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 35. Erilajiset osakkeet vuoden lopussa ja hallitukselle annetut valtuudet sekä muuttuva palkitseminen

	A-sarja	K-sarja	Yhteensä
Osakepääoma, euroa	335 540 229	92 077 234	427 617 463
Osakkeita, kpl	251 169 770	68 381 645	319 551 415
Osuus osakepääomasta, %	78,6	21,4	100
Äänivalta/osake	1	5	
Osuus äänistä, %	42,3	57,7	100

Pohjola Pankki Oyj:n osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,34 euroa. Vasta-arvo ei ole tarkka. Liikkeessä olevien osakkeiden lukumäärä on kaksinkertaistettu osakepääomaa muuttamatta yhtiökokouksen 31.3.2004 tekemällä päätöksellä. Yhtiökokouksen 27.3.2009 päätöksellä yhtiö laski liikkeeseen uusia A-sarjan osakkeita 91 179 502 kappaletta ja K-sarjan osakkeita 25 021 013 kappaletta yhteensä 307 931 364 euroa, joka kirjattiin sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. Vuoden 2010 aikana muunnettiin K-sarjan osakkeita A-sarjan osakkeiksi 25 080 kappaletta.

Osakkeiden hankintaa koskevat rajoitukset:
- A-sarjan osakkeet ovat yleisölle tarkoitettuja Helsingin Pörssissä noteerattavia osakkeita.
- A-sarjan osakkeiden hankintaa ei ole rajoitettu.
- K-sarjan osakkeita voivat omistaa vain suomalaiset osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt ja osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö OP-Pohjola osk.
- K-sarjan osake voidaan osakkeenomistajan tai hallintarekisteröityjen osakkeiden osalta arvo-osuusrekisteriin merkityn omaisuudenhoitajan kirjallisesta vaatimuksesta muuntaa A-sarjan osakkeeksi.

A-sarjan osakkeet oikeuttavat, mikäli osinkoa jaetaan, vuosittaiseen osinkoon, joka on osakkeelta vähintään kolme senttiä K-sarjan osakkeille tulevaa osinkoa korkeampi.

Hallitukselle annetut valtuudet
Pohjola Pankki Oyj:n varsinainen yhtiökokous 29.3.2011 valtuutti seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen saakka yhtiön hallituksen päättämään yhdestä tai useammasta maksullisesta osakeannista. Osakeannissa annettavien A-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 24 000 000 kappaletta ja K-sarjan osakkeiden yhteenlaskettu määrä saa olla enintään 6 000 000 kappaletta. Valtuutus sisältää hallitukselle myös oikeuden poiketa osakkeenomistajalle kuuluvasta etuoikeudesta yhtiön osakkeisiin (suunnattu osakeanti), jos tähän on osakeyhtiölain mukainen yhtiön kannalta painava taloudellinen syy. Valtuutusta voidaan tällöin käyttää yrityskauppojen tai muiden yhtiön liiketoimintaan kuuluvien järjestelyjen rahoittamiseksi ja toteuttamiseksi. Hallituksella on oikeus päättää osakeannin ehdoista ja toimenpiteisiin liittyvistä seikoista. Hallituksella on myös oikeus päättää, kirjataanko merkintähinta kokonaan tai osittain sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon taikka osakepääomaan.

Henkilöstörahasto
Pohjola Pankki Oyj liittyi 26.10.2004 OP-Henkilöstörahasto hr:ään. Rahaston jäseninä oli noin 750 Pohjola Pankki Oyj:n työntekijää 31.12.2011.

OP-Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä vuonna 2011 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle:

OP-Pohjola-ryhmän tulos ennen veroja painolla 40 %, OP-Pohjola-ryhmän yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden kasvu-% ja keskittäjäasiakkaiden määrän muutos, molempien paino 30 %. Henkilöstörahastoon tehtävän palkkiosiirron määrä vuodelta 2011 on n. 3 % (3 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2011 kirjattiin palkkioita yhteensä 1,4 milj. euroa (1,5).

Johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmä vuonna 2010 ja sitä aikaisemmin
Johdon pitkän aikavälin aikaisempaan palkitsemisjärjestelmään (vuosina 2008–2010) kuuluivat Pohjola-konsernissa Pohjola Pankki Oyj:n toimitusjohtaja, toiminnonjohtajat, liiketoiminta-alueiden johtajat, osastonjohtajat ja erikseen määritellyissä johtaja-, esimies- ja asiantuntijatehtävissä toimivat henkilöt. Järjestelmän piirissä oli koko konsernissa 31.12.2010 yhteensä 136 henkilöä. Hallitus vahvisti toimitusjohtajan ja johtoryhmän järjestelmään kuulumisen sekä valintaperiaatteet muiden henkilöiden osalta. Muiden järjestelmään kuuluvien henkilöiden valinnan vahvisti Pohjola konsernin johtoryhmä.

Johdon pitkän aikavälin järjestelmän piiriin kuuluvien oli mahdollista saada vuosittain palkkioina Pohjola Pankki Oyj:n osakkeita, mikäli kyseiselle vuodelle asetetut strategiaan perustuvat tavoitteet saavutettiin. Järjestelmän piiriin kuuluva henkilö saa ansaitsemansa osakkeet (verojen jälkeen) kolmen vuoden kuluttua ansaintavuoden alkamisesta.

Osakkeina ja rahana maksettavan palkkion arvo jaksotetaan ansainta- ja sitouttamisjaksoille henkilöstökuluksi vuoteen 2013 asti. Järjestelmästä kirjattiin kuluja tilikaudella emoyhtiön tilinpäätökseen 0,6 miljoonaa euroa (1,3).

Vuonna 2011 uudistetut palkitsemisohjelmat
Finanssisektorin EU-tason muuttuvaa palkitsemista koskevat uudet täsmennetyt määräykset tulivat voimaan 1.1.2011. Uudet OP-Pohjola-ryhmän palkitsemisjärjestelmät noudattavat uudistettua sääntelyä ja perustuvat OP-Pohjola-ryhmän strategisiin tavoitteisiin.

OP-Pohjola-ryhmän muuttuvan palkitsemisen periaatteissa on huomioitu ryhmän riskiasema ja riskienhallintamenetelmät. Ansaintamittarien tavoitteet on mitoitettu niin, etteivät ne kannusta liialliseen riskinottoon. Pitkän aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu OP-Pohjola-ryhmätason strategisten tavoitteiden saavuttamiseen kun taas lyhyen aikavälin muuttuva palkitseminen perustuu ryhmään kuuluvan yhtiön tai liiketoimintayksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Palkkioiden enimmäismäärät ovat kaikissa järjestelmissä rajattu.

Johdon pitkän aikavälin ohjelma vuodesta 2011 alkaen
Pohjola Pankki Oyj:n hallitus päätti vuonna 2011 yhtiön osallistumisesta OP-Pohjola-ryhmän pitkän aikavälin kannustinjärjestelmään, jossa on OP-Pohjolan ryhmätasoiset tavoitteet. Ne ovat yhteneväiset koko ryhmän henkilöstön OP-Henkilöstörahaston tavoitteiden kanssa.

Pitkän aikavälin johdon osakepalkkiojärjestelmän piiriin kuuluvat Pohjola Pankissa ja sen tytäryhtiöissä toimivat johtajat ja erikseen määritellyt avaintehtävissä toimivat henkilöt. OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto on nimennyt järjestelmään kuuluvaksi enintään 75 henkilöä.

Palkkio on porrastettu tehtävän mukaan. Johto- ja avainhenkilöillä on oikeus asetettujen tavoitteiden toteutuessa 100 prosenttisesti vuosittain 2–12 kuukauden säännöllistä ennakonpidätyksen alaista palkkaa vastaavaan palkkioon.

Järjestelmä koostuu peräkkäisistä kolmen vuoden pituisista ansaintajaksoista, joista ensimmäinen on 1.1.2011–31.12.2013. Ansaintajakson 2011–2013 palkkio maksetaan lykkäysajan jälkeen kolmessa yhtä suuressa erässä kesäkuun loppuun mennessä vuosina 2015–2017.

Järjestelmän alussa on määrätty tavoitepalkkio eli palkkion maksimimäärä Pohjola Pankki Oyj:n A osakkeiden lukumääränä. Tavoitepalkkio v. 2011–2013 ansaintajaksolle on 0,7 milj. osaketta, joka maksetaan osittain rahana (ennakonpidätyksen osuus) ja osakkeina.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto päättää järjestelmän ansaintamittarit ja niille asetettavat tavoitteet kullekin ansaintajaksolle erikseen. Vuoden 2011–2013 tavoitteet perustuvat seuraaviin kriteereihin:
- Keskittäjäasiakasmäärän kasvu
- Yritysasiakasliiketoiminnan markkinaosuuden muutos
- Taloudellisen pääoman tuotto

Palkkioiden maksun edellytyksenä on, että OP-Pohjola-ryhmän RAVA vakavaraisuus on maksuhetkellä 1,3 tai sen yli. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP-Pohjola-ryhmän palveluksessa maksuhetkeen saakka.

Järjestelmässä osakkeiden osuutta käsitellään Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina maksettavana ja veroja kattavaa rahaosuutta käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan joko siirtovelkoihin tai omaan pääomaan. Oman pääoman osuus perustuu osakkeen käypään arvoon myöntöpäivänä, jossa on huomioitu odotettavissa olevat diskontatut osingot. Myöntöpäivänä määritelty käyvän arvon keskiarvo oli 7,59 euroa. Osakkeina maksettavasta osuudesta kirjattiin omaan pääomaan 31.12.2011 0,4 milj. euroa. Rahana maksettavasta osuudesta aiheutuva velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2011 0,4 milj. euroa.

OP-Pohjola osk:n hallintoneuvosto hallinnoi pitkän aikavälin järjestelmää ja valvoo sen noudattamista. Hallintoneuvosto voi harkintansa mukaan muuttaa järjestelmän ehtoja ja lykätä palkkion maksua erityisen painavista syistä.

Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät
Lyhyen aikavälin palkitsemisessa ansaintajakso on kalenterivuosi ja palkkio maksetaan lähtökohtaisesti rahana. Lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmät perustuvat eri liiketoimintayksiköille määriteltyihin tulos- ja muihin liiketoimintatavoitteisiin ja kattavat koko Pohjola Pankki Oyj:n henkilöstön.

Lyhyen aikavälin järjestelmää käsitellään kirjanpidossa lähtökohtaisesti käteisvaroina maksettavana. Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetkeen asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon ja se oli 31.12.2011 10,5 milj. euroa (11,8).

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen
Muuttuvien palkkioiden maksamisesta on säädetty VM:n asetuksessa n:o 1372. Jos henkilö on luokiteltu työtehtäviensä perusteella ryhmään, joiden ammatillisesta toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö"), lykätään muuttuvan palkkion maksua tietyissä olosuhteissa kolmelle vuodelle.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu Pohjola Pankki Oyj:ssä mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt, muut henkilöt, joiden toiminnalla on olennainen vaikutus yrityksen riskiasemaan, sisäinen valvontatoimi sekä muut nimetyt henkilöt tai erityisryhmät.

Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään sovelletaan muuttuvan palkkion maksamisen lykkäämistä ja palkkion maksamista puoliksi rahana ja Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai sen arvoon sidottuina) mikäli henkilön muuttuva palkkio yhden vuoden ansaintajaksolta ylittää Finanssivalvonnan kannanoton mukaisen rajan 50.000 euroa tai tätä korkeamman kahden kuukauden kiinteän bruttopalkan. Riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkioita tarkastellaan 50.000 euron lykkäysrajan suhteen kokonaisuutena huomioiden sekä pitkän- että lyhyen aikavälin palkkiot.

Jos maksun viivästämisen euroraja ylittyy, osa palkkiosta maksetaan heti ja loput palkkion maksusta lykätään. Lykkäystilanteessa viivästettävä palkkio maksetaan kolmen seuraavan vuoden aikaan. Sanotussa lykkäystilanteessa lyhyen aikavälin ohjelmassa maksetaan puolet palkkiosta rahana ja puolet Pohjola Pankki Oyj:n osakkeina (tai rahana, jonka määrä on sidottu Pohjola Pankki Oyj:n osakekurssiin). Samalla järjestelmän osakkeina maksettavan osuuden kirjanpidollinen käsittely muuttuu osakkeina maksettavaksi.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut *)

Milj. e	2011	2010
Henkilöstörahasto	1	2
Lyhyen aikavälin ohjelmat	10	12
Aikaisemmat pitkän aikavälin ohjelmat		
Vuosien 2007–2010 ohjelmat	1	1
Uudistettu pitkän aikavälin ohjelma		
Vuoden 2011 ohjelma	1	
Yhteensä	**13**	**15**

*) Ilman sosiaalikuluja

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 36. Suurimmat osakkeenomistajat ja osakkeiden omistuksen jakautuminen

Osakkeiden äänimäärästä eniten omistavat osakkeenomistajat
(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2011)

		Osakkeita kpl	Osakkeita yhteensä kpl	Osuus osakkeista, %	Osakkeiden äänimäärä	Osuus äänistä, %
OP-Pohjola osk	A	58 351 020				
	K	60 641 131	118 992 151	37,2	361 556 675	61,0
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	A	31 955 142				
	K		31 955 142	10,0	31 955 142	5,4
Oulun Osuuspankki	A	2 788 615				
	K	1 590 916	4 379 531	1,4	10 743 195	1,8
Keski-Uudenmaan Osuuspankki	A					
	K	772 828	772 828	0,2	3 864 140	0,7
Keski-Suomen Osuuspankki	A	12 572				
	K	717 448	730 020	0,2	3 599 812	0,6
OP-Eläkekassa	A	3 455 529				
	K		3 455 529	1,1	3 455 529	0,6
Länsi-Suomen Osuuspankki	A	1 063 184				
	K	395 716	1 458 900	0,5	3 041 764	0,5
Valtion Eläkerahasto	A	2 500 000				
	K		2 500 000	0,8	2 500 000	0,4
Pohjois-Savon Osuuspankki	A	557 712				
	K	379 936	937 648	0,3	2 457 392	0,4
OP-Eläkesäätiö	A	2 328 568				
	K		2 328 568	0,7	2 328 568	0,4
Yhteensä			**167 510 317**	**52,4**	**425 502 217**	**71,8**
Hallintarekisteröidyt osakkeet	A		50 789 831	15,9	50 789 831	8,6

Osakkeenomistajien lukumäärä yhteensä 33 962

Osakepääomasta eniten omistavat osakkeenomistajat

(10 suurinta osakkeenomistajaa osakasluettelon mukaan 31.12.2011)

	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %	Osuus äänistä, %
OP-Pohjola osk	118 992 151	37,2	61,0
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	31 955 142	10,0	5,4
Oulun Osuuspankki	4 379 531	1,4	1,8
OP-Eläkekassa	3 455 529	1,1	0,6
Valtion Eläkerahasto	2 500 000	0,8	0,4
OP-Eläkesäätiö	2 328 568	0,7	0,4
Turun Seudun Osuuspankki	1 832 354	0,6	0,3
Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	1 771 569	0,6	0,3
Tampereen Seudun Osuuspankki	1 626 719	0,5	0,3
Suur-Savon Osuuspankki	1 501 161	0,5	0,4
Yhteensä	**170 342 724**	**53,4**	**70,9**
Hallintarekisteröidyt osakkeet	50 789 831	15,9	8,6

Osakeomistuksen jakautuminen (Osakasluettelon mukaan 31.12.2011)

Osakkeiden lukumäärä (A- ja K-sarjat)

	Osakkaita	Osuus osakkaista, %	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %
1–100	4 190	12,3	259 663	0,1
101–1000	22 456	66,1	8 521 311	2,7
1001–10 000	6 516	19,2	17 818 944	5,6
10 001–100 000	631	1,9	17 343 169	5,4
100 001–1 000 000	148	0,4	45 557 571	14,3
1 000 001–	21	0,1	230 050 757	72,0
Yhteistilillä				
Yhteensä	**33 962**	**100**	**319 551 415**	**100**

Osakeomistuksen jakautuminen sektoreittain (Osakasluettelon mukaan 31.12.2011)

Omistajatyyppi	Osakkaita	Osuus osakkaista, %	Osakkeita kpl	Osuus osakkeista, %	Osakkeiden äänimäärä	Osuus äänimäärästä, %
Yritykset	952	2,8	8 733 735	2,7	8 733 735	1,5
OP-Pohjola osk ja jäsenosuuspankit	206	0,6	168 865 521	52,8	442 392 101	74,6
Muut rahoitus- ja vakuutuslaitokset	66	0,2	49 506 130	15,5	49 506 130	8,3
Julkisyhteisöt	11	0,0	263 923	0,1	263 923	0,0
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	331	1,0	4 784 272	1,5	4 784 272	0,8
Kotitaloudet	32 329	95,2	33 233 635	10,4	33 233 635	5,6
Ulkomaat	56	0,2	3 374 368	1,1	3 374 368	0,6
Hallintarekisteröidyt Yhteistilillä	11	0,0	50 789 831	15,9	50 789 831	8,6
Yhteensä	**33 962**	**100**	**319 551 415**	**100**	**593 077 995**	**100**

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 37. Vakuudeksi annettu omaisuus 31.12.2011

Vakuudeksi annettu omaisuus

Milj. e	Pantit	Kiinnitykset	Yhteensä
Omien velkojen puolesta annetut vakuudet			
Muut velat	492		492
Yhteensä	**492**		**492**
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	**6 819**		**6 819**
Annetut vakuudet yhteensä	**7 312**		**7 312**

Vakuudelliset velat olivat yhteensä 764 miljoonaa euroa.

Muut omasta puolesta annetut vakuudet ovat maksuvalmiuden ylläpitämiseksi vaadittavia vakuuksia.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 38. Eläkevastuut

Milj. e	31.12.2011
Eläkesitoumuksista johtuva suora vastuu	3
Osuus eläkesäätiön eläkevastuun ja muiden velkojen ylikatteesta	-
Eläkekulujen oikaisuksi kirjattu eläkesäätiön ylikatteen palautus	-

Pohjolan henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty OP-Eläkekassan kautta ja lisäeläketurva OP-Eläkesäätiön kautta. Säätiöön ei ole otettu uusia edunsaajia 30.6.1991 jälkeen. Pankin eläkevastuut on täysin katettu.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 39. Leasingvuokra- ja muut vuokravastuut

Sopimusten olennaiset irtisanomis- ja lunastusehdot
Pohjola Pankki Oyj:lla ei ole merkittäviä leasingvuokra- ja muita vuokravastuita. Sopimukset ovat pääasiassa henkilökunnan leasingautoja ja pituudeltaan kolme vuotta.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 40. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. e	Tytäryritysten puolesta	Osakkuusyritysten puolesta	Muiden puolesta	Yhteensä
Taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.2011			**7 726**	**7 726**
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset			**2 532**	**2 532**
Takaukset ja pantit			2 307	
Muut			225	
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset			**5 194**	**5 194**
Luottolupaukset			4 957	
Muut			236	

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 41. Muut vastuusitoumukset ja vastuut tilikauden päättyessä

Pohjola Pankki Oyj:n sitoumukset pääomasijoitusrahastoihin olivat vuoden lopussa 11,2 miljoonaa euroa. Edellä mainitut sitoumukset sisältyvät liitetieto 40 sitoumuksiin.

Välitystoimintaan liittyviä asiakasvaroja oli 0,1 miljoonaa euroa, jotka sisältyivät tase-erään Velat yleisölle ja julkisyhteisöille.

Välitystoimintaan liittyviä ostovelkoja oli 68,7 miljoonaa euroa ja myyntisaamisia 68,9 miljoonaa euroa.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 42. Henkilöstö ja toimielinten jäsenet sekä lähipiiri

Henkilöstön lukumäärä keskimäärin v. 2011	Keskimääräinen lkm	Muutos tilikauden aikana
Vakinainen kokoaikainen henkilöstö	746	58
Vakinainen osa-aikainen henkilöstö	0	0
Määräaikainen henkilöstö	68	9
Yhteensä	**814**	**67**

Toimielinten jäsenten palkat ja palkkiot v. 2011	Palkat ja palkkiot, miljoonaa euroa
Hallituksen jäsenet sekä toimitusjohtaja ja hänen sijaisensa	1

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkiot seuraavasti:
Hallituksen jäsenille maksettiin vuonna 2011 palkkioita 520 900 euroa.
Puheenjohtajan kuukausipalkkio oli 7 000 euroa, varapuheenjohtajan 5 000 euroa ja jäsenen 4 000 euroa.
Kuukusipalkkio maksettiin 1 000 eurolla korotettuna sellaiselle hallituksen valiokunnan puheenjohtajalle, joka ei ole samanaikaisesti hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Kokouspalkkiota maksettiin kaikille hallituksen jäsenille 500 euroa kokousta kohti.
Hallituksen jäsenille maksettavat kuukausipalkkiot käsitellään eläkettä kerryttävänä palkkana.

Puheenjohtaja Reijo Karhinen 93 200 euroa
Varapuheenjohtaja Tony Vepsäläinen 72 700 euroa
Hallituksen jäsenet:
Merja Auvinen 57 000 euroa
Jukka Hienonen 58 500 euroa
Simo Kauppi 58 500 euroa
Satu Lähteenmäki 54 000 euroa
Tom von Weymarn 67 500 euroa
Harri Sailas 59 500 euroa

Toimitusjohtajalle 31.12.2011 päättyneeltä tilikaudelta maksetut palkat ja tulospalkkiot olivat seuraavat:
Toimitusjohtaja Mikael Silvennoinen 833 746 euroa

Toimitusjohtajan toimisuhteessa noudatettava irtisanomisaika on kuusi kuukautta ja hänelle irtisanomisajan palkan lisäksi maksettava erokorvaus vastaa 12 kuukauden palkkaa.

Toimielinten jäsenille myönnetyt luotot, takaukset ja vakuudet 31.12.2011

Pohjola Pankki Oyj ei ollut myöntänyt hallituksen jäsenille luottoja tai takauksia 31.12.2011 eikä 31.12.2010.

Eläkesitoumukset

Hallinto- ja valvontaelinten jäsenten osalta ei ole tehty eläkesitoumuksia. Eläkesitoumuksia ei ole tehty myöskään näihin toimielimiin aikaisemmin kuuluneiden henkilöiden osalta.

Tilintarkastajille maksetut palkkiot	2011	2010
Tilintarkastuksesta	162 976 euroa	159 950 euroa
Muista lainsäädäntöön perustuvista tehtävistä*		
Veroneuvonnasta	30 203 euroa	8 812 euroa
Muista palveluista	225 842 euroa	288 775 euroa
Yhteensä	**419 021 euroa**	**457 537 euroa**

* Tilintarkastuslain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut toimeksiannot

Lähipiiri

Pohjola Pankki Oyj:n lähipiiriin kuuluvat Pohjolan toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, hallituksen jäsenet, tilintarkastaja ja varatilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisön päävastuullinen tilintarkastaja sekä edellämainittujen aviopuolisot tai avioliitonomaisessa suhteessa olevat henkilöt ja alaikäiset lapset.

Lisäksi lähipiiriin kuuluu se, jolla omistuksen nojalla on vähintään 20 % Pohjola Pankki Oyj:n osakkeista tai omistuksen, optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjalainan nojalla on tai voi olla vastaava omistus tai äänivalta pankin konserniin kuuluvissa yhteisöissä, jollei omistuksen kohteena olevan yhtiön merkitys koko konsernin kannalta ole vähäinen. Näiden yritysten edellisessä kappaleessa mainitut vastaavat henkilöt kuuluvat samoin lähipiiriin.

Lähipiiriin kuuluvat myös yhteisöt ja säätiöt, joissa edellä mainituilla henkilöillä on yksin tai yhdessä toisen kanssa kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta.

	Omistus
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä 31.12.	10
Takaukset ja muut taseen ulkopuoliset sitoumukset 31.12.	8

Eristä ei ole kirjattu arvonalentumisia.

Johdon omistukset

Pohjola Pankki Oyj:n hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat 31.12.2011 yhteensä 128 855 kappaletta Pohjola Pankki Oyj:n A-sarjan osakkeita, joiden osuus oli 0,040 % kaikista osakkeista ja 0,022 % kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 43. Omistukset muissa yrityksissä 31.12.2011

Tytäryritykset	Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
Pohjola Corporate Finance Oy Helsinki	60	2	1
Pohjola Varainhoito Oy Helsinki	85	28	17
Pohjola Vakuutus Oy Helsinki	100	256	23
A-Vakuutus Oy Helsinki	100	41	1
Pohjola Kiinteistösijoitus Oy Helsinki	100	2	2
Kaivokadun PL-hallinto Oy Helsinki	100	5	0
Vakuutuspalvelu Otava Oy Helsinki	100	0	0
Conventum Venture Finance Oy Helsinki	100	10	0
Northclaims Oy Helsinki	100	0	0
Pohjola Finance Estonia AS Viro	100	2	0
Pohjola Finance SIA Latvia	100	5	1
UAB Pohjola Finance Liettua	100	2	0

Omistusyhteysyritykset	Omistusosuus, %	Oma pääoma	Tilikauden voitto tai tappio
VH-Holding 1 Oy Helsinki	53,34	8	5
Access Capital Partners Group SA Belgia	40	10	5
Promotion Equity I Ky Helsinki	29,41	5	-1
Suomi Välirahoitusrahasto I Ky Helsinki	22,08	7	0
Finnmezzanine Rahasto III B Ky Helsinki	49,49	7	2

Pohjola Pankki Oyj:llä ei ole omistuksia yrityksissä, joissa Pohjola Pankki Oyj:llä olisi rajoittamaton vastuu.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

MUUT LIITETIEDOT

Liite 44. Notariaattitoiminta

Pohjola Pankki Oyj tarjoaa yleisölle sijoituspalveluita sekä omaisuuden säilytys- ja hoitopalveluja.

Konserniin kuuluvaa valvottavaa koskevat liitetiedot

Pohjola Pankki Oyj:n emoyhtiö on OP-Pohjola osk, jonka konsernitilinpäätökseen Pohjola-konsernin tiedot yhdistellään. Jäljennös OP-Pohjola-keskusyhteisökonsernin tilinpäätöksestä on saatavissa OP-Pohjolasta, Teollisuuskatu 1b, 00510 Helsinki.

Allekirjoitukset

Helsingissä 8. päivänä helmikuuta 2012

Hallituksen toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset:

Reijo Karhinen

Merja Auvinen

Jukka Hienonen

Simo Kauppi

Satu Lähteenmäki

Harri Sailas

Tony Vepsäläinen

Tom von Weymarn

Mikael Silvennoinen
toimitusjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 8. päivänä helmikuuta 2012

KPMG Oy Ab
KHT-yhteisö

Sixten Nyman
KHT

Tilintarkastuskertomus

Pohjola Pankki Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Pohjola Pankki Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2011. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia, luottolaitostoiminnasta annettua lakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Lausunto vastuuvapaudesta ja voitonjaosta

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsinki 8. helmikuuta 2012

KPMG OY AB

Sixten Nyman
KHT

op-pohjola-annualreport.fi/2011/fi